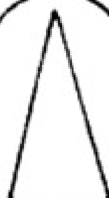
Fantastic Club

ADRIAN ROGOZ

PREȚUL SECÁNT AL GENUNII

EDITURA ALBATROS

Fantastic Club

ADRIAN ROGOZ

PREȚUL SECÁNT AL GENUNII

EDITURA ALBATROS • 1974

Oriana, eu şi Gemmi 1, 2, 3, ...

Toate câte mi s-au întâmplat nu sunt decât consecinţele hotărâtoarei mele întâlniri cu Oriana. Cred că vă puteţi da seama ce sentimente nutresc faţă de ea. Cert e însă că tot ce face această fată e revoltător şi fiecare gest al ei este iritant. Mi-a acaparat gândurile, mi-a reorientat configuraţia interioară, după cum un câmp magnetic de 10.000 de oerstezi acţionează asupra unei biete pilituri de fier. Chiar şi această comparaţie e de natură să exprime jalnica mea stare de spirit. Şi culmea e că sunt fericit; în ciuda faptului că mi-a călcat fără nici un scrupul în picioare întreaga mea mândrie de burlac ursuz, capabil să reziste asaltului unit al celor mai irezistibile stele de cinema. Oriana se află oarecum la antipodul lor şi totuşi, de vreme ce m-a subjugat, înseamnă că pentru mine ea a fost „femela fatală”. Şi nici măcar nu s-a zbătut ca să ajungă la acest rezultat. Totul mi s-a întâmplat în modul cel mai firesc, ca după o lege conform căreia te rostogoleşti dacă ai pus piciorul pe o pantă alunecoasă.

Pe această pantă am pornit să alunec în acea zi de mai în care profesorul Vasile Nicodim, directorul Institutului de moletronică unde lucram, m-a chemat în biroul său. Fără să-mi arate la început că în biografia mea el urma să joace rolul de „unealtă a destinului”, mi-a spus zâmbind fermecător:

— Dragă Bârlă, am impresia că eşti cam obosit.

Observaţia nu mă surprindea de loc. Muncisem mai multe luni la fundamentarea teoretică a unor experienţe de câţiva ani şi era posibil să fi făcut oarecare siluetă.

— Mai rezist, am răspuns. Dar să ştiţi că de luat tot nu-mi voi lua acum concediul de vară.

— Bine, râse el, bine dispus. Dacă ţii să tezaurizezi zile de concediu, îţi voi da de la mine o săptămână ca să te aeriseşti la munte.

Stilul acesta vesel-acrişor mă puse pe gânduri.

— De ce mă ironizaţi? am răspuns. Sportul meu preferat e înotul în mare şi nu vreau să pierd nici o zi…

Dacă aş fi ştiut că în anul acela aveam să văd marea doar în ilustrate…

— Mă băiete, mă luă familiar directorul, de ce e atât de greu să se înţeleagă oamenii cu voi? Treci şi tu peste „tezaurizare”. Am glumit. Chiar irascibilitatea ta e încă o dovadă că trebuie să te mai odihneşti independent de concediul tău de vară. Ai făcut o treabă bună. Acum, după ce-ai terminat, ţi-o pot spune în faţă...

— Tovarăşe Nicodim, bâiguii cu.

— Cercetările tale sunt admirabile.

— Mă copleşiţi, îndrugai tot mai dezorientat.

— Da, te copleşesc…

De astă dată, râsul său avu un reflex mefistofelic. Nu mă putui stăpâni:

— Vă rog să-mi vorbiţi deschis. Adulmec că-mi pregătiți o surpriză…

Nu completai, aşa cum mă gândisem, „neplăcută”, dar pesemne tonul meu era elocvent.

— Uite la el, se enervă directorul. Eu îl laud, şi dumnealui şi face previziuni pesimiste. Ei bine, da, tovarăşe Bârlă, adăugă serios omul de dincolo de birou, ţi-am pregătit o surpriză. Pentru o vreme oarecare vei lucra într-un alt institut.

Mă înflorai, apoi izbucnii revoltat:

— Va să zică mă lăudaţi ca să mă daţi afară.

Acum directorul râse tinereşte:

— Am citit undeva că în ultimii ani ai vieţii marele Einstein, absorbit cu totul de cercetările lui, umbla cu pantalonii legaţi cu o sfoară. Cam aşa ai ajuns şi tu. Ideile tale care nu vin direct în legătură cu cibernetica par a fi legate cu sfoară.

Am rămas insensibil şi la spiritul directorului, şi la cinstea de a fi comparat cu Einstein în ceea ce priveşte sfoara.

— Dar eu nu vreau să părăsesc institutul nostru.

— Nici n-ai să-l părăseşti. Ai să-l reprezinţi în altă parte. Şi sper că nu ne vei face de ruşine.

— Şi unde mă exilaţi? căutai să-mi înfrunt cu umor soarta.

— „Exilul” tău, spuse Nicodim cu glasul cu care rosteşti un verdict, va fi la I.B.M., adică la Institutul de biochimie macromoleculară.

Rămăsei cu gura căscată.

— Ce-are moletronica de-a face cu macromoleculele?

— Mi-a fost cerut un specialist care să le instaleze şi să le conducă un mare „creier electronic”.

— Dar treaba asta… încercai să protestez; de indignare însă vorbele nu-mi mai ieşiră din gât.

— Treaba asta o poate face orice absolvent. Asta vrei să spui, nu? Deci tu o vei îndeplini şi mai bine, aproape jucându-te. În restul timpului…

— În restul timpului? mă agăţai de aceste cuvinte, ca un naufragiat de o scândură. Voi lucra aici, la noi?

— Nu, vei lucra acolo, la ei. Şi acum fii atent: noi te-am pregătit, ţi-am dat prilejul să înveţi, să experimentezi, până ce te-ai pomenit în mână cu unul dintre infinitele fire ale noului. Agață-te de el! Poate că-i un adevărat filon. Acolo vei avea posibilitatea să explorezi pe un teren neţărmurit

cu noile instrumente ale disciplinei noastre. Ai cele mai mari şanse să ajungi la descoperiri interesante. După un anumit timp, dacă vizita la ei se va dovedi infructuoasă, te vei putea înapoia.

N-am crezut nici o clipă că decizia luată de Nicodim este spre binele mea. A trebuit totuşi să mă transfer dincolo. Şi, fiind hotărât să mă întorc imediat după instalarea „creierului”, nu mi-am luat concediul care mi-a fost oferit.

*

„Macromoleculele* (aşa îi numeam în gând pe cei de la noul meu loc de muncă) m-au primit cu braţele deschise. Eu însă îmi păstram alura de surghiunit şi m-am arătat prea puţin permeabil la efuziunile lor. Mai ales că de îndată m-am pus pe treabă, ca să uit de necazuri. Montarea şi punerea în funcţiune a „creierului” m-au absorbit cu totul, şi după câteva luni de muncă nu mai aveam propriu-zis ce face. Adică aş fi putut să am grijă de operaţiile efectuate de impunătorul „creier”, dar asta ar fi însemnat în ochii mei să mă descalific. Ca să mânuieşti un aparat de radio nu e nevoie să fii radiofonist şi nici ca să lucrezi la un aparat Röntgen nu e necesar să fii fizician. Nu-i doar aceasta una dintre prodigioasele însuşiri ale ştiinţei? Ceea ce ieri părea utopic şi tainic astăzi îşi descoperă esenţa graţie unor savanţi de geniu, pentru ca mâine să între în domeniul tehnicii curente şi să devină un bun de uz comun.

În consecinţă, m-am dus la noul meu rector, un ins extrem de nostim. Dacă eu eram foarte înalt, el era foarte scund. Cred că-l depăşeam cu vreo trei capete. Nici n-ar fi putut să fie ales un mai potrivit „împărat al macromoleculelor”, îmi spuneam înveselit. Am constatat din primele zile că toţi lucrătorii institutului îi arătau un mare respect. Îl chema Octavian Greavu. Auzisem că ştia

vreo nouă limbi, că poseda o minte în veşnică ebuliţie şi că, datorită unor realizări importante în domeniul chimiei macromoleculelor, era considerat o somitate de colegii săi din toată lumea.

— Ai şi montat „creierul”! îmi spuse el, ca şi când mi-ar fi ghicit gândurile. Bravo! Ai lucrat relativ repede.

— Puteţi să-l recepţionaţi când doriţi.

L-am privit niţel cam stânjenit de diferenţa noastră de nivel. Avea o mare chelie înconjurată de mici cascade de păr, ochi ageri şi sfredelitori, mişcări pline de nerv. Ocolind aproape în fugă imensul său birou, veni lângă mine. Mă împinse într-un fotoliu larg, astfel încât ajunserăm cam la aceeaşi înălţime. Apoi mă săgetă sever cu privirile:

— I-ai iniţiat pe oamenii noştri în secretele maşinii?

— O voi face începând de mâine. Nu-i deloc dificil. Tocmai de aceea am venit la dv… După ce pun totul pe roate, cred că mă pot întoarce la institutul meu… adăugai plin de nevinovăţie.

Încercam şi eu marea cu degetul.

Profesorul Greavu sări îndărăt ca ars, dar atât de brusc încât mă speriai. Îşi scoase ochelarii din buzunarul de sus al hainei şi, punându-şi-i pe nas, mă scrută de parcă aş fi fost prea mic pentru o vedere obişnuită. Uite, îmi zisei, acum o să-nceapă să scoată flăcări pe nări.

— Dacă nu mă-nşală memoria, rosti însă calm directorul, m-am înţeles cu Nicodim să-ţi spună ce aşteptăm de la dumneata.

— Mi-a comunicat ce sarcină am aici de îndeplinit şi o voi îndeplini. Totodată tovarăşul profesor Nicodim a precizat că mă pot întoarce la Institutul de moletronică.

Am căutat să-mi termin fraza cu un soi de puncte de suspensie, deoarece cam maltratasem ideea fostului meu director. Greavu însă îmi completă imediat cuvintele:

— Dacă vizita dumitale aici se va dovedi infructuoasă.

— Aşa e, înghiţii în sec.

— Şi dumneata socoteşti că după ce vei pune la punct „creierul” şi vei instrui câţiva oameni nu mai ai nimic de făcut la noi?

Mă privea cu uimire, de parcă ar fi descoperit deodată cine ştie ce bizar polimer.

— Tovarăşe director, am răspuns cu un avânt destul de stupid, n-am căderea să apreciez cercetările întreprinse de institutul pe care-l conduceţi. Îmi închipui însă… vreau să spun… sunt încredinţat că se realizează aici lucrări extrem de valoroase…

— Mulţumesc! mi-o tăie Greavu, şi în glasul său identificai o anumită plictiseală, ca să nu spun mai mult. Eşti convins că la noi este foarte interesant, dar… Urmează un „dar”, nu?

— Într-adevăr, răspunsei cât se poate de demn. M-am născut aproape în acelaşi timp cu cibernetica. Roboţii au fost zeii copilăriei mele. Am visat să construiesc maşini electronice. Am fost credincios visului meu. Am învăţat, m-am zbătut… statul a investit bani în mine (nu mă putui stăpâni să nu adaug puţin cam demagogic). Şi iată că am absolvit facultatea printre fruntaşi.

— Da, și?! mă întrebă directorul. Părea să fi ajuns la capătul răbdării.

— Cum „şi”? replicai, la rându-mi surprins. N-aţi priceput că cibernetica este viaţa mea?

— Dar dumneata, tovarăşe Bârlă, îţi imaginezi că te-am chemat la noi ca să joci popice?

— Fiindcă mă siliţi, vă voi spune sincer ce gândesc.

Şi mă sculai solemn în picioare.

— Te rog! mă invită Greavu şi mă împinse înapoi în fotoliu.

— Aici, la dv., aş face o muncă adiacentă, lăturalnică… Doresc să nu mă-nţelegeţi greşit: aş merge pe o cale lăturalnică din punctul meu de vedere. Or, eu vreau să urmez linia principală pe care se dezvoltă ştiinţa căreia m-am consacrat…

— Şi care e această linie principală, îmi poţi spune? se muie brusc directorul.

— Cu plăcere, răspunsei, prinzând suflet. Ceva în atitudinea celuilalt mă îmboldea să sper că-l voi convinge. Şi ca să nu-i fac impresia unui om închistat în specialitatea lui, continuat: Ştiţi mai bine decât mine câte miliarde de neuroni există în creierul omenesc. Din păcate, „creierii electronici” sunt încă departe de performanţele naturii.

— Nimic nu ne împiedică să le realizăm şi noi.

— Deviza noastră chiar este: maximum de miniaturizare! Dar asemenea cercetări fundamentale pot fi întreprinse numai la Institutul de moletronică

— Tinere, eşti un miop! izbucni directorul.

Nu mai apucă însă a-mi spune mai mult, că unul dintre telefoanele de pe birou începu să sune.

Faţa lui Greavu, care până atunci exprimase consternarea pricinuită pesemne de miopia interlocutorului său, deveni deodată gravă şi concentrată. M-ar fi interesat să ştiu ce i se comunicase, dar răspunsurile-i monosilabice nu reuşeau decât să-mi aţâţe curiozitatea. Tot ce-am înţeles e că se întâmplase ceva straniu cu un selenolog.

„Ce să mai stau! – mă gândii în cele din urmă. Acum tot nu mai scot nimic de la «împăratul macromoleculelor». Am să revin altă dată sau mai degrabă am să-l rog pe Nicodim să-mi aranjeze situaţia”.

— Am plecat, tovarăşe director, murmurai şi mă îndreptai spre uşă.

— O clipă, spuse Greavu, adresându-se în acelaşi timp

pâlniei telefonice şi subsemnatului. Du-te de discută în continuare cu tovarăşul academician Pogor.

Recomandarea aceasta mi-a făcut-o pe un ton atât de natural, încât am răspuns automat:

— Am înţeles. Și părăsii cabinetul.

Abia afară mi-am dat seama de ciudăţenia ultimelor cuvinte ale directorului. Probabil că-l zăpăcise ştirea primită la telefon, mi-am zis. Într-adevăr, ce rost avea să discut cu academicianul Pogor, care, de altfel, nici nu mă cunoştea, despre o problemă personală?

Mergeam aşa, distrat şi, cum mi se părea atunci, copleşit de vitregia vieţii, fără să-mi dau câtuşi de puţin seama că, în rostogolirea mea pe „panta alunecoasă”, mă găseam la numai câţiva paşi de fundul prăpastiei. Traversai un culoar şi ajunsei lângă standul de cărţi al institutului.

— Unde e academicianul Pogor? îl întrebai pe librar, căutând, din obişnuinţă, printre volumele etalate pe masă.

— S-a epuizat, îmi răspunse omul, privindu-mă complice.

— Nu se poate, am neapărată nevoie de el, ripostai neatent, în timp ce răsfoiam un recent tratat de bionică.

Abia atunci îmi dădui seama de încurcătură şi izbucnii în râs. Bătrânul vânzător de cărţi crezu că mă îndoiesc de spusele lui.

— E posibil să mai găsesc un exemplar.

— Viu?

— Cum adică?

— Adică în carne şi oase. Eu îl caut chiar pe academicianul Pogor, iar dumneata ai înţeles că am nevoie de o lucrare a lui.

— A! făcu el dezamăgit şi, îndreptând în silă cărţile pe care le mişcasem de la locul lor, adăugă: Ia-o înainte şi urcă la etajul patru.

Am luat-o înainte şi tocmai voiam să deschid o uşă ce despărţea două secţii aflate pe acelaşi culoar.

— La patru, undeva pe stânga, îmi mai strigă omul.

— Mulţumesc! i-am răspuns apăsând clanţa, dar înainte de a fi tras spre mine uşa, aceasta se deschise singură şi mă pocni în cap.

Izbitura a fost atât de puternică, încât am văzut stele verzi, deşi sunt sigur că multe aparţineau şi altor clase spectrale.

Fără îndoială că aţi ghicit cine a acţionat cu atâta vrăjmăşie împotriva mea. Era Oriana Ionescu, care, chemată de director, fugea ca să afle că… (veţi afla la momentul potrivit ce anume), dar a trebuit să se ciocnească de mine. Săraca! Habar n-avea ce complicaţii îi va procura cucuiul acela; deoarece lovitura a fost suficient de tare pentru a face să-mi crească în mijlocul frunţii o adevărată excrescenţă.

Primul lucru pe care l-am văzut la ea a fost un râs înspăimântat pe figura unei nimfe în slujba Dianei cea castă. Nici halatul alb şi nici ochelarii puţin demodaţi cu rama din sârmă aurită nu-i puteau ascunde alura de amazoană sportivă cu părul şaten şi ochii alunii, imediat după doborârea… mistreţului.

— Râd, îmi explică ea, fiindcă mi-ai strigat „mulţumesc” înainte de a te pocni cu uşa.

— Hmm! scoase „mistreţul” un sunet gutural, văzând ce divină creatură îl lovise de moarte.

— Te rog din suflet să mă ierţi, îmi gunguri ea, devenind brusc serioasă.

— Hm! continuă să se apere victima, ducându-şi mâna la frunte.

— Zău că regret! Îţi curge şi sânge. Ştii… am fost handbalistă.

De data asta, în ciuda faptului că-mi luase capul în mâini şi-mi tampona gingaş cucuiul cu înmiresmata ei batistă, în glasul fetei sticliră fără de veste accente de mândrie. Parcă mi-ar fi spus: „Vezi ce magnific cucui am fost în stare să produc!?” În acea clipă, într-o străfulgerare de clarviziune, am avut intuiţia a ceea ce m-ar aştepta dacă m-aş îndrăgosti de o asemenea făptură.

Sunt absolut convins că un scriitor talentat ar putea compune despre cucuiul meu de atunci un întreg roman. Nu am talentul necesar, de aceea nu voi mai insista decât asupra unui singur lucru. Era un cucui simbolic, care-mi atrăgea atenţia că autoarea lui mă va face să sufăr. Eu însă, nefiind superstiţios, am văzut în el numai o inflamaţie mângâiată mătăsos de o batistă parfumată, peste care răsărea chipul ispititor şi primejdios al Orianei.

— Să te conduc la punctul sanitar, îmi propuse ea. Nu-i departe.

Fireşte că am fost imediat de acord, deşi mi se părea stupid să mă las condus ca un grav accidentat. Dar n-am găsit un alt pretext mai bun pentru a prelungi întâlnirea.

— Unde goneai aşa? mă întrebă dânsa. Mi se pare că dumneata eşti tovarăşul care a montat „creierul electronic”.

— Ba, mă cheamă Mihnea Bârlă. Moletronist. 21 de ani. Burlac, mă luă gura pe dinainte.

— Oriana Ionescu, se recomandă ea, fără să-mi dea alte repere.

O fi vreo tehniciană, m-am gândit Dar e a naibii de frumoasă !

— Oriana Ionescu. Mă pomenii că îngân fermecat şi nătâng.

— Ce, nu-ţi place numele meu? făcu ea cu o impertinenţă băieţească.

— O, nu, protestai eu. Deşi Oriana…Adică Oriana… e foarte straniu…

— Nu suntem răspunzători de fanteziile părinţilor. Maică-mea e profesoară de limba franceză. I-a plăcut acest nume şi pe ăsta mi l-a dat. De fapt nici nu e chiar atât de urât.

— Vai, nici nu e urât. E chiar foarte… cum să zic… melodios. Dar Ionescu…

— Ei acum te agăţi de Ionescu! Află că există destui Ioneşti celebri, de la Ion Ionescu de la Brad până la Eugen Ionescu.

— Nici n-am vrut… În sfârşit dar cum se face că mă cunoşti?

— O, eşti un om important, îmi tăie ea răsuflarea şi mă luă de braţ. Chiar trebuia să te vizitez… Sunt bucuroasă că ne-am cunoscut.

— Da, mai ales eu sunt fericit, glumii şi mă trecu un fior.

— Nu mi-ai spus însă de ce fugeai aşa.

— De fapt dumneata fugeai, eu numai mă grăbeam.

Chipul fetei se posomorî. N-o mai interesam. Observând rapiditatea cu care Oriana trecea de la o dispoziţie la alta, m-am închis şi eu în mine. Ani de zile m-am „programat” să fiu indiferent faţă de „interacţiunile slabe”, cum numesc într-un argou cibernetic-atomist interesul faţă de sexul slab. Şi iată că m-am lăsat ca un prost… prins cu uşa. Te pomeneşti că şocul fusese atât de zdravăn încât îmi scrântise un „tranzistor”.

Tovarăşa Ionescu avu totuşi amabilitatea să mă însoţească până la punctul sanitar (încă nu mă descurcam prin labirintul coridoarelor). Ajunşi la destinaţie, îmi aruncă grăbită „la revedere” şi își reluă goana spre ţelul ei misterios. „Poate că în acest moment – mi-am spus

melancolic – dumneaei sparge altuia capul şi, cu puţină răbdare, îi voi cunoaşte noua victimă”. De-aş fi ştiut adevăratul motiv pentru care Oriana se arătase atât de zorită, aş fi fost nu melancolic, ci trist.

După ce mi-am văzut fruntea artistic înstelată cu un plasture, am pornit-o din nou spre academicianul Pogor. Înainte de a intra, am privit uşa pe care era scris:

Laboratorul de genetică

Academician Toader Pogor

Ca să vă daţi seama de starea mea sufletească de atunci, precizez că eram şi mai hotărât decât în decursul discuţiei cu Greavu să mă întorc la Institutul de moletronică. Din cele ce vor urma, veţi trage învăţătura că nu-i niciodată bine să fii mai hotărât decât trebuie. Mie însă, lipsindu-mi această înţeleaptă povaţă (mulţumită experienţei mele, dv. o puteţi trece în registrul de memorizare!), îmi era imposibil să-mi înfrânez un sentiment de ciudă. Totul venea din inhibarea prea bruscă a unei paradoxale şi nevoite simpatii înfiripată în mine pentru o anumită persoană. Practic, în conştiinţă mi se amestecau două idei. Prima, formulată categoric, dar foarte general: trebuie s-o termin o dată cu macromoleculele! A doua, deşi dubitativă, îmbrăca o formă clară: „De ce voia să mă viziteze Oriana? Şi cu ce aş fi putut-o ajuta ca să se bucure de întâlnirea cu mine?”

Apăsai cu precauţie clanţa, ferindu-mi instinctiv capul. Pe un coridor se înşiruiau mai multe laboratoare despărţite prin pereţi străvezii. La mese cu eprubete, cu reactivi, cu preparate biologice şi microscoape lucrau fără zgomot cercetătorii. Deschisei la întâmplare o glisantă şi întrebai unde se găseşte academicianul. Mi se arătă o uşă capitonată.

Pătrunsei cu o oarecare emoţie în „sanctuar”. Era o

cameră de alchimist modern, în care un laborator foarte bine utilat coexista cu o bibliotecă înaltă pe doi pereţi, cu o expoziţie de planşe, diagrame şi portrete de iluştri savanţi (unii chiar cu barbă, deci venerabili), pe care eu, vai! nu-i puteam identifica, şi chiar cu un „dormitor” (mai târziu am aflat că Pogor îşi petrecea zile şi nopţi de-a rândul acolo). În toată această deconcertantă încăpere însă nu văzui picior de academician. Îmi atrase atenţia un zgomot care venea de jos. A, da, îndărătul biroului parcă se mişca ceva. Deodată observai un picior întinzându-se la nivelul podelei; răsună un fel de icnit şi, de sub birou, o arătare lungă ieşi poticnindu-se, cu un vraf de dosare în braţe.

Prima impresie pe care i-am procurat-o academicianului Pogor era, cred, alcătuită dintr-un plasture sub care se arcuiau mirate două sprâncene, iar şi mai jos se hlizeau nişte buze. Îmi zâmbi, la rândul său, cu prietenie, dar o clipă mai târziu mă uită şi porni să caute ceva febril printre dosare. Nu găsi. Supărat, se întoarse spre mine:

— Nu vrei să mă ajuţi, puiule?

— La ordinele dv.

Deşi cam adus de spate, savantul mă privea de sus. În cazul său, metafora cu macromoleculele îşi pierdea orice valoare. Sau poate tocmai el era „împăratul” lor? Coama rară, colilie, faţa prelungă, sprâncenele mari, sure, nasul viguros şi silueta-i deşirată şi distinsă îi dădeau alura unui personaj din pânzele lui El Greco.

— Uite, ţine scara asta să mă sui. (Şi-mi arătă o scară de metal folosită în biblioteci.) Ba nu. Mai bine ţi-o ţin eu şi urcă-te tu. Articulaţiile mele vechi s-au şubrezit de tot, iar cele artificiale din silicon au început să scârțâie şi ele. (Mă urcai pe scară) Mai sus, dragă! Hai, că eşti tânăr. Ai articulaţiile proaspete şi naturale. Vezi dosarul acela gros cu etichetă mov? Scoate-l şi adu-mi-l. Cred că acolo mi s-a

rătăcit hârtia pe care o caut.

Mă conformai ordinului primit. Pe dosar stătea scris: „Documente personale nr. 2F”.

Academicianul dezlegă rapid dosarul şi răsfoi teancul de hârtii gălbejite. După figura lui radioasă, mi se păru că va repeta celebrul strigăt al lui Arhimede în momentul ieşirii din baie, dar el închise brusc coperţile şi îndreptă obiectul pentru care mă căţărasem pe scară. În loc de „Evrika!” spuse:

— Vezi fotoliul acela? Împinge-l lângă celălalt, aşa ca să vină faţă în faţă. Iartă-mă, dar am 89 de ani şi la sciatica mea nu se poartă asemenea acţiuni mecanice. Mulţumesc. Acum, tânărul meu amic, ia loc!

Mă aşezai. El îşi depuse cu atenţie trupul în celălalt fotoliu, se apleca spre mine, bătându-mi cu mâinile genunchii, şi râse. I-am răspuns în mod spontan, râzând, la rândul meu. Am râs împreună cam două minute, după care îşi aminti ceva, se încruntă şi porunci:

— Destul! Prea mult râs, s-ar putea să-mi facă rău.

„Toţi sunt astăzi enervant de capricioşi” – mi-am zis.

— Ei, da, oftai în loc de alte cuvinte şi arborai o mutră oficială; doar venisem pentru un transfer.

— Nu, protestă simpaticul meu interlocutor, tu poţi continua să râzi.

Avea generozitatea unui fost fumător faţă de un ins care şi-a aprins o ţigară.

Dar n-am mai râs. Doar am apucat să îngaim:

— Ştiţi, tovarăşe academician…

— Da, băiete, ştiu, spuse el mâhni ştiu că de-o viaţă întreagă dau târcoale unei probleme şi acum, chit că mă aflau în pragul celui de-al zecelea deceniu de existenţă, tot n-am izbutit s-o abordez pieptiş.

Îl priveam, vă închipuiţi, năuc.

— Eu…, strecurai sfios.

— Majoritatea oamenilor de ştiinţă, spuse Pogor cu o umbră de amărăciune, n-au avut prilejul să atingă vârsta mea. Cei mai mulţi au murit pe la 50 – 60 de ani. Nu mai vorbesc despre un Abel, secerat înainte de a împlini 30, sau despre un Evariste Galois, care abia trecuse de 20 de ani când a fost răpus de un glonte. Toţi aceştia au părăsit scena înainte ca marile lor idei să devină realitate Or, unei descoperiri îi trebuie o perioadă de incubaţie, pricepi?.

— Eu sunt… reuşii să dublez redondanţa pe care o transmiteam interlocutorului meu.

— Ştiu, făcu acesta sâcâit. Eşti Bârlă.

— De unde ştiţi?

— Mi-a spus profesorul Greavu că vei veni.

Şi iar porni să-şi depene povestea:

— Hertz a avut o atitudine sceptică în ce priveşte utilizarea practică a undelor hertziene, Oswald s-a îndoit de existenţa reală a atomului. Ce ironie! Câteodată mintea care a elaborat idei grandioase e cuprinsă de un fel de scleroză, şi savantul neagă progresul pe care el însuşi l-a prilejuit. În general vorbind, omului care îmbătrâneşte i se închistează retina şi nu mai poate înţelege o viziune tânără. Eu am avut norocul să ating o vârstă matusalemică fără să plătesc acest tribut. Artritismul, bătrâneţea şi accidentele mi-au atins unele unghiuri ale trupului, dar mi-au cruţat creierul. Totuşi ce folos!

Rămase o clipă pe gânduri. Socotii că e cazul să-mi reiau şi eu firul întrerupt:

— Am venit să vă rog ceva.

— Ah, da, făcu Pogor şi zâmbi stânjenit. Zi, puiule!

În momentul acela, îmi reveni, nitam-nisam, în minte Oriana. „Ce naiba a vrut să-mi ceară? Să particip la echipa de teatru sau la cercul literar ?”.

— E cam ciudat că vin la dv., începui să mă repliez, în loc să trec lapidar la subiect.

Distinsul academician profită de stângăcia mea şi-şi reluă tirada:

— Longevitatea mi-a dat totuşi prilejul să cunosc o mulţime de oameni de seamă. Câţi contemporani ai mei se pot lăuda că au discutat cu Dimitrie Voinov, cu Paul Bujor sau Ion Borcea? Că au audiat cursurile lui Babeș, Ioan Athanasiu ori Cantacuzino? Şi asta ca să pomenesc numai pe câţiva mari biologi de la noi...

Şi iar făcu o haltă de ajustare a respiraţiei. Bătrânul savant vorbea cu plăcere, deşi efortul depus îl cam obosea.

— Am venit la dv. trimis de tovarăşul director Greavu, mă precipitai în tăcerea ivită. Am avut cu dumnealui o discuţie despre viitorul meu...

Acum ar fi trebuit să-i spun în acelaşi ritm totul, de fapt doar câteva cuvinte: Vreau să mă-ntorc la Institutul de moletronică. Dar obsedanta problemă: „Ce voia Oriana cu mine” mi se ivi dintr-o cută a creierului.

— Da, viitorul! îşi ţesu mai departe Pogor tortul vorbelor, ciugulind fără jenă dintr-al meu o stafidă. E totuşi minunat să contempli retrospectiv de pe culmea propriului tău viitor! întregul drum ţi se aşterne limpede la picioare. Dar calea inversă nu-i oare şi ea cu putinţă? Nu-i posibil să-ţi scrutezi de la început viitorul? Nu după ce l-ai trăit. Nu într-un cristal magic şi nici dintr-o fantastică maşină a timpului. (Abia atunci, mărturisesc, am avut o vagă senzaţie că „vorbăria” bătrânului avea un anumit scop) Şi nu da din cap! Să nu-mi spui că nu-i aşa!

— Eu...bâiguii, ca şi când aş fi pus aceeaşi placă anodină. N-am dat din cap. Adică am dat... să înţelegeţi că...

— Înţeleg. Înţeleg! Constat însă că mă-ntrerupi mereu

şi nu-mi comunici nimic.

Nu ridicase glasul, dar o imperceptibilă tensiune, poate numai schimbarea de registru a stilului şi lucirea ironică a ochilor trădau că izbutisem să-l enervez şi pe el.

— Sunt tulburat, tovarăşe academician.

— Ce fel de cibernetician eşti! îşi desfăşură mai departe Pogor atacul direct. Informaţia la nivel molecular necesară reproducerii omului este evaluată la circa 10^{29} biţi[1]. Iar tu abia ai reuşit să însăilezi câţiva bieţi biţi, dacă se pot numi astfel exclamaţiile pe care am avut cinstea să le ascult. Zici că eşti tulburat. Hm! Ce putea să te tulbure? Vrei să pleci de la noi ! Uşor de spus ! În paranteză, eşti liber să pleci când vrei. Deşi m-ar mâhni…

M-am simţit din cale afară de stingherit. Acest venerabil savant, care mi se păruse la început niţeluş caraghios, se dovedea mai iscusit decât cei doi directori care-mi abătuseră viaţa pe un făgaş nedorit. Şi de ce l-ar mâhni plecarea mea?

— N-am… rostii, dar el mă întrerupse.

— Ai ! Nu pricepi de ce m-ar mâhni transferul tău. Află că eu am vrut să vii la noi.

— Fără să mă cunoaşteţi?

— A, ţi-ai recăpătat glasul! Ei bine, te cunosc. Nici nu-ţi închipui ce bine! Adu-mi, te rog, dosarul de pe birou. Da, acela pe care l-ai luat din raft. Mulţumesc. Vezi ce scrie aici? „Documente personale”. Îl deschid şi…

Cu gestul unui prestidigitator, deschise dosarul cel greu şi din el scoase un plic pe care mi-l arătă.

— Mihnea Bârlă! citii mirat.

— Da, aici este înregistrată mica ta biografie ştiinţifică. Ştiu tot ce-i esenţial. Calificativele obţinute la examene; lucrările tale de la institut; ştiu, de asemenea, că ai

---

[1] Bitul – unitate folosită pentru măsurarea cantităţii de informaţie.

pasiunea ultramicrominiaturizării.

— Dar de ce v-au interesat toate aceste lucruri lipsite de…?

— Şi iată un alt plic!

Pe el era scris „Toader Pogor. 21 de ani”.

— Ai răbdare să asculţi câteva gânduri ale tânărului despre care e vorba?

— Fireşte, tovarăşe academician, răspunsei şi nu ştiu de ce mă cuprinse o simpatie subită pentru omul de lângă mine.

După ce-şi puse ochelarii, luă din plic un caiet de dictando, îl răsfoi şi începu să citească: „Am studiat cartea profesorului Dimitrie Voinov «Principii de microscopie». Deşi a fost publicată în 1900, această lucrare a rămas un ghid admirabil pentru toţi cei ce vor să-şi însuşească tehnica histologică[2]. Care sunt însă în general limitele microscopului optic? Un asemenea instrument poate face vizibile organitele celulare ale căror dimensiuni nu întrec 0,2 microni. Pare mult faţă de posibilităţile ochiului omenesc, totuşi e încă prea puţin. Această putere de rezolvare[3] ne dă într-adevăr prilejul să observăm majoritatea bacteriilor, dar cele mai mici ne scapă. Şi apoi însuşi microbul are o structură complexă pe care ar trebui s-o disecăm. Ce să mai spun despre virusuri! Pentru biologia microorganismelor a devenit necesar ca aerul inventarea unor instrumente care să folosească raze cu o lungime de undă cu mult mai mică decât a luminii”.

Pogor se opri o clipă din citit şi mă privi peste ochelari. Drept să zic, mă simţeam dezamăgit. Cu aceste banalităţi istorice voia el să mă ispitească? Îmi era şi puţin milă de el,

---

[2] Histologia – disciplina care studiază ţesuturile organice.

[3] Puterea de separare sau de rezolvare – distanța minimă la care microscopul poate separa două puncte de pe corpul studiat.

ceea ce mi-l făcea mai simpatic. Doar putea să-mi fie străbunic. În plus mă intrigase plicul cu numele meu. Toate astea, lăsând de o parte alţi stimuli mai tainici, îmi creau o nebuloasă dorinţă de a descoperi ceva care să neutralizeze hotărârea mea iniţială. Îmi dădeam seama că, dacă în clipa aceea mi-ar da o sarcină interesantă, dificilă şi cât de cât legată de specialitatea mea, aş fi iremediabil pierdut.

— Astea scriam acum aproape 70 de ani, comentă bătrânul. Himere juvenile !? În definitiv, ele reprezentau pretenţiile unui cercetător faţă de tehnica zilelor lui. Despre înfăptuirea visurilor mele ai învăţat în liceu. Faptul că aceste idei te-ar putea plictisi constituie dovada că omul ce obişnuieşte repede cu orice minune. Dar să-ţi citesc o însemnare pe care am scris-o după câteva decenii. „Mi-am revăzut notiţele din tinereţe. Dezideratele de atunci s-au împlinit. De câţiva ani explorez cu ajutorul microscopului electronic mirificul univers al virusurilor. Instrumental meu măreşte de câteva sute de mii de ori corpusculul studiat. Distanța de separare a ajuns la câţiva Angströmi[4]. Inframicrobiologia a stabilit, în sfârşit, că particulele virale sunt şi ele corpuri complexe şi nu molecule de proteină. Totodată avem putinţa să investigăm amănunţit macromoleculele organice, cum ar fi hemoglobina. Ce păcat însă că la microscoapele electronice pot fi studiate doar organismele care în prealabil au fost metalizate, deci omorâte! ” Îţi voi citi în continuare pe sărite: „S-a pus la punct un nou instrument care îmi îngăduie să observ germenii fără să-i distrug. Măririle sunt însă numai de ordinul a 25.000… Bravo fizicienilor! Microscopul vostru ionic, care măreşte de douăzeci de milioane de ori, a fost în stare să fotografieze atomul, dar pe mine nu mă interesează atomul, fie el şi de aur. Ceea ce mă preocupă

[4] Angströmul – a zecea milioana parte dintr-un milimetru.

este substanţa vie”. Cam asta e. Ce părere ai?

— Hm! Sunt chestiuni cunoscute.

— Foarte bine. Aşa îmi place să vorbeşti! Dacă sunt cum zici… chestiuni cunoscute, n-ai nici un merit. Doar acela că le-ai învăţat. Şi acum să-ţi spun de ce te-am adus la noi. Doresc să te-ntreb un singur lucru: ce poţi face pentru veşnic nemulţumitul Toader Pogor?

— Nu-nţeleg, şoptii. Ce vreţi să fac pentru dv.?

— Interesându-mă despre cei mai capabili absolvenţi ai Facultăţii de moletronică, am primit o listă pe care figura şi numele tău. Din această listă l-am ales pe acela a cărui pasiune mi s-a părut că ar coincide cel mai mult cu a mea.

— Vă gândiţi la ultramicrominiaturizare?

— Da, băiete. Mi-am dat seama că, deşi a adus imense foloase, calea microscopiei e deocamdată închisă şi că, oricum, o altă cale ar fi infinit mai fecundă. Poate că, de data asta, n-am să mai apuc ziua când himera va deveni aievea. Dar, cât mă ţin puterile, am datoria să contribui la realizarea ei.

— Mă iertaţi, dar încă nu pricep exact ce-mi cereţi.

Academicianul Pogor se sculă în picioare şi, cu mâinile la spate, prinse a măsura şchiopătând laboratorul său de alchimist. O încordare subită puse stăpânire pe mine. După ce-şi adună ideile sau după ce socoti că m-a fiert îndeajuns, bătrânul se opri în faţa fotoliului în care stăteam captiv şi, privindu-mă în ochi de la înălţimea lui, spuse:

— Îţi cer să-mi construieşti cel mai perfecţionat microendoscop. Ştii la ce mă refer?

— La o pilulă care să fie înghiţită, răspunsei destul de vulgar. O microradiopilulă.

— La ce dimensiuni crezi că vei fi în stare s-o faci? mă iscodi el practic.

Am rămas pe gânduri. Fără de veste mă pomenisem

accelerat spre o destinaţie familiară şi totuşi necunoscută.

— Depinde cărui scop vreţi s-o destinaţi. Întrebuinţând plăcuţe cu pelicule fine, fiecare înlocuind un micromodul, s-ar putea înghesui până la 100 – 200 de piese pe centimetru cub. În cel mai fericit caz. Aş reuşi să împing comprimarea acestui microradiobloc până la vreo 600 de piese.

— Pentru ce urmăresc eu e puţin, rosti cu dispreţ Pogor.

O ştiam înainte să mi-o fi spus. De altfel, menţionasem plăcuţele cu peliculă numai aşa, ca să-i plătesc poliţa. El de ce mă sâcâise cu notiţele lui antediluviene! Apoi adulmecasem că va începe un soi de licitaţie, ceea ce, fireşte, mă atrăgea. Habar n-aveam ce tare va juca bătrânul.

— Dacă intenţionaţi ca pilula să fie mai mică sau să cuprindă mai multe elemente, aş putea folosi schemele solide. Piesele vor fi înlocuite prin adaosuri electroactive, incluse în cristalul infim al semiconductorului.

— Pe mine, Bârlă, reluă cu o oarecare răceală academicianul, nu mă interesează problemele tale tehnice. Tu eşti moletronist. Nu eu. În calitatea mea de client, te rog să-mi comunici concret care sunt gabaritele.

— Echivalentul a o mie de piese pe centimetru cub.

— Adică 10^3. Îngrozitor de puţin!

Avea dreptate. Până atunci mă distrasem, parcă uitând că existau şi dispozitivele moletronice.

— Încă nu mi-aţi spus ce trebuie să îndeplinească micropilula, mă eschivai elegant.

— Îngrozitor, Bârlă, nu-nţelegi? se supără „clientul" meu. O pilulă din alea este bună pentru elefanţi.

Nu răspunsei nimic, fiind vădit că exagerează.

— Tu mă pui în faţa unei alternative: o pilulă mică sau una care să cuprindă multe piese. Eu vreau ca ambele

caracteristici să fie întrunite în aceeaşi „celulă electronică”, dar totul la superlativ.

— O densitate maximă am obţine-o bazându-ne pe fenomene de interacţiune inter şi intramoleculară.

— Cifre exacte, Bârlă! rosti dominator bătrânul.

— Ei, în jurul a un milion de piese pe centimetru cub. Spusei modest, fiind totuşi sigur de efectul uluitor al vorbelor mele.

Cu aceasta, de fapt, îmi cam deşertasem sacul. Ştiam că, străduindu-mă, sunt capabil să realizez un asemenea „vârf de ac inteligent”. Mai cu seamă că aveam la activul meu unele inovaţii.

Venerabilul meu preopinant îşi zburli însă sprâncenele şi-mi făcu semn să mă ridic din fotoliu. Când mă văzu lângă el, mă luă cu mâinile de revere şi-mi şopti hipnotic:

— Fleacuri, Bârlă ! Auzi? Prin tine eu vreau să mă iau la întrecere cu microscopul electronic. Pricepi acum? Am auzit că s-a ajuns la o compactare chiar de un miliard de piese pe centimetru cub…

— Da, într-adevăr, recunoscui fâstâcit.

— Şi tot e prea puţin! 10^9 nu înseamnă nimic.

— Dar ce…? articulai cu un respect amestecat cu teamă.

— Iarăşi începi cu redondanţa!? Capacitatea memoriei umane e apreciată la 10^{12} unităţi binare pe centimetru cub. Acesta e minimul de care am nevoie. Ai vrut să pleci de la noi ca să te consacri ultramicrominiaturizării. Îţi ofer să-ţi înfăptuieşti himera. Şi acum, fii atent! Biologia are nevoie de un instrument mai subtil şi mai ager decât cel mai desăvârşit microscop. Nu o pilulă, cum ai numit-o tu, ci un „germene electronic” care să circule prin organism pentru a ne comunica informaţii despre cete mai fine structuri vii. Trebuie să pui la punct un dispozitiv de mărimea unei

macromolecule medii, de la care să se obţină 10^{13} unităţi binare pe cm^3. Acest „virus artificial” va avea următoarele însuşiri: se va deplasa telecomandat, să spunem prin fluxul sanguin; va transmite imagini care vor fi proiectate pe un ecran; va furniza fără întrerupere un complex de informaţii (presiune, temperatură, aciditate etc.); va semnaliza necontenit tocul în care se află; va fi prevăzută cu un dispozitiv de apărare împotriva bacteriilor de dimensiuni superioare „pilulei”. Ai înţeles, Bârlă? Socoteşte tot ce ţi-am spus acum drept epilogul însemnărilor citite adineauri. E poate ultima mea dorinţă. Eu totuşi nădăjduiesc că te vei grăbi, ca să mă vezi bucurându-mă şi de împlinirea acestui vis. Cred că am fost limpede. De mâine vei lua în primire noua secţie a institutului. Vei conduce problemele de ultramoletronică. Să comunici profesorului Greavu un plan de lucru, o lisă de colaboratori şi de aparatură. Când ai nevoie de ceva, vii la mine.

Bătrânul mă făcuse knock-out.

Un glas lăuntric nelămurit şi viclean îmi şoptea că devenisem şi eu o „macromoleculă”.

*

Chiar de a doua zi m-am pus zdravăn pe treabă. Pe atunci, mai speram în vacanţa la mare, deşi se îndepărtase la orizont.

Poate că veţi socoti că, după despărţirea mea cam bruscă de Oriana, n-am mai dorit s-o revăd. Vă înşelaţi. Am dorit s-o revăd. Trebuia să ştiu ce avea să-mi spună. În consecinţă, m-am interesat direct unde o pot găsi. M-a aşteptat o dezamăgire. Oriana plecase din Bucureşti. Unde? Mister. Dar am fost asigurat că se va întoarce. Tot puteam trage speranţa că am să aflu de ce-o bucurase întâlnirea cu mine. Şi de ce m-a considerat un om important. La urma urmei, când ne vom revedea voi fi într-adevăr cineva.

Vorbe! Ah, dacă aş realiza „nebunia” bătrânului, atunci, da, pe Raymondus Lullus[5]! n-aş avea de ce să n-o las pe Oriana să mă admire până la sfârşitul zilelor ei şi-ale mele.

Adesea m-am gândit că un cercetător sau un artist e interesant nu în momentul în oare dă la iveală o lucrare ori ia un premiu, ci până atunci. Fireşte, opera e dovada suverană a meritelor unui om. Dar căile creaţiei sunt atât de întortocheate, încât uneori opera ascunde viaţa. În momentul victoriei, marile frământări şi îndoieli, sublimele străluminări ale inspiraţiei sunt demult consumate. Creatorul a redevenit un om obişnuit. Şi, la drept vorbind, nu întotdeauna succesul e măsura valorii unor cercetări. Felix d'Hérelle, descoperind bacteriofagul, a încercat să vindece bolile cu ajutorul acestui virus mâncător de bacterii. A muncit ani de-a rândul, dar fără rezultat, şi, abia la un deceniu după moartea lui, Nikonov i-a înfăptuit visul.

Observ însă că tot frecventându-l pe academicianul Pogor, m-am lăsat influenţat de stilul său.

Într-un cuvânt, vreau să spun că amănuntele tehnice ale „germenului electronic” n-au prea mare însemnătate, mai ales că până la urmă întâmplările s-au abătut spre un făgaş cu totul surprinzător. Totuşi, în aceste aventuri, un anumit rol l-au avut şi strădaniile mele.

Poate veţi râde, dar încă mai înainte de a-l fi realizat i-am găsit copilului meu electronic un nume. De obicei aşa fac toţi părinţii. Şi, în definitiv, de ce ţi-ai boteza un avion sau un reactor termonuclear şi n-ai avea dreptul să dezmierzi cu un nume un vehicul inteligent de explorat

---

[5] Raymondus Lullus (1235 – 1318) – gânditor spaniol care a imaginat o „maşină a adevărului”, prima anticipare foarte vagă a posibilităţii logicii matematice şi a maşinilor matematice.

adâncurile trupului omenesc? Faptul că el, dacă avea să se nască, nu va fi vizibil decât la microscopul electronic nu era de natură să mă oprească. Aşa că i-am zis Gemmi. Am impresia că sună drăguţ. Aduce cu numele unuia dintre cei şapte pitici şi apoi corespunde scopului pentru care era zămislit: Germene-electronic macromolecular-investigator.

Tot pe atunci, socotind că am o şansă de a lega vechile fire, i-am făcut o vizită profesorului Nicodim. Am venit voios şi am plecat nedumerit şi deziluzionat. Dar mai bine să vă relatez discuţia.

— Ei, Bârlă, mi-a spus fostul meu director, cred că acuma eşti mulţumit.

— Oarecum. Am instalat „creierul”, iar noua sarcină pe care mi-au dat-o e interesantă şi ţine de specialitatea noastră.

— Totul e bine când se termină cu bine, rosti drept concluzie Nicodim. Apropo. A venit vara. Ţi-ai luat concediul la mare?

— Sunteţi amabil că n-aţi uitat. Îl voi lua. Am nevoie însă de ajutorul dv.

— Pentru asta ai venit? N-avea nici o grijă. Vorbeşte cu Pătraşcu să-ţi dea un loc la Mamaia.

— Vă mulţumesc, dar prefer la „2 Mai”, unde am un cunoscut. Nu vreau ultraconfort, ci elementele ultrasimple ale naturii; eu, cerul, marea şi nisipul.

— Bată-te să te bată, Bârlă, râse directorul. Nu te-ai schimbat deloc. Atunci cu ce vrei să te ajut?

— Voi fi concis. Tovarăşul academician Pogor mi-a cerut să construiesc un „germene electronic”. (Enumerai parametrii respectivi.) V-aş ruga să-mi îngăduiţi să lucrez la drăcia asta aci.

— Aha ! făcu laconic Nicodim şi deveni serios. Aş putea să aprob imediat cererea ta, dar n-o voi face.

Mă întristai.

— Nu pricep. Întotdeauna v-aţi arătat înţelegător.

— Îmi pare rău, Bârlă, dar este exclus.

— Am auzit că Balotă...

— Într-adevăr, folosind şi lucrările tale, Balotă a realizat o compactare record.

— Aşadar, munca mi-ar fi mult uşurată dacă…

— Dar tu de ce ai construit acolo, la I.B.M., „creierul” acela?

— Zău aşa, mă supărai de-a binelea, parcă o faceţi înadins spre a-mi crea greutăţi.

— De fapt, termenii rămăşagului îţi vor crea unele greutăţi, spuse în vârful buzelor directorul, şi în clipa aceea nu-mi dădeam seama dacă glumeşte sau nu.

— Rămăşag? Ce rămăşag? sării indignat în picioare.

— Calmează-te, Bârlă! mă invită tutelar Nicodim. Folosea acelaşi ton cu care mi se adresa la examene când mă vedea iritat de aspectul paradoxal al vreunei probleme. Scornea uneori asemenea enigme nu ca să mă „încuie”, ci spre a-mi da satisfacţii subtile pentru vacanţă.

— M-am calmat, replicai. Văd însă că sunt în plină conspiraţie. Academicianul Pogor mă urmăreşte ca Javert pe Jean Valjean. Un ghem de taine se înnoadă în jurul meu. M-aţi exilat. Acum îmi vorbiţi de un rămăşag. Şi, totuşi, vă asigur că sunt calm. Pot măcar să am indiscreţia să pun această întrebare: obiectul cărui rămăşag sunt?

— Îţi voi spune totul. Lucrurile nu se prezintă însă atât de tragic. Ca fost profesor şi director al tău, cred chiar că de pe urma prinsoarei noastre vei putea trage unele foloase. Iată despre ce-i vorba. Ai aflat deci că academicianul Pogor mi-a cerut pe cel mai talentat tânăr cercetător din institut. Acum ştii şi ce a vrut de la tine. Nu era o misiune oarecare, trebuie s-o recunoşti.

— Da… nu… articulai.

— Sunt constrâns să recunosc şi eu că iubitul nostru Toader Pogor e un om… primejdios. Pariul cu pricina l-am primit fiindcă pur şi simplu am fost provocat şi n-aveam nici o portiţă de scăpare. Era în joc însăşi onoarea disciplinei noastre. Vei vedea îndată şi te rog să-mi spui cinstit dacă tu ai fi fost în stare să procedezi altminteri.

— Vă ascult, oftai copleşit, lăsându-mă adânc în fotoliu.

— De Pogor mă leagă o prietenie de peste un sfert de veac. Subliniez că sunt fericit de cinstea de a mă număra printre prietenii lui. Te-ai convins singur ce minte iscoditoare şi îndrăzneaţă operează sub fruntea acestui bărbat care în tinereţe i-a cunoscut pe aproape toţi ctitorii ştiinţei româneşti moderne, iar de-a lungul întregului secol a participat cu strălucire la nemaivăzutul progres al culturii noastre. Într-o vreme în care unii considerau cu scepticism cibernetica, el a salutat-o entuziast. Întotdeauna m-a sprijinit în mod neprecupeţit, şi autoritatea cuvântului său a avut, fireşte, o pondere considerabilă. Studiind şi discutând cu mine, academicianul Pogor s-a iniţiat binişor în disciplina noastră. În orice caz ştie perfect ce poate pretinde un biolog de la moletronică.

— Am remarcat şi eu acest lucru.

— Ei bine, într-o zi dezbăteam împreună problema eficacităţii maşinilor automate de calculat. Ştiindu-l prieten al ciberneticii, m-am ambalat poate prea mult în lăudarea ei. Ba chiar i-am propus să-i montez un „creier electronic”. Oferta era serioasă, dar nu mai mult decât un proiect realizabil peste câţiva ani. În capul bătrânului însă, această idee a venit în rezonanţă cu o alta, iar el a fost destul de viclean ca să mă prindă în cursă. De unde până atunci îl ştiam un susţinător al ciberneticii, iată că deodată îl văd

reticent. „Cred că glumeşti – îmi spuse. Ce rost are să-mi ancombrez institutul cu dinozaurul tău electronic! Dacă am nevoie de anumite calcule, ştiu unde să le trimit spre rezolvare. Am protestat. „Dacă ar fi să te ascult – reluă el –, mâine ar trebui să construiesc la I.B.M. şi un radiotelescop. Doar ne ocupăm şi cu cercetarea microorganismelor de pe Lună. Sau poate ar fi util şi un cosmodrom… ” – a încheiat sarcastic. Discuţia noastră se aprinsese. Pe măsură ce el se împotrivea, eu deveneam tot mai persuasiv, îi răspundeam la obiecţii, îi aduceam exemple; eu însumi i-am dat ideea cu „germenele electronic”. Într-un cuvânt, am impresia că m-am lăsat prea mult contrazis. „Înarmează-l pe Robinson cu o maşină de calculat modernă şi vei avea la dispoziţie o oştire de cercetători – i-am replicat hiperbolic. Şi dacă maşina e bună, ne-am putea dispensa chiar de Robinson”.

— Ghicesc ce-a urmat, murmurai cu melancolie.

— Da, prietene! Spre uimirea mea, a primit să-i montez „creierul electronic”. Iar când am încercat să dau înapoi m-a provocat la rămăşag. Îţi dai scama…

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră, făcui mişcat fără să vreau.

— Mi-a cerut lista pe care figurai şi tu. Când te-a ales, am încercat să te scap. Dar el îmi reaminti de Robinson şi cu asta îmi închise gura. Pe scurt, condiţiile pariului nostru prevăd să te descurci singur acolo. Singur, cu ce-ai învăţat până acum, cu ajutorul „creierului” şi al resurselor umane pe care ţi le vor pune la dispoziţie ei.

Mă sculai abătut.

— Am priceput că nu mai am ce căuta aici.

— Mai stai o clipă. În vremea noastră, orice Robinson are un aparat de emisie-recepție. Oricând ai nevoie de ceva, cheamă-mă!

Şi-mi făcu cu ochiul.

— Mulţumesc, îi spusei.

— Nici o clauză a rămăşagului nu stipulează că nu-ţi putem trimite la I.B.M. anumite lucruri.

— Aşadar, îmi veţi fabrica aici drăcia aia… mă înveselii fără de veste.

— Nu, asta-i exclus. Ţi-o vei fabrica singur. Dar noi te vom ajuta cu toate… accesoriile.

*

Accesorii! Însuşi acest cuvânt îmi pare astăzi o glumă. Am fost ajutat din plin. Şi nu numai de Institutul de moletronică din Bucureşti. Aş putea spune că am simţit ajutorul întregii omeniri. Moletronişti, atomişti şi chimişti, micrometalurgi şi ciberneticieni, savanţi şi ingineri din Tokio şi Leningrad, din Paris şi Los Angeles, din Stockholm şi Melbourne mi-au trimis regulat referate şi note despre ultimele lor cercetări. De fapt, aşa cum se întâmplă printre oamenii de ştiinţă, ne cunoşteam mai demult. În deceniul nostru, nici o realizare mai deosebită nu poate scăpa atenţiei specialistului avid să se ţină la curent cu ultimul răcnet al branşei lui. Odată, când am fost la Londra pentru un schimb de experienţă, mi s-a întâmplat următoarea nostimadă. Tăifăsuiam la bufet cu un grup de colegi veniţi din toate colţurile lumii. Nu ne recomandaserăm încă, dar vorbeam cu însufleţire despre problemele noastre. Şi iată că deodată aud repetându-se un nume ce mi se părea familiar. Un tânăr din Sidney, cu un debit verbal uluitor, cita cu respect lucrările lui Mikhnea Bârlă. La naiba ! Bârlă ăsta eram chiar eu. Mă cunoştea din dările de seamă ale institutului nostru de moletronică. Şi, fiindcă, între timp, reuşisem să-mi îmbunătățesc unul dintre rezultatele pomenite de australian, i-am atras atenţia asupra acestui lucru. Vă închipuiţi surpriza şi bucuria lui aflând că-l are în faţă pe însuşi Bârlă! De altfel, când interlocutorul meu mi-a

spus că-l cheamă Robert McGush, mi-am adus şi eu aminte îndată de interesantele lui cercetări.

Am relatat această păţanie pentru că ea ilustrează foarte bine firele nevăzute care ne leagă pe toţi specialiştii planetei. Pe lângă această recunoaştere profesională, am avut însă parte şi de o faimă extraştiinţifică. Nici până astăzi nu ştiu precis cine a fost iniţiatorul ei, dar am anumite motive să-l bănuiesc pe profesorul Nicodim, care a considerat, probabil, că în felul acesta va atenua întrucâtva rigoarea rămăşagului. Cert este că vestea despre pariul cu pricina s-a răspândit ca fulgerul peste întreg Pământul.

Cred că numai radioamatorii mai sunt în stare de asemenea performanţe, un amic de-al meu, adică un YO, cum li se spune românilor, vorbea într-o seară cu un CE (chilian) cocoţat pe un vârf de pe Anzi. Deodată intră pe fir un VE 8, un canadian situat tocmai la o staţiune arctică în derivă. Dacă-mi ghiciţi ce a transmis acesta din urmă, înseamnă că sunteţi radioamator. Pentru profani dau dezlegarea problemei: nevasta prietenului meu venise acasă, dar soţul ei, absorbit de „vrăjile” lui electromagnetice, n-a auzit soneria. Atunci dumneaei s-a dus la un vecin, şi el cuprins de patima radioamatorismului. Prin intermediul ursului polar, YO-ul nostru a primit mesajul: „Deschide uşa dacă nu vrei să te bată nevasta !”.

Aşadar, toţi aflaseră că… eram plătit de stat ca să joc rolul lui Robinson. Aproape mă ruşinam că devenisem obiectul unei asemenea notorietăţi. Totuşi simpatia pe oare mi-o mărturiseau cu toţii era atât de sinceră încât până la sfârşit m-am resemnat. În definitiv, prinsoarea noastră nu era ceva reprobabil; şi atunci de ce nu m-aş bucura de prieteniile pe care am reuşit şi le câştig de pe urma ei?

Aici trebuie să fac o precizare. Ideea unul „germene electronic” plutea în atmosfera vremii. Ştiinţa şi tehnica se

apropiaseră extrem de mult de înfăptuirea acestei probleme. Principiile ne erau tuturora cunoscute, iar fiecare pas pe care-l făceam devenea curând un bun unanim. E adevărat că o compactare de 10^{13} unităţi binare pe centimetru cub, cât decretase Pogor, reprezenta un ţel îndrăzneţ, ba chiar uimitor. Dar pentru toţi un succes al unuia constituia o victorie a întregului front ştiinţific. Şi apoi le plăcea şi povestea cu Robinson, pe care fiecare o interpreta în felul său. Iată cum poţi, cu totul nevinovat, să ajungi erou de legendă.

Pe scurt, n-oi fi eu din cale afară de talentat, dar indiscutabil am avut un noroc formidabil. Fir-ar să fie! De cum mi-a trecut prin minte cuvântul noroc, m-am şi întristat! Păi ce fel de noroc mai e şi ăsta! Abia m-am îndr... Să lăsăm cuvintele mari, deşi „îndr...”, se potriveşte teribil, tocmai fiindcă a rămas suspendat în aer. Totuşi, până la urmă, Oriana se va întoarce. Ar fi stupid să n-o facă. Dacă ar şti că o bună parte din ardoarea cu care lucrez se datorează şi ei, s-ar înapoia fără îndoială. Hotărât lucru; mi s-a atrofiat cu totul sentimentul entuziasmului pur de vreme ce sunt mânat de mobiluri atât de străine ştiinţei. Mă socotesc nevrednic de cinstea de a-l crea pe Gemmi. Dar nu pot face altceva pentru Gemmi decât să gem şi să continui zbaterile mele demiurgice.

*

În laboratorul naturii, după cum vă este cunoscut, viaţa a crescut de la simplu la complex şi de la infim la uriaş. Ar fi absurd să-ţi închipui un dinozaur ca fiind anterior coacervatei. În laboratorul meu, am căutat să ţin seama de această lecţie a firii, deşi uneori am încălcat-o. Pentru mine Gemmi însemna dinozaurul, dar numai din punct de vedere al complexităţii, dimensiunile trebuind să-i fie ultramicroscopice. Dimpotrivă, modelul său iniţial avea

relativ proporţii imense şi o multitudine de elemente complicate, spre a-mi îngădui să studiez în voie funcţionarea ansamblului. Abia ulterior, prin reduceri treptate, urma să ajung la forma simplă, densă şi minusculă a „germenelui electronic”.

Primul model al lui Gemmi a avut dimensiunea unui bob de mazăre. Construirea lui n-a fost o treabă dificilă. În prealabil însă a trebuit să-mi instalez un adevărat atelier. În depozitul meu am primit aparate, instrumente şi materiale de pretutindeni.

Plini de dărnicie, moletroniştii bucureșteni m-au înzestrat cu sute de ultramicromodule: condensatoare, rezistenţe, transformatoare, redresoare (toate cu prefixul micro), necesare montării aparatului meu liliputan. Ca să pot lucra cu ele, am comandat un microscop special cu manipulatoare ultrasensibile, pe care iscusiţii noştri opticieni mi l-au realizat într-un termen record.

Veţi spune că de la un bob de mazăre până la Gemmi încă mai există o distanţă enormă şi nu vă voi contrazice. Îmi dădeam seama că folosirea micromodulelor, fie ele şi cu prefixul ultra, nu reprezenta decât un expedient bun pentru o fază preliminară a lucrărilor. Mai departe trebuia să recurg la metode mai subtile şi totodată mai radicale, ceea ce mă cam îngrijora, dat fiind că asemenea metode implicau eforturi ample şi dificile. Până atunci însă, intenţionam să concretizez într-un model relativ redus caracteristicile pe care mi le impusese academicianul Pogor. Cu alte cuvinte, voiam să experimentez diferitele sisteme ale viitorului „germene”: sistemul de locomoţie, de apărare, de analizare a diferitelor stări fizico-chimice şi, în sfârşit, sistemul de comunicare a informaţiei culese.

Deocamdată, cea mai mare bătaie de cap mi-a dat-o tocmai acest din urmă sistem, şi mai ales modul de

transmitere prin televiziune a imaginii captate de pilulă în drumul ei. Mi-au venit însă în ajutor câţiva ingineri germani, japonezi, americani şi cehi, şi împreună am reuşit să rezolvăm această şaradă tehnică.

Când Gemmi în ediţie macroscopică a fost terminat, mi-am propus să-l probez. Fratele meu, Sandu (15 ani), urmărea cu sufletul la gură (fireşte, de acasă) peripeţiile asamblării bobului de mazăre electronic. Aflând de succes, mi-a spus solemn:

— Mă voi sacrifica pentru ştiinţă.

— Parcă nu-ţi plăceau ştiinţele naturale, i-am răspuns zâmbind. Şi nici la celelalte ştiinţe nu eşti prea grozav.

— Tocmai de aceea am luat această hotărâre. Trebuie să-mi răscumpăr păcatele.

— De fapt, nu înţeleg ce tot bălmăjeşti acolo.

— Să nu mă trădezi, mă iniţie Sandu în păcatele lui. Am luat un trei la fizică şi un patru la matematică.

— Vai de mine! Ai să rămâi corigent.

— Nu, că ai să mă freci tu cu nişte exerciţii, ca anul trecut, şi o să mă-ndrept. La muzică am luat însă 10.

— Clarinetistele! nu mă putui stăpâni să nu-l ocărăsc. (Visul său era să devină clarinetist într-o orchestră de jaz.) Ai să faci familia de ruşine.

— Degeaba mă jigneşti. Ai să vezi că o să devin celebru.

— Până una alta, să te pui pe învăţătură.

— Până una alta, replică el superb, mă voi jertfi pe altarul ştiinţei. Am citit că în America unele medicamente sunt experimentate pe ocnaşi. Ei bine, dă-mi hapul tău electronic. Sunt gata să-l înghit.

Am rămas uimit. La una ca asta nu mă gândisem. Sandu mă privea nerăbdător ca un câine-lup care vede botniţa şi adulmecă aventurile unei plimbări. Eu îl scrutam

sever şi pe gânduri. În cele din urmă i-am spus;

— Ai o psihologie şi un limbaj de clarinetist de la periferia Singaporelui. Nu râde, corigentule! Mai întâi ce-am construit eu nu-i un hap. Şi apoi, dacă îi va fi dat să fie înghiţit, nu esofagul unui leneş va avea această cinste.

Toate astea le-am spus în timp ce-mi trăgeam pantalonii şi-mi îmbrăcam haina.

— Am nişte plămâni de oţel, protestă Sandu.

— Învaţă anatomia! i-am strigat, îndreptându-mă spre uşă. Confunzi esofagul cu traheea.

*

Talentele primului model al lui Gemmi au fost verificate în prezenţa directorului Greavu, a academicianului Pogor şi a câtorva biologi şi medici. Acela care a înghiţit pastila am fost, bineînţeles, eu. Ca lichid ajutător, Greavu mi-a întins un păhărel cu Murfatlar, spre a sărbători evenimentul. Peripeţiile capsulei au fost urmărite pe un ecran care amplifica şi mărea imaginile luate de Gemmi. Pot spune cu mândrie că viziunea recepţionată era admirabilă, luminozitatea perfectă, culorile clare. E drept că itinerarul parcurs de Gemmi de-a lungul aparatului meu digestiv nu mi se părea prea poetic, dar medicii au rămas încântaţi.

Pe măsură ce priveam ecranul, mă asaltau două sentimente: unul straniu, că nişte ochi ageri îmi cutreieră măruntaiele, iar al doilea pricinuit de imperfecţiunile capsulei, pe care le descopeream îngrijorat. Spun „îngrijorat”, deoarece îmi dădeam seama că fiecare îmbunătăţire adusă avea să complice construcţia, iar eu trebuia s-o miniaturizez de zeci şi sute de ori.

În general, pe ecran apărea mediul prin care înainta minusculul aparat. Totuşi fiindcă „ochii” (obiectivele) lui Gemmi aveau un anumit grad de libertate în alveolele lor,

întrezăream uneori un fragment din capsulă, după cum, într-un film luat dintr-un avion, poţi vedea o aripă sau fuzelajul.

Poate tocmai prezenţa „rachetei” lansate în mine însumi, prezenţă care se făcea simţită la fiecare obstacol care o zgâlţâia, modificându-i drumul, îmi mărea atât sentimentul acela ciudat, cât şi conştiinţa că realizasem un lucru plin de defecte.

Nemulţumirea mea se accentuă când, la sfârşitul şedinţei, după felicitările celorlalţi pe care le bănuiam mai mult politicoase. Pogor mă trase deoparte şi-mi spuse nu fără ironie:

— Bârlă, m-ar fi onorat privilegiul de a înghiţi endosonda construită de tine. Dar la vârsta mea, puiule, trebuie să recunoşti că un asemenea hap mi-ar fi putut produce o indigestie fatală.

*

Hap, nehap, l-am înghiţit. Important e totuşi, gândeam eu, că-mi dau scama de lipsurile lui Gemmi. Şi astfel voi reuşi să le înlătur. Totodată am priceput că nu va fi cu putinţă să merg mai departe lucrând, cum s-ar spune, meşteşugăreşte. Era necesar să descopăr metode noi de montare a „germenelui”. La început a fost un fel de intuiţie. Curând însă mi s-a desluşit soluţia problemei. Aceasta s-a întâmplat cam în perioada în care Oriana s-a întors la I.B.M.

Revederea cu ea mi-a dat brusc aripi gigantice, mi-a împrumutat inteligenţă, fantezie şi inventivitate. Pe atunci înclinam să-mi atribui aceste virtuţi, dobândite la simplul contact fotomagnetic cu nişte ochi alunii, aceluiaşi cuvânt gâtuit de care am mai pomenit. Fiindcă între timp am avut răgazul să mă resemnez (ce sfâșietor de dulce resemnare!) cu ideea că sunt iremediabil îndr… Astăzi însă – şi o recunosc, spre lauda Orianei – înţeleg că meritul ei în

crearea lui Gemmi (a adevăratului, a extraordinarului Gemmi) s-a manifestat mai mult decât prin stârnirea unei pasiuni, fie ea oricât de puternică, de trainică şi nefericită.

E momentul s-o declar deschis; Oriana era înzestrată cu un neobișnuit talent matematic. Fără acest talent n-aş fi făcut nimic, iar una dintre cele mai tulburătoare enigme cosmice ar fi rămas probabil pentru totdeauna învăluită în mister.

Pentru romanticii secolului trecut, cea mai atrăgătoare contradicţie a femeii consta în polaritatea: candoare şi păcat, ceea ce a exprimat şi Eminescu în faimoasa-i poezie „Venere şi Madonă”. Deşi această optică nu pot afirma că a dispărut, o alta cred că devine dominantă în veacul nostru. Era atomică s-a identificat aproape de la început cu lupta umanităţii împotriva tuturor cătuşelor ei: sociale, politice sau pur şi simplu geofizice (mă refer la cele care ne ţineau departe de cer). Au fost rupte şi lanţurile care umileau femeia. Şi e semnificativ că dintre foarte rarele personalităţi distinse de două ori cu Premiul Nobel face parte şi o femeie: uimitoarea Marie Curie, mamă a încă unei laureate cu acest premiu, şi în bună măsură creatoare a noii ere. Fireşte că şi romantismul s-a schimbat. Măcar în ochii mei, contradicţia fermecătoare a femeii moderne poate fi găsită în felul în care ea împacă sportul atât de concret cu abstracţiile cele mai pure. Desigur că la această concluzie am ajuns şi datorită Orianei.

Am menţionat mai înainte necesitatea descoperirii unor metode noi de realizare a „germenului” meu. Astăzi ele sunt socotite normale şi de fapt au fost impuse de însăşi dezvoltarea ştiinţei. Pe atunci însă, calea pe care trebuia s-o urmez mi se părea nebuloasă şi dificilă. Într-adevăr, în cazul primului model al lui Gemmi am construit un aparat electronic, folosind însă procedeele de montaj ale

ceasornicarilor. Deşi lupa lor am înlocuit-o cu un microscop puternic, metoda a rămas în esenţă tot mecanică. De aceea, am şi spus că lucram meşteşugăreşte.

Cum aş fi reuşit să-l creez pe Gemmi într-un mod electronic? Trecând la realizarea unei reţele, în care elementele electrice şi electronice erau înlocuite prin straturi moleculare. Totodată trebuia să recurg la ajutorul marelui „creier” pe care-l aveam la dispoziţie. Problema consta deci în a concepe programul prin care „creierul” însuşi avea să-l creeze pe Gemmi E drept că programarea creierului electronic era ea însăşi un lucru extrem de dificil, dar treptat mi-am dat seama de toate foloasele ei. Oricât ar fi fost de ingenioasă, ideea mea nu însemna totuşi nimic dacă nu eram în stare s-o înfăptuiesc. Şi în momentul acela n-am fost în stare. Aceasta mi-au dovedit-o necontenitele eşecuri cu care se soldau tentativele mele de a transpune mecanic proprietăţile bobului de mazăre la dimensiuni de zeci de ori mai mici. Plăcerea de a-mi explica teoretic pricinile acestor insuccese i-a revenit Orianei.

Ea s-a întors la I.B.M. pe neaşteptate, când aproape pierdusem nădejdea că o voi mai revedea. Părea slăbită şi deprimată, ceea ce însă conferea frumuseţii ei un aer, cum ar spune matematicienii, transcendental. O singură dată am încercat s-o întreb de ce este mâhnită. Căutătura ei aspră şi distantă mi-a îngheţat însă orice chef de a o mai descoase. Am aflat, în schimb, ce dorise de la mine odinioară. Majoritatea tinerilor biologi din Institut studiau intens matematica sub îndrumarea Orianei. Ba chiar începuseră să dea cercetărilor întreprinse de ei o formă tot mai riguroasă din punct de vedere cantitativ. Nu era firesc, mă întrebă Oriana, ca marele calculator electronic recent instalat să contribuie la această importantă acţiune?

Propunerea nu mă prea încânta, deoarece, pe de o

parte, îmi răpea timpul, iar pe de alta îmi imobiliza „creierul”. Dar puteam s-o refuz pe Oriana? I-am răspuns că sunt de acord ca una sau două zile pe săptămână să-i ajut pe tinerii matematicieni din institut. Ea se arătă dezamăgită:

— Şi restul timpului pentru cine lucrezi?

— Pentru mine.

— Pentru tine? făcu ea indignată. Crezi că te-am adus aici ca să instalezi o maşină personală?

Revolta ei mi se păru de-a dreptul caraghioasă şi izbucnii în râs.

— Să lăsăm povestea cu adusul meu aici...

— De ce s-o lăsăm? Şi de ce râzi fără noimă? se supără Oriana.

— Râd de necaz, devenii eu serios. Dar fiecare dintre noi are dreptul să aibă tainele lui, nu?

Dintr-odată o văzui cum se potoleşte.

— Pot însă să-ţi dezvălui la ce lucrez, mă îmbunai imediat.

Şi, fără să-i dau amănunte de prisos, îi vorbii despre sarcina pe care mi-o atribuise academicianul Pogor. Mă ascultă atentă şi vizibil interesată.

— N-ai vrea să te ajut? îmi propuse la urmă.

— Sigur… ar fi plăcut să lucrez cu tine, replicai cu îndrăzneală. Nu prea văd însă cum ai putea să mă ajuţi, încheiai reticent

— Nici eu nu ştiu încă precis, dar, întrucât n-ai nimic împotrivă, te voi vizita şi voi găsi eu o soluţie; chiar am un plan. Şi ne-am înţeles: două zile pe săptămână vei munci pentru colectivul nostru.

*

De atunci, în fiece zi îşi făcea drum măcar o oră prin secţia mea. La început se aşeza pe un taburet şi mă privea,

întrebându-mă din când în când despre scopul lucrărilor în curs sau despre numele şi funcţionarea anumitor piese şi instrumente, în cele două zile zălogite tinerilor, Oriana zăbovea, desigur, mai mult.

Adesea, seara plecam împreună şt uneori o conduceam acasă. Aveam doar atâtea probleme importante de dezbătut! Când, obosită după o zi de muncă, mergea tăcută lângă mine, observam cum o ciudată mâhnire pune stăpânire pe ea. De îndată ce însă se înfiripa o discuţie mai interesantă, şi „interesant” însemna pentru ea „adiacent matematicii”, activitatea intelectuală o însufleţea pe Oriana, iar tristeţea pierea. Într-un cuvânt, se purta ca un copil pentru care jucăriile erau înlocuite cu abstracţiile.

Una dintre aceste plimbări cu Oriana mi-a rămas cu deosebire întipărită în minte. Subiectul convorbirii noastre îl constituia, fireşte, felul în care trebuia să fie modelat Gemmi. Curând după ce-mi propusese ajutorul, Oriana a ajuns la concluzia că singura modelare eficace a „germenului electronic” era cea matematică.

Vă daţi seama că acest punct de vedere venea în contradicţie cu întreaga mea personalitate. Nu afirm că eram un duşman declarat al matematicii. Chiar din puţinul pe care-l cunoaşteţi despre mine până acum, cred că aţi observat că nu sunt atât de prost. Dar există şi un mod mai subtil de a îmbrăţişa sau nu o cauză. Totul se întâmplă ca în electricitate: un atom raportat la altul e mai pozitiv în funcţie de câţi electroni îi lipsesc. Pe mine lipsa unei bune instrucţii matematice m-a împins în mod necesar spre o poziţie de practician. Şi vă asigur că există suficiente argumente… practice prin care o asemenea atitudine poate fi susţinută, dacă nu şi justificată. Şi nu m-am sfiit să-i ofer şi Orianei un buchet din aceste argumente. Ce vânaseră din

vreme, deoarece ideea ei (modelarea matematică) mi se părea că vine în contradicţie cu ideea mea (modelarea electronică).

— Draga mea, i-am spus cu multă convingere, nu contest excelenţa matematicii. Dar nici ea nu este infailibilă şi te asigur că de câte ori i-a fost dat să se poticnească practica a ştiut să rezolve problemele şi singură.

— Ai un aer superior, îmi răspunse Oriana, de parcă tot ce ţine de matematică ar fi pentru tine banal şi simplu.

— Mă acuzi de pomană, protestai. Îţi voi da un exemplu elocvent. Una dintre caracteristicile civilizaţiei noastre este viteza. Din păcate însă, teoria mişcărilor supersonice a rămas în urmă tocmai când era nevoie de ea. Matematicienii nu reuşeau să integreze ecuaţiile diferenţiale Navier-Stokes pentru fluide vâscoase. Cred că ştii!

Am pronunţat cu voluptate expresia „ecuaţiile diferenţiale Navier-Stokes”, a cărei precizie constituia ea însăşi un argument psihologic. Oriana mă asculta, zâmbind în tăcere.

— Ei bine, continuai, inginerii, fiind nerăbdători, şi-au realizat încercările pe modele reduse, iar, printr-o interpretare potrivită, au tras concluzii practice asupra mişcării efectuate la dimensiuni normale. Fără să apeleze la un dezvoltat instrument matematic, tehnica şi-a creat teoria similitudinii, iar graţie acesteia au putut fi atinse viteze de 2000 km pe oră.

— Bravo! mă felicită Oriana. Unu şi cu unu fac doi.

— Îţi baţi joc de mine? mă întorsei jignit spre ea.

— Chiar dacă aş încerca, tot ar fi puţin pe lângă tentativa ta. Eu aş lua în râs un singur cibernetician. Pe când tu ai căutat să insulţi întreaga matematică.

— Eu?! strigai sincer surprins de enormitatea acuzaţiei.

— Chiar dacă ai făcut-o involuntar, efectul e acelaşi. Exemplul pe care l-ai ales din mecanica fluidelor e adevărat, dar netipic pentru progresul modern al ştiinţei. E un caz de empirism, care în mod accidental poate fi util, dar pentru discuţia noastră nu prezintă interes.

— Nu sunt de acord cu termenul „accidental”. Nu numai aviaţia recurge la modelarea fizică, dar şi rezistenţa materialelor, hidromecanica… Ai impresia că inginerii aceia au o viaţă uşoară, că le e simplu?

Disputa noastră mai continuă o vreme pe acelaşi ton. De ce mă înverşunam să-i dovedesc că n-are dreptate, deşi îmi dădeam tot mai bine seama că sunt stupid din toate punctele de vedere? Interesul meu n-ar fi fost, dimpotrivă, ca Oriana să-şi realizeze gândul şi astfel să rămână cât mai mult lângă mine?

Poate că pasiunea pe care o puneam în apărarea tezei mele era pricinuită de un fel de mândră sfială sau poate că pur şi simplu încercam cu o inconştientă viclenie să-i stârnesc Orianei hotărârea şi să i-o accelerez spre ţinta visată de mine.

Ea mă asculta atentă şi serioasă, îmi răspundea calm şi cuminte şi, încet-încet, mă aducea la ţărmul pe care eu însumi îl doream. Drumul trecea însă prin revărsarea vegetală a Grădinii Botanice.

Ne-am aşezat pe o bancă. În timp ce Oriana îmi spunea ceva, eu o priveam, şi deodată mă cuprinse pofta să schimb discuţia şi să-i mărturisesc… totul. Pricepui însă că, procedând aşa, m-aş fi aflat în situaţia unui operator care vrea să filmeze o ciută în libertate şi, spre a o face să-şi întoarcă spre el capul, trage un foc de armă. Renunţai de aceea la mărturisirile mele şi continuai s-o privesc.

În jurul nostru se lăsa amurgul. Poate că demult nu mai avusesem prilejul să admir natura, şi încă într-o dispoziţie

atât de lirică. Sau poate că reverberaţia pe care soarele nevăzut o arunca pe sideful diafan al norilor mari şi statornici crea o privelişte într-adevăr încântătoare. Înfiorându-mă, îi luai Orianei mâna într-a mea. Furată de gânduri, nu se feri. După câteva clipe însă, observă gestul meu, prea elocvent pesemne pentru o discuţie pur teoretică, şi o văzui încruntându-şi uşor sprâncenele şi încercând să-şi retragă mâna. Atunci îi dădui repede drumul şi arătai inocent măreţul crepuscul. A fost o diversiune fericită.

— Ah! izbucni ea. E teribil de frumos.

Şi căzu în contemplarea amurgului şi mai ales a cerului.

— Îţi plac norii? o întrebai, propunându-mi ca de data aceasta s-o cuprind de umeri.

Răspunsul ei avea să mă umple de uimire, deşi era cât se poate de „tipic pentru progresul ştiinţei”.

— Sunt excepţionali, afirmă ea. Mi-am închipuit că norul acela vioriu modelează nişte domenii complexe şi încercam să văd dacă este simplu sau multiplu conex.

Spuneţi şi dumneavoastră: e posibil să săruţi o fată în momentul în care ea descifrează pe nori spaţii abstracte?

Nu este exclus ca norul acela să fi fost salvator. Dacă aş fi încercat atunci s-o sărut pe Oriana, aş fi stricat totul. Şi nu numai vraja primei mele iubiri. Forțând lucrurile, aş fi aflat cu câteva luni mai devreme că nu trebuia să nutresc nici o speranţă, deoarece inima Orianei bătea pentru altcineva. Aşa însă acea splendidă seară, în loc să-mi risipească pasiunea, mi-o înteţi, ba chiar deveni cosmodromul zborului meu către stele.

Oriana îşi luă în serios rolul de a mă asista la construirea lui Gemmi şi porni de la început să-l modeleze matematic la dimensiunile cerute de academicianul Pogor.

Cel mai dificil lucru în munca ei era stabilirea relaţiilor analitice, a ecuaţiilor diferenţiale, care-l caracterizau pe Gemmi, dând o corespondenţă între funcţiile circuitelor electrice şi distribuţia spațială a reţelei moleculare. Aici ne-am ajutat reciproc, în primul rând am descompus viitorul ansamblu în elementele lui. Fiecărui element i-am făcut o descriere fizică, pe baza căreia a fost stabilita ecuaţia respectivă. După cum spunea Oriana, în „jocul” acesta, eu trebuia să deţin rolul lui Faraday, care a zugrăvit fenomenele electrice fără să recurgă la un aparat matematic, iar ea rolul lui Maxwell, care a pus în ecuaţii ideile fizicianului, iar din ele a dedus existenţa undelor electromagnetice.

După numai cinci zile, Oriana era în posesia formulelor de care avea nevoie.

— Acum, îmi declară ea veselă, putem trece la modelarea matematică a lui Gemmi.

Lucrul cel mai interesant e că, până la urmă, ideea ei se întâlni cu propria mea idee, deşi într-o vreme mi se păruseră contradictorii. Câmpul întâlnirii a fost tocmai marea maşină analogic-digitală pe care o construisem. Într-adevăr, dând „creierului electronic” lista tuturor ecuaţiilor obţinute, Oriana a realizat prodigios de lesne modelul matematic al lui Gemmi.

Important era să ştim cum avea să se comporte el în anumite împrejurări. Pentru aceasta, diferitele condiţii închipuite de noi erau exprimate matematic. Supunând apoi modelul nostru la noile relații, puturăm afla rapid în ce fel va reacţiona. Şi piloţii instalaţi într-un simulator de zbor răspund unor condiţii imaginare. Cu Gemmi în varianta Orianei, lucrurile erau însă şi mai imperceptibile, deoarece toate aventurile lui se petreceau doar în „creierul electronic”, sub forma unor ecuaţii. În comparaţie cu Oriana

păream miop, dacă nu chiar orb: funcţionalele sau operatorii, care pentru ea aveau o semnificaţie concretă şi îi smulgeau diverse exclamaţii, pentru mine nu însemnau nimic. Abia după ce se chinuia să-mi desluşească rostul lor, începeam şi eu să întrezăresc ceva. În general însă, faptele m-au constrâns să recunosc că procedeul matematic era mult mai elegant decât acela al „bobului de mazăre”.

— Dacă am mai învăţa „creierul” să-l construiască singur pe Gemmi, am rezolva problema, îi transmisei Orianei pe un ton de glumă gândul meu serios.

— Asta mi-am propus şi eu, râse prietena mea. Să, vedem dacă vom izbuti.

*

După ce am stabilit şi am experimentat matematic caracteristicile lui Gemmi, am trecut la crearea schemei lui concrete. Ca să putem instrui „creierul” cum să-l plămădească pe Gemmi, trebuia mai întâi să ne fie nouă absolut clar cum va arăta microcapsula. Mai mult încă, din cauza micimii sale fantastice, era necesar să ţinem sub control aproape fiecare atom din alcătuirea ei. În această fază au fost nepreţuite cunoştinţele Orianei în topologie.

Topologia, sau „geometria cauciucului”, cum mai e numită, deoarece se ocupă doar de poziţia relativă a obiectelor, şi nu de forma sau numărul lor, reprezintă o disciplină bizară şi esenţială a matematicilor moderne. Graţie ei, am izbutit să descoperim cea mai simplă structură a germenului nostru moletronic. Studiile de logică matematică (altă ramură în care uimitoarea Oriana se pricepea !) ne-au arătat cum să realizăm cel mai economic mod de programare a lui Gemmi.

O dată pusă la punct reţeaua moleculară, am luat în considerare diversele condiţii de presiune, temperatură, umiditate, radiaţii etc. în care va trebui să acţioneze

Gemmi.

Treptat s-a văzut că e necesar să-mi măresc personalul secţiei. Am adus, pe rând, doi matematicieni, un chimist şi un inginer molecular. Nu mai insist asupra faptului că, după naşterea lui Gemmi, în jurul nostru avea să roiască o adevărată „faună” de biologi.

Deocamdată însă Gemmi se mai găsea sub formă de schemă.

Chimistului i-a revenit misiunea să aleagă substanţele din care urma să fie zămislit „embrionul” nostru moletronic: germaniu, siliciu, antimoniură de indiu, acrilonitril, arseniură de galiu etc. El a determinat, de asemenea, cantităţile infinitezimale din fiecare element Chiar impurităţile faţă de materialul de bază trebuiau să fie… spectroscopic pure! La fiecare milion de atomi de seleniu se admitea cel mult un atom de iodură de cesiu ! Pentru înfăptuirea unor astfel de performante, am învăţat „creierul” să folosească procedeul clasic al implantației de ioni, care îi permitea să ia un atom şi să-l pună exact în locul potrivit.

În comparaţie cu marele volum de cercetări pe care le-au desfăşurat atâția oameni în vederea proiectării lui Gemmi, realizarea lui efectivă de către maşina automată a fost destul de simplă. Marile eforturi le cheltuiserăm – după cum am mai spus – cu reprogramarea „creierului”, care dintr-o maşină calculatoare a devenit şi constructoare. Totuşi această operaţie fiind terminată, doar la o oră după ce am pus în funcțiune „creierul”, ieşea încotoşmănat într-o „uriaşă” caşetă solubilă (cât o pastilă de complex B) mult visatul nostru copil numit Gemmi.

Animaliculului meu cibernetic constituia de fapt un agregat infim, puțin mai mare decât un bacteriofag. Măsura deci 200 milimicroni, a doua milioana parte dintr-un

milimetru. Alcătuit dintr-o mulţime de aparate, el aducea cu o coropişniță. E drept cu una cam dezarticulată, deoarece organitele ei erau ținute laolaltă datorită doar dispozitivului de orientare montat fiecăreia. Fusese ideea Orianei, care susţinea că, la dimensiunile acelea, Gemmi n-avea nevoie să formeze un singur corp. De pildă, autonomia ochilor (a obiectivelor) facilita prinderea unor imagini dintr-un unghi mai mare; laserele separate de trup puteau viza mai bine duşmanul. E drept că această cvasiindependenţă a elementelor prezenta unele avantaja: o supleţe sporită şi deci o mai uşoară dirijare a sistemului. În schimb, mi-a procurat şi destule neplăceri din pricina dificultăţii de a coordona perfect mişcările tuturor subansamblurilor.

Cel mai mult m-a plictisit faptul că „organele" polipodului electronic se încurcau între ele. Tocmai această împrejurare l-a făcut pe un microbiolog să-l numească pe Gemmi...monstrulică. Era un epitet urât şi abia m-am stăpânit să nu-mi manifest supărarea. Cu toate astea, şi mie îmi venea uneori să-i dau acelaşi nume ! Închipuiţi-vă un om care, în loc să vorbească, îți muşcă nasul sau care, vrând să-ţi strângă mâna, îți vâră degetele în ochi ! Cam aşa se purta şi Gemmi la început.

Principala însuşire a lui Gemmi era, desigur, forța lui. La dimensiuni comparabile, natura nu făurise nici un organism viu atât de viguros. Cel puțin aşa mi se părea pe atunci. Şi această forţă se datora atât trupului său metalizat, cât şi sistemului prin care se alimenta cu energie. De fapt îl înzestrasem cu patru feluri de instalaţii. Pentru deplasarea în medii anorganice, avea un minuscul reactor nuclear conţinând câteva mii de atomi dintr-o substanţă radioactivă. În cazurile că străbătea medii vii, Gemmi putea folosi fie un acumulator cu nichel-cadmiu (corpul oricărui animal, fiind un mediu acid, realizează o

pilă electrică), fie un dispozitiv dintr-un material termoplastic (care transformă energia calorică în energie electrică). De asemenea, se ştie că la orice contracţie musculară sau la orice excitare a nervilor apar curenţi electrici. Dispozitivele moletronice ale germenelui nostru artificial puteau amplifica sau atenua de mii de ori aceşti curenţi, la fel cum procedează şi celulele stelate sau piramidale din encefal.

În afară de forța lui intrinsecă, Gemmi mai era prevăzut cu arme de apărare: o serie de lasere erau plasate pe corpul său ca nişte tunuri pe coverta unei nave.

Faptul însă că „polipodul” meu putea trece nevătămat printr-o serie de aventuri nu era suficient. El mai trebuia să-şi transmită prin televiziune peripeţiile. Or, pentru aceasta era nevoie de lumină. În acest scop i-am administrat o substanţă fluorescentă care, excitată din exterior, devenea luminescentă. Dar tot nu era de ajuns.

Ca să poată transmite, Gemmi mai avea trebuinţă de organe de simţ şi de o anumită „inteligență” electronică, întruchipată de un dispozitiv de memorizare. Cu sensibilitatea e drept că nu stătea rău: trupul său era acoperit de o sumedenie de traductori, care, prin limbajul impulsurilor electrice, comunicau cele mai diverse caracteristici ale mediului. Din păcate, nu aceleaşi laude le pot aduce „creieraşului” pe care-l creasem pentru odrasla mea. Parcă atunci când ajunsesem la el, îmi pierdusem fantezia şi terminasem materialele. Glumesc, dar sunt constrâns să recunosc că „memoria” lui Gemmi era cu totul necorespunzătoare. Luat în ansamblu, „copilul” meu făcea, vai, impresia unui voinic nătâng !

Înainte de a-şi începe călătoria prin organismul unui om, Gemmi s-a antrenat în diferite medii anorganice şi de cultură.

Primele exerciţii au fost simple. Caşeta ce încastra germenul electronic era aruncată într-un recipient cu apă distilată, unde se dizolva. Gemmi ieşea din ascunzişul său ca un scafandru autonom dintr-un submarin. Odată aflat în libertate, adică în imersiune, începea să lucreze: pe marele ecran al televizorului apăreau imaginile luate de el. Deocamdată aceste imagini nu ne prea interesau. Vedeam un lichid în care sferişoare din substanţa cașetei se legănau într-o veselă mişcare browniană. Mai important era pentru noi să verificăm talentele de înotător ale lui Gemmi. Proba consta în traversarea recipientului până la o caşetă de altă natură decât cea dintâi. Gemmi pătrundea în ea, iar după golirea vasului de apă, noua caşetă, la început vâscoasă, se întărea. În privinţa asta, germenul meu s-a purtat bine. Până la urma a fost dirijat spre un minuscul cocoloş de pâine şi a intrat cuminte în proaspătul său culcuş, pe care cu o pensetă l-am scos apoi din recipient.

Convingându-ne că în medii neutre sistemul de televiziune şi cel de locomoţie funcţionează corect, am trecut la încercări mai grele; l-am introdus pe Gemmi în medii corosive. Nu de pomană toate elementele trupului său de coropişniţă aveau în structura lor atomi de titan: Gemmi s-a zbenguit în diverşi acizi fără să păţească nimic; nicăieri nu arăta vreo urmă de coroziune. Sunteţi miraţi? Din cele de mai sus reiese că l-am văzut pe Gemmi? Ei bine, da, i-am văzut pe ecran imaginea mărită de sute de mii de ori. Nu ne aşteptasem la această „autofilmare”, deşi posibilitatea ei rezulta din însăşi conformaţia dezarticulată a germenului electronic. S-a întâmplat însă la un moment dat ca unul dintre ochii lui Gemmi să se uite prea „saşiu” şi, în loc să transmită priveliştea înconjurătoare, să-şi televizeze propriul său trup ! Şi întrucât eram în stare să orientăm fiecare parte a lui Gemmi, de atunci îi întorceam

adesea ochiul-obiectiv, iar trimisul nostru în lumea intramicroscopică putea fi câteva clipe contemplat în exerciţiul funcţiunii.

Şi iată-l, în sfârşit, pe Gemmi la examenul hotărâtor: probele de luptă. Acestea s-au desfăşurat în diverse medii de cultură.

Nu cred că iubitorii luptelor de purici, de cocoşi sau de tauri au avut vreodată prilejul să asiste la spectacole atât de pasionante ca acelea pe care ni le-a oferit ultrainfimul nostru atlet. Poate numai în basme a mai susţinut asemenea bătălii Făt-Frumos la trântă cu balaurii.

Gemmi a fost pus să exploreze ţesuturi, tumori, celule şi în calea lui trimitem puhoaie de duşmani: microbi, rickettsii şi virusuri. El trebuia să facă faţă atacurilor şi totodată, ca un fotoreporter conştiincios, să înregistreze şi să ne transmită imaginea colorată a aventurilor sale.

Erau prezenţi o grămadă de medici, de biochimiști, de bacteriologi, care comentau entuziaşti evenimentele. Şi din punctul lor de vedere aveau de ce să se bucure. Cele mai avansate metode ale microscopiei electronice nu-ţi ofereau posibilitatea să studiezi atât de amănunţit şi de comod procesele desfăşurate la scara milimicronilor. Totuşi eu însumi aveam datoria să mă descurc în probleme de biologie, deoarece, în ultimă instanţă, eu eram dispecerul „expediţiei”. Spre a-mi umple lacunele, m-am apucat să înghit tomuri de bacteriologic, de virusologie, de biochimie, ceea ce mă asteniză mai tare decât toată munca depusă pentru construirea lui Gemmi.

Începusem să visez lanţuri polimerice, izomeri şi izosteri, mă vedeam încleştat de nişte punţi de hidrogen sau de sulf. Suspendat deasupra unor hăuri în care colcăiau bacterii aerobe şi macrovirusuri într-o surdă, dar nu mai puţin teribilă încleştare cu leucocite şi anticorpi. Unii

scriitori preocupaţi de ştiinţă a căror documentare s-a oprit în pragul marilor tomuri şi tratate nu pricep că şi formulele, principiile ştiinţei şi termenii tehnici pot deveni prilejul unor pasiuni, fericiri sau coşmaruri nu mai puţin puternice, interesante ori obsesive decât, să spunem, liniile suple ale unui trup de sportivă sau cele aerodinamice ale unul biceps de pugilist lansat spre o falcă de adversar.

Nu voi relata aici toate aventurile lui Gemmi. Le voi consemna doar pe acelea din ziua în care l-am supus probei finale: călătoria prin organismul unui om.

Cinstea de a înghiți cașeta i-a revenit academicianului Pogor. L-a propus însuşi directorul Institutului.

— Iubitul şi ilustrul nostru coleg, ne-a spus Greavu, poate fi considerat drept autorul moral al „germenului electronic”, construit de colectivul foarte tânărului şi talentatului moletronist Mihnea Bârlă. De curând, academicianul Toader Pogor a fost sărbătorit cu prilejul aniversării a nouăzeci de ani de viaţă. Nu este exclus ca nevăzutul germene pe care i–l oferim astăzi să reprezinte unul dintre cele mai frumoase daruri pe care le-a primit…

La rândul său, venerabilul savant, ținând într-o mână netremurătoare capsula de amidon, iar în cealaltă un pahar cu apă, ne spuse vădit emoționat :

— Dragii mei, vă mulţumesc tuturora şi în special lui Bârlă care s-a ținut de cuvânt. Darul vostru e într-adevăr cel mai frumos. E încununarea visurilor pe care le-am nutrit vreme de aproape trei sferturi de veac. Această vietate artificială e atât de mică, încât abia ar putea fi observată chiar cu cel mai puternic microscop electronic. Şi totuși, prin însăşi fantastica-i micime, ea dovedeşte geniul uman. Ştiu că realizarea ei n-ar fi fost posibilă fără aportul multor generații de savanţi şi tehnicieni, fără contribuţia ştiinţei universale. Voi însă aveţi meritul de a fi înmănuncheat toţi

acești vectori și de a fi înfăptuit visul tuturora. Vă felicit, prieteni, şi vă mulţumesc încă o dată.

Şi cu aceste cuvinte, academicianul Pogor înghiţi cașeta. Luminile se stinseră. Toate privirile se îndreptară curioase spre marele ecran de televiziune.

Gemmi n-a aşteptat să ajungă bine în stomacul academicianului pentru a se pune pe treabă. Lichidul îngurgitat de Pogor îmbibase cașeta, iar Gemmi, fiind de mărimea unui bacteriofag, deci filtrabil, s-a şi grăbit să se strecoare printre moleculele de amidon. Aici e cazul să fac o precizare. Numele de „germene” electronic nu corespunde realităţii, deoarece Gemmi reprezenta de fapt un „virus” electronic.

Spectacolul pe care îl vedeam acum semăna prea puţin cu secvenţele cunoscute în săptămânile de antrenament. Totul era mai complex şi mai feeric în comparaţie cu priveliştile din mediile de cultură. Imaginile se succedau nebuneşte, din pricină că îi imprimasem lui Gemmi o mare viteză. Voiam să ne înfăţişeze aspecte cât mai variate ale periplului său.

Noutatea vertiginoasă care se perinda pe ecran îmi crea impresia unui coşmar. Dar nu era un coşmar tragic şi terifiant ca în povestirile lui Poe sau Kafka. Dimpotrivă ! Şi oricât de nepotrivite se dovedesc aceste cuvinte, aş îndrăzni să afirm că mă aflam martorul unul coşmar vesel. Numai unele tablouri ale lui Brueghel cel Bătrân pot sugera această nostimă sarabandă de incongruențe din faţa mea.

Totul era însă foarte real. Gemmi gonea printre celule, hematii, leucocite, microbi, fibre; se lovea de pereții lor; când aceştia îi opuneau rezistență, se prelingea pe lângă membrana celulară, pătrundea trăgându-şi mădularele prin sistemul ei canicular, se strecura grăbit prin labirinturile protoplasmei. Chiar şi aici găsea de cine să se izbească,

fiindcă atât mitocondriile, ribozomii sau microzomii din citoplasmă, cât şi nucleul, ba şi nucleolul, și cromozomii erau mai mari decât Gemmi. Odată ce traversa celula, ţâşnea din ea, și povestea continua fără sfârşit. Uneori, fuga aceasta poticnită, dar inepuizabilă, îmi amintea de filmele lui Charlot dinaintea primului război mondial, şi o simpatie imensă îmi stârnea caraghiosul meu copil electronic. Îmi veni deodată gândul că ar putea să obosească…

— Nu-l poţi face să nu mai alerge aşa, Bârlă? răsună glasul lui Pogor. M-a amețit. Şi nu uita că mai ai nevoie de mine.

Se auziră râsete. Încetinii viteza lui Gemmi. Înaintarea lui îşi pierdu caracterul grotesc.

Imaginile transmise de Gemmi nu ne îngăduiau să vedem atomii. De fapt, de vină nu-i decât o imperfecţiune de construcţie. Îmi şi vine ideea cum să remediez această deficienţă. Până atunci însă alte problema sunt la ordinea zilei. Totuşi, câteodată, printr-un fel de iluzie optică, datorită incidenţei unor raze (Gemmi era capabil să „vadă” şi în domeniul unor unde mai scurte), mi se pare o clipă că ghicesc conturul unor infime obiecte în rotaţie. Să fie atomii? Dacă realmente sunt ei, fenomenul s-ar asemăna cu efectul numit al lui Zsigmondy, prin care, în zona unei raze piezişe, nevăzute fire de praf devin deodată perceptibile. Totul se perindă atât de vertiginos, încât aş crede că e un miraj, dacă imaginea nu mi-ar trezi ceva familiar: parcă ar fi un ciudat sistem solar întrezărit de la depărtări colosale. Un soare mai mare şi alţi doi mai mici, deschişi într-un unghi de peste 90°. O moleculă de apă? !

De la un moment dat, ca orice spectator al unui film, am început să mă identific cu eroul acţiunii. Cu atât mai trist avea să mi se pară sfârşitul său neaşteptat. Dar

deocamdată Gemmi îşi mai arăta cu mândrie puterile. Pătrunsese într-un vas capilar și-mi dădea impresia că sunt o mică luntre pe un imens fluviu roşu.

— Vedeţi, ne spuse voios Pogor, nu toate hematiile mele au membrana subţire şi netedă, nu toate sunt bătrâne. Observaţi vă rog suprafaţa globulei roşii din stânga sus. E granulată şi are pliuri mari, concentrice. Asta înseamnă tinereţe. Aici lucrurile se petrec invers decât la oameni: cu cât eşti mai june, cu atât eşti mai zbârcit.

L-am lăsat pe Gemmi să înainteze dus de fluxul sanguin. Hematiile erau de peste treizeci de ori mai mari decât el şi-l împingeau repejor la vale. Am invidiat cu acea ocazie perfecţiunea plăsmuirilor naturii. Când capilarul se îngusta foarte mult, prin el nu se putea strecura decât o hematie. Adesea tunelul era atât de strâmt încât hematia, ca să treacă, îşi deforma forma de disc biconcav, luând după necesităţi aspect de clopot, de meduză, de torpilă, de paraşută, până ce canalul se lărgea din nou. În compensație cu această admirabilă plasticitate, Gemmi părea ridicol de stângaci, iar felul în care îşi aduna membrele şi le trăgea după sine mă umplea de milă şi de oarecare ruşine.

În mijlocul arhitecturii obişnuite a globulelor se ivi deodată o făptură hidoasă.

— Parcă ar fi un *Spirillum serpens*, spuse careva. Îi distingeam peretele celular şi mănunchiul oribil de cili. Dar ceea ce în atlasul de microscopie electronică apărea ca o urmă preistorică, împietrită şi moartă, acum se evidenţia viu, dinamic, tot mai ameninţător, pe măsură ce Gemmi se apropia. Otgoanele cililor prinseră să foiască în jurul lui Gemmi şi să-l biciuie. Fiindcă acesta n-avea o viteză prea mare, mă temui că balaurul microscopic îi va împrăştia organele. Declanşai laserele. Fasciculele de lumină

monocromatică împroşcară duşmanul. De câte ori spotul emis de laser atingea tentaculele microbului, acestea se chirceau, se decolorau şi se ciuruiau, iar acolo unde tăietura era continuă se frângeau.

Întâlnirea cu „jivina” mă încordase ca un film de aventuri, dar desigur că nu eram singurul în dispoziţia asta, deoarece, după ce Gemmi porni teafăr mai departe, prin sala întunecată fremătă o răsuflare de satisfacţie.

Auzisem de bacteriofagi, dar nu-i văzusem niciodată la lucru. Acum Gemmi ne-a arătat şi aceasta. Plutea pe lângă un microb, când cineva strigă:

— Iată bacteriofagii !

Probabil că dacă această exclamaţie ar fi fost scoasă de microb, în ea ar fi tremurat spaima europenilor paşnici de pe vremea lui Attila, la zvonul că vin hunii. Ba groaza ar fi avut un temei şi mai mare, deoarece bacteriofagii sunt nişte virusuri feroce: mănâncă bacteriile, de unde şi-au tras şi numele.

Bătălia a fost spectaculară, mai ales că o vedeam de la o distantă suficientă ca să o cuprindem în ansamblu, dar destul de aproape pentru a nu ne scăpa amănuntele. Puteți să vă faceţi o idee a ceea ce urmăream pe ecranul televizorului, dacă voi preciza că pe acest ecran bacteriofagii măsurau în lungime cam cât Gemmi, adică vreo 20 cm. Pe lângă ei microbul se întindea de-a lungul unui întreg metru.

În prima fază a campaniei lor, bacteriofagii împresurară în mare număr cetatea microbiană. Cu codițele lor, fagii se lipeau de peretele bacteriei, până când în preajma ei nu mai observai decât ciorchini. Ciorchini de fiole cu otravă!

Dacă germenul ar fi avut cunoştinţe de virusologie, s-ar fi purtat mai prudent, dar ignoranța îl împinse spre

propria-i distrugere. Într-adevăr, în mod instinctiv, prin mijlocirea unor fermenți, bacteria dezintegră îmbrăcămintea proteică a invadatorilor. Ameninţarea reală nu venea însă din partea proteinelor. Nu învelişul fiolelor aducea moartea, ci conţinutul lor format din acid nucleic. Acest acid (A.D.N. sau A.R.N.) purta informația ereditară a particulei fagice, memoria ei genetică. În clipa în care unul dintre asediatori îşi injectă în germene acidul ucigaş, ceilalţi bacteriofagi se împrăştiară spre alte victime, deoarece nici unul nu mai avea acces în celula microbiană. La numai şase minute de când duşmanul rupsese frontul şi cotropise protoplasma germenului, în ea se iviră o mulţime de corpusculi sferici. Ce s-a întâmplat? În fiecare celulă bacteriană există o veritabilă uzină biologică. Acolo, copiind matriţa furnizată de A.D.N.-ul de pe cromozomii nucleului, A.RN.–ul din ribozomii presăraţi în citoplasmă reproduc proteinele necesare vieţii respectivei celule. Ei bine, în bătălia desfăşurată pe ecran, fagul pusese stăpânire pe însăși uzina biologică a microbului. Toate mecanismele de sinteză şi de producere de energie ale gazdei munceau într-un ritm accelerat după planurile intrusului, cu alte cuvinte creau bacteriofagi.

În mai puţin de un sfert de oră, au fost multiplicate două sute de particule virotice. Germenul se trudea nebuneşte să se autodistrugă.

În curând, sub privirile noastre, bacteria se liză, se topi cu desăvârşire. Încleştarea cea mai dramatică dintre un tigru şi un şarpe piton, bătălia năprasnică între doi dinozauri mi se par grosolane şi pur mecanice pe lângă subtilul război biochimic purtat de bacteriofag împotriva microbului.

Am insistat asupra acestui episod (interesant în sine) mai ales pentru că ne-ar putea ajuta să explicăm cauzele

pieirii lui Gemmi, iar, în plus, ne va lămuri unele evenimente viitoare.

Părăsind scena luptei descrise mai sus, Gemmi pătrunse într-un bacil care-i aţinuse calea. Spre mirarea mea, dacă nu şi a lui Gemmi, văzui acolo o duzină de frățiori vii ai bacteriofagilor de adineauri. Spun că am fost surprins, deoarece, de data asta, comportarea lor era cât se poate de paşnică. Fagii se zbenguiau drăguţi prin protoplasmă şi păreau să fie în termenii cei mai cordiali cu bacteria gazdă. Îi comunicai în şoaptă unul biolog de lângă mine observaţia pe care o făcusem.

— Particulele de față sunt aşa-numiţii fagi temperați sau profagi. Din anumite pricini trăiesc în relaţii de simbioză cu germenul…

— Adică germenul a devenit imun? lansai şi eu o ipoteză.

— Întrucâtva, râse biologul. Până la proba contrarie…

„Proba contrarie” a fost declanşată de vizita lui Gemmi şi se soldă cu o catastrofă. Fiind pesemne indispusă de musafirul nepoftit, bacteria a secretat în plasma ei un fel de enzime care să-l distrugă. Trupul său de titan n-avea însă de ce se teme. Fagii în schimb, simţindu-se în primejdie, şi-au lepădat masca drăgălaşă şi s-au preschimbai în bacteriofagi.

După „explozia” bacilului, ecranul de televiziune se întunecă de puhoiul microorganismelor care colcăiau în jurul lui Gemmi. Fagii n-aveau nimic cu el, dar înghesuiala lor cumplită îl imobilizau şi-l încurcau în mişcări. Când şi când apăreau goluri luminoase şi o dată am avut impresia că zăresc părți răzleţite ale trupului lui Gemmi. Vizibilitatea deveni tot mai proastă şi în cele din urmă nu se mai văzu nimic.

Gemmi nu mai exista decât sub forma unor elemente

fără legătură şi neputincioase. Probabil că totuşi obosise. Şi, ca în unele centrale telefonice suprasolicitate, circuitele i se blocaseră.

Eram deprimat, buimăcit.

După ce se aprinse lumina, academicianul Pogor se apropie de mine, îmi luă mâna între mâinile lui şi, uitându-mi-se în ochi, îmi spuse:

— Nu-i nimic, băiete. Chiar şi aşa a fost magnific. Nu trebuie să te descurajezi. În ciuda accidentului, în toată fauna moletronică nu exista un exemplar care să aibă un creier atât de încăpător ca al creaţiei tale…

— Ce folos ! am gemut. Chiar şi acest creier s-a dovedit insuficient. Gemmi era un imbecil!

*

Pentru mine a urmat o epocă proastă. Necazurile s-au ținut lanţ. Poate exageram în privinţa neroziei lui Gemmi, dar deznodământul acela stupid mă făcea să am îndoieli de principiu. De ce ar fi fost mai bună o nouă variantă? Nu era greşit concepută întreaga structură a lui Gemmi? Îmi pierdusem ardoarea, mai cu seamă că omul care mă încuraja, academicianul Pogor, plecase în străinătate, la un congres internaţional. Fusese sfătuit să nu plece; era doar trecut de nouăzeci de ani. Dar el susţinuse că voia neapărat să asiste la acel congres şi pornise la drum.

Oriana se arăta şi ea sumbră (pe atunci o credeam mâhnită din pricina mea !). Aveam nevoie de prezența ei, dar mă înverşunam să nu-mi recunosc şi să nu-i mărturisesc de ce. Eşecul avut mă înfuria şi mă umilea. Cum era să-i spun tocmai acum că sunt îndrăgostit de ea?! Devenisem iritabil şi nesuferit.

După lunile acelea de muncă susţinută n-ar fi stricat să-mi iau în sfârşit concediu. Dar în noiembrie nu mai voiam să merg pe litoral. Gândul că pierdusem zadarnic marea mă

enerva şi el. Şi, în definitiv, chiar dacă nu mi-o spuneam în mod clar, n-aveam nici un chef să mă despart de Oriana. Vă închipuiţi dezamăgirea şi supărarea mea când constatai că Oriana a dispărut din nou. Şi iarăşi nu putui afla nimic despre ea, unde plecase, motivul pentru care lipsea din institut.

O scrisoare primita din partea lui Pogor avu darul să mă mai mângâie.

„Am fost mereu cu gândul la tine” – îmi scria bătrânul. Oare şi Oriana s-o fi gândit la mine? mă întrebam eu. „*Ţin la tine ca la un copil al meu. Simt că eşti necăjit, dar n-ai dreptate. Rezultatele tale de până acum nu constituie un eşec, ci un bun câştigat. Am declarat-o tuturora aici, la congres, şi ei te felicită. Te admiră, dar sunt pe urmele tale. În ştiinţă şi în tehnică marile realizări sunt totdeauna în atmosferă. Ar fi o prostie să nu-ţi continui cu râvnă cercetările. Victoriile autentice pretind o muncă tenace şi adesea îndelungată. Lui Ehrlich i-au trebuit 605 experienţe nereuşite până să obţină neosalvarsanul. Calmette a muncit treisprezece ani până să ajungă la un vaccin viu, atenuat, antituberculos. Totul e o problemă de răbdare şi de claritate a scopului. Pentru aceasta îţi şi scriu. Doresc să capeţi o idee şi mai limpede despre însemnătatea construirii unui „virus electronic” perfect.*

În ultimele decenii, biologia a descoperit multe secrete ale mecanismului eredităţii. În linii mari am elucidat problema codului prin care macromolecula de A.D.N. îşi transmite informaţia genetică. Şi totuşi batem încă pasul pe loc. De ce? Eu cred că din pricina faptului că nu dispunem de o tehnică destul de precisă şi de fină pentru a cerceta şi a acţiona direct şi comod atât la nivelul genelor, cât mai ales la nivelul tuturor treptelor scării A.D.N.-ului.

Următoarea socoteală te va lămuri. O singură celulă

sexuală umană conţine 6,7 milioane de gene, iar fiecare genă 150 de triplete de nucleotide[6]*.*

La asemenea dimensiuni aproape inimaginabile n-avem un instrument adecvat. Ar putea să fie virusul tău moletronic. De aceea îţi repet şi-ţi precizez funcţiile pe care va trebui să le îndeplinească. E necesar să înlocuiască microscopul cel mai puternic, fără să implice o manipulare atât de complicată şi greoaie. Trebuie să fie în stare să opereze ca un bisturiu şi nu numai pentru virusuri, ci şi pentru molecule virotice. În special însă e nevoie să ajungă la receptarea informaţiei transmise de fiecare genă, de fiecare segment al ei.

În această privinţă, amintește-ți de rolul jucat de radioastronomie în descifrarea enigmelor cosmice. Compararea mesajelor radio ale diferitelor surse cereşti cu imaginea lor optică a împins departe hotarele cunoştinţelor noastre despre Univers. N-ar fi cu putinţă să obţinem un progres similar și în microcosmos?

În consecinţă, pune-te pe treabă !

Cu prietenie,

TOADER POGOR

N.B. – M-am gândit la ceva: nu s-ar putea să mai reduci „trupul” vietăţii tale artificiale în beneficiul creierului ei? Sau poate n-ar mai avea deloc nevoie de creier, dacă i l-ai înlocui cu al tău”.

Am reflectat îndelung la epistola academicianului. În general era stimulatoare şi spunea lucruri interesante. Nu era rea nici ideea de a-i reduce lui Gemmi silueta şi totodată de a-i mări creierul. Tot nu-şi ținea el organele laolaltă. Pentru rezolvarea problemei aş fi avut nevoie de

---

[6] Nucleotidele – elementele constituente ale acizilor nucleici şi care conţin acid fosforic, un monozaharid (riboza sau dexiriboza) și baze ciclice azotate.

Oriana şi de topologia ei. N-aveam decât să recurg la alți matematicieni din Institut, dar mă seca dorul de ea.

Ultima frază din scrisoarea lui Pogor suna însă ciudat, ba chiar mi se părea absurdă. Cum să-i înlocuiesc lui Gemmi creierul cu al meu ? De asta îl creasem ? De asta apăruse în lume cibernetica? Nu, hotărât: bătrânul glumise. Dar mă obişnuisem cu poantele serioase ale glumelor lui.

Şi brusc înţelesei. Era simplu, comod şi „pe linia dezvoltării ştiinţei”. Într-adevăr, Gemmi n-avea trebuinţă de creier. În orice caz nu de unul minuscul şi stupid… Pentru a îndeplini perfect dorinţele bătrânului, Gemmi avea nevoie de un creier mult mai complex. Însuşi marele calculator automat trebuia să devină creierul lui Gemmi.

De altfel această revelaţie s-a întâlnit cu o alta. Microscopica tragedie a lui Gemmi îmi dezvăluise un lucru pe care l-aş fi putut prevedea, dar îl neglijasem, absorbit de soarta individuală a creaţiei mele. Pieirea lui Gemmi nu fusese zadarnică. Uriaşul creier electronic păstra în memoria lui întreaga experienţă a microcapsulei, ceea ce însemna pentru mine un câştig enorm. Era mai uşor să construiesc o serie de „radio-virusuri” decât să le învăţ mereu cum să se comporte în explorările lor. „Creierul” cel mare reținea toate peripeţiile, realiza toate calculele, trăgea concluziile corespunzătoare şi devenea tot mai experimentat. Ca să nu mai vorbesc despre uluitoarea lui viteză, cu care, de pildă, putea calcula traiectoria unul proiectil în mai puțin timp decât i-ar fi trebuit acestuia să-şi atingă ținta.

Astfel mi-am dat seama că de fapt un singur Gemmi era prea puţin pentru „fabrica de inteligenţă” a creierului moletronic. Acesta nu numai că putea stabili strategia optimă a unei mulţimi de Gemmi, dar chiar avea nevoie de o astfel de mulţime pentru a corespunde menirii lui. Cu cât

cantitatea de informaţie primită era mai mare, cu atât „creierul” îşi ridica mai repede „calificarea” și se adapta mai bine condiţiilor variabile.

Ca urmare, am trecut de îndată la construirea a vreo douăzeci de fraţi ai lui Gemmi. Căpătasem din nou poftă de muncă.

Deşi n-o aveam pe Oriana lângă mine, încercai, ajutat de un matematician, să modelez matematic noul prototip pentru dimensiuni de zece ori mai scăzute decât acelea ale lui Gemmi. Treaba a decurs relativ uşor. Mai dificilă a fost organizarea activității ulterioare. Spaţiul secţiei nu-mi mai era suficient. A trebuit să mi se pună la dispoziţie o sală alăturată, în care au fost instalate douăzeci de ecrane. La fiecare masă de comandă, câte un operator (un biolog pe care l-am supus unul curs de cibernetică) urmărea peregrinările unei „ultrainframicroradiocapsule”.

*

Pe atunci s-a întors şi Oriana. Pogor revenise mai înainte şi era fericit că-mi găsisem din nou făgaşul.

Înapoierea Orianei m-a bucurat şi m-a mâniat totodată. Probabil, în sinea mea o şi vedeam că-mi aparţine (iubirea e uneori acaparatoare) şi mă socoteam jignit că plecase fără să-mi dea socoteală.

Slăbise şi mai mult şi părea tristă. Mă cuprinse mila şi ca să nu mă port urât am devenit glacial. Ea însă a venit în secţie şi, de parcă nimic nu se întâmplase, a început să-mi pună întrebări. Răceala mea se prefăcu într-una arctică. Oriana îmi arunca priviri imploratoare, apoi, văzându-mă ca o stâncă de pe Lună, s-a înfuriat şi a părăsit mândră laboratorul.

Au trecut câteva zile în care stările mele sufleteşti săreau asimptotic de la dragoste la repulsie şi de la resemnare la verdicte nemiloase. Încărcat cu aceste

antinomice sentimente, într-o după amiază am aşteptat-o totuşi pe Oriana.

Era o vreme păcătoasă de sfârşit de toamnă, cu burniţă şi zloată. Am mers în tăcere mult timp, ca şi când am fi vrut astfel să ne netezim asperităţile.

— De ce-ai mai venit, după primirea aceea de om nebun pe care mi-ai făcut-o ! m-a întrebat ea.

— Poate că sunt nebun, i-am răspuns. Nu „poate”, ci „sigur”, am rectificat.

— Curios, odinioară nu lăsai impresia asta.

— Odinioară ! şi râsei sarcastic. Odinioară credeam că suntem prieteni. De atunci mi-am dat seama de situație.

— Ce vrei în definitiv?

— Te plictisesc, nu?

— Sunt ostenită.

— Te las…

— Nu, rămâi.

Atunci mă supărai.

— Văd că te joci cu mine.

— Te porți ca un om bolnav, se opri ea şi mă cercetă mirată.

— Dar de ce sunt bolnav sau nebun sau cum mai doreşti să mă califici nu te întrebi !

— Ba mă întreb, murmură ea.

— De fapt n-are nici un rost să te întrebi. Trebuia s-o ştii, barem s-o fi bănuit.

Clocoteam.

Oriana, care până atunci mă privise în ochi, păli uşor şi-şi plecă genele. Nu pricep cum a putut într-o clipă să mi se evaporeze mânia şi să devin duios.

— Era atât de greu să ghiceşti că te iubesc, rostii gâtuit de emoţie. Când să te cer de nevastă, ai şters-o fără să-mi spui măcar „la revedere”….

Ea îşi ridică din nou ochii spre mine şi în ei citeam regret şi mâhnire.

— Iartă-mă, Mihnea, bâigui ea, parcă tremurând de frig. Iartă-mă, dar sunt logodită.

Ploaia șiroia într-una, iar eu nu-mi puteam da seama dacă pe obrajii Orianei se prelingeau lacrimi sau picături de ploaie.

N-am mai căutat-o. Abia după vreo câteva săptămâni am auzit că era la spital. Se îmbolnăvise de pneumonie.

Până s-o vizitez pe Oriana, s-au petrecut însă unele lucruri uluitoare.

*

Îmi amintesc cu plăcere de unele povestiri citite în copilărie. Le descoperisem într-o ladă a tatălui meu, doldora de romane şi broşuri ştiinţifico-fantastice. Atunci mi-au devenit cunoscute numele lui Edgar Poe, Jules Verne, H. G. Wells, Efremov, Lem, Bradbury. Nu vă spun ce bucurie m-a cuprins când am dat şi peste lucrări de anticipaţie scrise de autori români. Eram curios să aflu cum ne-am descurcat noi în acest gen literar, care mi se părea cel mai pasionant şi cel mai dificil. Şi, spre mândria mea, am conchis că ne-am descurcat bine. Mihu Dragomir, Sergiu Fărcăşan, Vladimir Colin, Ion Hobana sunt numele câtorva dintre scriitorii care m-au impresionat în mod special. Dar cel mai mult îmi plăceau povestirile în care era vorba despre contactul pământenilor cu fiinţe extraterestre.

Ţin minte că dintre cele câteva sute de lucrări ştiinţifico-fantastice şi de aventuri extraordinare pe care le colecţionasem am ales vreo treizeci-patruzeci de volume ce se ocupau cu deosebire de problema „extratereştrilor”. Pe acestea le aşezasem lângă patul meu şi le reciteam cu îndărătnicie.

Din discuţiile avute odinioară cu alţi băieţi de vârsta mea am tras concluzia că procedeul meu nu era deloc original. Aici însă lucrurile se întâmplă ca la o loterie. Nu eşti original când joci, dar eşti norocos când câștigi. Şi după cum veţi vedea, eu am fost norocos. Fără îndoială că un merit în stimularea imaginaţiei mele l-a avut şi lectura acelor povestiri şi romane. „Primii oameni în Lună”, „Cor serpentis”, „Mesajul albaştrilor”, „Lumina vie”, „Zidul metacosmic”, „Astronauţii”, „Balada stelelor”, „Planeta Mrina în alarmă”, „Captiv în inima Galaxiei” – toate aceste ficţiuni astrale au creat unor întregi generaţii convingerea că pluralitatea lumilor gânditoare există aievea. Şi iată că printre aceia care au avut cei dintâi fericirea să recepteze un mesaj sideral am fost şi eu.

La drept vorbind, din clipa în care am aflat despre misterioasa rază din Lună m-am şi gândit la posibilitatea ca ea să fie lansată de nişte fiinţe gânditoare extraterestre. Nu era o atitudine riguros ştiinţifică, dar nici antiştiinţifică nu putea fi numită. Pur şi simplu constituia o ipoteză de lucru compatibilă cu spiritul erei cosmice.

Există totuşi o dovadă certă că nu prea sunt demn de norocul pe care l-am avut. Deşi mă gândisem la extratereştri, n-am dat nici o urmare ideii mele. Am lăsat-o să-mi scape printre degete. Dacă evenimentele însele nu m-ar fi luat cu asalt, aş fi trecut pe lângă ele fără să le observ.

Această autocaracterizare însă n-ar fi obiectivă dacă n-aş consemna şi faptul că în munca mea sunt pedant, încăpăţânat şi niciodată nu mă declar mulţumit cu ceea ce fac. Reprezint, cu alte cuvinte, cel mai îngrozitor tip de şef care există, singurul lucru care mă salvează în ochii altora fiind acela că sunt… un băiat simpatic. Pentru mine însă n-am nici această scuză.

Dar să lăsăm întâmplările să se desfăşoare după mersul lor firesc.

În decursul zbaterilor mele cu cele două variante ale lui Gemmi am fost atât de absorbit de muncă şi de o anumită problemă sufletească, încât parcă mă rupsesem de tot restul lumii. N-am citit ziare, n-am ascultat emisiunile de radio, m-am concentrat cu înverşunare asupra construirii microradiocapsulei.

Din discuţii răzleţe cu colegii mei auzisem unele amănunte despre ciudata întâmplare de pe Lună, dar totul îmi intra pe o ureche şi-mi ieşea pe alta, fiindcă pe atunci nu mă gândisem că va avea vreo legătură cu cercetările mele. Pe scurt, faptele erau următoarele: un grup de exploratori de la o bază internaţională selenară, printre care şi geologul român Lucian Ivoreanu, fuseseră victima unei neobişnuite iradieri. Îmi părea rău de ei, dar, cum în lume aveau loc zilnic sute de accidente bizare, nu dădusem prea mare importanţă ştirii.

Atitudinea mea s-a schimbat în urma unei convorbiri cu profesorul Greavu. Aceasta a avut loc după ce pusesem la punct a treia variantă a lui Gemmi: familia celor douăzeci de Provi, botezaţi astfel, deoarece erau aproximativ de mărimea virusurilor-proteină, adică de circa 10 milimicroni.

În cabinetul lui Greavu am intrat distrat, stăpânit de dorinţa să scap mai repede pentru a urmări din nou aventurile batalionului de Provi.

Directorul era în picioare, iar într-un fotoliu se afla un tânăr elegant şi atletic.

— Mihnea Bârlă… Lucian Ivoreanu, făcu prezentările Greavu.

Numele de Ivoreanu ar fi fost de natură să mă facă atent, dar în acel moment îmi dispăruse din minte povestea cu Luna şi, fiindcă tânărul era frumos ca un actor de

cinema, presupusei că am de-a face cu una dintre proaspetele stele ale studiourilor de la Buftea.

— Cred că ştii cine e dumnealui? mă întrebă Greavu.

— Presupun, răspunsei ambiguu.

— Ei bine, tovarăşul Ivoreanu ne oferă posibilitatea să verificăm pe el aptitudinile lui Provi.

Mă uitai prosteşte la cei doi bărbaţi din faţa mea.

— Dumnealui e de la Ministerul Sănătăţii? întrebai ca să dau de un fir. Sau e trimis de Academie?

Tânărul râse. Iar Greavu se supără :

— Ce stai aşa în picioare? Ia loc în fotoliu.

Uitasem că nu-i plăcea să vadă persoanele înalte decât în poziţie de aşezare.

— Pesemne, tovarăşul Bârlă încă n-a aflat..., spuse vizitatorul. Să-i arăt.

Îşi dezbrăcă repede haina şi rămase într-o vestă care părea făcuta dintr-un metal uşor. Apoi îşi scoase şi vesta, iar eu, care schiţasem gestul de a mă lăsa în fotoliu, mă pomenii de uimire din nou în picioare. Prin cămaşa lui Ivoreanu se vedea cum îi radiază inima.

Pe urmă mi-a povestit detaliile păţaniilor lui selenare.

Studia împreună cu alţi doi colegi structura unor roci de pe un podiş al Lunii. Făcuseră această treabă de zeci de ori înainte şi niciodată nu păţiseră nimic, nici măcar nu avuseseră de suferit de pe urma meteoriţilor. Acum însă, la o oră după ce începuseră lucrul, s-au văzut scăldaţi într-o lumină stranie. Au încercat să fugă de razele ei portocalii, dar staţiunea de unde plecaseră se găsea departe. Iar torentul luminos se întindea pe câţiva kilometri. Au constatat aceasta ulterior după fosforescenţa care a stăruit câteva zile pe solul atins de acele raze.

„Boala actinică”, dacă puteau fi reunite sub acest termen simptomele manifestate de exploratori, a început

printr-o luminescenţă a capului. Obrajii celor trei deveniseră o sursă strălucitoare. Restul corpului prezenta un aspect normal, ceea ce părea să fie o dovadă că iradierea avusese loc prin căştile transparente. După câteva zile, luminescenţa cucerise întreg capul, gâtul şi ajunsese la umeri. Treptat, din tot corpul lor au pornit să izvorască bizarele raze.

Fireşte că imediat au fost izolaţi, trimişi pe Pământ şi internaţi într-o clinică de maladii actinice. Le-au fost administrate cele mai eficace medicamente împotriva iradierilor, dar rezultatele au fost altele decât cele scontate. Vreme de vreo două luni toţi trei continuară să emită extraordinarele licăriri. Cei care îi îngrijeau şi-i supravegheau începură să-i viziteze apăraţi de haine şi de măşti speciale, deoarece s-a constatat că toţi oamenii ce veniseră în contact cu exploratorii deveneau şi ei luminescenţi. Dat fiind că noile victime erau cosmonauţi, medici şi infirmiere, s-a procedat la izolarea lor fără ca secretul despre fenomenul de pe Lună sa se răspândească în public. Doar anumite foruri internaţionale cunoşteau cazul şi părerea unanimă era ca ştirea să nu fie dată în vileag până ce lucrurile nu se vor fi limpezit.

După alte câteva săptămâni, luminescenţa tuturor celor atinşi se micşoră, iar apoi dispăru. Excepţiile erau minime, iar dintre ele făcea parte şi Ivoreanu.

— Există o explicaţie a faptului că nu toţi s-au vindecat? întrebai eu.

— Doctorii presupun că spre finalul procesului radiaţia se concentrează asupra organelor artificiale.

— Cum? ! exclamai mirat. Dumneavoastră…

— Da, posed o inimă artificială, replică orgolios tânărul din faţa mea. Am avut un accident de avion acum patru ani...

Ivoreanu a rămas la I.B.M., iar eu l-am supus investigaţiei celor 20 de Provi: cazul său începuse să mă preocupe. Directorul institutului se arăta şi el interesat de cercetările întreprinse.

— Cu ajutorul virusurilor tale electronice, îmi spuse el într-o zi. Întâlnindu-mă pe un culoar, vom putea detecta eventualele modificări de structură suferite de organism sub influența acestor raze neobişnuite.

Recunoscui că fenomenul era extrem de ciudat şi făgăduii că voi depune toate eforturile pentru elucidarea lui.

— Apropo, îşi aminti deodată Greavu, eşti un monument al zăpăcelii. Cum a fost cu putinţă să nu fi auzit de cele întâmplate în Lună?

Îl privii pe director cu toată superioritatea de care dispuneam, de la înălţimea mea naturală.

— Ba am auzit, dar m-am prefăcut că nu ştiu nimic, ca să aflu cât mai multe detalii…

Greavu se uită la mine neîncrezător, dar cum nu exista în jurul nostru nici un scaun mormăi ceva şi se îndepărtă.

*

Academicianul Pogor, deşi se întorsese în ţară, nu se arăta la Institut. Era obosit de pe urma călătoriei şi trebuia să redacteze o serie de rapoarte şi articole în legătură cu congresul internaţional la care participase. M-a chemat totuşi de câteva ori la telefon ca să mă încurajeze şi să afle noutăţi despre activitatea secției.

Cu puţin timp înainte de venirea lui Ivoreanu înregistrasem unele succese în cercetarea informaţiei transmise de gene şi de componentele lor. Pornisem chiar la elaborarea unei hărţi a radio-semnalelor genetice. Dar treaba asta a rămas baltă, deoarece toţi cei 20 de Provi i-

am lansat în trupul selenologului.

Nu voi insista asupra primei faze a acestor noi cercetări, rezultatele lor interesând mai mult pe specialişti. Menţionez numai că fizicienii au stabilit faptul că luminescenţa inimii lui Ivoreanu era provocată de o radiaţie necunoscută în spaţiul cosmic explorat până atunci de pământeni.

Mai multe aş avea de spus despre Lucian Ivoreanu. Acesta era un june frumos, cum s-ar fi exprimat academicianul Pogor. Avea ochi căprui, părul negru, ondulat, gropiţă în bărbie, fălci puternice, carură atletică, başca inima radioasă. Ce mai, o adevărată stea de film sportiv în culori. Pe tricoul său n-ar fi avut nevoie de nici un alt însemn decât acela al propriului cord.

La început l-am găsit amuzant. Dar după câteva şedinţe am constatat că alte subiecte decât zăcămintele selenare şi astronavele nu-l atrăgeau. Ba greşesc. Mai ales inima lui strălucitoare îl pasiona ca o obsesie. Dar ca o obsesie plăcută. Nu exista fată în Institut pe care selenologul să nu încerce s-o… cucerească.

Misterioasă mai e şi conştiinţa omului ! În meseria lui, selenologul era o forţă. Aşadar un om cu greutate. În rest însă, uşurel ca un aerostat. Dar poate că lucrurile nu erau chiar atât de tainice. Există pesemne o întrepătrundere între toate laturile sufletului nostru şi nu ne este permis s-o neglijăm pe nici una.

Curând, Ivoreanu mi s-a părut anost şi plictisitor. Am căutat să-l scuz în ochii mei, gândindu-mă că şi eu trebuie să-i par dezagreabil şi cu toate astea el suporta stoic să-l cotrobăim cu batalionul de Provi.

Mi-am dat însă foarte repede seama că greşeam. Ivoreanu se lăsa cercetat de noi nu de dragul ştiinței, ci din aceeaşi sete de glorie superficială. Pentru el vizita la

institut constituia un fel de exhibiţie fotogenică. Îi venea bine.

De vreo trei luni, de când se stabilise că luminescența dobândită de selenologi nu prezenta o primejdie efectivă, toţi cei care mai păstrau urme de fosforescență deveniseră eroii fotoreporterilor şi ai operatorilor de film. Ziarele din lumea întreagă îşi disputau întâietatea în publicarea unor fotografii inedite. Şi fireşte că în frunte se afla Ivoreanu.

Aproape că mă cuprinsese invidia. De aceea, când am văzut că datorită inducţiei am reuşit şi eu să posed o luminescență personală, m-am hotărât s-o vizitez pe Oriana. Auzisem că în afară de pneumonie prietena mea suferise şi o depresiune psihică. În tot acest timp îi trimisesem diferite atenţii: flori de seră (venise iarna), fructe exotice, cărţi şi bilețele în care am căutat să fiu cât mai amuzant. Prilejul de a-i arăta luminescența mea mi se părea fericit şi eram convins că o voi distrage pe Oriana de la gândurile ei.

Ca de atâtea ori când am plănuit ceva cu intenţiile cele mai bune, am dat greş. De cum m-a observat Oriana a pălit. Obrajii i se schimonosiră de parcă şi-ar fi stăpânit plânsul şi bâigui:

— Şi tu? …Cum? De unde?

O idee de neîndurat îmi fulgeră prin minte:

— Nu cumva Ivoreanu e logodnicul tău? !

Ea începu să plângă încetişor. Nu mai aveam nevoie de nici o confirmare.

Am vrut să plec, dar Oriana mă prinse de mână şi mă trase pe pat lângă ea. Cedai din slăbiciune. Da, recunosc: Oriana era slăbiciunea mea.

— Te-a înşelat ! şoptii fioros.

— Nu, m-am înşelat, îmi răspunse ea între două suspine. Şi începu să-mi înşire verzi şi uscate despre

calculul probabilităţilor aplicat la evenimentele vieţii umane. Am pricepui că şi în dragoste poate fi aplicată cu oarecare succes metoda cunoscută sub numele de „Monte Carlo”[7]. Porneşti de la date întâmplătoare şi tragi concluzii despre necesitatea anumitor situaţii sau indivizi. – Fireşte, a încheiat Oriana surâzând printre lacrimi, pentru asta trebuie să fii un om serios.

*

M-am ferit s-o mai descos. Din puţinul pe care mi l-a spus am înţeles că, în răstimpul lipsei ei din institut, şi-a vizitat logodnicul internat la spitalul de maladii actinice. Devenind şi ea luminescentă, a fost nevoită să aştepte acolo până au încetat efectele iradierii. Cu acest prilej, deşi mai credea în iubirea ticălosului ăluia (asta e expresia mea !), a avut primele îndoieli cu privire la trăinicia sentimentelor lui. A doua vizită însă a convins-o pe deplin : selenologul contractase o duzină de logodne. În ceea ce mă priveşte, ea nu-şi recunoştea decât o singură vină: atunci, în ploaie, când îmi spusese că este logodită ar fi trebuit să spună că a fost…

Am plecat din cale afară de tulburat.

La institut m-am dus fără nici o tragere de inimă, fiindcă îmi era un imens necaz pe Ivoreanu, îl dispreţuiam profund şi-mi venea teribil de greu să-l văd fără să-i strâmb măcar una dintre fălcile lui frumoase. Şi asta, deşi Oriana mă sfătuise să mă port civilizat, iar cu două zile în urmă Greavu îmi atrăsese atenţia asupra importanţei pe care o avea endosondajul selenologului.

— Am întreprins unele cercetări, mi-a spus directorul. Şi am aflat că în ultimele decenii au mai fost semnalate pe Pământ asemenea torente luminescente. Numai că până

---

[7] Nu era prima dată când Oriana îmi făcea teoria probabilistă a jocurilor de tip „Monte Carlo”, bazată pe metoda numerelor întâmplătoare.

acum oamenii n-au venit niciodată în contact direct cu ele. E minunat că putem studia cu ajutorul Provi-lor efectele acestor raze asupra organismului.

— S-ar părea că efectele de care vorbiţi nu sunt prea interesante…

— „Interesant” e un termen vag şi labil, protestă energic Greavu. Unii medici socotesc interesantă o boală complicată şi distrugătoare. Alteori însă chiar lipsa unor simptome grave poate să ne dea de gândit. Nu ţi se pare curios că această aşa-zisă maladie actinică se vindecă relativ uşor ? Şi că, după iradierea întregului organism, rămân luminescente doar părţile artificiale ale corpului? La Ivoreanu – cordul, la alţii dinţii de acrilat, o rotulă de plastic, o claviculă siliconică…

Şi din nou m-am gândit atunci că razele acelea fuseseră trimise de nişte extratereştri. Amintirea discuţiei ca Greavu n-a domolit totuși animozitatea pe care mi-o deştepta fluşturaticul selenolog.

*

În cele din urmă am luat o hotărâre. M-am dus la institut şi am dat dispoziţie să fie extraşi din corpul lui Ivoreanu toți cei 20 de Provi. Operaţia se efectua simplu. Pacientul ţinea în gură o caşetă specială spre care erau dirijate inframicrosondele. Acestea treceau prin membrana ce filtra în sens unic, şi puteau să fie din nou eliberate doar dacă introduceai caşeta într-un anumit solvent.

După ce mi-am văzut batalionul microcosmic pus la adăpost, i-am rugat pe asistenţii mei să mă lase singur cu Ivoreanu.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă el surprins.

— Ţi-am făcut hatârul să-ţi spun părerea mea numai între patru ochi. Eşti un om de nimic…

— Ce? bâigui el. Nu…nu pricep…

— Felul în care te-ai purtat cu Oriana te caracterizează.

— Oriana !? rosti el de parcă şi-ar fi adus cu greu aminte. A da. Oriana. Uitasem că lucrează aici. Râse: Eşti îndrăgostit de ea ! Ai putea deci să-mi fii recunoscător. De altminteri e o fată bună…

— Taci, mârâii eu fioros, taci că-ţi smulg ca aztecii erzaţul ăla de inimă şi ţi-l arunc la gunoi.

De dala asta îl nimerisem drept în...surogat.

— Ce obrăznicie ! ţipă el indignat. O să-ţi arăt eu cum să te porţi cu mine.

— Ticăloşiile, îi strigai, nemernicule, dacă te mai prind pe aici îţi fărâm oasele.

S-a dus întins la Greavu. Acesta, bineînţeles, nu i-a îngăduit să plece. Pe Ivoreanu însă îl apucau năbădăile cum auzea ori se gândea la mine şi zbiera că nu poate fi oprit cu forţa.

Înştiinţat de cele petrecute, Pogor şi-a lăsat baltă rapoartele şi a venit de urgenţă la institut.

Am fost chemat la director.

— Ce naiba i-ai făcut? mă întrebă Greavu, indispus, şi-mi arătă fotoliul.

— Nu i-am făcut încă nimic grav, puteţi să-l întrebaţi, răspunsei, forţându-mă să-mi păstrez calmul.

— Nu mai vreau să am de-a face cu imbecilul ăsta ! urla Ivoreanu furios.

— Vedeţi ! replicai. E bun de legat.

— Scumpule, îl auzii pe Pogor, nu te enerva. Uite, stai pe canapeaua asta şi să discutăm liniştit.

Şi-l trase pe selenolog lângă el. Bătrânul începu un discurs interminabil şi dezlânat. Singurul amănunt memorabil era gestul pe care Pogor îl repeta într-una ca pe un tic. La fiecare douăzeci-treizeci de secunde îl bătea pe Ivoreanu cu palma în dreptul cordului luminescent.

Selenologul, care auzise de ilustrul savant, îl privea năuc. Uluirea îi ajunse la culme când Pogor îi ceru să se întindă pe canapea. Selenologul se supuse intimidat de autoritatea academicianului. Când însă bătrânul îşi propti moralmente genunchiul de pieptul lui Ivoreanu, acesta nu mai răbdă şi chiţcăi caraghios:

— Ce vreţi cu toţii de la mine? !

— Să-ţi explic, puiule, îi răspunse onctuos Pogor, fără să-şi schimbe poziţia aceea incomodă şi cu totul bizară. Am nişte articulaţii siliconice şi mi-ar face plăcere dacă aş deveni şi eu luminescent.

După câteva zile. Pogor mi-a făcut cinstea să mă invite acasă la el. Mă primi nu în halat şi papuci, ci într-un tricoaş şi nişte pantaloni scurţi. Genunchii îi răspândeau o vădită fosforescenţă.

— Cum mă găseşti? mă iscodi bătrânul radiind de bucurie.

— Sunteţi cel mai tânăr nonagenar pe care l-am cunoscut.

— Să mă fi văzut când aveam douăzeci de ani ! se lăudă Pogor. Şi-mi arătă într-un album cu fotografii un tânăr simpatic şi voinic aliniat în rândurile unei echipe de fotbalişti.

— Eu sunt. Dar ce ştii tu ! Ai auzit de „Colțea”, de „Tricolor”? Echipe, nu glumă ! Începând din 1920, „Chinezul” a fost campion şapte ani la rând. Dar nici taică-tu nu era născut pe atunci.

Apoi trecu la probleme profesionale.

Îmi spuse că n-are nici o îndoială că torentul de raze fusese trimis de nişte fiinţe gânditoare din alte lumi ! Tocmai de aceea, Ivoreanu reprezenta un obiect de studiu preţios. Cearta cu acesta era nepotrivită, iar el, Pogor, fusese supărat pe mine. Totuşi de când genunchii au

început să-i strălucească m-a iertat.

— Un lucru e cert, făcu bătrânul, arătându-mi rotulele-i luminescente. După iradierea organismului, corpusculele luminoase se împrăştie imediat în tot corpul, dar se fixează numai pe organele sau articulaţiile artificiale. Aceasta s-a petrecut în toate cazurile. Fără excepţie. Numai un miop n-ar vedea aici un fenomen intenţional, o precisă programare.

Am stat la academician câteva ore bune, discutând detaliile viitoarelor noastre cercetări.

Începând de a doua zi, bătrânul veni zilnic la institut pentru a se supune explorării celor 20 de Provi.

În felul acesta am scăpat de omul cu inimă artificială.

*

În timp ce studiam misterioasele raze, nu ştiu de ce mi-am adus aminte de o ficţiune ştiinţifică pe care o citisem în copilărie. În ea era vorba de un astronaut care, întovărăşit de doi roboţi, îşi făcea de lucru departe de Pământ, la hotarele unei lumi cu nume de aparat casnic, pare-mi-se: Frigider. Apariţia şi mecanicul laconism al roboţilor vorbitori dădeau povestirii o oarecare originalitate, dar autorul ţintise în altă parte. El voia să arate invazia unor corpusculi mâncători de metal şi ucigători, care ar fi putut constitui şi mesajul unor fiinţe evoluate.

Din fericire, extratereştrii sunt mai inteligenţi decât credeau unii scriitori de anticipaţie din deceniile trecute. Tocmai prin prevederea de a nu ne distruge, cei ce au trimis mesajul luminescent ne-au atras atenţia asupra acestuia şi totodată ne-au dovedit excelenţa şi înălţimea civilizaţiei lor.

Desigur, n-ar fi fost exclus ca mesajul să se piardă şi fără îndoială că s-a şi pierdut acolo unde nu exista o umanitate capabilă să-l traducă şi să-l interpreteze. Noi însă ajunseserăm într-un astfel de stadiu, iar faptul că până la

urmă am izbutit să descifrăm solia nu e câtuşi de puţin surprinzător. Adesea progresul decurge în ştiinţă ca într-un joc divizat în compartimente. Dacă ai fost în stare să înscrii un punct pe o nouă etapă, obţii un câştig înzecit faţă de cel ce-ar fi corespuns trecerii de la compartimentul inferior. În realitate lucrurile se petrec mult mai complex. Reflectând perfecta interdependenţă a fenomenelor, raţiunea, ce se ridică la un nou nivel de cunoaştere, are chiar prin aceasta posibilitatea să exploreze toate conexiunile existente la acea treaptă. Sărind la stadiul „radioactivitate”, ştiinţa a descoperit structura atomului, natura proceselor stelare etc. Oricât de accidentală pare să fi fost descoperirea lui Becquerel, întâmplarea a survenit când necesitatea fusese bine coaptă de întreaga dezvoltare a fizicii de până atunci. Lucrurile nu s-au petrecut altfel în cazul nostru.

După ce radiaţia benignă ne-a atras luarea-aminte asupra ei, al doilea pas spre soluţionarea enigmei a constat în descoperirea faptului că prin cuantele luminescenţei sunt transmise anumite semnale.

Între timp, Oriana, care se vindecase, şi-a reluat activitatea. Ipotezele noastre o entuziasmau, iar mica oştire de Provi (care acum sporiseră, ajungând la 50) o făcea să se uite la mine cu un respect de-a dreptul stânjenitor. Unde erau zilele în care visam să devin pentru ea ținta admiraţiei? Acum doream mai mult sau poate mai puţin.

Despre tema Ivoreanu n-am ferit, fireşte, să fac vreo aluzie. Mai târziu, însăși Oriana mi-a spus că, aflând cum n-am certat cu ţâfnosul selenolog, o amuzase ideea că ne-am încăierat ca doi cocoşei pentru o găinușă. Pe atunci însă nu ştiam nimic. Mă simţeam fericit că o vedeam sănătoasă, lucrând alături de mine şi aruncându-mi uneori câte o privire a cărei semnificaţie mă tulbura din cale afară.

Cu ajutorul înregistratoarelor electromagnetice, Oriana

începuse să studieze din punct de vedere matematic semnalele menţionate mai sus. Într-o zi, pe unele porţiuni ale lor i s-a părut că identifică anumite repetări izbitoare, ceea ce sugera posibilitatea transmisiei unui mesaj. Aceasta a însemnat pentru dezlegarea problemei preludiul unei adevărate reacţii în lanţ.

Ciudat e faptul că tocmai eu, care mă gândisem din primul moment la extratereştri, am primit cu o anumită îndoială ideea că luminescenţa reprezenta nu o simplă semnalizare optică, ci o cascadă de particule, fiecare incluzând un întreg mesaj. Nu era ceva imposibil, dar necesita o asemenea perfecţiune tehnică încât, ca specialist, simţeam că e aproape de neconceput.

Acela care m-a convins a fost Pogor.

— Nu le lăsa anchilozat de prejudecăţi ! mi-a spus el. E o greşeală să consideri viitorul numai prin prisma realizărilor prezente. Luându-se la întrecere cu natura, omul trebuie să ajungă măcar la performanţele ei. Or, acestea sunt încă uluitoare chiar în comparaţie cu mesajul luminescent (dacă el se va adeveri ca atare). Un singur exemplu te va lămuri. Ştii că temeiul genetic al oricărei celule sexuale îl formează acizii nucleici. Cei care intră într-un singur spermatozoid uman au o greutate de 10×10^{-l2} grame. Fă acum socoteala cât cântăresc acizii nucleici conținuți de cele câteva miliarde de zigoți[8] ai omenirii terestre.

— Vreo 40–50 de miligrame, făcui repede calculul. Extraordinar!

— Vezi deci că matriţele întregii noastre umanităţi ar încăpea într-un spaţiu mai mic decât al unei picături de apă!

---

[8] Zigot = celulă-ou fecundată, rezultată din unirea a două celule sexuale.

Semnalele naturale sunt emise de obicei în mod haotic şi au un caracter statistic. În schimb, într-un mesaj, adică într-o informaţie comunicată de o făptură conştientă, putem bănui existenţa unor anumite reguli. De aceea, următorul pas în cercetările noastre a fost stabilirea regulilor de succesiune a cuantelor de lumină.

Aici ne-a venit în ajutor o interesantă ipoteză astrobiologică a profesorului Greavu. După opinia lui, orice fiinţă gânditoare din univers trebuie să fie dotată cu un simţ al spaţiului. Nouă, pământenilor, toate simţurile ne pot furniza unele indicaţii despre natura spaţiului, dar specifică pentru această funcție este vederea. N-ar putea totuşi exista vietăţi care să se orienteze în spaţiu, să spunem, prin ultrasunete, ca liliecii? Ba da, însă e mai greu de presupus că asemenea făpturi ar fi capabile să transmită un mesaj cosmic, care implică folosirea unor unde electromagnetice. Pe scurt, la un extraterestru superior, cea mai mare probabilitate o are un simţ al spaţiului situat în gama electromagnetică.

Problema consta deci în a găsi frecvenţele corespunzătoare razelor de lumină percepute de ochii noştri, pentru a vedea mesajul. Principiul rezolvării acestei probleme era cunoscut demult. Tehnica modernă a realizat paradoxul de a fotografia… fără lumină. Graţie acestei metode se poate lucra cu raze invizibile – infraroşii, ultraviolete, Röntgen, radiaţii radioactive.

Dacă supoziţia lui Greavu era justă, mesajul necunoscuţilor extratereştri putea fi vizualizat. Pentru ca să obţinem însă o imagine identică cu aceea transmisă, trebuia ca, în afara corelaţiilor între semnale, să cunoaştem şi ritmul în care se face baleierea ecranului de televizor. De la impulsuri foarte rare am trecut la impulsuri foarte dese.

Şi, într-adevăr, variind frecvenţa impulsurilor de sincronizare într-o gamă largă, am reuşit să prindem mesajul.

După toate probabilităţile, acesta ne fusese trimis de umanitatea de pe o planetă a sistemului stelar Cassiopeea A. Cassiopeenii, ca să-i numesc aşa, dispuneau de o energie practic inepuizabilă (desigur, şi de natură termonucleară). Într-un elan superb, ei au vrut să anunţe Universului: „Existăm ! Pentru aceasta au împroşcat spaţiile siderale cu jerba de informaţii. Folosind probabil un sistem asemănător laserului, ei au orientat şuvoaiele lor luminoase spre zonele pe care le bănuiau că sunt locuite de semeni cosmici.

Într-o anumită măsură, descifrarea sau, mai exact, vizualizarea mesajului a fost mult mai puţin dificilă decât elucidarea enigmei legate de scrierea maya sau de codul genetic. Nu acelaşi lucru se poate spune despre înţelegerea mesajului. „Textul” era relativ concentrat. Transcris în semnele oricărei limbi terestre, n-ar fi depăşit 180 de pagini ale unei cărţi obişnuite. Şi e interesant că primele 100 de pagini erau ocupate de un fel de dicţionar. Mărturisesc că n-am reuşit să pricep nici măcar un sfert al acelui „vocabular”. Abstractizarea termenilor lui creştea, aş spune, în proporţie geometrică.

Totuşi Oriana putea citi şi înţelege mai multe pagini decât mine, deoarece, în afara câtorva „ilustraţii” de la început, restul soliei constituia aproape numai o lungă înşiruire de formule matematice.

Admiraţia pe care mi-o stârnea inteligenţa Orianei a crescut când ea a încercat să-mi desluşească semnificaţia acelor „hieroglife”. O auzeam uimit cum jonglează cu expresii atât de grave, dintre care prea puţine aveau pentru mine o semnificaţie practică:

— Iată teorema lui Weierstrass pentru aproximarea oricărei funcţii continue printr-un polinom... Vezi, asta trebuie să fie integrala Lebesgue… Aici e o succintă expunere a calculului variaţional... dincolo a calculului tensorial...

La pagina 27 ni se ofereau axiomele geometriei lui Lobacevski, pentru ca la numai două file mai departe să vedem lăfăindu-se spaţiile riemanniene.

Oriana îmi comenta diferitele propoziţii ale mesajului, iar eu recunoşteam din când în când câte o noţiune sau vreo formulă rămasă în memoria mea din timpul studenţiei. Mi se părea că privesc la binoclu slalomul pe care matematiciana terestră îl descria pe culmile înzăpezite ale gândirii cassiopeene.

Demult renunţasem să mai caut un înţeles în vorbele prietenei mele. Le urmăream ca pe o muzică savantă ale cărei acorduri erau formate din: inele... ideale... latici… numere hipercomplexe... grupurile lui Galois… algebre asociative...

Şi abia ajunsese la pagina 39 !

— Nu ţi se pare că ne-au luat prea repede ? o întrebai pe Oriana.

Abia atunci observă ea că-şi bătuse gura de pomană.

— Ce să-i faci, râse fata. Într-un spaţiu restrâns au vrut să spună tot ce ştiau. Acesta-i meritul, dar şi defectul generalizărilor extreme.

Apoi, deschizând din nou „cartea” mai la început, îmi arătă o formulă:

— Pe asta sper s-o cunoşti.

Era celebra ecuaţie $E = mc^2$.

— Îngrozitor ! exclamai. Celei mai dense formule a secolului nostru atomic dumnealor îi consacră câteva rânduri, şi încă la pagina 12! Ce vor mai avea să ne spună

în final ?

*

Pentru realizările noastre, colectivul condus de academicianul Toader Pogor şi de profesorul Octavian Greavu, colectiv din care făceam parte şi eu, Oriana şi câţiva cercetători, a fost distins cu două premii de stat: anul pentru construirea variantelor ultrainframicroradiocapsulei, iar celalalt pentru detectarea şi vizualizarea primului mesaj cosmic.

Curând după acest eveniment a urmat unul pentru mine deopotrivă de fericit: m-am însurat cu Oriana. Deşi în ţesătura vieţii noastre toate întâmplările despre care a fost vorba s-au legat inextricabil unele de altele, îmi dau seama că e stupid să pun căsătoria a doi pământeni pe acelaşi plan cu extraordinarul mesaj al cassiopeenilor. Şi totuşi, în ceea ce priveşte gradul de fericire, mărturisesc că ambele evenimente au avut asupra mea acelaşi efect. Desigur că este încă o slăbiciune a conştiinţei mele.

Dată fiind însemnătatea ştiinţifică excepţională a descifrării până la capăt a mesajului, acesta a fost multiplicat în câteva mii de exemplare, ce au fost trimise apoi celor mai străluciţi oameni de ştiinţă ai planetei noastre. Se trăgea nădejdea că prin eforturile lor conjugate toate acele enigmatice formule vor putea fi mai grabnic înţelese, interpretate şi aplicate.

Ca încheiere reţin aceste cuvinte pe care academicianul Pogor le-a scris în preambulul la mesaj :

„Nu este exclus ca solia primită din Cosmos să nu fie descifrată complet nici de generaţia noastră, nici de cea viitoare. Se ştie că, după moartea lui Fermat, au fost descoperite câteva teoreme pe care marele matematician le-a formulat fără să le demonstreze. Ele au dat de lucru urmaşilor săi vreme de trei secole. În cazul nostru ne aflăm

în faţa unor «teoreme ale lui Fermat» de proporţii cosmice. Din puţinul pe care l-a înţeles până acum, omenirea poate avea totuşi convingerea că toate aceste formule rezumă legi fundamentale ale naturii şi gândirii.

În afara câtorva imagini mai «concrete» (figuri geometrice, tabloul elementelor până la cel cu numărul de ordine 217, o fotografie care s-ar părea că reprezintă sâmburele nucleului unui nucleon, o panoramă splendidă a bolţii cereşti văzută de pe acea planetă cassiopeeană), mesagerii noştri nu şi-au trimis portretul. Vor fi socotit că nu asemănarea fizică reprezintă cea mai prielnică punte de legătură între fiinţele evoluate.

Ei nu şi-au trimis portretul, ci numai o hiperdensă şi abstractă sinteză a civilizaţiei lor. Dar chiar din aceste pagini concentrate se desprinde elocvent portretul lor spiritual, de înaltă cerebralitate, de generozitate şi profundă pasiune de a cunoaşte şi de a fi cunoscut”.

Epilog legat de probleme mai mult sau mai puţin antropomorfice

Veţi dori poate să mai aflaţi unele amănunte relative la descoperirea noastră. Scriu „poate”, deşi sună naiv, deoarece presupun că există şi unii oameni mai puţin curioşi sau mai reţinuţi. Asemenea cazuri sunt foarte rare, dar oricum trebuie să ţinem seama şi de ele. De fapt, mai toţi cei cu care am avut prilejul să discut despre cassiopeeni au manifestat, fireşte, un anumit interes faţă de ei. Interesul acesta era totuşi extrem de variabil, iar uneori de-a dreptul bizar. Un stomatolog m-a întrebat astfel dacă extratereştrii mei au dinţi, iar un ortoped voia să ştie câte picioare aveau clienţii săi prezumtivi. Într-un cuvânt, aceşti inşi dădeau dovadă de un antropomorfism[9] particular, legat de varietatea profesiunii lor. Mai de înţeles mi se părea atitudinea bunicii mele ce mă cerceta îngrijorată cu privire la armele pe care le-ar poseda cassiopeenii. Pentru copiii actuali armele războinice nu mai reprezintă decât o curiozitate muzeală, dar pentru bătrâna care cunoscuse ororile celui de-al doilea război mondial, „tunurile” şi „bombele” mai păstrau semnificaţia lor redutabilă. Fiul meu, Tudor, care-i botezase pe cassiopeeni „ca-şi-oropeni”[10], ţinea morțiș să afle dacă aceştia aveau sau nu nas.

Lui Tudoraş i-am răspuns relativ uşor. Nu eram sigur – i-am spus – că „omul din stele” are nas, dar presupuneam că avea nări, fiind o făptură aerobă, adică o fiinţă care respiră şi are nevoie de aer. În ciuda ingeniozităţii răspunsului meu (şi desfid pe orice tată care nu e

---

[9] Concepţie conform căreia extratereştrii trebuie să fie asemănători omului.

[10] „Oropeni” venea probabil de la „europeni”, ceea ce arată în acţiune tendinţa noastră înnăscută spre antropomorfizare.

astrobiolog să descopere ceva mai potrivit) băiatul meu nu s-a arătat prea satisfăcut. Cred că ar fi preferat ca „omul din stele” să n-aibă nici nas, nici nări sau în cazul cel mai rău să aibă unul ori mai multe nasuri fără nări. Nişte nări lipsite de nas erau însă cu totul nefireşti, urâte şi inutile.

Am insistat asupra acestui exemplu ca să pricepeţi de ce, până la urmă, în privinţa fizionomiei, anatomiei, fiziologiei şi altor caracteristici ale cassiopeenilor, am adoptat o poziţie de indiferenţă. Acest punct de vedere părea de altfel să fie în acord cu înseşi ideile celor ce ne-au trimis extraordinarul mesaj.

De aceea am fost mirat când am auzit-o pe Oriana spunându-mi într-o zi:

— Ce păcat că autorii mesajului nu ne-au transmis şi o imagine a înfăţişării lor ! M-aş fi mulţumit chiar numai cu una a capului.

— Cum se poate să ai astfel de curiozităţi? făcui aproape indignat. O matematiciană ca tine, ahtiată de formule şi spaţii abstracte, n-ar trebui să fie atrasă de asemenea lucruri prozaice.

Fu rândul Orianei să se indigneze:

— Ai impresia că sunt prozaică, fiindcă vreau să ştiu cum arată cassiopeenii, dar nici o clipă nu te-ai gândit că tot prozaism a fost să mă căsătoresc cu tine…

Rămăsei cu gura căscată.

— Şi că de dragul tău am devenit mamă, continuă ea, aruncându-mi una dintre acele priviri la care nu pot rezista.

O sărutai ca în luna noastră de miere şi îi răspunsei pe un ton de glumă:

— Poate că necunoscuţii noştri prieteni s-au temut să nu ne dezamăgească. Ce părere ţi-ai fi făcut despre ei, constatând că sunt urâţi?

— Dragul meu, replică surâzând Oriana, nici tu nu eşti

frumos şi totuşi te-am luat de bărbat.

*

Există o serie de enigme ale istoriei terestre care dau de furcă – şi implicit de lucru – fiecărei generaţii de eruditi. Existenţa lui Homer, conţinutul bibliotecii din Alexandria, ordinea şi tâlcul sonetelor lui Shakespeare, surâsul Giocondei, iată câteva asemenea şarade mai celebre.

Într-un anumit fel, de acum înainte, lucrurile se vor petrece în mod similar şi cu înfăţişarea cassiopeenilor. În această din urmă privinţă, eu cred totuşi că şansele de a descoperi un element interesant sunt ceva mai mari, deoarece descifrarea mesajului ne poate aduce oricând surprize.

Chiar şi până acum, cei care se ocupă de această problemă susţin că au ajuns la două concluzii importante. De fapt, unii pretind că ar fi de-a dreptul senzaţionale, întrucât ar veni în contradicţie cu tot ce se afirma până în prezent despre posibilitatea apariţiei vieţii în Univers.

În cele de mai jos, voi stărui puţin asupra acestor două descoperiri, rezervându-mi dreptul de a vă împărtăşi părerea mea despre ele.

Prima descoperire e legată de a problemă cosmologică. Din anumite ecuaţii cuprinse în mesaj şi din fotografiile bolţii cereşti trimise de cassiopeeni, se deducea că planeta lor aparţine unui sistem alcătuit din cinci sori.

Aflând aceasta, Tudoraş a vrut de îndată să-i spun ce culori aveau toţi acei sori, fiindcă el auzise că există în Cosmos stele galbene, portocalii, roşii, supergiganţi albaştri, pitice albe ş.a.m.d. Cu totul alta a fost reacţia astrobiologilor. De cum a fost publicat referatul care dezvolta şi dovedea temeinicia ipotezei de mai sus, ei au început să protesteze vehement. Pentru ca viaţa să poată apărea, opinau dânşii, e absolut necesar ca orbita planetei

considerate să fie sensibil circulară. Aceasta constituie o condiţie esenţială, fără de care planeta nu va putea primi o cantitate uniformă de căldură şi de lumină. Or, afirmarea acestui adevăr exclude în mod automat din tabloul „favoriţilor” toate sistemele stelare duble, triple, ca să nu mai vorbim de cele cvintuple, fiind limpede că micile corpuri cereşti care gravitează în jurul unor stele multiple trebuie să aibă o orbită din cale afară de complicată.

A doua descoperire se referea la natura a ceea ce se poate numi „substanţa organică” aflată la baza vieţii cassiopeene. Specialiştii antrenați în descifrarea mesajului au socotit la un moment dat că din datele de care dispuneau se putea conchide următorul lucra: „proteina” celor ce lansaseră jerbele luminoase nu era constituită din carbon, ca la vieţuitoarele terestre, ci din ...germaniu.

Revolta celor mai mulţi biologi a fost promptă. E drept că unele teorii contestau carbonului dreptul de a deţine în materie de viaţă o supremaţie siderală. Ba chiar i se oferise şi siliciului acest privilegiu. De unde până unde însă germaniul ?! Ne găseam pur şi simplu în faţa unui intrus, a unui uzurpator.

În jurul acestor două probleme au urmat nesfârşite dispute. Cei cărora li se încredinţase decriptarea mesajului aduceau mereu noi argumente în sprijinul tezelor pomenite. Pe de alta parte, astrobiologii care se împotriviseră se obişnuiau treptat cu ideile „scandaloase” şi, primindu-le în linii mari, le însoţeau cu anumite explicaţii, capabile – spuneau ei – să mărească verosimilitatea celor două teorii. Tocmai aceste explicaţii mi se par semnificative şi înduioşător de umane.

Da, a admis până la urmă corpul savanţilor amintiţi, e cu putinţă ca planeta cassiopeenilor să-şi descrie mişcarea de revoluţie sub influenţa a cinci sori. Cu toate acestea,

respectiva planetă se roteşte în jurul unui singur soare, care, la rândul său, se află aşezat la mijlocul celorlalte patru astre. Printr-un joc al gravitaţiilor cvintuple e posibil deci ca situaţia să fi coincis totuşi aceleia pe care o cunoaştem din exemplul Pământului.

În ceea ce priveşte germaniul, aici lucrurile erau revelator de simple. Desigur, între carbon şi germaniu există deosebiri care nu pot fi trecute cu vederea. Totuşi nu face oare parte şi germaniul din grupa carbonului ? În definitiv, aceste două elemente pot fi socotite, fără să greşim prea mult, nişte buni veri primari.

În încheiere, îmi iau îngăduinţa să exprim punctul meu de vedere, pe care de altfel vi l-am făgăduit.

Mie personal, disputa privitoare la sistemul cvintuplu şi la germaniu mi se pare interesantă din cu totul altă pricină decât aceea considerată ca atare de cei în cauză. În paranteză fie spus, de vreme ce am certitudinea că autorii mesajului există aievea, puţin îmi mai pasă dacă ei sunt alcătuiţi din aur sau aramă şi dacă planeta lor ascultă de legile lui Kepler sau evoluează în ritm de vals.

Să nu credeţi că aş fi un agnostic. Dar încrederea mea în posibilităţile infinite ale naturii este şi ea neţărmurită. De la o anumită vârstă, am dobândit un fel de înţelepciune, de care rămân surprins eu însumi, dar de care, din păcate, nu ascult întotdeauna. Abaterile mele ţin mai ales de chestiunile mici, cotidiene; în problemele mari însă am convingerea că sunt consecvent.

Ei bine, de la bolboroseala feciorului meu despre „ca-şi-oropenii” şi dorinţa Orianei de a cunoaşte „poza” lor, până la doctele discuţii în jurul sistemului cvintuplu şi germaniului, toate acestea mi-au creat conştiinţa că oamenii pe care îi ştiu sunt nişte inveteraţi antropomorfişti.

Până aici trebuie să recunoaşteţi că m-am străduit să-

mi stăpânesc cât mai mult sentimentele. Acum însă permiteţi-mi să exclam cu destulă emoţie: Oameni ai Pământului, sunteţi minunaţi şi vă iubesc din toată inima. Pentru fericirea voastră mi-aş da şi viaţa. Asta nu mă împiedică totuşi să văd antropomorfismul şi geocentrismul vostru, care reprezintă o faţă ascunsă a iubirii de sine. Dar un orgoliu nemăsurat poate denatura înţelegerea adevărului. Aşa s-a întâmplat întotdeauna. Câtă vreme credeam că Soarele se roteşte în jurul Pământului, nu eram în stare să ne dăm seama de autentica măreţie a orologeriei cosmice.

Să presupunem totuşi că trupul misterioşilor cassiopeeni este alcătuit cu adevărat din germaniu, iar deasupra creştetului lor se mişcă într-adevăr cinci sori policromi. În descoperirea acestor amănunte însă nu văd ceva care să contribuie la schiţarea unui portret fizic, ci mai degrabă interceptarea unui surâs sideral: o suverană invitaţie la înţelepciune şi la înţelegere.

Dragii mei cassiopeeni, mă tem că sunt singurul pământean care seamănă cu voi.

Alambai sau arcanele artei

Emisiune pentru **5** *planete*

Arta de a construi se reduce la arta de a dispune goluri.
ROBERT DE RICOLAIS

Nici ştiut, nici văzut.
Geniu-i? joc brodit?
Abia apărut
Treaba s-a-mplinit!
PAUL VALERY: „Silful”.

Aşadar n-am produs nimic!
HONORE DE BALZAC: „Capodopera necunoscută”.

Îl caut de o săptămână zadarnic pe creatorul urbanisticii moderne. Pe omul socotit egalul lui Vitruviu şi al lui Corbusier. În numai câteva luni a revoluţionat arhitectura, are pretutindeni discipoli pe pământ şi pe trei planete, şi această decisivă înrâurire e cu atât mai prodigioasă cu cât, imediat după ce şi-a înfăptuit lucrarea capitală, a intrat literalmente în legendă sau, ca să mă exprim precis, i s-a pierdut orice urmă

Opera despre care se ştie cu certitudine că a fost realizată de Alamogordo Baikonur[11] este oraşul CZ 4007 (27° 15' 15” lat. n.; 113°43'03” long. v. – California de sud), cunoscut acum sub numele de Alambai. În după-amiaza zilei în care Alam şi-a descoperit metoda, întreaga omenire

[11] Numele i-a fost dat de taică-său, profesor de planetologie. După două localităţi terestre, celebre în secolul al XX-lea.

s-a putut încredinţa la telstercrom de fascinanta frumuseţe a urbanisticii de tip „văzut-nevăzut”. Ca la orice înfăptuire planetară, au existat atunci şi accidente. Dintr-o cabină de reconversie un grup de locatari pieriseră ca în neant. Era neîndoielnic faptul că au fost treizeci şi trei de victime, deoarece s-au găsit jetoanele lor în caseta de comandă. Ce s-a întâmplat însă nimeni nu ştia în mod precis. Unii acuzau sistemul de conversie instalat în toate oraşele înalte pentru transportul pe verticală. Cel ce voia să coboare sau să urce era preschimbat în undă şi, într-o cabina de reconversie, unda recepţionată devenea din nou un om în carne şi oase. Procedeul se dovedise infailibil şi singurul eficace aglomerărilor imense cu mii de etaje. Se presupunea că, în momentul conversiei, care, de regulă, avea loc pe întuneric, cabina fusese brusc iluminată (ca de altfel alte sute de încăperi ale oraşului ales de Baikonur drept loc al experimentului său). Secundă tragica, suficientă pentru a impresiona greşit ochiul magic care dirija operaţia: natura undelor fiind perturbată, cele treizeci şi trei de victime n-au mai putut fi transformate în fiinţele corespunzătoare. Câţiva martori afirmau chiar că din cabină ar fi ieşit nişte insecte, dar acest lucru n-a fost niciodată confirmat oficial.

Din pricina acestui straniu accident, Alam a fost reţinut pentru informaţii câteva săptămâni în Oficiul ordinii mondiale. Ideile lui însă cuceriseră deja întreaga planetă. Încă în răstimpul cercetărilor privitoare la accidente (despre natura lor voi vorbi mai departe), au fost construite 281 aşezări de tip Alambai. De data aceasta n-a mai survenit nici un accident. Dintre acele oraşe o serie este atribuită lui Baikonur, dar majoritatea celor care i-au studiat opera îi contestă paternitatea, reducând-o la o influenţă de principii, ceea ce nu constituie ceva mai puţin uimitor.

Cert este că Alam a fost absolvit de orice vină, şi la

aceasta a contribuit, probabil, în mod hotărâtor, şi celebritatea răsărită peste noapte. Nu poate fi incriminat acest mare arhitect pentru accidentele produse – afirma în esenţă verdictul dat publicităţii –, după cum n-a putut fi Einstein pentru victimele bombei atomice. În ce măsură conştiinţa lui Baikonur va fi umbrită de nefericitele evenimente constituie o dramă personală.

Dispariţia lui Alam a coincis cu punerea lui în libertate. Fără îndoială că preşedintele O.O.M. şi câţiva subalterni ai săi cunoşteau locul unde se găseşte actualmente Baikonur, dar ei nu voiau să-i divulge adresa şi nimeni nu-i putea obliga s-o facă.

Or, iată că eu am fost delegat să-l descopăr pe Alam, ba chiar să port cu el o discuţie din care umanitatea să afle geneza revoluţionarei lui arhitecturi. Această misiune mi-a dat-o secretarul Serviciului de informaţie planetară. M-a chemat la el şi mi-a spus :

— Alfa-Omega (numele meu este Alphons Omez; de acolo porecla), eşti cel mai indicat să destrami vălul de mister care acoperă cazul Alambai. Opinia planetelor este îndrituită să cunoască substratul acestei stupefiante faime

— Știu… paragraful cinci din codul democraţiei. Să încerc la O.O.M?

— Nu. M-am adresat numărului unu al forului cel mai înalt. Nu vor să ne spună unde se găseşte acum Baikonur.

— Atunci nu prea văd ce şanse aş avea… mârâi plictisit. E drept că există şi paragraful şase, care dă oricui dreptul să se intereseze pe cont propriu de orice secret planetar. În schimb, paragraful şapte împuterniceşte administraţia să apere inviolabilitatea acestor secrete, iar lupta nu-i de loc egală…

Secretarul mă privi cu ochii lui blânzi de reverend, cutreieraţi primejdios de nişte luciri maliţioase, dar îmi

spuse cu glasul sau cel mai amabil:

— Nu eşti un cetăţean oarecare. Ai în spate întregul nostru serviciu. Eşti reporterul numărul unu al Terrei. Cine a coborât pe văzduhul de gheaţă al lui Jupiter cu prima expediţie, deşi fusese interzis zborul celor din afara echipajului? Cine a descoperit…

— Eram mai tânăr…

— Dar şi treaba de acum e mai uşoară.

Izbucnii în râs;

— Mai uşoară ? Să dau de un ins ascuns printre şaptezeci de miliarde de oameni risipiţi pe cinci planete! Cred că glumeşti.

— Mi-ai cerut deunăzi să-ţi punem la dispoziţie mijloacele ca să scotoceşti trei luni planeta Pluton pentru nu ştiu ce năzbâtie paleoastronautică…

— E ceva teribil de interesant!

— Poate, dar nu într-atât încât să justifice cheltuielile exorbitante…

— Am priceput, declarai rece. Vrei să încheiem un târg.

— Nici nu mi-a trecut prin cap că n-ai să pricepi, spuse jovial secretarul, paragraful şase trebuie să învingă paragraful şapte.

*

Dacă rezistasem în pertractările cu secretarul o făcusem pentru că aveam alte proiecte. Altminteri nu denaturase adevărul numindu-mă reporterul numărul unu. Nu ţin neapărat ca eticheta să fie lipită pe talentul meu literar, dar în privinţa eficacităţii n-aveam rival.

De altminteri, atunci când pomenisem de cele şaptezeci de miliarde de solarieni exagerasem. Afacerea Alambai era dificilă, dar nu insolubilă. Metoda pe care am folosit-o era prin excludere, iar şeful meu ştia şi el că aşa voi face. În cei peste douăzeci de ani de practică ajunsesem

să mă leg de o mulţime de oameni importanţi, care n-aveau de ce să nu mă servească, mai ales că în fond era vorba de interesul umanităţii.

Aşa am şi procedat. Recurgând la relaţiile mele înalte, am obţinut de la sectoarele de statistică de pe cinci planete situaţia privitoare la strămutaţii din perioada eliberării lui Alam. Numărul obţinut era de ordinul a câtorva miliarde.

M-am consultat cu un prieten, directorul maşinilor de calcul marţiene. El mi-a făgăduit să mă ajute dacă îi dau imaginea eroului meu. Aveam câteva holograme reuşite luate înainte de reţinerea lui la O.O.M. Restul era treaba ordinatoarelor, care urmau să compare o mutră-etalon cu alte câteva miliarde de fizionomii. Muncă de câteva zile. Această operaţie a redus cercetările la mai multe sute de mii de indivizi foarte asemănători între ei. Fireşte, mă gândisem şi la faptul că nu era exclus ca Baikonur să-şi fi schimbat chirurgical chipul. Aici mi-au fost de ajutor datele personale biosociologice pe care serviciul nostru de informaţie izbutise să pună mâna înainte de reţinerea lui Alam. Dacă n-am fi fost prompţi, mai târziu n-am mai fi aflat nimic. Toate documentele legate de biografia lui Alambai aveau să dispară, de parcă o taină cumplită trebuia să fie păstrată sub peceţi.

Prin alăturarea semnalmentelor cunoscute de noi cu acelea furnizate de mulţimea analizată, trierea a fost împinsă mai departe, astfel încât până la sfârşit m-am văzut în faţa a cincizeci şi nouă de Alami posibili (sosii şi nesosii). Doar opt se găseau pe pământ şi numai unul corespundea tuturor parametrilor.

Am transmis filialelor de pe planete dispoziţii pentru comunicarea unor date suplimentare, iar eu am zburat spre Australia, unde se stabilise vânatul meu, singurul care satisfăcea toate condițiile, inclusiv asemănarea chipului. Mă

ispitise ideea destul de nebuloasă că un om atras de frumos, iar Alam avea un cap extrem de expresiv, trebuia să ţină la chipul său şi nu şi-l va schimba. Şi totuşi m-am înşelat. Alam nu se operase fiindcă pur şi simplu nu-i trecuse prin minte s-o facă; credea că schimbarea domiciliului şi paragraful şapte ajungeau să-i asigure incognitoul. „Sunt convins – mi-a zis el în ultima zi a întâlnirii noastre – că Michelangelo şi-ar fi modelat o altă figură dacă ar fi putut. Măcar ca să se distreze”.

Dar să nu anticipez, deoarece merită să vă spun cum l-am „pescuit”. Locuia într-unul dintre oraşele antice care, asemenea unui imens val, străbat continentul de la ţărmul Oceanului Indian până la Golful Carpentaria. Modestul său spaţiu locativ, alcătuit numai din cinci încăperi, se găsea tocmai în apropierea pomenitului golf.

Întrebând infrobotul unde este Bill Mallock (noul nume al lui Alam!), am primit răspunsul vag că nu-i acasă. La amiază însă l-am văzut întorcându-se împovărat de nişte instrumente ciudate. Între timp, comandasem construirea unei case pasagere peste drum de locuinţa lui Mallock. Oricât de repede a mers treaba, tot a durat vreo trei ore. Supravegheam lucrările, deoarece voiam ca micul meu edificiu, fără să fie bătător la ochi, să-mi dea posibilitatea să pândesc de la ferestre poarta blocului din care ieşise Mallock.

La un moment dat s-a petrecut ceva care m-a plictisit din cale afară: un soi de muşte mari, bâzâitoare îmi dădeau târcoale. După anatomia lor am înţeles că nu erau insecte cibernetice, folosite de altfel doar în explorări dificile. Zadarnic încercai să le gonesc; gâzele alea blestemate parcă înnebuniseră. Nu se apropiau de mine, dar zburau în jurul meu, zumzăind neîncetat. Îmi amintii contrariat o propoziţie învăţată încă de pe mesele hipnopedice:

„Muştele sunt specii de insecte dispărute de două sute de ani”. Sau nu sunt muşte, am conchis aşadar, sau, aici, în patria cangurilor şi a ornitorincului, s-au perpetuat şi muştele. Oricum, ce înseamnă civilizaţia, mi-am spus mohorât, ce folos că am cucerit planetele, că am reuşit să înălţăm oraşe invizibile, că suntem în stare să transportăm la distanţă un om sub formă de undă dacă nu putem face nimic împotriva unui muscoi neurastenizant! Se întâmplă uneori ca un eveniment esenţial pentru existenţa cuiva să fie proiectat pe un fundal banal, dar obsedant, iar cele două serii de fapte să rămână pentru totdeauna legate în memorie. Mie bâzâitul unor muşte, fie ele şi cibernetice, îmi va aminti invariabil şi neplăcut episodul căutării lui Alambai.

*

O dată casa pasageră ridicată, m-am instalat, m-am înviorat cu o baie de raze şi am avut destul timp ca să iau legătura cu oamenii mei de pe planete. Instruisem un robot observator să-mi dea de veste atunci când Mallock va ieşi din nou. Aceasta s-a întâmplat imediat după-amiază.

Am pornit în urmărirea lui. Era încărcat cu aceleaşi bizare ustensile. Fiindcă se îndrepta spre țărmul Mării Arafura, am presupus că voia să pescuiască. Spre surprinderea mea, se opri pe nisipul plajei, în faţa unor stânci linse de valuri, şi acolo îşi desfăcu lucrurile şi le aranjă în felul în care îmi închipui că zăceau pictorii de demult. Aşezat destul de departe pe faleză, vedeam bine prin binoclu cum, stând lângă şevalet, omul meu îşi mânuia paleta şi penelurile.

Prefăcându-mă că mă plimb pe ţărm, m-am apropiat de Mallock. Am aruncat o privire pe pânza pe care aşternea pete colorate şi l-am întrebat cu o uimire cât se poate de sinceră:

— Scuză-mă că te tulbur… Dumneata pictezi!?

El tresări de parcă abia în clipa aceea şi-ar fi dat seama de prezenţa mea, mă cercetă bănuitor, apoi râse scurt, amuzat:

— Da, pictez!

În glasul său adânc se desluşea o anumită mândrie, dar în ansamblu atitudinea îi era destul de rezervată.

— Eşti arheolog? l-am iscodit din nou. Etnograf?

Fără să mă mai privească, râse iar şi-şi reluă treaba. Talazurile se izbeau de stânci într-o cadenţă regulată, deşi nu uniformă, iar straniile pete policrome ale tabloului, în ciuda faptului că nu întruchipau deloc peisajul dinaintea mea, îmi stârneau în conştiinţă acel legănător, spumegător ritm de valuri.

— Nu, nu sunt nici arheolog, nici etnograf, îmi răspunse într-un târziu şi-şi întoarse faţa spre mine. Avea ochii albaştri, mult mai albaştri decât marea pe care voia s-o zugrăvească. Mă joc de-a pictura.

— De sute de ani n-a mai pictat nimeni… îndrugai un fel de explicaţie a erorii mele.

— Nu chiar nimeni, mă contrazise el cu glas domol, dar ferm. Au pictat destui. În general însă pictura trece drept o artă sfârşită. Ceea ce este altceva… până la proba contrarie. Şi zâmbi. Îţi place? îmi solicită el părerea, arătându-mi tabloul.

— Habar n-am dacă asta se cheamă plăcere, bâiguii cam încurcat. În orice caz, îmi spune mai mult decât acele fastidioase cadre filmate care vor să transpună realitatea pe nişte pereţi.

— Chiar asta am şi vrut, declară fericit, şi în ochi îi citii o anumită simpatie pentru necunoscutul care-i confirma ideile. Am vrut să spun mai mult.

Deodată observai nesuferitele muşte care mă sâcâiseră înainte. Acum îl atacau pe Mallock.

— Știam că musca-i o specie de mult defunctă, stinsei. Aici însă văd că mai există. Şi încă multe.

— Ciudat, îngăimă pictorul şi mi se păru că pălise. Adineauri n-au fost… Cred că au venit cu dumneata…

Îi luai vorbele drept o glumă. Nu-mi convenea totuşi că întâlnirea noastră se asocia cu un incident iritant. De aceea mă grăbii să-mi iau rămas bun:

— Îmi pare rău că te-am stânjenit în lucru, deşi îmi pare bine că te-am cunoscut.

— Poate ne mai vedem, făcu el amabil, dar ochii lui mă sfredeleau straniu, aproape într-un fel dureros.

— Poate. Mâine vii tot aici?

— Da, şopti el, apoi, fără să mă privească, întrebă: Dumneata cu ce te ocupi?

— Sunt inginer, îmi amintii de profesiunea unui unchi de-al meu. Caut locul optim pentru amplasarea unei fabrici submarine de alge… şi câteva zile adulmec teatrul operaţiilor.

Îndepărtându-mă, avui şi eu impresia că muştele sau o parte dintre ele s-au luat după mine.

*

A doua zi m-a invitat la el, întrucât îmi exprimasem dorinţa să văd şi alte tablouri pe care le pictase. Mi-am dat atunci seama că şi cel mai stingher artist tot are nevoie de public (chiar dacă acest public este format dintr-un singur ins). Şi, vă mărturisesc deschis, mă simțeam ruşinat de faptul că, din pricini cu totul străine de artă, mă substituisem acelui privitor ideal.

Acasă la el, Mallock (încă nu eram absolut sigur că era unul şi acelaşi om cu Baikonur, deşi atitudinea lui bizară şi umbrită de melancolie m-ar fi îndemnat să înclin spre această identitate) îmi arătă tabloul realizat lângă stâncile lovite de valuri. Nu semăna cu priveliştea cunoscută, în

ciuda unei anumite tălăzuiri abstracte de linii şi culori. Impresia era mai degrabă cosmică decât oceanică; cel mai mult m-a uimit însă acel legănător, spumegător ritm de valuri pe care îi auzeam distinct.

După cea dintâi surpriza am râs, gândindu-mă că jucăria lui era destul de banală.

— Ai pus un magnetofon să imprime zgomotele mării…

M-a privit într-un mod curios – şi vesel, şi trist, şi mirat, şi batjocoritor.

— Ar fi fost prea simplu. Orice copil e în stare de asta…

— Atunci?!

În loc să-mi răspundă, îmi puse în mână mica sferă prin care puteam, după voie, să reglez în încăpere intensitatea, direcţia şi nuanţa luminii.

— Ce trebuie să fac?

— Încearcă singur…

Mi-am dat seama că problema era mai complicată: pe măsură ce iluminam altfel tabloul se schimbau şi foşnetele iscate parcă de-a dreptul din culori.

— Într-adevăr, e interesant, recunoscui.

— Ai înţeles?

— Oarecum. Chiar eu declanşez această muzică policromă…

— Cum o declanşezi?

— Cred că banda cu sunetele înregistrate e conectată la sistemul iluminării…

— Nu! Ar fi o soluție încă exterioară.

— Vrei să spui că însuşi tabloul cântă?! exclamai, şi în glasul meu răsuna supărător o strună ironică, dar ironia nu era decât efectul spontan al neîncrederii.

— Da, însuşi, tabloul cântă. Sunt primul om care a izbutit să compună muzică direct prin culori.

— Dar e senzaţional! strigai cu toată sinceritatea.

(Chiar dacă Mallock nu este Baikonur, mă gândii, tot mi-a furnizat o ştire grozavă!) Nu pricep însă cum ai reuşit să…

— Principiul este relativ simplu, iar aplicarea lui, de asemenea. Mai ales pentru un mezotronist, căci asta îmi e profesiunea de bază.

— Nu eşti artist? replicai prompt, sperând să deschid o breşă spre chestiunea care mă adusese acolo.

Mallock mă scrută câteva clipe, vru parcă să spună ceva, se răzgândi şi întrebă cu un dispreţ ambiguu:

— Cine mai face astăzi artă !

— Dumneata, de pildă…

— Eh! Experimentez doar o idee; încă nu este artă.

În tot acest timp, continuând să manipulez mica sferă fotoreglantă, mă surprindea bogăţia de variaţiuni melodice pe care le imprimam temei fundamentale.

— Dă-mi voie să te contrazic, spusei. Jucându-mă cu acest glob, am impresia că eu însumi sunt un autentic artist, darmite dumneata – autorul…

Peste faţa lui Mallock alunecă un surâs vag:

— În orice caz, nu aşa concepeau arta cei vechi. Şi cu toate că ei vorbeau despre corespondenţe şi despre audiţii colorate, ceea ce faci acum e departe de felul în care se definea odinioară nu numai creaţia, ci şi folosirea artei. Ca să pricepi ce-ţi spun, e nevoie să-ţi dezvălui secretul meu…

În momentul acela m-am simţit proiectat în neant, într-un neant luminos şi transparent. Căderea a fost mai degrabă o plutire şi mă pomenii aşezat pe ceva concret, dar invizibil. Doar propriul trup mi-l mai vedeam suspendat straniu în spaţiul fluid şi nesfârşit. Căzusem în cursă, deşi experienţa m-ar fi putut învăţa că marile personalităţi sunt nişte făpturi surprinzătoare. Dar Mallock mi se păruse un tip inofensiv, aşa că, în loc să-i fi câştigat eu încrederea, mi-o câştigase el pe-a mea, iar acum mă găseam în puterea lui.

Este drept că existau câţiva oameni care ştiau unde mă aflu, dar nu le cerusem încă ajutorul. Alarmaţi, mă vor căuta aici, dar atunci s-ar putea… Mă înfiorai; un fel de furie mă smulse însă din mijlocul gândurilor negre.

— Alamogorde Baikonur, am strigat, de parcă eu îl prinsesem în capcană şi nu el pe mine… Aştept să-ţi dezvălui secretul.

— Ştiam că ai să vii, se auzi glasul lui Alam, vibrând uşor ca într-o reverberaţie. Colţii paragrafului şase trebuiau să-şi sfâşie victima…

— De ce nu te-ai ascuns mai bine? întrebai ca să nu tac.

De fapt cred că oricât de bine s-ar fi ascuns tot aş fi dat peste el.

— Ştiam că ai să vii, dar trăgeam nădejdea că nu voi fi descoperit.

— Şi totodată ţi-ai luat unele măsuri…

— Am făcut tot ce s-a putut, rosti el cu modestie, şi dacă situaţia n-ar fi fost sinistră, aş fi izbucnit în râs. Reconstituind defuncta artă, continuă Alam, m-am pus în pielea artiştilor din trecut. Toţi au fost nişte înfrânţi, dar au ţinut piept destinului până în ultima clipă…

— Deci eu joc rolul destinului, încercai să glumesc.

— Oricum, îl suplineşti. Cum te cheamă?

— Alfa-Omega, îi spusei porecla mea, de fapt pseudonimul sub care eram îndeobşte cunoscut.

— Am auzit de tine, murmură el laconic şi adăugă cu o nuanţă de ironie: Observ că paragraful şase şi-a aruncat marele atu. Şi fiindcă „marele atu” tăcea gânditor, Alam întrebă: Cum te simţi?

La drept vorbind, nu mă simţeam rău. M-aş fi putut socoti ca la mine acasă, deoarece continuam să locuiesc într-un oraş invizibil; nu m-am mutat într-un Alambai-city

din pricina soţiei mele, care, în materie de urbanistică, e destul de înţeleaptă sau de conservatoare ca să adopte moda la un an după ce s-a demodat. Aşadar, prin pereții străvezii nu zăream decât văzduhul; totuşi, spre deosebire de încăperea în care mă aflam acum, zidurile apartamentului meu se opacizează de cum le comand, iar mobilierul are un aspect obişnuit, adică este perceptibil cu văzul.

— Taci? auzii glasul celuilalt. Aşa e că te-ai născut într-un oraş nevăzut?

— Da, în Marele Schweitzer din inima Africii.

— Eu, în schimb, m-am născut aici, în acest arhaic vierme uriaş, care se târăşte de la o mare la alta. Ceea ce constituie, trebuie să recunoşti, o flagrantă diferenţă sociologică. Căci acesta e adevărul: eram copilul unor oameni săraci. De pomană vei susţine că vorba „sărac” n-are nici un sens şi, înşirând o grămadă de pilde istorice, vei încerca să-mi dovedeşti că, în comparaţie cu nu ştiu ce nobil de acum câteva secole, o duceam mai bine. Astea sunt fleacuri. Eu folosesc cuvântul „sărac” într-un sens contemporan. Recunosc că omenirea în care trăim are cele mai sănătoase criterii de distribuire a bogăţiilor ei. Fiecare îşi consacră societăţii talentul şi munca, iar în schimb primeşte tot ce-i necesar personalităţii lui ca să se dezvolte din plin. N-am nici o obiecţie cu privire la acest procedeu. Este cât se poate de natural şi de cinstit. Dacă un bărbat şi o femeie sunt oameni mediocri, rămân toată viaţa nişte muritori modeşti pentru că nici n-au nevoie de mai mult, iar dacă fiul lor este genial intră în rândul pământenilor iluştri. E un dat împotriva căruia n-ai de ce să te revolţi. Părinţii mei făceau parte din rândul celor obscuri.

Clasul pe care-l auzeam vorbea liniştit, rezonabil, dar, în ciuda cuvintelor rostite, părea trist şi chiar cutreierat de

o tainică îndârjire îndreptată mai mult împotriva lumii decât împotriva mea. Avusesem prezenţa de spirit să dau drumul micromagnetofonului montat într-un dinte, iar acum ascultam cu gura căscată ca să se înregistreze mai bine.

— Ai să pretinzi, îşi continuă el univoca dispută, că nimeni nu mai suferă de foame, de frig, de intemperii, că aceste gigantice omizi urbane sunt confortabile și că orice umil muritor al planetei are la dispoziţie, în schimbul modestei lui munci, numeroase aparate care l-ar umple de invidie pe un împărat din trecut. E un nonsens! Crezi că pe sclavul salariat din capitalism îl mângâia faptul că, spre deosebire de el, Alexandru cel Mare n-avea televizor, Carol Quintul nu folosea săpunul, iar Napoleon era lipsit de automobil?

Inflexiunile glasului deveniseră sarcastice, apoi, parcă sub laminorul unor amintiri, luară o turnură mai puţin vehementă:

— În copilărie mă fascina tot ceea ce era legat de viaţa pe care o duceau oamenii importanţi ai planetelor. Auzeam că ei locuiesc în mirifice palate, care ajung la altitudini de mii de metri, că datorită unor tehnici revoluţionare aceste metropole stratosferice erau invizibilizate. Tu, care te-ai născut într-un asemenea loc, nu-ţi poţi închipui ce gânduri pot trece prin capul unui copil dintr-un sordid oraş-vierme. Ce lucru extraordinar! Să nu vezi în jurul tău decât cerul şi doar uneori, sub covorul norilor, Pământul înnobilat de distanţă... Aş fi vrut să admir un oraş diafan, şi când mi s-a spus că pretind ceva absurd – cum să poţi într-adevăr vedea nevăzutul? –, obiectul râvnit mi s-a părut de o şi mai tulburătoare magie, dorinţa – şi mai arzătoare. Şi câte întrebări fără răspuns nu mă năpădeau ori cu un răspuns atât de greu de înţeles încât făceau problema şi mai misterioasă! Auzisem că, pentru a coborî pe pământ de la

etajul două mii, ciudaţii locuitori ai oraşelor invizibile intrau în cabine de conversie, erau transformaţi în propria lor undă şi, după o fracţiune de secundă, ajunşi la sol, se preschimbau din nou în oameni aievea. Glasul hohoti sardonic: Câte minuni pentru un suflet incult şi nătâng de copil! apoi mă întrebă pe un ton în acelaşi timp zeflemisitor şi plin de compasiune: Cum te simţi în leagănul tău nevăzut? Există ceva mai sublim!?

Picasem în capcana întinsă de un nebun. Nu era momentul să pun în funcţiune postul brăţară de la mână şi să-i chem pe oamenii mei?

— Nu te speria, căută să mă calmeze glasul, de parcă mi-ar fi ghicit gândurile. Nu intenţionez să te suprim şi nici măcar nu vreau să-ţi fac vreun rău. Sau, ca să vorbim exact, am vrut să suprim orice influenţă exterioară care te-ar împiedica să înţelegi faptele relatate. Doar de asta ai venit. Trebuie să înţelegi cât mai mult. Dacă adevărul îţi va face rău, te priveşte. Mie mi-a făcut…

Deodată auzii iarăşi bâzâitul acela agasant.

— Unde naiba zboară? Nu văd nici o muscă.

— Zboară în camera unde mă aflu eu, îmi răspunse cu o umbră de spaimă glasul sau poate numai cu exasperare. Pe urmă parcă se stăpâni şi, revenind la monologul întrerupt, îmi spuse: Nu te teme.

Situaţia mi se părea grotescă, absurdă. Aripa bizarului mă înfiora.

— Nu mă tem, şoptii şi eram convins că în acea clipă nu de Baikonur mă temeam. N-ar fi mai bine totuşi să mă scoţi din vizuina asta?

— Deocamdată trebuie să rămâi acolo…

— Atunci continuă-ţi povestirea.

— Am studiat mezotronica, prin care însuşi nucleul atomic devine un sistem deschis comunicării. Era un

domeniu fecund, grație căruia o minte tânără îşi putea dovedi agerimea. Şi mi-am dovedit-o. Primele grefe mezonice poartă și numele meu…

— Ştiu, De aceea am şi fost uimit când te-am descoperit pictând.

— Ai fost mirat fiindcă arta a trecut printr-o perioadă de anabioză. De câteva sute de ani ştiinţa înaintează cu o asemenea viteză în necunoscut încât a uitat că, practic, necunoscutul este infinit şi că deci umanitatea îl poate sonda mereu şi cu rachetele artei. Nu este exclus ca un înţelept aflat la hotarele cunoaşterii noastre să considere arta drept o deşertăciune; nu văd însă de ce n-ar socoti ca atare şi ştiinţa. Cert e că nu sunt un asemenea înţelept.

— Mi se pare totuşi ciudat că mintea unui om în măsură să exploreze cu rigoare enigmele Cosmosului să se descalifice folosind o metodă care orbecăiește.

— Vorbim despre lucruri prea puţin cunoscute. Întreabă-te cum a fost posibil ca Newton şi Einstein, aceşti titani ai fizicii, să fi avut şi ei superstiţii, cum a fost cu putinţă ca vizionarul matematician Ion Barbu să fi fost unul dintre cei mai mari poeţi ai lumii – desigur că nici n-ai auzit de el.

Aidoma respiraţiei timpului pe care deodată n-o mai percepi, deşi se materializează în sacadatul tic-tac al unui ceas, zumzetul muştelor îmi pierise din atenție, cu toate că nu-şi contenise nici o clipă sforul. Apoi, în tăcerea lăsată, îl sesizai din nou. Şi brusc mi-am amintit de ceva care mă împinse spre o presupunere înspăimântătoare.

— Şi acum să-ţi dezvălui taina tablourilor, reluă glasul. Mai întâi însă trebuie să-ţi spun că realizările mele mezotronice mi-au îngăduit, în sfârșit, să mă mut într-un oraş invizibil. Acolo am găsit şi ceea ce se numeşte iubirea. Era o femeie desăvârşită, dacă harul frumuseţii îi poate

înlocui pe acela al inteligenţei, dacă farmecul e în stare să joace rolul culturii, iar graţia – pe al bunătăţii Poate crezusem că adevăratele-i virtuţi sunt nevăzute, ca şi structurile metropolei în care locuiam. Mă prinsesem în laţul propriilor mele nostalgii de adolescent. Din dragoste pentru Ginestra mi-am dezvăluit autentica vocaţie; chiar şi pentru aceasta ivirea ei a fost providenţială…

— Atunci ai început să pictezi?

— Nu aşa însă cum bănuieşti. A face un tablou mi s-ar fi părut ceva absurd, deoarece în acea vreme şi eu eram amăgit de presupusul apus al artei. Impulsul mi l-a dat un joc: am pictat corpul Ginestrei, vrând să-i scot în relief unica-i splendoare. Crema cu care i-am uns pielea era constituită din particule fotosonore, astfel încât razele care cădeau pe plaja unde ne scăldam iscau din epiderma femeii mele halouri de muzici. Șocul produs asupra celor de faţă a fost teribil. Poate că în acele clipe arta înviase din nou în spume şi cântec.

Glasul lui Baikonur era aproape fericit şi cred că numai eu mai sesizam bâzâitul ameninţător al muscoilor.

— Nu văd totuşi cum ai ajuns de aici la arhitectură…

— De acolo unde eşti nu vezi nimic, spuse mâhnit glasul. Aici eu nu vedeam nimic în oraşul invizibil, dar mi-am dat seama numaidecât…

Apoi tăcu de parcă ar fi uitat de mine.

— Şi ce s-a mai întâmplat? întrebai nu atât ca să-l fac să-şi reia povestirea cât din cauza zumzăitului care-mi călca pe nervi.

— De ce te grăbeşti? spuse Alambai ca smuls din visare şi din glas îi ghiceam nu numai regretul, ci parcă şi faptul că observase şi el neliniştitorul zbârnâit.

Şi din nou se aşternu vibratoare tăcerea.

— Totul a pornit în viaţa mea de la un accident, reluă

el, de la necunoscutul pe care l-am descifrat prea târziu. În momentul când pielea i-a prins să cânte, spre uimirea plăjii, e posibil ca Ginestra să mă fi iubit mai mult. Pe urmă însă… Stupida întâmplare a avut loc la recepţia dată de preşedintele planetei Venus la încheierea congresului mondial consacrat mezotronicii. Nu mi se ceruse, fireşte, să acopăr obrazul Ginestrei cu fardul acela melodios, dar ştiam că aşteptau cu toţii s-o admire, ştiam că apariţia ei va însemna una dintre senzaţiile nobilei reuniuni. Nu pot aduce nimănui vreo învinuire în legătură cu eşecul meu lamentabil. Un imprevizibil concurs de împrejurări a făcut ca trecerea Ginestrei prin vasta sală a oglinzilor să coincidă cu inaugurarea fermecătorului sistem de iluminare pus la punct de Billevasé. O defazare de algoritmi – iată tot ce a fost. A urmat un infern grotesc. În loc de adieri, foşniri şi murmure, de pe obraji perplecşi ai femeii iubite, izbucni guițatul strident al unor purcei înjunghiaţi. Cel puţin asemenea sunete conservaseră benzile de magnetofon de la ultimii reprezentanţi ai speciei porcine.

Pentru orice specialist evenimentul era cu totul remarcabil; cei de faţă însă, stupefiaţi, l-au primit ca pe o monstruozitate. Apoi purceii s-au prefăcut brusc în porci şi scroafe, care ne-au îngropat, pe Ginestra şt pe mine, în imensul lor hohot lătrător, grohăitor. N-o pot condamna că m-a părăsit. De fapt fusesem unealta hazardului care-i lăsase frumuseţea în toată goala-i puritate. Iov sau Plotin, zdrenţăroşi şi acoperiţi de bube purulente, n-ar putea fi socotiţi urâţi, deoarece esenţa lor e în altă parte. Ginestra însă…

Și glasul se frânse ca-ntr-un oftat. Muştele zumbăiau nervos ori, poate, propria-mi enervare le acorda neliniştea.

— Îmi pare rău, Alam, şoptii fără rost.

— Tot ce există e înscris în cartea destinului, fiindcă

există. Poate viitorul să pară mai vesel, adăugă, dar nu părea prea convins. După plecarea ei, am trăit o vreme singur în oraşul nevăzut. Curând am înţeles deşertăciunea existenţei mele de până atunci. Lucrul acela suprem de a sugera o solitudine aproape siderală în mijlocul unui gigantic haos de termite mi se vădi în toată puerilitatea lui. M-am simţit dezgustat de această păcăleală, pe care o luasem drept cea mai înaltă răsplată. Şi deodată mi s-a făcut dor de străvechiul şi materialul meu oraş-vierme, de femeile lui, care ştiu să împartă cu bărbaţii atât luminile, cât şi clipele întunecate ale vieţii… Ideea, nefericita idee mi-a venit pe când priveam visător prin pereţii străvezii ai locuinţei mele şi, ca într-o supraimpresiune, amintirea umplea cu lucruri vidul care mă împresura. În acea vreme începusem să fac primele tablouri muzicale, ceea ce cred că a înrâurit ideea. Ce-ar fi, mi-am spus, dacă toate aceste nevăzute locuinţe ar deveni pe rând perceptibile… Sau poate nu toate, ci numai atâtea câte ar scoate din anonimat spațiul înconjurător, fără să răpească ansamblului aspectul aerian… Deoarece te interesează adevărul, consemnează că ideea mea n-avea nici o finalitate urbanistică. Pur şi simplu mă preocupa efectul plastic pe care l-aş fi obţinut… Exista totuşi o dificultate… Nu vizibilizarea, care însemna pentru mine o chestiune tehnică elementară, de îndată ce aş fi pătruns în uzina centrală… ci distribuirea golurilor. Să nu te mire… Gândește-te că oraşul nevăzut, înalt de câţiva kilometri, se întinde pe o suprafaţă imensă. Îți dai seama că în asemenea condiții nu e chiar atât de lesne de calculat modul în care spaţiul plin trebuia să alterneze cu spaţiul „gol” pentru a da unui privitor iluzia unei reţele. Era o problemă matematică, asupra căreia m-am zvârlit cu pasiune.

Mi-am pus în aplicare catastrofalul plan chiar în ziua în

care am ajuns la acele ecuații topologice apte, în nălucirea mea, să învioreze neantul. Cred că am fost nebun. Nu m-am gândit la nimic altceva decât la efectele plastice şi la sistemul matematic corespunzător… O idee smulsă din realitate şi dusă până la capăt deasupra realității… chiar asta e arta… poate de aceea fragilă ca un abur, impasibilă ca piatra, perenă dar şi hărăzită pieirii…

Baikonur tăcu, far dipterele bâzâiră într-un cor sumbru.

— Scoate-mă de aici! strigai. Vreau să vin lângă tine.

— N-are nici un rost… Ai dorit adevărul – ți l-am oferit. Multe nu mai am de spus. Când voi termina, te vei afla afară. Şi acum ascultă. N-am nici un merit în crearea oraşelor tip „văzut-nevazut”. Eu urmărisem cu totul altceva…o iluzie, din păcate, eşuată dezastruos… Ceea ce s-a făcut în numele meu constituie doar rezultatul unei neînţelegeri şi consecinţa unei tehnici atât de avansate încât chiar şi un nerod crâmpei de gând se poate transforma vertiginos în ceva real. Nu susţin că aşa-zisele oraşe Alambai sunt mai rele decât altfel de aşezări, dar ele nu reprezintă opera mea. Opera mea…

La fel de surprinzător cura căzusem adineauri în spaţiu, o încăpere se iscă dincolo de unul dintre nevăzuţii mei pereţi; zării un individ destul de vârstnic, care se concentra cu toată seriozitatea să stea cu capu-n jos şi cu picioarele întinse spre tavan.

— E un amator de yoga, îmi desluşi Alam. Am aşteptat să-și înceapă exerciţiile. Habar n-are că e privit. Fii atent! Acum voi face ca, pentru câteva clipe, să te vadă şi el…

Omul continua să fie absorbit de excentrica-i îndeletnicire. Ochii săi erau de un verde spălăcit, uşor injectaţi, din pricina poziției lui pesemne, dar perfect calmi şi parcă întorşi spre tine, deşi îndreptaţi către camera mea. Când mă observă, bărbatul clipi neîncrezător, apoi, dându-

și seama că nu e prada unei halucinaţii, îşi pierdu frumosul echilibru inversat şi veni grămadă la pământ.

— Îi suspend iar viziunea spre tine, mă anunţă Alam.

Înainte de a mă pomeni din nou înfipt în spaţiul vid, apucai să-l mai zăresc pe bietul am frecându-se uluit la ochi, zgâindu-se la peretele fantomă şi reluându-şi în grabă poziţia răsturnată, doar-doar s-o mai ivi minunea.

Râsul îmi muri pe buze, căci zbârnâitul muştelor se dezlănțui duşmănos.

— Ai asistat la un singur caz, reluă obosit Alam. Atunci însă când mi-am pus în aplicare planul sute de mii de încăperi au devenit vizibile una pentru alta.

— Aşa s-au produs accidentele…

— Parcă un vânt de nebunie se abătuse asupra oraşului, dar totul ar fi fost destul de instructiv şi de nostim dacă, din nefericire, grotescul nu s-ar fi convertit în macabru. Treizeci şi trei de locatari aflaţi într-una dintre cabinele de conversie au dispărut. Printre ei se găsea şi ilustrul astrobacteriolog Puzzle.

Din pricina zumzăitoarei lui armonice, acest cuvânt misterios mi se păru lugubru[12].

— Ştiu, murmurai, înfiorându-mă. Unii martori susţin că, în momentul reconversiei, din cabină ar fi țâşnit nişte insecte. Dar niciodată nu s-a confirmat oficial… E aproape de neconceput…

Tăcui, iar vibrarea care parvenea până la mine dovedea că lucrul era totuși posibil. Acum înclinam să cred că muştele mă urmăriseră şi înainte de a fi ajuns în Australia. De ce nu mi-au atras însă atenţia? Poate din pricină că mă supravegheaseră mai discret decât au făcut-o în oraşul-vierme, iar eu, preocupat de Baikonur, uitasem

---

[12] Puzzle înseamnă în limba engleză „enigmă”, dar *puzz* se aude apropiat de buzz „zumzet, bâzâit** (n. r.)…

acel amănunt legat de accidente, amănunt esenţial, dar prea nebunesc pentru a-l fi luat atunci în seamă.

— Da, e de neconceput! gemu glasul. Dar altă explicaţie nu poate exista. Şi apoi muştele astea…

Şi numai bâzâiala lor de coşmar se mai auzi. Fără să vreau, mi-l închipuiam pe Baikonur privind înspăimântat zborul bezmetic şi furios al insectelor.

— Crezi că au venit anume…!? exclamai, dar nu-mi terminai întrebarea, socotind-o cumplită.

— S-au luat după tine.

Nici un accent de dojana nu distingeam în vocea lui Alam; doar resemnarea… Am simţit că explodez. Trebuia să acţionez într-un fel, să ies din situaţia demenţială în care picasem.

— Scoate-mă de aici! strigai. Adu-mă lângă tine! Să dăm naibii afurisitele astea de muşte !

Glasul râse încetişor şi trist:

— Linişteşte-te! Nu e nimic de făcut.

Observându-i încăpăţânarea, n-am mai fost în stare să mă stăpânesc: am pus nervos în funcţiune postul-brăţară. Filiala australiană a serviciului nostru era alarmată. Într-un sfert de oră aveau să fie aici. Hotărârea aceasta ar fi trebuit s-o iau mai demult.

— Lasă-mă barem să văd ce se petrece acolo!

Ştiam că-l rog zadarnic, dar trebuia să-l ţin de vorbă până la venirea celor trimişi de filială.

— Paragraful şase are orice drept, rosti amar Alam.

— Dă-l încolo! izbucnii. Uită-l! Eu am uitat tot ce mi-ai zis. Acum pricep de ce n-au vrut să–ţi dea în vileag locul în care te-ai ascuns.

Eram sincer. Îmi părea rău de Baikonur şi mă simţeam vinovat de ce i se întâmpla.

— E prea târziu, îngăimă el. Nu te necăji degeaba.

— De ce nu ţi-ai operat chipul? Dacă nu te-aş fi descoperit…

Atunci mi-a spus Alam că se socotise apărat de paragraful şapte, că altminteri n-ar fi şovăit să-şi modeleze o altă figură.

— Nu-ţi face sânge rău, încheie el. Îmi dau seama că, oricum, tot mă găseai. Şi era cu neputinţă să-ți imaginezi ce consecinţe vor decurge din întâlnirea noastră. Eu însumi nu m-aş fi putut gândi…

— De unde ştii însă că ele îţi vor răul?

— Nu ştiu nimic. De fapt, muştele astea nu-nseamnă decât întruchiparea nebuniei mele. E suficient să le ascult cum zumzăie şi le-am şi înţeles verdictul.

— Goneşte-le! zbierai.

— Nu voi reuşi, sunt sigur. Şi nici nu e nevoie.

Din nou mă cutremură gândul că stau de vorbă cu un alienat mintal.

— Alam, încercai să-l conving, doresc să te ajut. Orice opinie ai avea însă, dă-mi drumul… Nu mai pot suporta…

— Te-nţeleg, Alfa-Omega, îmi răspunse înfundat glasul. În definitiv… ţi-am mărturisit totul… Ce-aş mai putea adăuga? Totuşi e bine că există paragraful şase… Să afle toţi povestea mea… Şi fără ei… adică şi fără muşte… n-aş fi avut pace… Şi acum… adio !

S-a întâmplat așa cum fusesem prevenit. M-am pomenit în stradă. Cei de la filială au sosit la numai câteva minute mai târziu.

Am pătruns în locuinţa lui Alam. Un avertizor al cuiva din grupul nostru ne semnală primejdia. Dincolo de uşa în faţa căreia ne găseam plutea un gaz ucigător.

*

Aceasta a fost povestea ciudată şi sumbră a marelui arhitect Alamogordo Baikonur. Spun „arhitect”, deşi el nu

se considera ca atare şi deşi în realitate nici n-a fost. Dar ce însemnătate mai are ce era el în realitate, de vreme ce întreaga arhitectură modernă porneşte din singulara lui idee. Şi poate că aceasta şi este concluzia reportajului meu.

În încăperea în care se închisese cu roiul de muşte, Alam a fost găsit mort. Pe jos, risipite în jurul său, cadavrele insectelor, pe masă, o scrisoare, din care extrag următoarele rânduri:

„Orice idee nesăbuită constituie sursa unei dezastruoase reacţii în lanţ şi o cursă – în ambele înţelesuri ale acestui cuvânt: o goană spre pierzare. Progresul actual e atât de formidabil încât orice idee poate deveni aievea aproape în clipa în care a fost emisă. Omenirea nu mai are dreptul să aibă idei greşite. Asta e totul”.

Mai mult ca perfectul crimei

„Dezvoltarea în cinci sute de pagini a unei idei, a cărei perfectă expunere orală ia câteva minute, constituie un delir trudnic, nociv”.

JORGE LUIS BORGES

În biroul inspectorului de poliţie intră un domn înalt, puţin adus de spate, cu părul sur, periat ca o cască. Era un bărbat distins, îmbrăcat cu o sobră eleganţă; ceea ce-l făcu însă pe poliţist să se scoale în picioare era privirea de condor a vizitatorului.

— Sunt criticul Gamma, spuse luând loc şi rezemându-şi bastonul de muchea biroului.

— Inspectorul Garra, se recomandă amabil celălalt, care, în ciuda bizarului calambur, era aproape convins că, în cazul unei lupte, căprioara va fi mai puternică decât gheara[13]. Cu ce vă pot servi?

— Am fost informat că dumneavoastră vă ocupaţi de cazul lui Andrea Gala, Am fost prieteni.

— Ştiu. Vă mulţumesc, că v-aţi deranjat până aici, Oricum v-aş fi făcut o vizită în această chestiune...

— Nu este vorba, de deranj, ci de elucidarea împrejurărilor în care şi-a găsit moartea Andrea Gala, unul dintre marii noştri scriitori, cred, că...

— Fără nici o îndoială, se grăbi inspectorul să recunoască. I-am citit opera...

— Să înţeleg că sunteţi specializat în... crimele literare? întrebă Gama, iar interlocutorul său percepu o undă de maliţie.

— Crimele... artistice cu cel mai mare procent de victime sunt celelalte, pe care le sancţionaţi dumneavoastră, criticii, ripostă Garra cu un didacticism agresiv. Nouă, poliţiştilor, ne rămân doar puţinele speţe în care este răpus

---

[13] în limba spaniolă, *gama* - căprioară, iar *garra* - gheară.

artistul. Şi chiar atunci se întâmplă, ca în cazul Gala, să fie vorba nu de un borfaş al penei, ci de un nobil condei... De aceea crimele invocate de dumneavoastră, deşi sunt extrem de interesante, nu sunt suficient de frecvente pentru a justifica o specializare...

— Totuşi e ceva ciudat aici... murmură Gama mijindu-şi ochii. Îndărătul logicii dumneavoastră...

— Ce vi se pare ciudat?

— Stilul!

Cuvântul îl atinse pe Garra ca un stilet stupefiant. Omul roşi, apoi mormăi încurcat:

— Să revenim la prietenul dumneavoastră.

— Înainte de a vă putea da unele lămuriri, pe care cred că numai eu le deţin, va trebui să vă supun unui scurt interogatoriu în legătură cu circumstanţele morţii lui Gala. Vă miră dorinţa mea?

— Nu, răspunse zâmbind inspectorul de poliţie, parcă măgulit de acel procedeu paradoxal. Ştiu că nu v-aţi văzut cu Gala de multă vreme, aşa că vă înţeleg oarecum curiozitatea.

— Oarecum? exclamă contrariat criticul. Aveţi deci rezerve?

— Rezervele nu vă privesc pe dumneavoastră. În dezlegarea unei enigme poliţiste există nenumărate grade de certitudine. Fireşte că majoritatea problemelor pot fi soluţionate satisfăcător cu ajutorul probelor materiale. Rămân totuşi unele cazuri în care mobilul şi condiţiile sunt inefabile şi atunci şi certitudinea este mai fluidă. E tocmai cazul nostru. S-ar părea că totul e clar în ceea ce priveşte cauza decesului... Cadavrul scriitorului a fost găsit în camera de lucru, închisă pe dinăuntru. Gala a sucombat în urma unei otrăviri cu amfetamine. Paharul de pe birou păstra urma whisky-ului în care fusese dizolvată o doză letală de somnifer. Tabletele fuseseră luate din sala de baie. Nu încape îndoială că el şi-a preparat singur băutura ucigaşă.

— După câte înţeleg, vreţi să aflaţi ce anume l-a împins la sinucidere...

— Sau cine. Am prins de altfel un fir.

— Da?! spuse neîncrezător Gama şi apucând măciulia bastonului său, adăugă vădit ironic: Atunci s-ar putea să nu mai aveţi nevoie de mine.

— Dimpotrivă, râse inspectorul Garra, dar se frână brusc, ceea ce făcu râsul şi mai penibil. Firul duce spre dumneavoastră.

— Spre mine?

Privirea criticului îl fulgeră pe Garra şi acesta se gândi brusc că numele Gamma se potriveşte mai curând cu ultrapenetrantele radiaţii decât cu gingaşa ciută.

— Ştiţi, reluă inspectorul cu tonul unei scuze, telefonul său avea un înregistrator magnetic.

— Şi? făcu rece şi dispreţuitor criticul.

— Şi cineva, îmi închipui că însuşi Gala, a şters ultima discuţia de pe bandă...

Celălalt nu mai puse nici o întrebare: continua să-l scruteze calm pe inspector.

— Doriţi să ştiţi, desigur, ce ne face să presupunem că este ultima convorbire... Câteva cuvinte pe care a uitat să le şteargă sau pe care dinadins nu le-a şters. Da... Nu văd de ce vi le-aş ascunde... „La revedere, Gasa!”

— În felul acesta, vălul misterului creşte[14], rosti criticul grav, deşi părea să glumească.

— Pe scurt, doamna Gasa, care a fost prietena dumneavoastră.

— *Este* prietena mea, îl întrerupse autoritar criticul, ridicând bastonul ca pe un sceptru.

— Şi care a fost prietena lui Gala...

— Nu văd legătura.

— Ultima convorbire...

— Neglijaţi acel „la revedere”, care vine în contradicţie cu ceea ce s-a întâmplat.

— Depinde de cum interpretezi totul.

— Şi cum interpretaţi?

— În nici un fel. Deocamdată adun faptele. Bâjbâi încă în întuneric şi caut adevărul.

---

[14] Gasa — voal, tifon (în spaniolă).

— Adevărul?! exclamă sarcastic Gama. Cu metodele dumneavoastră... poliţiste, n-aţi fi niciodată în stare să recunoaşteţi adevărul, chiar dacă l-aţi avea în mână.

Şi bătu retoric cu bastonul în podea.

— Aveţi impresia, ripostă cu deplină politeţe inspectorul, că metodele dumneavoastră... critice sunt mai eficiente în detectarea adevărului estetic?

— Poate că nu, arta se consideră jos, în vreme ce poliţia se vrea o instituţie serioasă.

— Orice lucru e serios când ajută la rezolvarea enigmei.

— Acest truism n-are nimic de-a face cu problema reală. Admit că adevărul nu e un punct ideal, ci un nor de microfapte care interacţionează complex. Dar uneori - iar moartea prietenului meu constituie tocmai un asemenea caz - metodele dumneavoastră sunt prea brutale ca să pătrundă până în adânc. Pentru aceasta e nevoie de...

— Razele gama ale minţii dumneavoastră, zvârli zâmbind inspectorul.

— Nu se putea spune mai precis, îl lăudă fără umbră de glumă celălalt.

— Anumite inflexiuni ale stilului dumneavoastră, rosti circumspect criticul, iar Garra nu se îndoi de sinceritatea remarcei, îmi dau totuşi speranţa ca v-aţi putea dezbăra de prejudecăţile profesionale. Am venit cu intenţia să fac unele declaraţii importante, dar ele devin utile doar dacă sunt măsurate cu balanţa care cântăreşte aburul. Orice metodă grosieră...

— Mă voi strădui să nu vă înşel încrederea, îl întrerupse Garra cu un avânt pe care nu şi-l cunoştea. Şi ca să vă dovedesc măcar buna mea credinţă, vă ofer să alegeţi: declaraţia dumneavoastră poate fi sau nu înregistrată, după cum veţi dori.

— Cele discutate până acum au fost înregistrate?

— Da.

— Nu văd de ce n-ar fi şi cele ce urmează, spuse cu suverana-i detaşare Gamma.

Inspectorul de poliţie se agită stânjenit pe scaunul său:

— Vă rog să nu apreciaţi greşit ce vă voi spune, îmi dau

seama că singură, prezenţa mea alături de dumneavoastră poate influenţa cursul anchetei. Şi în domeniul nostru funcţionează principiul lui Heisenberg. Altminteri n-aţi fi venit aici... Vă asigur că sunt onorat...

— Bine, puse capăt Gama începutului de bâlbâială a interlocutorului său. Să trecem la obiectul întâlnirii noastre. Pe scurt, cred că autorul moral al morţii lui Gala sunt eu.

Inspectorul schiţă un gest de uimire, dar celălalt n-avea certitudinea că nu era doar un joc de complezenţă.

— Până ce nu-mi veţi împărtăşi motivele care v-au condus la această concluzie îngăduiţi-mi să am îndoieli serioase asupra ei.

— Bănuiesc cam ce fel de îndoieli aveţi. Dar ele nu ating fondul chestiunii.

— Dar dumneavoastră înşivă aţi afirmat că nu sunteţi sigur, ci doar vă credeţi autorul moral...

— Am spus cred, fiindcă e greu să reconstitui toate meandrele demersurilor psihice, dar indiciile sunt indubitabile.

— Recurgeţi deci şi dumneavoastră la factori materiali...

— E drept că există şi o dovadă materială (şi Gama scoase din servieta lui o revistă împăturită). Dar presupunerea mea se bazează pe considerente de altă natură, exclusiv sufleteşti. De altfel, chiar dacă n-am nici o îndoială cu privire la vina mea, cred că n-a fost un lucru premeditat, în orice caz, nu în mod conştient. Şi acum să trecem la ceea ce dumneavoastră numiţi dovadă materială.

Îi întinse celuilalt revista deschisă în dreptul unui articol consacrat artei lui Gala. Inspectorul îşi aruncă ochii peste articol şi imediat se cufundă în lectura lui, ca prins de-un vârtej. Deşi era trecut de treizeci de ani, avea ceva de adolescent, poate din pricina staturii lui scunde şi a feţei proaspete cu ochi verzi, ageri şi niţel trişti. Citea pe nerăsuflate, scăpând din când în când câte o exclamaţie de uimire sau de admiraţie, iar Gamma îl urmărea amuzat, dar şi cu plăcere. După ce termină, Garra îi înapoie criticului revista.

— Ce portret extraordinar! conchise. Dacă-mi este

permis să emit judecăţi de valoare, trebuie să mărturisesc că întotdeauna v-am socotit un mare scriitor. Acum însă, poate pentru că am avut prilejul să studiez mai profund obiectul analizei dumneavoastră, impresia pe care mi-aţi produs-o a fost covârşitoare. Iar cu prezentarea romanului ăsta m-aţi întors pe dos. Pentru întâia oară văd că un simplu rezumat poate avea o fascinantă existenţă independentă. Aş zice că aţi realizat performanţa da a concentra într-o mie de cuvinte ceea ce Gala n-a reuşit să transmită în trei sute de pagini.

— Sunteţi pătrunzător, domnule Garra. Aţi recunoscut arma cu care am ucis: acest aşa-zis simplu rezumat, care însă nu-i deloc simplu, iar în realitate nici nu este un rezumat.

— Mă scuzaţi, cuvântul este într-adevăr grosolan...

— Nicidecum, este numai impropriu...

— Sigur... de altminteri v-am mai spus părerea mea. Dacă n-ar fi grotesc, aş afirma că romanul lui Gala este o copie stângace a rândurilor dumneavoastră...

— Sunteţi mai sagace decât mi-aş fi închipui. Chiar acesta-i adevărul!

— Acum încep să pricep. A fost ca într-un turnir literar. Romanul său fantastico-ştiinţific s-a bucurat de un succes răsunător. Atunci aţi publicat cele trei coloane în care, printre altele, aţi dat şi chintesenţa întregului roman. Or, această capodoperă de concentrare şi de sugestie...

— V-aţi apropiat de adevăr, dar fiindcă ignoraţi un amănunt, vă scapă esenţialul: cât de cumplită a fost arma cu care l-am ucis. Vă precizez că n-am intenţionat să distrug omul - pe care am continuat să-l socotesc prieten, deşi nu ne mai vedeam - ci o trăsătură vulgară a talentului său...

— Deodată nu mai înţeleg nimic...

— Citiţi data de apariţie a revistei şi veţi sesiza imediat toată grozăvia situaţiei.

— Doamne! Într-adevăr, articolul este scris încă de-acum un an. Ce crud aţi fost! Înainte că Gala să-şi termine romanul, dumneavoastră i l-aţi şi realizat într-o formă

radioactivă. Dar cum de n-a aflat? Ah, pricep. V-aţi publicat articolul într-o revistă obscură, de provincie...

— Înaintaţi implacabil spre soluţie. Dar încă n-aţi reuşit să reconstituiţi procedeul de amorsare a exploziei. Vă pot dovedi uşor că romanul prietenului meu nici nu era început în momentul în care mi-am scris articolul.

Inspectorul scoase din biroul său nişte foi pe care, concentrat, le parcurse rapid, apoi, după ce le pus îndărăt în sertar, descoperi volumul lui Gala.

— Parcă avea o dată la sfârşit...

— Exact. Graţie orgoliului său nemăsurat puteţi măsura amploare crimei mele.

— Uluitor! Gala şi-a început romanul la o lună după apariţia articolului dumneavoastră. Aşadar, avem dovada că articolul pe care l-aţi scris n-a fost un plagiat genial...

— Cunoşteaţi ideea romanului său?

— Bineînţeles, de vreme ce era a mea.

— Ah!

— De data asta nu vă pot aduce dovezi... materiale, deşi o maşină de analizat stilul mi-ar declara desigur paternitatea. Vedeţi însă reuşita a ceea ce numeaţi „rezumatul” meu, tocmai în faptul că idea îmi aparţine. Şi tot de aici decurge perfecţiunea crimei, deşi mărturisirea mea...

— Mărturisirea dumneavoastră aruncă o nouă şi stranie lumină asupra întregii acţiuni. Ce mi se pare surprinzător e că aţi ghicit fără greş că prietenul dumneavoastră vă va lua idea ca s-o amplifice până la dimensiunile unui roman.

— Lucrurile sunt mai puţin complicate. Ideea mi-a venit în momentul discuţiei cu el. Mă ambalasem şi cred, în acea clipă înstelată, găsisem chiar forma din articol (pe care l-am scris imediat după plecarea lui Gala). În timp ce vorbeam, în ochii lui am citit că ideea mea îl captivase în aşa măsură încât mi-o va fura. Dar nu oricum. Gala era prea orgolios ca să împrumute o idee, ca s-o coleze la o lucrare de-a sa. Răpindu-mi-o, avea convingerea că salvează perla din bălegar, deşi, dizolvând-o în roman, o nimicea. Or, tocmai

această neînţelegere de principiu ne-a despărţit. Eu pledam pentru densitatea artei, iar el pentru talent, pentru strigătul existenţei, noţiuni cam suspecte care, în ultimă instanţă, însemnează succes şi echivalentul său...

— Consideraţi serios că talentul şi succesul sunt derizorii, că este posibilă, fără ele, arta?

— Cum aş crede una ca asta? Dar talentul nu poate constitui decât un punct de plecare, nu...

— Succesul - punct de plecare?

— Nici măcar atât. E doar un test, şi el adesea iluzoriu. Talent aveau şi alchimiştii, dar pentru obţinerea transmutaţiei le lipseau instrumentele. De mai multe ori ne-am certat din pricina acestei nepotriviri de opinii, dar de fiecare dată ne-am împăcat.

— Îmi îngăduiţi să vă întreb dacă mediatoarea reconcilierii era doamna Gasa?

— Poate, dar pe noi ne interesează motivul disensiunii, nu al împăcării.

— Nu cumva însă şi una şi alta aveau acelaşi motiv? Iertaţi-mi brutalitatea, dar dumneavoastră v-aţi împlântat singur un pumnal acuzator, şi orice atingere a lui este vai!, dureroasă...

— Nimic nu-i exclus în lumea asta, totuşi presupunerea dumneavoastră are şanse să fie reală doar dacă se referă la inconştientul nostru. De ce însă aş prefera o ipoteză obscură unor date certe: disensiunea teoretică dintre mine şi Garra?

Cu intuiţia lui rafinată, inspectorul de poliţie sesiză o imperceptibilă nervozitate îndărătul cuvintelor rostite calm.

— Nu voi insista asupra faptului că disensiunea teoretică s-a încheiat tragic, dar chiar dumneavoastră m-aţi invitat de la început să prefer căile subtile celor prea evidente.

— „Brutale” este termenul folosit de mine, ceea ce nu se confundă cu evidenţa...

Inspectorul, care până atunci se foise în fotoliul tău, se ridică şi veni în dreptul lui Gamma. Criticul zâmbi, surprins de înfăţişarea de băiat stângaci a lui Garra. Acesta prinse din zbor nuanţa zâmbetului şi spuse cu o uşoară iritaţie în

glas:

— Nu contest nimic din ceea ce mi-aţi declarat. Cred numai că adevăratul mobil v-a scăpat chiar dumneavoastră.

— Dacă sunteţi atât de sigur, nu mai am ce să adaug, spuse Gamma, apucându-şi bastonul şi dând să se ridice..

— Nu sunt atât de sigur, bâlbâi inspectorul abia atingându-i mâneca. E numai o supoziţie. Criticul îl fulgeră din nou cu privirea. Vreau să zic că aţi acţionat din gelozie. Nu protestaţi! Ştiu că doamna Gasa v-a părăsit cam din perioada articolului.

— Doamna Gasa locuieşte cu mine...

— Aşa este. Dar numai de câteva săptămâni, după ce Gala şi-a cheltuit toţi banii încasaţi pe roman...

Pentru întâia oară criticul îşi pierdu siguranţa de sine. Se lăsă în fotoliu cu un aer obosit.

— De vreme ce ştiţi toate acestea, de ce mă mai chinuiţi?

— Iertaţi-mă. Aţi venit de bună voie... Nu fac decât să vă atrag atenţia că n-aţi săvârşit o crimă chiar perfectă, dacă într-adevăr se poate vorbi în cazul dumneavoastră de crimă.

Garra îl scrută cu vădită compasiune pe bărbatul care stătea abătut în fotoliu. Observă deodată că elegantele-i haine erau destul de uzate.

— Şi totuşi, tot ce v-am spus corespunde realităţii.

— E drept. Dar este mai verosimil să cred că Gala s-a sinucis fiindcă era bolnav de nervi şi decavat, decât pentru că l-ar fi zdruncinat articolul dumneavoastră. Or, de ruinarea lui măcar, dacă nu şi de boală, este de vină...

— Nu, protestă vehement Gama, lovind cu bastonul în podea. Singura ei vină este...

— Superficialitatea, completă inspectorul, văzând că vizitatorul său ezită.

— Prietena unui artist autentic nu poate fi un om superficial. Aş spune mai curând că are o viziune naivă a realităţii, o sete elementară de culori şi sunete violente, o teamă copilărească de moarte. De altfel se asemăna în

această privinţă cu Gala... Poate de aceea simţea uneori nevoia să revină la austeritatea mea.

— Practic însă l-a distrus.

— Nu ştiţi cât de distrusă este ea însăşi.

Inspectorul schimbă brusc subiectul:

— A mai încercat vreodată Gala să se sinucidă?

— El, nu, dar doi dintre eroii romanelor lui sfârşesc astfel.

— Foarte interesant. Mai susţineţi că articolul dumneavoastră i-a determinat moartea?

Criticul nu răspunse imediat. Cei doi bărbaţi se priviră intens, curioşi, fără duşmănie.

— Da. Şi iată de ce. Idea pe care mi-a luat-o Gala se înrudeşte oarecum cu aceea a lui Wells din *Războiul lumilor.* Acolo, dacă vă amintiţi, invadatorii marţieni pier din pricina microbilor tereştri împotriva cărora nu erau imuni. Viziunea mea este mai generală. Extraterestrul care izbuteşte să ia înfăţişarea unui om este nimicit insidios, dar rapid, de întreaga natură pământeană. Totul îi este vrăjmaş, în ciuda aparenţei lui umane. E o concepţie mai dialectică, mai ecologică - aş spune.

— Nu pricep însă...

— Veţi vedea îndată unde vreau să ajung. Ceea ce iniţial fusese la mine o tragedie cosmică, la Gala a devenit, poate şi din necesităţi comerciale, o dramă sentimentală cu happy-end...

— Şi?!

— Cum, nu e limpede?

— Nu, răspunse rece inspectorul.

Pentru primă dată Gamma avu senzaţia că este privit de ochii neînduplecaţi ai unui poliţist.

— Pentru mine este evident că şocul produs de articolul meu i-a catalizat lui Gala complexul sinuciderii, care până atunci există doar virtual...

Garra avu un acces de tuse.

— Scuzaţi-mă, îngăimă cu ochii înlăcrimaţi. Dacă-mi îngăduiţi să vă parafrazez, aş spune că există ceva real în afirmaţia dumneavoastră, dar deoarece ignoraţi un amănunt, vă scapă esenţialul lui. De unde ştiţi că Gala v-a

citit articolul?

O infimă fracţiune de clipă inspectorul citi în ochii celuilalt spaima şi avântul disperat al unuia care sare peste o prăpastie. Dar glasul criticului nu era umbrit decât de o candidă uimire când spuse:

— Însăşi moartea lui mi-o dovedeşte.

— Îmi pare rău, gemu Garra. De data asta, fiindcă sunteţi convins că mediatoarea dumneavoastră i-a strecurat şi articolul, mi-aţi dat un răspuns pripit...

— Acest flagrant cerc vicios în demonstraţie vi se pare nimic? Dimpotrivă, aţi spus prea multe...

Gamma, care-şi proptea bărbia în mâinile strânse peste măciulia bastonului, îşi plecă brusc fruntea.

— Fără să vreţi, reluă inspectorul, v-aţi mărturisit teama că articolul i l-a adus doamna Gasa. Tăcerea dumneavoastră îmi confirmă acest lucru.

— N-aveţi nici o dovadă, murmură criticul.

— Ba da. Pe masa de lucru a lui Gala se afla revista cu articolul...

— Atunci mi-aţi jucat o farsă! se mânie Gama, lovind cu bastonul în podea.

— Vă jur că am citit pentru prima oară articolul abia acum, când mi l-aţi dat, surâse suav inspectorul.

— Şi vreţi să vă cred?

— A fost o greşeală a mea, recunosc. În clipa în care am descoperit revista, m-am uitat la dată. Observând că este de anul trecut, n-am mai citit articolul. M-am mulţumit doar să dau filele la analiza dactiloscopică.

— E verosimil ce spuneţi. Vedeţi că intuiţia mea nu m-a înşelat.

— N-am ajuns încă la detaliul pomenit. Regret că trebuie să vă comunic un lucru care vă dărâmă întregul eşafodaj...

— Vă ascult, oftă Gamma. Am început să mă tem de dumneavoastră.

Un moment, figura inspectorului şovăi între perplexitate şi satisfacţie, apoi, scoţând din birou hârtiile pe care le mai cercetase, rosti pe un ton tehnic:

— Revista poartă o sumedenie de amprente, majoritatea

aparţinând lui Gala. Vă spune ceva asta?

— Da. Că articolul meu l-a tulburat...

— Numai că amprentele lui se înşiruiesc în timp. Cele mai vechi sunt de acum un an. Ceea ce înseamnă că orgoliului său nu i-a scăpat nimic din ce s-a publicat despre el. De altminteri, am descoperit dosare întregi cu recenzii şi cronici consacrate operei sale. Dar numai articolul dumneavoastră se afla deschis pe masă. Pricepeţi?

— Tot ce aud acum mă răscoleşte profund.

— Vă înţeleg. Situaţia e destul de dificilă! Pe de o parte, aveţi dreptate să pretindeţi că rândurile pe care le-aţi scris au constituit pentru Gala un şoc. Amprentele lui dovedesc chiar o veritabilă obsesie. Pe de altă parte însă, deoarece unele dintre ele datează de un an, avem dreptul să afirmăm în mod peremptoriu că romanul său e un plagiat şi încă unul îndelung premeditat, ceea ce face ca vinovăţia dumneavoastră să devină foarte diafană. Mă urmăriţi?

— Raţionamentul dumneavoastră e cu atât mai uluitor cu cât mi se pare de necombătut.

— Pe scurt, dacă se poate vorbi de o crimă... Inspectorul se întrerupse, frunzărind visător teancul de pe birou părea că-şi caută cuvintele. Cele mai mari şanse de a fi socotit autorul acestei crime este însuşi Gala. Cu tenacitatea unui artist posedat şi-a corupt, şi-a mistuit existenţa. Juca, bea şi consuma stupefiante. Banii încasaţi pe roman i-a cheltuit foarte repede. Se vârâse apoi în nişte afaceri dubioase care se încurcaseră până într-atât încât în ultimele lui zile se temuse mereu că va fi arestat. E posibil ca doamna Gasa să nu fi fost decât o victimă a lui. Cert e însă că înţelegea să rămână cu el doar atâta timp cât avea bani. Poate că această atitudine denotă cruzimea, dar poate că e numai o dovadă de dispreţ. Aceste eşecuri în lanţ, prăbuşirea tonusului său vital vor fi catalizat lui Gala complexul sinuciderii de care pomeneaţi.

— Totuşi ce căuta acolo articolul meu?

— Atât articolul semnat de dumneavoastră cât şi banda magnetică ştearsă, dar purtând la urmă numele doamnei Gasa au fost, ca să spun aşa, corpuri delicte semifabricate

în scopul de a vă implica în moartea lui, de a vă învinovăţi...

— Ce perfidie!

— Sunteţi nedrept. Îmi cereaţi mie, de fapt pretindeaţi realităţii, subtilitate. Or, procedeul prietenului dumneavoastră a fost, incontestabil, subtil.

Inspectorul zvârli celuilalt o privire furişă - nu cumva l-a jignit? Şi, într-adevăr, Gamma se întreba dacă interlocutorul său nu glumea. Răspunse posomorât:

— Ce fel de subtilitate e asta, care te poate băga la ocnă?

— Cred că exageraţi cu ocna. Răzbunarea lui e mai subtilă. Dovadă că aţi venit singur să vă recunoaşteţi vinovat. Susţin că-i nedrept a-l acuza pe Gala de perfidie, deoarece o răzbunare, oricât ar fi ea de exagerată sau primitivă, nu constituie decât un efect. Or, toate acţiunile săvârşite de Gala au fost nişte răzbunări. Sunteţi de acord că a fost un scriitor de mare talent...

— De care şi-a bătut întotdeauna joc. Prolixitatea lui, lipsa de orice densitate a romanelor lui stau mărturie...

— Îmi îngădui să nu fiu întru totul de acord...

— Mă rog.

— Părerea mea e că excelenţa operelor concentrate nu poate anihila faptul că există şi genii rapsodice. Mallarmé nu-l anulează pe Rabelais.

— E un punct de vedere tentabil dar nu uitaţi că detectăm o mare densitate şi în romanele pe care le numiţi rapsodice.

— Susţin doar că succesul lui Gala nu este nemeritat, în ciuda unor concesii făcute unui anumit gust. În acest sens, chiar dacă ideea romanului său a fost furată, ceea ce a rezultat constituie o variantă originală şi viabilă.

— Credeţi asta? întrebă trist criticul.

— Absolut. Dumneavoastră i-aţi sancţionat anticipat furtul, fiind convins că veţi fi furat; totodată însă nu este exclus faptul că i-aţi determinat oarecum hotărârea.

— E o simplă presupunere.

— Ba nu. Amprentele şi dorinţa lui de a se răzbuna pe dumneavoastră dovedesc că acel articol l-a obsedat, l-a

îndârjit, a jucat un rol important în faptele lui din ultimul an.

— Deci sunt totuşi vinovat...

— Într-un fel, da. Nu mă îndoiesc că intenţia dumneavoastră n-a fost criminală, că, publicându-vă articolul, nici nu vă trecea prin gând că ar putea să aibă consecinţe tragice. Dar un artist, un critic n-ar trebui să prevadă urmările scrisului său?

— Mă copleşiţi...

— Nu. Încerc să descopăr adevăratele meandre ale acestor întâmplări. Gala s-a născut sărac. Mulţi ani s-a zbătut în mizerie până ce a reuşit să cucerească o anumită notorietate. Pentru înţelepţi sau sfinţi sărăcia va fi reprezentând un mediu ideal. Nu însă şi pentru dorinţele şi fantezia lui Gala. Şi atunci s-a răzbunat pe nedreptăţile lumii în care trăia, minându-şi propria viaţă, înjosindu-şi talentul pe care nu-l considera decât o marfă. Un asemenea impuls vindicativ i l-aţi stârnit şi dumneavoastră, şi doamna Gasa. Subliniez că nu vreau să vă acuz, ci numai să dau evenimentelor o anumită coerenţă. Fireşte, cauzele pomenite au fost nişte virtualităţi (nici o lege din societatea noastră nu le condamnă), în vreme ce Gala a violat efectiv codul penal. E de reţinut totuşi că pentru tot ce a săvârşit el a plătit cu viaţa...

— Domnule Garra... mă iertaţi... poate veţi socoti o indiscreţie...

— După ce dumneavoastră v-aţi aşezat de bună voie sub reflectorul interogaţiilor mele, ai fi cel puţin nedelicat să nu răspund la orice întrebare pe care mi-aţi pune-o...

— Voiam să vă întreb dacă scrieţi... dacă scrieţi literatură... Inspectorul zâmbi uşor amar. Ştiu, continuă Gamma cu o vibraţie nemaiîntâlnită până atunci în glasul său, ştiu că există suflete sensibile care torc 10 secret o melodie suavă, imperceptibilă tocmai din pricina structurii lor delicate... E posibil să vă mire că duritatea mea e receptivă la astfel de mesaje... tăcute. Unele tăceri înfiorate sunt totuşi mai apropiate de concentrare decât orice discurs. Şi după cum există genii ale densităţii şi genii rapsodice (parcă aşa le-aţi numit) există, cred, şi genii

tăcute.

— Mulţumesc, murmură Garra.

— Vi se pare probabil curios că vă pun o asemenea întrebare.

— Nu chiar...

— E totuşi uluitor cum, într-o singură oră, sub influxul dumneavoastră, vinovăţia a circulat ca un curent de la unul la altul... E ceva obiectiv în argumentele pe care le-aţi adus, dar fără revelatorul dumneavoastră ele ar fi rămas invizibile. Iată de ce v-am întrebat dacă scrieţi...

— Aveţi dreptate, gândurile mele sunt dependente de educaţia pe care am primit-o. Mama mea era calvinistă, un anumit complex al culpabilităţii mi-a format copilăria. Pentru răul ce există, tot universul ar fi solitar. În ceea ce priveşte scrisul, poate că odată vă voi arăta ceva. Un lucru vă pot spune de pe acum, ca să-mi pricepeţi... viziunea. Idea dumneavoastră din articol se referă la un extratereştri; care luase chipul unui pământean. Ei bine... Eu însumi mă mir de modul în care-i văd pe oameni... fiecare dintre ei mi se pare o enigmă inepuizabilă, fiecare dintre ei îmi face impresia unui adevărat... extraterestru.

Altarul zeilor stohastici

„Om uitător, ireversibil...”
ION BARBU

„Descoperim după ani de luptă că nu noi conducem o călătorie, ci că ea ne conduce pe noi”.
JOHN STEINBECK

Totul a pornit dintr-o uitare. Pasămite Homer nu ştiuse că apele placide ale Lethei îşi au încă în lumea noastră izvorul. Şi fiindcă orice efect se iveşte dintr-o cauză, care ea însăşi este o consecinţă, nu-i exclus ca uitarea să fi apărut odată cu germenii vieţii, ca şi negarea acesteia, moartea. Homer Hidden stătea melancolic în cabina bolidului său, în care avea să străbată întregul stat Alabama, de la Mobile, portul sudic, până la Huntsville, aproape de graniţa cu Tennessee. Homer stătea cu privirea pironită pe indicatorul vitezometrului ce oscila nervos în jurul a 950 km/oră, dar gândurile lui gravitau aiurea, la viaţa-i de până atunci, mizerabil de agitată, la viaţa şi mai câinească pe care avea s-o îndure acolo, la Houndsville, cum răsbotezase zeflemitor numele oraşului spre care gonea. Şi, deşi gândurile îi erau sumbre, prin mintea lui Homer nu trecu nici o presimţire a teribilului thrill ce-l aştepta în următoarele patru minute. De fapt, cum ar fi putut slaba-i minte umană, ce-şi înţelegea atât de puţin propria alcătuire, să se îndoiască de agerimea cu care minusculul creier electronic al bolidului îl conducea, menţinându-l deasupra pernelor de aer, de-a lungul super-autorutei din răşini aliate cu titan? De ce a fost nevoie să plece din Mobile, să abandoneze viaţa de până atunci, să se

certe cu Barbara? Viteza vertiginoasă a existenţei... Homer rămase cu gura căscată. Abia atunci realiză el că maşina lui zboară cu 970 km/oră şi că în acelaşi timp parcă stă pe loc. Asta era murdăria (unii spun „paradoxul”) vitezei. Oricât ar fi de mare, te obişnuieşti îndată cu ea şi n-o mai sesizezi. Ceea ce te face să măreşti iuţeala... chiar asta i-a stricat viaţa: necontenita, nebuna acceleraţie.

Homer se uită la ceas. Mai avea destul până la destinaţie, gândi, destul ca să i se facă lehamite. Nu bănuia că-i mai rămâneau trei minute. Progresul! mormăi ca o sudalmă. Şi Barbara invoca progresul, deşi n-o interesa decât standingul... Altă iluzie, de vreme ce te scoate din minţi şi te duce de râpă. Apăsă distrat pe butonul care comanda vizibilitatea carcasei. Înaintea lui se deschise priveliştea exaltantă a unei estacade brăzdate de mii de aeroglisoare, dar totul îl lăsa acum rece, ba chiar îi provoca un fel de greaţă. De altminteri, regulamentul circulaţiei pe benzile ultrarapide recomanda celor cu nervii slăbiţi să nu privească traiectoriile bolizilor. În stânga, se distingeau zecile de culoare cu diferite viteze - pete policrome rămase în urmă pe măsură ce gravitau spre exterior. În dreapta, se întindea o faleză, sub care curgeau apele tumultoase ale lui Tombigbee River. Înaintea lui Homer şi îndărăt se vedeau, parcă vibrând pe loc, vehiculele având aceeaşi viteză ca maşina lui. Uneori aeroglisoarele se apropiau la câţiva decimetri unul de altul. Nu se puteau atinge, deoarece exista un fel de telepatie între creierii electronici ai maşinilor de pe şosea, o interconectare graţie căreia vitezele se reglau reciproc. De obicei, în caz de accident, ejectarea se făcea vertical. Totuşi Homer se îngrozi o clipă, gândindu-se la nebunia iscată de o singură ciocnire.

Nu-i mai rămânea decât 1'50” până la momentul fatal şi, cu forţa pe care un viitor năprasnic o exercită asupra

spiritului nostru, în conştiinţa lui Homer începu să bolborosească neliniştea. Brusc, îşi dădu seama de ireparabilul rupturii lui de Barbara, şi aproape simultan, parcă tocmai din pricina acestei eliberări de sub imperiul necesităţii de până mai ieri, se simţi din nou robit de iubirea vastă şi degravifiată de contingenţe. Ochii, părui - verzi, castaniu... 43”, 42”... gura, ceafa - carmin pal, pufoasă... 38”, 37”... sânii, umerii, genunchii - plini de nevinovăţia lucrurilor smulse din timp... 29”, 28”... şi iarăşi părul ei în cascadă, ba nu, strâns ghem şi recăzând în cascadă... şi gura ei, care cerea ceva neauzit... 23”, 22”... şi din ochii ei, tot mai mari, tot mai adânci... întregul ei chip, mişcându-se în diverse poziţii, ca într-un joc şi totodată cu gravitatea unui ritual... 17”, 16”... era ca şi cum o şi vedea dincolo de o apă neagră, de netrecut... 13”, 12”... Nu! gemu, deznădăjduit. Nu se poate! I se părea că unul dintre ei moare pentru celălalt... 9”, 8”... Barbara, vino înapoi! zbieră, deşi el era cel ce plecase... 5”, 4”... Dar el era de pe acum neant şi numai formidabila inerţie a dorinţei lui i-a mişcat, ca în transă, braţul... 3”... şi mâna... 2”... şi degetul care voi să apese butonul „întoarcere”... 1”,5..., dar nimeri pe cel de „acceleraţie”... 1”... şi, fulgerător, dându-şi seama de greşeală, comandă absurd oprirea... „zero”!...

Comanda manuală a unui hovercraft în plină cursă era în acea vreme la fel de rară ca tragerea alarmei în epoca trenurilor străvechi. Puteai cere schimbarea culoarului sau parcarea, ambele manevre efectuate prin ţâşnirea verticală a bolidului; oricum, ordinele trebuiau să nu fie confuze sau contradictorii. Pe majoritatea drumurilor nici nu era posibilă intervenţia pasagerului: călătoria putea fi programată la început, iar în caz de forţă majoră sistemul tuturor vehiculelor ejecta maşina accidentată. Megaruta, pe care circula Homer, era însă o arteră privilegiată, datorită

numeroşilor tehnocraţi ce deţineau palate pe fundul Golfului Mexic. Iată de ce sistemul autorut, primind o comandă nelogică, a încercat în prima clipă să satisfacă dorinţa clientului. Apoi a urmat un al doilea ordin fără sens...

Câteva infime fracţiuni de secundă, creierii electronici de pe sute de kilometri de auto rută dădură semne de nebunie. Încercară din răsputeri să înţeleagă stupidele manevre, să li se împotrivească, să le atenueze efectele, să localizeze catastrofa... Pe sute de kilometri tablourile de bord au dat alarma... Cei mai surprinşi au fost pasagerii din capul giganticei coloane, supuşi, fără de veste, unor cumplite suprasarcini. Ordinatoarele de la bordul primilor bolizi, primind comanda, accelerară viteza. Unele după altele, maşinile izbucneau în rafală înainte. Câţiva piloţi ai reactoarelor care zburau deasupra convoiului înregistrară uimiţi fenomenul. Aproape simultan interveni stopul cerut de Homer. Excedat de aceste ordine sau dându-şi în sfârşit seama de lipsa lor de noimă, sistemul megarutei hotărî ca maşina lui Homer să sară în aer.

Treaba s-a petrecut aşa: în timp ce cabina era catapultată vertical, restul vehiculului se prefăcea în pulbere.

Abia atunci s-a dezlănţuit acea înlănţuire de fapte ce aveau să-l prefacă pe Homer într-un caz celebru.

În mod normal (fireşte, e vorba despre o normalitate a accidentului), cabina lui Homer, proiectată vertical, ar fi devenit un mic aparat de zbor, suficient de puternic ca să străbată câţiva kilometri. Dar lucrurile s-au întâmplat altfel. Supuşi grozavei presiuni, bolizii dindărătul lui Homer au trebuit şi ei să sară în aer. Celor care înaintau pe celelalte benzi li se părea că incongruentul culoar ai vitezei maxime explodează la un moment dat, expectorând pe rând o mulţime de coleoptere. De fapt, toate au aterizat cu bine în

exteriorul megarutei. Doar cabina lui Homer s-a izbit de aceea ţâşnită în urma sa. Impactul a fost teribil. Ochii Barbarei ieşiră din orbite, apoi se întunecară. Mintea care o invocase avu fulgerător senzaţia dezagregării. În coliziunea celor două aparate, avariată a fost capsula lui Homer: spre nenorocul său (dar nenorocul e relativ), i se frânse o aripă. Veni în picaj, peste botul unui bolid de pe banda vitezelor maxime. Şocul îl făcu pe acesta să se preschimbe la rândul său într-o cabină zburătoare. Lovită ca pucul de crosă, sfera inertă a lui Homer fu proiectată în văzduh. Depăşi linia falezei şi se avântă deasupra fluviului, peste care tocmai bâzâia plăcut un uriaş elicopter. Nu trecuse încă un minut, de când se declanşase demenţialul spectacol, că ordinatorul de la bordul autogirului şi fusese alertat. Aparatele lui de televiziune se şi îndreptau spre extraordinarul unghi al megarutei, transmiţând câtorva canale de televizune chiar momentul în care capsula lui Homer se năpustea spre ecrane.

Spre norocul său (dar şi norocul este relativ), Homer se afla încă în nesimţire, când sfera lui a fost tăiată, ca un mar, în două, de una dintre imensele elice ale elicopterului.

Milioane de telespectatori priveau cu gura căscată la omul care pica din cochilia lui, ca un zar din două boluri întoarse.

De undeva, pesemne chiar în momentul în care uriaşa pală pătrundea în corpul străin, autoprotecţia elicopterului crease deja o perdea de aer pentru a-l feri pe Homer de un şoc mortal. Hazardul a fost însă mai dibaci decât perfecţiunile tehnice. Una dintre hemisfere despică în cădere perdeaua, iar omul fu proiectat în gol din fotoliul cabinei şi totodată, din pricina turbionului iscat, îşi recăpătă cunoştinţa. Mai să leşine din nou!

Era ca un coşmar această deşteptare în picaj spre o

ţintă care se năpustea informă şi bolborosindă. Zburau în viteză pe lângă el o sumedenie de aparate, a căror iscusinţă era de această dată să se ferească din calea bietului trup omenesc, în tumbele lui teribile şi bizare, descrise în văzduh, Homer văzu sau crezu că vede, deoarece în acele câteva clipe de când îşi venise în fire mintea lui se agita ea însăşi febril în gol, cerul împletindu-se ameţitor cu pământul, iar în adânc, ape învolburate, ce-l sugeau parcă inexorabil.

Înainte de a fi atins valurile, Homer, care nu ştia să înoate, avu prezenţa de spirit să-şi tragă peste cap gulerul hainei, ca pe un fel de glugă, iar manşetele mânecilor, ca pe nişte mănuşi. Ştia că aceasta îl va salva de la înec. Într-adevăr, de cum atinse zona lichidă, trupul său fu acoperit de o peliculă care, pe de o parte îl izola, iar pe de alta îi extrăgea din apă oxigenul.

Violenţa cu care Homer se prăvălise în fluviu a fost totuşi atât de mare, încât bietul om s-a pomenit din nou groggy. Poate că acolo, în adânc, s-a lovit de ceva (niciodată n-o să cunoaştem exact împrejurările), cert este că pojghiţa de protecţie i-a fost sfâşiată, pe când el se mai afla pe trei sferturi ameţit.

Aici. însă, a intervenit încă una dintre acele şanse uluitoare ce aveau să-l facă pe Homer ilustru: pe fundul fluviului se afla o uzină, iar accidentatul căzuse tocmai în apropierea ei. Curentul l-a împins peste o trâmbă de noroi radioactiv deversat pe unul dintre maluri.

* * *

Când şi-a recăpătat cunoştinţa, Homer zăcea pe un povârniş de nisip; un fel de dinte de beton îi oprise corpul să se rostogolească într-un bazin, pe care un val ţâşnit din fluviu îl umplea cu o mâzgă neagră-verde-vânătă.

Homer se târî pe faleză. Departe, în stânga lui

Tombigbee River, scăpărau fascinant benzile continue ale bolizilor. Şi mai departe, soarele apunea maiestuos deasupra acestor curcubee întoarse.

Omul se simţea singur şi zdrobit, deşi nu-l durea nimic. Frumuseţea pe care o vedea cu ochii împăienjeniţi îl lăsa aproape indiferent. Îşi continuă drumul, împleticindu-se, ţinându-se de balustrada de marmură ajurată. În creier, parcă, îi zvâcnea un mic soare ce i se lichefia în artere. Nu-şi punea nici o întrebare. Mergea înainte, cu un fel de înverşunare tâmpă, îngăimând sunete poate numai pentru el cu înţeles.

Când ajunse în faţa Lojei stohastice, era la capătul puterilor. Intră ca într-un azil. Uitase cu totul de ironiile pe care nu le precupeţise la adresa zeilor acelor altare cibernetico-statistice. Tinerii turbaţi scorniseră de câţiva ani un soi de roboţi ai destinului, alcătuiţi din memorii formidabile şi din circuite diabolic de complexe. Şi le risipiseră prin toate oraşele continentului.

Homer se sprijinea de pereţi. O răcoare plăcută îl întâmpină. Aerul era pur (condiţionat), cu miros de zăpadă, de ozon, de flori de primăvară. Barbara veni spre el, zâmbitoare. Era încă îmbujorată de partida de tenis pe care o jucase...

O suavă muzică electronică îi tulbură imaginea. Apoi se auzi un bizar ţăcănit de ordinator în funcţiune şi un glas metalic rosti:

— Hai, vino mai aproape!

Şi, dinspre „altar”, se aprinse o lumină de zirconiu. Homer şchiopătă într-acolo, în fund se înălţau trei ferestre, cu vitralii verzi, acvatice, acoperite de nişte ecuaţii elegante ca arabescurile unor covoare persane. Sub ogiva fiecărei ferestre se găsea câte un mare paralelipiped de cristal, cu sextilioane de celule moletronice. Doi ochi, două

urechi, două nări şi o gură dădeau celor trei divinităţi stohastice o stranie fizionomie antropomorfică. Păreau trei monştri simpatici şi groteşti. Homer îi privea însă cu spaima superstiţioasă a unui animal căzut în cursă.

— Reazimă-te de bara de lângă tine, îl invită binevoitor paralelipipedul central, al cărui soclu purta pe o placă înscrise fosforescent cuvintele: **ZEUL NEANTULUI**.

— Spune-ne tot ce ţi s-a întâmplat, ceru paralelipipedul din dreapta: **ZEUL CONCENTRĂRII**.

Homer scoase câteva sunete guturale, ca un plâns, ca un strigăt strangulat.

— Destul! spuse zeul. Din firimiturile memoriei tale şi din informaţiile pe care le-am cules până la venirea ta, ţi-am reconstituit aproape în întregime povestea. Dă din cap, dacă înţelegi...

Omul îşi clătină capul, dar privirile îi erau rătăcite.

— E un caz unic, pronunţă cu o încântare şuierătoare paralelipipedul din stânga: **ZEUL VITEZEI**. Propun ca vestigiile minţii lui să fie amplificate, traduse şi exprimate de vocea umană.

Un piezodifuzor roşu de deasupra lui Homer gâfâi:

— Ce se întâmplă cu mine? Ce vreţi de la mine?

— Foarte bine! râse Zeul Concentrării. Vei primi răspuns la toate întrebările pe care ni le vei pune şi chiar la acelea pe care nu vei şti să le pui.

— Nu vrem nimic de la tine, luă blând cuvântul Zeul Neantului. Sau nu mai vrem nimic. Venind aici, ne-ai dăruit tot ce există mai de preţ pe această planetă: o improbabilitate absurdă, devenită realitate. Recapitulaţi faptele.

— Pe mii de parseci cubici Pământul este un fenomen rar, reluă cutia gânditoare din dreapta. Caracteristici solare extrem de speciale dau o probabilitate de 10^{-5} pe o galaxie.

Dar o planetă locuită de fiinţe raţionale impune un nou şir de restricţii: o distanţă potrivită de astru, un câmp magnetic care să reţină radiaţia nocivă, un gigantic bulion lichid în care să răsară viaţa, o atmosferă prielnică şi atâtea alte condiţii care ridică improbabilitatea la 10^{-10}.

— Tâm-pe-nii... tâm-pe-nii... tâm-pe-nii... se auzi vocea lăuntrică a lui Homer, amplificată; părea un clopot nebun, care dă alarma într-un sat cuprins de flăcări.

— Într-un fel ai dreptate, rosti hârâit şi grav divinitatea centrală. A fost nevoie de acest singular concurs de împrejurări ca să vă iviţi voi, viermii acestei Terre. A fost nevoie de experienţa giganticelor reptile, ca să apară stirpea măruntelor mamifere. Cele câteva mii din zorii timpurilor s-au prăsit, ca să acoperiţi acum Pământul cu miliardele voastre de trupuri terminate cu o gămălie puţin cugetătoare.

— Ce caut aici? Ce vreţi de la mine? se lamenta ciudat glasul lui Homer; părea că sufletul i se dezlipise de trup.

— Te-a adus probabilitatea care tinde spre zero, urui liniştitor şi cu o umbră de admiraţie zeul din mijlocul altarului. Eşti un caz cu totul extraordinar!

— Coliziunea a doi bolizi în traficul rutier actual poate avea loc o dată la zece ani, explică amabil Zeul Vitezei. Coliziunea unui bolid cu alţi doi, în decurs de câteva secunde, se poate întâmpla o dată la un secol. Probabilitatea ca acelaşi vehicul să se ciocnească în clipele următoare cu un alt aparat zburător nu poate surveni decât o dată la un mileniu, iar tăierea capsulei tale de elicea elicopterului reprezintă un rniracol ivit numai la zece milenii. Împrejurarea că hemisfera cabinei a perforat perdeaua de aer protectoare - un milion de ani. Hazardul că n-ai fost ucis - zece milioane. Revenirea ta din leşin în timpul căderii - o sută de milioane. Faptul că ţi-ai putut

trage pelicula de protecţie - un miliard de ani. Şansa că ai căzut în apă şi nu pe uscat - zece miliarde...

— Ai şi atins existenţa unui sistem solar, comentă Zeul Concentrării.

— Norocul să fii proiectat de jetul din fundul fluviului - o sută de miliarde...

— Cât viaţa unei galaxii.

— Şi probabilitatea să ajungi viu până la noi - o mie de miliarde de ani...

— Cât suflul universului! murmură ca o încheiere Zeul Neantului.

În acest timp, Homer, care, la început, de bine de rău, se ţinuse de bara din faţa altarului, atârna acum moale, ca o marionetă, cu picioarele răşchirate grotesc şi cu braţele bălăbănindu-i-se de la subţiorile proptite de sulul metalic.

— Nu eşti dumneata Barbara Hamilton?

— Ba da, răspunse un glas mirat de femeie. Dar de unde ştii?

Era amplificatorul care reproducea „pista sonoră” a memoriei lui Homer.

— L-am auzit odată pe Adrian Gord vorbind despre dumneata. Şi mi-am închipuit că aşa trebuie să fii...

— Nemaipomenit!

— Aşadar, corespunzi întru totul ideilor mele preconcepute despre dumneata.

— Ce drăguţ!

— Nu înseamnă oare asta că-mi eşti predestinată?

— Oare?! făcu vocea ei adâncă şi puţintel speriată.

În ochii tulburi şi injectaţi ai lui Homer vitraliile deveniseră luminile îndepărtate ale metropolei, iar cele trei altare - un vesel carusel infinit.

— Analiză în undele delta! ceru Zeul Concentrării.

Două braţe metalice coborîră de undeva şi, cu precizie

şi indiferenţă, prinseră de subţiori ghemotocul uman rătăcitor cu gândul prin cosmoparcul tinereţii lui.

„Oare n-ar putea încremeni pentru totdeauna această clipă fugară? Ca un serafic ţipăt de viori... Ca insolita dulceaţă a unui fulgurant ferăstrău de senzaţii de-a lungul întregului trup...”.

— Mai ai de trăit încă cinci secunde, începu să rostească pe tonul tehnic ai comenzii unei lansări spaţiale Zeul Vitezei, în timp ce raze detectoare, unele policrome, şi altele invizibile se încrucişau avide pe corpul lui Homer.

„Vocea umană”, care reproducea glasul interior al omului crucificat pe braţele metalice, nu mai avea nimic dintr-o voce umană: era ca o bandă magnetică desfăşurată vertiginos. Dacă ar fi fost încetinită, ar fi ţinut, probabil, cât o viaţă.

— Homer Hidden, hârâi Zeul Neantului, eşti o făptură cum nu se iveşte decât o singură dată într-un cosmos. Bucură-te de unica ta apariţie!

— Amplificatoarele interogatoare! comandă Zeul Vitezei.

Pânza viziunii se întinse nemărginit, şi întreg firmamentul se preschimbă pentru Homer în surâsul Barbarei. Apoi omul tresăltă sub sensibilele braţe de metal, care, consternate parcă, îşi descleştară strânsoarea. Homer se prăbuşi la picioarele altarelor stohastice şi un firişor de sânge îi izvorî din colţul gurii.

— Ce bizare fixaţii pot avea chiar muritorii cei mai rari! exclamă Zeul Concentrării: Totuşi, ce eveniment splendid!

Fasciculele luminoase, care palpaseră până atunci corpul lui Homer, se retrăgeau cu ezitări repulsive.

— Ţi-am mai spus că eşti viciat de sentimentul deşert al frumuseţii, rosti fără patimă Zeul Neantului.

Preţul secant al genunii

În momentul în care planeta se ivise ca un ochi întrebător în hublou, Dav Bogar a şi întrevăzut primejdia, dar el nu voi sau nu mai putu să dea înapoi: gravitaţia crescuse atît de mult, încît nava trebuia să descindă. O insidioasă indispoziţie îl invadă: ceva asemănător foamei care taie pofta de mîncare. Lui Dav, însă, doar şi acest ciudat şi neliniştitor indiciu îi provoca un motiv de îndîrjire. Rezultatul unei îndelungi condiţionări, desigur, dar şi al unei cauze mai presus de orice condiţionare, ori mai adînci: efectul unei gene scrîntite. Aşa ca îndeplini calm manevrele necesare coborîrii, ba chiar îşi zări chipul rînjind în luciul pieziş al unei manete. „Nebunul spaţiului”! îi trecu prin minte porecla pe care şi-o consolidase între hotarele unui sfert de galaxie. Rînjetul se preschimbă într-un zîmbet copilăresc şi dezarmant, apoi obrazul său deveni grav. N-avea încotro ! Trebuia să-şi continue implacabil drumul, ca şi poetul care, fără a se putea feri, suscită versuri, ca şi soarele ce arde din propria-i combustie.

Înainte de atingerea solului, Dav lansă o sondă care îi comunică rapid o serie de date planetofizice. Unele erau destul de suspecte. De pildă, atmosfera - ce conţinea oxigen şi heliu - nu era prea înaltă; în schimb, avea o presiune şi o densitate mai mari decît ar fi îngăduit forţa gravitaţională. Această neconcordanţă nu-l tulbura prea mult pe Dav; dimpotrivă, mai degrabă păru să-l bucure. Ciudat se înfăţişa şi relieful. Nu se vedeau ape sau munţi care ar fi dovedit existenţa unei vieţi oarecare sau măcar a unei activităţi orogenetice, dar nici craterele specifice unor corpuri cereşti moarte nu se vedeau. Solul era acoperit mai ales de dealuri, care însa nu aveau o formă tronconică, ci

se prezentau ca nesfîrşite lanţuri colinare, dînd planetei aspectul unui ocean cu valurile brusc îngheţate.

Astronava îşi înfipse picioarele în pămîntul acela cărămiziu sub razele astrului pe care Dav îl distingea clar prin filtrul de la viziera căştii. Ceva îl atrăgea irezistibil afară din navă. Avea posibilitatea să ecraneze orice radiaţie cunoscută, dar el se mărgini să elimine doar undele realmente nocive. Nu-şi dădea încă prea bine seama în ce măsură forţa aceea magnetică venea din exterior şi cît era intensificată de propria lui imensă nerăbdare. De fapt, ce naivitate să creadă că tocmai acum, după atîtea amarnice deziluzii, a descoperit sediul căutărilor lui ! Dar tocmai această inepuizabilă naivitate îi dăduse energia să colinde spaţiile în goană după o himeră.

Iată de ce Dav îşi părăsi nava fară să-l încerce regretul ori frica. Poate doar teama că va fi din nou dezamăgit îi pricinuia o anumită nervozitate.

Se instală în micul său aparat de zbor individual, în care îngrămădi alimente şi butelii de apă şi de aer pentru o săptămînă de explorare. Se ridică la mare altitudine ca să aibă o perspectivă cît mai vastă şi începu să planeze deasupra nesfîrşitelor încovrigări de coline, care-i păreau acum aidoma unor gigantice circumvoluţiuni.

Nişte puncte întunecate la orizontul sud-vest! Apropiindu-se, Dav înţelese că erau cosmonave. În depărtare, observă altele. Din ce în ce mai multe nave se înşiruiau imobile la sol ca o pădure de menhire. Trebuie să fi fost cîteva mii. Pînă aici totul părea să corespundă trăncănelilor lui Guthrie. O fi existînd şi gura care sugea cosmonauţii în adîncul planetei? Dav dădu de cîteva ori ocol deasupra dezolantei privelişti. Zbura la mică înălţime, şi prin lunetă ar fi putut distinge chiar şi urma unor paşi. Deodată, în mijlocul acelui cosmodrom fără viaţă, zări ceva

care-l interesă în cel mai înalt grad: un crater rugos ca interiorul unei trompe.

Stăpînit de acelaşi sentiment îndoit între atracţie şi impuls, Dav coborî nu departe de marele orificiu; dacă legendele nu minţeau avea să fie absorbit de el. Îşi îndesă într-o raniţă cît mai multe pachete cu hrană şi butelii, apoi, decis, se îndreptă spre intrarea în măruntaiele straniei planete. Imensele columne ale astronavelor ce înconjurau acel loc creau o atmosfera sinistră; toţi aceia care le conduseseră pînă aici pieriseră. O senzaţie de repulsie îl năpădi. Ce putea să însemne această greaţă: instinctul de conservare? Apoi Dav pricepu şi rămase încremenit, ascuns pe după trenul de aterizaj al unei cosmonave. Din partea opusa înainta spre întunecata gură trupul unei moluşte uriaşe. Abia atunci îşi dădu seama Dav de adevărata situaţie. Spre deosebire de el care venise dinadins în acest cimitir sideral spre a-i înfrunta enigma, vietatea din faţă se împotrivea forţei ce-o atrăgea. În mod paradoxal, tocmai propria-i voinţă ce-l mînase pînă aici îi îngăduia acum lui Dav să aibă o anumită libertate de acţiune.

Potrivindu-şi la vizieră ecranul videoamplificator, observă nu numai eforturile disperate pe care le depunea făptura cu aspect de caracatiţă - muşchii tentaculelor ei se agitau parcă sub imperiul groazei - ci mai ales amănuntul extrem de important că, fără îndoială, era îmbrăcată într-un costum spaţial. Aşadar, înaintea lui nu se zbătea un animal aborigen, ci o fiinţă gînditoare, străină ca şi el de acea planetă. Din cînd în cînd, pe corpul creaturii scînteiau ca nişte semnale de alarmă o mulţime de fotofori, şi imediat Dav resimţea acel execrabil cîmp de primejdii.

Odată ajuns pe buza pîlniei, ciudatul cefalopod se pomeni antrenat în adînc. Toate zbaterile i-au fost inutile.

În cîţiva paşi, Dav străbătu distanţa ce-l despărţea de

orificiul căscat între astronave. Orgoliul său se dovedea mai tare decît teama. Beţivanul de Guthrie avusese deci dreptate. Coordonatele planetei, descripţia reliefului, cosmonavele părăsite, trompa aceea aspiratoare - totul coincidea cu ceea ce găsise aici şi se potrivea cu informaţiile cvasifantastice pe care le culesese în nesfîrşitele-i drumuri galactice.

Placa de sub Dav îl transporta lin în jos. În jurul său era întuneric.

Coborîrea nu dură mult, apoi banda rulanta îl duse orizontal şi accelerat mai departe. Abia atunci îi trecu prin minte să-şi aprinda lampa atomică din fruntea căştii. Culoarul pe care-l străbătea semăna cu o galerie de mină. Şi de data aceasta Guthrie spusese adevărul, deşi nimeni nu dădea nici două parale pe sporovăielile lui de astromatrod eşuat în speluncile de la periferia Galaxiei. Numai un nebun ca Dav i-a putut da crezare. Dar cum să nu-i dea cînd bîigulelile batrînului, smulse între două căni cu zgromb, însemnau pentru Dav veriga esenţială ce lega relatările îndoielnice ale basmelor de realitatea contemporană. Doar străvechiul Schliemann mai cutezase să caute fabuloasa Troie luîndu-se după datele furnizate de miticul Homer. Dar acest Homer, oricine ar fi fost, lăsase o operă extraordinară care ea însăşi reprezenta o dovadă a geniului. În vreme ce Guthrie nu era pentru întîmplătorii lui ascultători decît un beţivan lăudăros. Şi nici chiar lui Dav nu-i venea să-l creadă pînă la capăt. Şi totuşi...

Deşi se aştepta la ceva neobişnuit, fu realmente surprins atunci cînd, după vreo oră de la începutul cursei, escalatorul îl debarcă în acea incintă imensă ca un peisaj. Majoritatea creaturilor pe care le văzu nefiind antropomorfice, Dav ar fi atribuit locului atmosfera unui muzeu de cosmobiologie dacă întreaga mizanscenă nu i-ar

fi produs impresia unei arhaice săli de aşteptare de pe lîngă un astroport.

Observă reacţiile cefalopodului capturat înaintea lui: oscila buimăcit de spectacolul la care asista.

Sute de priviri se întorceau mute spre cei doi nou veniţi.

Dav îşi roti ochii peste mulţimea acelor făpturi cu aspect atît de eteroclit. Printre grupurile de arahnoizi, de insectomorfi, de sferoide, remarcă bucuros şi cîteva fiinţe cu o alură omenească. Apoi văzu ceva care-i acceleră brusc bătăile inimii: de-a lungul pereţilor erau instalate... numeroase mese de şah!

În acele clipe, Dav Bogar se simţi foarte aproape de ceea ce putea însemna pentru el fericirea. Întreaga-i viaţă se concentrase în jurul unei idei, care acum ajunsese într-un punct culminant.

Născut în spaţiu, Dav rămăsese curînd orfan de mamă, al cărei loc l-a ţinut cu dragoste, dar şi cu severitate tatăl sau, Gregory Bogar. Băiatul a dovedit o precoce pasiune pentru amuzamentele matematice. La patru ani, învăţînd numai din partidele celorlalţi regulile şahului, începu să joace şi imediat îşi învinse toţi adversarii de pe „Speranţa”, cum se numea astronava lor. Talentul îi era atît de evident, încît, după o lege nescrisă a rutelor cosmice, Dav devenise deodată bunul cel mai de preţ al acelei obişnuite expediţii, a cărei misiune era să transporte cîteva sute de pămînteni pe Struve, o planetă prielnică a sistemului eta Cassiopeiae.

Prima oprire a cursei au făcut-o pe Henderson din Proxima Centauri. Wulf Mooneye, comandantul navei, cu gîndul la un posibil cîştig, dar şi din dorinţa ascunsă ca nevîrstnicul său învingător să-şi găsească şi el naşul, vesti

că sub jurisdicţia lui se află un copil minune. Cu îngăduinţa lui Gregory Bogar, Dav avea să lupte - după metoda chit sau dublu - cu jucători ai planetei gazdă. Dintr-un spectacol de bîlci, întrecerea luă foarte repede o turnură senzaţională. Excepţionalul talent al lui Dav se dezvălui în numai cîîteva zile. Ştirea se lăţi fulgerător. Primiră invitaţii de pe toate continentele, dar Gregory Bogar făgăduise unui prieten din copilărie să se strămute pe Struve, la 18 ani-lumină de Terra, şi, fiindcă, vorba unui poet, era inebranlabil ca Steaua Polară, refuză să se stabilească pe Henderson, deşi i se făceau cele mai ispititoare propuneri.

Cei ce voiau să-l înfrunte pe micul şahist nu mai aveau astfel, la dispoziţie decît opt zile, răstimpul pînă la plecarea astronavei. Pariurile şi premiile urcară în săgeată. Copilului - care abia împlinise cinci ani - nu-i era îngăduit să dispute zilnic mai mult de două partide. Aceste condiţii operara o radicală selecţie printre posibilii săi adversari. În penultima zi a sejurului, veni la hotelul cosmodromului chiar Adlen Varalaunis, campionul de pe Henderson. Însăşi vizita lui valora cît un premiu. A fost cea mai lungă manşă a neobişnuitului meci, deşi Gregory Bogar, dîndu-şi consimţămîntul, pretinsese: „Dar să nu dureze mult... Mîine doar o pornim la drum”.

După mai bine de patru ore, lupta se încheie remiză. Varalaunis voi să discute cu Dav între patru ochi.

- Ai jucat excelent, îi spuse campionul.

- Şi tu ai jucat foarte bine, răspunse băiatul. Nimeni n-a reuşit pînă acum să-mi smulgă o remiză.

- Mie, da, şi, uneori, am şi pierdut. Iar acum, cu tine, deşi am vrut să cîştig, n-am fost în stare. Poate că m-a descumpănit faptul că eşti atît de mic, dar poate că adversarul e altul... Ţi-am întins curse, am complicat mereu jocul, tu însă descopereai mereu soluţia cea mai bună,

adică mişcarea cea mai simplă şi cea mai eficace. Uneori mi se părea că am înainte o „maşină de şah”...

- N-am putut să cîştig partida cu tine... murmură cu un fel de uimire băiatul.

- Nu uita că sînt de 21 de ani campionul unei planete, spuse parcă scuzîndu-se Adlen Varalaunis. Am o experienţă foarte mare, dar n-am izbutit să te înving. Desigur că inteligenţa ta şahistă este superioară. Ba mai mult: nu cred să fi existat mulţi oameni în lume cu o minte ca a ta. Poate Morphy de pe Terra... Dar deşi cîştiga toate meciurile, mai pierdea şi el cîte o partidă şi, de altfel, a murit nebun. Sau, poate, Kim Kerim de pe Moore...

- El cum a murit?

- Nu se ştie. Legenda spune că dorea să găsească un adversar de care să fie învins. Şi deoarece continua să fie invincibil, a construit o maşină uriaşă pe care a învăţat-o tot ce ştia el despre şah. Dar nici ea n-a fost în stare să-l bată. Şi într-o zi, Kim Kerim a dispărut. Poate că s-a sinucis, obosit de această triumfală singurătate.

- Ce înseamnă „triumfal”, întrebă Dav, şi campionul realiză deodată faptul că în faţa lui se află un copil de cinci ani.

După ce-au plecat de pe Henderson, Gregory Bogar luă o hotărîre curioasă, unică în felul ei, care avea să stimuleze celelalte laturi ale personalităţii lui Dav, dar care va fi ascuns şi consecinţe negative: nu-i permise băiatului să mai lupte la eşichier decît la sfîrşitul unui an de cursuri (iar numărul jocurilor era în funcţie de succesele şcolare). Competiţia şahistă devenea propriul ei premiu. Stindardul amatorismului nu mai fluturase, probabil, niciodată atît de orgolios.

În timp ce majoritatea MIT-iştilor[15], a psihopedagogilor,

[15] MIT-ist - specialist în tehnica massinformatiei, urmaşul străvechilor

ca să nu mai vorbim de fanii şahului, criticau vehement hotărîrea lui Gregory Bogar, Dav - un copil cuminte (deşi la fel de dîrz ca taică-său), modest şi meditativ (deşi printre oamenii mari nu se pierdea cu firea), harnic la învăţătură (deşi atras şi de sporturile trupului) - socoti clauza „şahului-premiu” nu mai puţin legitimă decît celelalte iniţieri la care era supus la diferite intervale. Căci pentru Dav, voinţa părintelui său era lege. De altfel, îl admira cu toată sinceritatea: Gregory avea şi el o memorie fenomenală (ca interpret al navei era preţuit de toţi pentru cele cîteva zeci de limbi galactice pe care le stăpînea); nu este exclus însă ca admiraţia lui Dav să fi rămas neştirbită şi datorita faptului că tatăl său, nu fusese niciodată învins la şah, deoarece refuza să joace, socotindu-l, din cauza variantelor lui incomensurabile, un joc de noroc.

Timp de trei ani băiatul şi-a ţinut promisiunea. Învăţa foarte bine şi nu se aşeza în faţa eşichierului decît la sfîrşitul ciclurilor de instrucţie. Dar creierul său devenise un subiect sideral. Cu mult înaintea fiecărei escale soseau la bord invitaţii şi provocări. Atunci cînd scurtele vacanţe coincideau cu sejururile, Dav avea voie să participe la „micile campionate”, cum le numea chiar el în glumă. Plăcerea continua să fie gratuită deoarece Gregory Bogar refuza orice premiu. („Vrei să ajungi un saltimbanc?” îl ameninţa el pe Dav). Nu însă şi capitanul navei, care, în ascuns, „aranjînd” periodicele meciuri, strînsese o avere, iar acum regreta amarnic că periplul lor nu mai ţinea decît zece ani.

În acest răstimp, atracţia băiatului pentru şah nu dispăruse. Neavînd un partener aievea, începu să joace singur cele mai neverosimile partide. Spre marea-i dezamăgire, îşi dădu seama că nu-i în stare să se bată:

---

ziarişti şi reporteri de RTV (n.a.)

invariabil ajungea la remiză. Se zvonea că cineva izbutise totuşi să-l învingă: o fetiţă mai mică decît el; Umna era o orfană pe care comandantul navei primise s-o crească şi o folosea la gospodărie. Dar despre aceste incredibile înfrîngeri nu se poate afirma nimic precis, nici una dintre ele nerămînînd consemnată.

Într-o zi (pe atunci Dav împlinise 11 ani) îşi călcă totuşi cuvîntul. La o escală, în timpul căreia „micile meciuri” erau prohibite, întrucît nu-şi terminase examenele, băiatul a fost anunţat de Umna că Wulf Mooneye îl aşteaptă în cabina lui. Intrînd acolo, Dav îl găsi pe căpitan discutînd cu un bărbat în vîrstă, tolănit într-un fotoliu; avea ochi inteligenţi şi, după cum i se păru copilului, era îmbrăcat foarte elegant.

- Dav, spuse autoritar căpitanul, ai să joci o partidă...

- Ştii că tata nu-mi îngăduie decît...

- Nu-i vom spune nimic lui Gregory, rîse Mooneye. Dumnealui este cunoscutul Mer Hlavon, unul dintre conducătorii acestei planete. În plus, este campion de şah. De cîţiva ani tot aşteaptă venirea navei noastre. Voia să te cunoască şi, iată, îţi face cinstea să joace cu tine...

- Dar nu pot să trec peste voinţa tatălui meu, spuse ferm Dav.

- Ce-ar fi să discutăm cu el ! interveni oaspetele. Mi-ar face o mare plăcere să te văd la treabă... De altfel, îţi *voi dărui* această carte... continuă Hlavon, accentuînd cu tîlc viitorul verbului.

Dav lua volumul gros şi greu, tipărit în anul 2193 la New Delhi: „Romanul şahului de la originile-i mitice pînă la dispariţia legendară a lui Kim Kerim”, citi şi parcă-l săgetă un curent electric. Apoi remarcă supratitlul: „Jocul pe care Terra l-a oferit Galaxiei”.

- Nu pot, gemu copilul. Şi cu tata degeaba aţi discuta. E un om de neclintit.

- Şi tu eşti la fel? întrebă zîmbind vizitatorul.

- I-am făgăduit că nu mă voi aşeza cu nimeni la masa de şah, înainte de sfîrşitul examenelor, şopti Dav, ca şi cînd ar fi spus o taină sau şi-ar fi căutat cuvintele. Ţinea imensul tom la piept ca pe o comoară. Brusc avu certitudinea că nu va înapoia cartea, şi sentimentul acesta complex (în care ideea culpabilităţii se precipita ca o drojdie, deasupra rămînînd înfiorat elixirul tare al bărbăţiei) îi procura o stranie plăcere. Probabil, atunci, pentru prima dată, avu Dav conştiinţa *pasiunii* (şi nu numai a inteligenţei) lui şahiste.

- Şi, ţine seama, spuse Hlavon, că îţi voi dărui cartea *indiferent dacă* vei cîştiga sau nu.

Era clar !

Deodată, Mooneye se adresă celuilalt bărbat folosind limba celor din Vega, încredinţat că băiatul nu va înţelege. Dar Dav înţelese:

- Şi contractul nostru? Tot indiferent?...

- Nu, îl întrerupse hotărît Hlavon. Contractul rămîne aşa cum l-am semnat: numai dacă puştiul cîştigă vei primi cartuşul cu elementul 114; altminteri, te voi despăgubi pentru deranj. Oricum, singurul cîştigător eşti tu.

- Şi el... mîrîi Mooneye, doar îi dai cartea. Dar chilipirul este al tău, căci mi s-au oferit şi premii mai mari.

- Poate, făcu rece Hlavon, dar nu la noi. Şi se întoarse înspre Dav: Ei, băiete, ce gînduri ai?

- Nu văd decît o singură cale, răspunse Dav calm deşi emoţionat.

- Vasăzică ai descoperit o soluţie! remarcă amuzat vizitatorul.

- Ce ţi-am spus eu! exclamă Mooneye în aceeaşi limbă conspirativă.

- Dacă nu mă uit la tabla de şah e ca şi cînd aş juca

singur. Rostea, desigur, un neadevăr, dar, în acea vreme, Dav nu era încă absolut convins că, jucînd singur, de orice parte ar fi fost, îi era imposibil să piardă.

- O idee de as! îl aprobă Hlavon. Şi ai mai jucat aşa?

- Niciodată cu alţii.

- Eu şi cu 107 deodată. E ceva ce se cheamă: un simultan orb.

- Cu 107?! bîigui Dav, tulburat nu pentru că i s-ar fi părut imposibil acest lucru, ci pentru că nu-i trecuse niciodată prin minte s-o facă. Era ca descoperirea unui joc mirific.

- Aşadar, vom lupta fără eşichier şi vom fi ca şi singuri...

- Vom fi ca două triumfale singurătăţi, completă grotesc băiatul amintindu-şi cuvintele lui Adlen Varalaunis.

- Asta schimbă situaţia, interveni Mooneye în limba pe care-o socotea secretă. În contract nu este stipulat că puştiul va juca fără tablă. Dacă faceţi remiză, îmi dai cartuşul.

- Nu fi hrăpăreţ! îl apostrofă Hlavon. Contractul rămîne cum l-am întocmit. Felul în care vom juca n-are nici o importanţă. Chiar băiatul a spus că-i singura cale ca să nu afle taică-său.

- E necinstit! Băiatul e în dezavantaj.

- Eu voi juca la fel.

- Tu eşti însă campion în simultane...

- Sînt! Dar nu m-am lăudat niciodată că n-am fost învins de nimeni.

- Nu, dacă nu schimbi contractul nu veţi juca. Şi căpitanul se adresă lui Dav: M-am răzgîndit, puştiule, o lăsăm pe altă dată.

În acelaşi moment, privirile lui Mer Hlavon şi ale lui Dav se îndreptară complice spre carte.

- Eu nu m-am răzgîndit, pronunţă răspicat băiatul.

- Vrei să-l chem pe taică-tău?

- Nu-l vei chema, murmură cu ochii arzînd Dav.

De la o vreme, poate tocmai fiindcă-i era interzis să joace cînd voia, Dav luase obiceiul să trateze toate problemele existenţei ca pe nişte partide şahiste. Şi deşi experienţa-i de viaţă era inerent restrînsă, hotărîrea lui nu constituia numai teoretic cea mai bună mişcare, ci avea să se dovedească implacabilă. Dar Dav încă nu ştia cît de infinit mai complicate decît manevrele şahului sînt acţiunile sufletului omenesc.

Căpitanul îi lăsă să joace. Altminteri ar fi pierdut întreaga afacere. Era cel dintîi lucru pe care Dav îl prevăzuse.

Spre surpriza adversarului său, care, generos, alesese figurile negre, Dav izbuti destul de uşor să remizeze. Cartea era a lui; deci al doilea punct cîştigat.

Hlavon, după cum îl prevenise pe capitan, refuză să-i dea preţiosul cartuş. Aici începură complicaţiile. În timp ce ieşea din cabină, Dav îi auzi pe cei doi bărbaţi certîndu-se şi ameninţîndu-se.

La plecare, vizitatorul îl văzu pe băiat că-l aşteaptă.

- Îi dai cartuşul? întrebă Dav.

- Nu, rîse Hlavon pricepînd că de pomană încercaseră adineaori să nu divulge secretul tîrgului. Apoi schimbă vorba: Mi-a plăcut cum ai susţinut atacul împotriva sicilienei.

- Împotriva cui? făcu mirat Dav.

- Nu ştii ce-i o siciliana?

- Nu.

- Nici gambitul regelui?

- Nu.

- Hm! îşi rîse-n barbă campionul. Ar fi trebuit să mă

aştept la asta.

- La ce trebuia să te aştepţi?

- Nu-i nimic. Vei afla tot ce nu ştii sau mai degrabă tot ce ştii răsfoind această carte. Şi acum, spune: ai jucat dinadins la egalitate.

- Da. Mi s-a părut că aşa ţi-aş putea mulţumi pentru darul tău...

- Asta-i bună! Dar ai fi putut pierde...

- Dimpotrivă. La mişcarea a 28-a, dacă aş fi forţat aş fi putut cîştiga. Recunosc însă că mi-a fost frică...

- Frică! strigă bucuros celălalt.

- Mi-a fost teamă să nu-ţi mulţumesc prea mult. Însemna să pierzi cartuşul...

Mer Hlavon îl învălui pe băiat cu o privire grea în care se amesteca uimirea, ciuda şi o anumită tandreţe.

- Mă puştiule! mormăi.

- Ba nu, rîse Dav. Mi-a fost teamă cu-adevăratelea.

- Abia acum înţeleg. La mutarea a 29-a, după ezitarea ta, am pornit atacul. Oricine ar fi trebuit să piardă.

- Şi tu ai fi pierdut în locul meu?

- Cred că da. Ai jucat însă atît de precis, de simplu şi de tare, încît tot acest final mi s-a părut ca un vîrtej care ne sorbea spre remiză. Iată de ce îţi meriţi cartea, de vei mai fi avînd nevoie de ea. În orice caz, dacă vreodată vei avea nevoie de mine, încheie grav Mer Hlavon, vei găsi pe această planetă un prieten.

*

Wulf Mooneye nu era mai rău decît mulţi alţi căpitani angajaţi de Federaţia galactică. Îşi cunoştea perfect meseria şi părea mulţumit să facă regulamentar naveta între două colţuri ale Universului mai mult sau mai puţin stăpînit de om. Cei de la centru considerau aceasta drept o

suficientă dovadă de abnegaţie; nu le era uşor să găsească mulţi căpitani capabili, care să admită ca o jumătate din viaţă să şi-o petreacă în două sau trei călătorii intragalactice. Cu toate acestea, ca şi alţi comandanţi de astronave, Mooneye îşi făcea datoria nu din devotament, ci fiindcă existenţa nomadă îi procura o libertate în ochii lui de neconceput pentru muritorii de pe stătătoarele planete. Lipsit de geniul şi caracterul exploratorilor de lumi noi, el n-avea nici tăria „s-o rupă cu civilizaţia”. Rutele cosmice erau supravegheate de poliţia spaţială, astfel încît pirateria cerea şi ea anumite însuşiri psihice şi profesionale. Or, ştiind că nu-i dăruit cu asemenea însuşiri, că în orice caz n-are şanse prea mari să ajungă un „corsar” de prima mînă, a primit, resemnat, să se bucure de privilegiile pe care le avea orice comandant de cursă lungă. În timpul călătoriei, căpitanul era stăpînul navei. Dacă nu săvîrşea o faptă din pricina căreia să fie destituit la proxima escală, nimeni nu se interesa de diversele afaceri învîrtite în tenebrele spaţiilor. Şi, de obicei, cîştigurile nelegale obţinute de Mooneye se încadrau în speţa contrabandei. (De altfel, răutăcioşii îi stîlceau cu tîlc numele, spunîndu-i: Money...).

Apariţia lui Dav a însemnat pentru el o „deschidere de orizont”. Jucînd rolul de manager avea impresia că reprezintă un adevărat ferment de cultură, chiar dacă mobilurile, după cum se va vedea tot mai clar, îi erau josnice. În ochii săi de autocrat, împotrivirea puştiului echivala pur şi simplu cu o răzvrătire, care, fără nici o îndoială, trebuia pedepsită. Problema delicată consta în aceea că mai avea nevoie de Dav. Cu viclenia-i elementară, intuise însă că băiatul era pasionat de şah, astfel încît afacerile vor continua. Dar nesupunerea trebuia pedepsită...

A doua zi, căpitanul i-a povestit rîzînd lui Gregory

Bogar că, spre a încerca tăria sufletească a lui Dav, i-a propus să joace o partidă de şah, iar băiatul, deşi s-a codit la început, pînă la urmă a căzut în plasă.

Gregory, care, de la o vreme, se simţea rău cu sănătatea, s-a arătat mai mult abătut decît supărat.

Dav îi ascultă încremenit mustrările. Aşadar fusese totuşi pîrît. Principalul era însă ca Gregory Bogar să nu afle de aranjamentele suspecte ale căpitanului.

- Tată, spuse în cele din urmă băiatul. Să ştii că n-a fost o partidă ca toate celelalte: între noi n-a existat nici o tablă.

- Mă sperii! exclamă Gregory Bogar. În aşa hal te-a pervertit acest joc!?

Deşi i se strîngea inima vazînd chipul supt al lui Gregory, Dav nu-şi putu stăpîni un zîmbet.

- Crede-mă, pentru mine a fost ca o problemă de matematică. Parcă nici n-am jucat. Şi ca să taie nodul gordian, adăugă: Uite ce mi-a dăruit Mer Hlavon!

Şi-i arătă cartea.

- Ai început să-ţi şi vinzi păcătosul ăsta de talent! gemu Gregory, şi indignarea acestuia îl bucură pe Dav: avusese dreptate - căpitanul voia să-l pedepsească, dar nici prin gînd nu-i trecea să-şi mărturisească afacerile.

- Omul acela mi-a dăruit cartea indiferent dacă pierd sau cîştig. Deci nu poate fi vorba de vreo vînzare. Dorea doar să vadă cum gîndesc. De aceea am şi renunţat la tabla de şah: am vrut să-mi pun la încercare mintea. Dacă însa crezi că am greşit, te rog să mă ierţi. E ultima dată că am jucat înainte de examene.

Tatăl său îl privi mîhnit, dar şi cu o duioşie pe care foarte rar i-o mai observase:

- La fericirea şi la viitorul tău mă gîndesc, Dav, deşi uneori, poate, ţi se pare că mă port prea sever. Nu vezi?

Sînt bolnav... Cine ştie ce se mai poate întîmpla. Dar, cît îmi stă în puteri, voi lupta ca să ajungi un om întreg.

- Tată, mai spuse Dav, ştiu că-mi vrei binele şi voi face să fii mîndru de mine. Nici nu bănuieşti cît de mult pot învăţa! Ascultă-mă însă şi te rog să nu te întristezi. Mi-ai zis odată că şahul este un joc de noroc. Poate că ai dreptate. În cartea aceasta scrie că n-a fost posibil să se calculeze numărul total al partidelor de şah, dar se arată că el este mai mic decît $10^{10^{7,5}}$. Un număr fantastic! Mintea unui om este prea neînsemnată pentru a-l cuprinde. Totuşi, gîndeşte-te: *n-am pierdut niciodată!* Cu nici un joc de noroc nu s-ar putea întîmpla aceasta. Aici este un mister şi tot atît de mult cît te iubesc pe tine doresc să-l dezleg. Nu mă împiedica s-o fac!

- Chiar dacă este aşa, nu vei dezlega misterul jucîndu-te. Soluţiile se găsesc întotdeauna în adînc sau dincolo de aparente. Îmi pare rău, copile, dar nu poţi scăpa de învăţătură, adăugă Gregory cu un zîmbet, palid.

- Tată, izbucni Dav, ca iluminat, îţi făgăduiesc că nu voi mai juca şah nici chiar după examene.

Gregory îşi îmbrăţişa mişcat băiatul. Nu bănuia că acestuia îi trecuse prin cap una dintre demonicele-i mişcări prin care-şi uluia adversarii: o apărare ce însemna în acelaşi timp un atac virulent. Nemaijucînd, îşi va respecta promisiunea, iar pe nemernicul de căpitan îl va pedepsi!

Dav îşi dădu îndurerat seama că sănătatea lui Gregory Bogar se şubrezea tot mai mult. Şi, de parcă ar fi vrut să înfrunte răul fizic cu armele spiritului, se străduia din răsputeri să aline suferinţele tatălui său, oferindu-i necontenit prilejuri de bucurie. Memoria, inteligenta şi eforturile disciplinate îl ajutară pe Dav să absolve cu

strălucire clasele de învăţămînt. Toţi profesorii săi îi elogiau hărnicia şi ascuţimea minţii, dar cel mai mult îl aprecia navigatorul-şef:

- Ai un băiat straşnic, îi mărturisi odată lui Gregory. Îl văd cel mai bun adjunct al meu, deşi n-are decît 14 ani, iar apoi mă va putea chiar înlocui...

- Sînt fericit de ceea ce-mi spui, răspunse bătrînul Bogar, deşi nu cred că fiul meu va urma această cale. Ţelul nostru este să rămînem pe Struve, unde ne aşteaptă prietenul ce ne-a chemat.

Dav cunoştea şi el această dorinţă a tatălui său, dar, fără s-o arate, ideea că periplul lor va lua cîndva sfîrşit nu-i facea nici o plăcere. Pentru el adevărata existenţă era cea siderală. Unde în afară de spaţiile întinse mai aveai sentimentul exaltant că stelele se dau la o parte în calea ta vijelioasă? E adevărat că oraşele planetare însemnau şi „micile meciuri” atît de amuzante, dar hotărîrea pe care o luase de a nu mai juca risipise şi această magie.

- A nu mai juca şah cu oameni vii nu însemna însă pentru Dav a nu mai juca singur sau cu marii campioni ai trecutului. În această privinţă, cartea primită de la Mer Hlavon era ca o mină imensă. După ce a citit-o pe nerăsuflate, copie cîteva zeci de partide formidabile şi începu să le rejoace într-un fel original. Alegea invariabil culoarea învinsă şi căuta cele mai tîrzii mişcări din care ar fi putut întoarce destinul bătăliei. În partidele încheiate la egalitate, luînd pe rînd locul albului şi pe acela al negrului, descoperea mutările victorioase cele mai aproape de final. Folosind această metodă, Dav avea impresia că-i are în faţă pe înşişi uriaşii care cutremuraseră cîndva arena eşichierului. Unele remize celebre (ale lui Steinitz cu Lasker, dintre Capablanca şi Alehin, dintre Spasski şi Fischer sau acelea rezultate din lupta lui Kim Kerim cu robotul său

şahist) îl lăsaseră, într-adevăr, visător, dar, în general, forţa de joc a străvechilor coloşi nu i se părea lui Dav chiar atît de mare.

Cea mai extravagantă ciudăţenie o găsea însă în faptul că serii de partide şi variante purtau denumiri, pentru el, lipsite de importanţă. Mai înţelegea ca anumite deschideri sau gambituri să amintească de campionii din vechime, iniţiatorii acelor configuraţii, cu toate că şi el le parcursese de nenumărate ori fără să ştie cum le cheamă. Dar ca o partidă să se numească *spaniola* sau *indiana veche* sau *siciliana* iata ceva de-a dreptul absurd! În mintea lui Dav *nici nu existau variante* în accepţia obişnuită. De fapt, aceasta a şi constituit cea mai teribilă descoperire la care a ajuns studiind cartea dăruită de Mer Hlavon. Şahiştii din trecut ucideau şahul, ciopîrţindu-l într-o infinitate de secvenţe, nelegate între ele sau alăturate în mod accidental şi arbitrar. Poate doar unii stranii jucători ca Morphy, Alehin sau Aruaria să fi văzut pe tabla cu 64 de careuri şi altceva decît o înşiruire de sumbre şi austere structuri. Pentru Dav, fiecare mişcare de pe eşichier se asocia imediat unei culori.

Partidele deschise, în care predominau figurile cu atac rapid pe ambele fronturi, îi suscitau imaginea unui vid central brăzdat de fulgere alternînd între carmin şi portocaliu. Loviturile mai lente, dar dure ale mişcărilor combinative învăluite de înaintarea pionilor îi apăreau aidoma unui cîmp de forţă în jurul căruia şerpuiau culori între galben şi verde, întretăiate cînd de dungi aprinse, cînd de linii obscure. Tabloul bătăliei îi putea sugera apoi fie o stea albastră cu raze întunecate sau vii, după cum manevrele poziţionale erau mai ascunse ori mai limpezi, fie un astru indigo sau chiar violet, închipuind cu undele-i prelungi, de tenebre, o încleştare supremă, ce şovăia între

un blocaj definitiv şi o fatală explozie.

Fără să ştie, Dav întrevăzuse în meandrele şahului corespondenţa culorilor pe care un alt adolescent insolit o descoperise cu veacuri în urmă pentru vocale. Probabil că niciodată nu va fi auzit de Rimbaud, al cărui sonet părea să închidă în sine o cosmogonie, dar pentru Dav, din nenumăratele izvoade ale jocului regesc izvorau inepuizabile jerbele unor aurore de muzici.

Sentimentul sunetului se născu însă ceva mai tîrziu, graţie Umnei. Cei doi copii crescuseră împreună şi o puternică afecţiune spori şi ea necontenit între ei. Lipsa mamei contribuise într-un fel la consolidarea prieteniei lor şi, desigur, şi severitatea cu care-şi educau copiii Gregory Bogar şi Wulf Mooneye. (Este drept că acesta din urmă, deşi îi era tată vitreg şi o punea la o sumedenie de corvezi gospodăreşti, n-o iubea mai puţin pe Umna decît îl iubea Gregory pe fiul său). Cert este că nici unul dintre cei doi copii nu şi-ar fi putut imagina lumea fără celălalt.

Lucru curios, Umna - ca şi Gregory Bogar - nu iubea şahul. Spunea că un joc mult mai viu întruchipează pentru ea muzica şi florile. Băiatul era surprins şi oarecum mîhnit de această aversiune dovedita tocmai de fiinţele la care ţinea cel mai mult. Dacă, însă, măcar aparent, se închinase înaintea dorinţei lui Gregory, faţă de Umna avea o atitudine contrarie: în timpul „vacanţelor”, o sîcîia mereu cu eşichierul. Iar fetiţa primea să joace cu el, deşi adevărata plăcere nu i-o procura şahul, ci pasiunea dezlănţuită a băiatului, glumele, artificiile şi feericele nebunii pe care acesta era în stare să le facă pe mica scenă cu figuri. Dav juca şah cu Uma, aşa cum leul se hîrjoneşte tandru cu puiul său. Şi fiindcă era o fată inteligentă, ea prinsese o mulţime de „secrete”, mulţumită cărora izbutea să-i bată adesea pe jucători vîrstnici de pe „Speranţa”. Totuşi şahul nu-i plăcea

şi nu scăpa nici un prilej să i-o declare lui Dav. Îndărătnicia lui de a o sili pe Umna să vadă frumuseţea aşa cum o descoperea el era, de fapt, absurdă. Dav însă nu-şi dădea seama de asta şi la împtrivirea fetei, reacţiona în contiuare în mod absurd: îi îngăduia să cîştige, ba şi mai mult: o împingea într-acolo.

Lamb, navigatorul şef, chiar îl tachina:

- Pe mine nu m-ai lasat niciodată să cîştig, deşi te-am învăţat meseria, dar pe Umna o laşi.

- De unde ştii? îl întrebă aproape speriat băiatul.

- Ea însăşi mi-a zis după ce m-a bătut, răspunse hîtru Lamb, ridicîndu-şi semnificativ sprîncenele-i groase. S-a lăudat că poate să-i învingă pe toţi, pînă şi pe tine, atunci cînd vrea.

Dav roşi pînă în vîrful urechilor, dar nu din pricina faptului că i-ar fi fost ştirbit renumele de invincibil, ci pentru că Umna violase taina pe care el o socotise numai a lor.

- Cu ea e altceva, mormăi navigatorul, dar a ajuns să mă bată.

- Nu te pricepi, de asta te bate.

- Atunci nu te pricepi nici tu.

- Pe mine nu se poate spune nici că m-a bătut, nici că m-am lăsat.

- Dar ce se poate spune, mă rog?

- Aia n-a fost şah. A fost un fel de joacă de joc...

- Joacă de joc?! îngînă Lamb şi izbucni în hohote de rîs.

De fapt, dintr-o pură plăcere, Dav redescoperise matul invers.

În vremurile acelea eroice, cînd abia se înfiripau firele încă atît de fragile ale transporturilor interstelare, orice calatorie, pe lînga faptul ca necesita cel putin cîtiva ani (în ciuada propulsiei fotonice folosite de majoritatea cosmonavelor, vitezele supraluminice erau încă o raritate);

implica şi o bună doza de risc. Daca unle primejdii erau naturale (meteoriţii, de pildă, pericol minim care creştea însă considerabil o data cu distantele străbătute), alte ameninţări constituiau consecinţa negativă a progreului tehnic sau a contactului dintre lumi adesea extrem de diferite. Pirateria cosmică nu fusese abolită în ciuda eforturilor disperate depuse de poliţia siderală şi a hotărîrii celor ce conduceau Consiliul federaţiei galactice de a menţine securitatea rutelor.

Cu o escala înainte de sosirea pe Struve, lui Mooneye i s-a comunicat că în acea zonă a fost semnalată o cosmofregată care atacase si răpise cîteva astrocargouri. L-au sfătuit să aştepte acolo, pînă flotila poliţienească îi va prinde pe bandiţi, dar căpitanul „Speranţei” îşi continuă călătoria socotind ca probabilitatea de a fi interceptaţi de tîlhari era minimă.

Pînă la sfîrşitul periplului lor nu mai rămăseseră decît opt luni. Dav împlinise şaptesprezece ani, iar Gregory Bogar, pe care boala îl ţintuise la pat, găsea totuşi o satisfacţie în faptul că fiul său era acum navigator adjunct. I-ar fi plăcut desigur o meserie mai puţin spaţială, dar se mîngîia spunîndu-şi că Dav, pe baza cunoştinţelor pe care le-a dobîndit, se va putea recicla într-un institut de pe Struve. Iar baiatul, dîndu-si seama că sfîrsitul tatălui sau era aproape, nu încerca în nici un fel să-l dezamăgească.

Şi iată că se petrecu ceva care avea să readucă la ordinea de zi talentul şahist al tînărului Boqar într-un mod cu totul neaşteptat Ceea ce Mooneye considerase ca fiind improbabil a survenit totuşi, tîlharii le-au taiat drumul, somîndu-i să se predea. Lupta n-a tinut mult, dar s-a soldat dezastruos pentru cosmonava lui Mooneye. „Ghepard”, fregata-pirat, avea nu numai arme puternice, ci şi o tehnica mai avansata în domeniul navigatiei.

Briganzii au pus mîna pe „Speranţa”. Şeful lor, un uriaş, care nu părea să aibă mai mult de 40 de ani, ordona ca membrii echipajului şi călătorii să fie închişi în cele cinci mari saloane ale navei capturate. Îi vizita pe rînd recomandîndu-se ca un suveran: Lam al III-lea şi asigurîndu-i că vor fi lăsaţi în viaţa, dar ca vor fi trimişi pe planetoidul piraţilor care aveau nevoie de braţe de muncă.

- Regret pentru voi, adaugă el, că hazardul v-a scos în calea „Ghepardului”. Dar aceasta n-are în definitiv nici o importanta. Va veţi convinge că existenţa în mijlocul nostru nu e chiar atît de rea. Ştiu că metalitatea unor „tîrîtori pe planete”[16] nu se poate adapta uşor la ideea ruperii de aşa-zisa lume civilizată. Nu uitaţi însă că multe imperii au la obîrşie acţiunea unor piraţi.

Lam al III-lea avea o figură inteligentă şi deloc fioroasă, dar bieţii oameni îl priveau îngroziţi.

- Dupa cum vedeţi, încheie el, intenţiile noastre, deşi surprinzătoare, nu sînt sîngeroase. Totuşi cei mai mulţi dintre băieţii mei sînt nişte duri - o cere meseria dificilă pe care o facem. De aceea v-am strîns aici, numai spre binele vostru, şi vă sfătuiesc să nu încercaţi să evadaţi.

Toţi cei ce-l ascultau pe Lam erau convinşi că fuseseră închişi în săli pentru ca „durii” să jefuiască în voie prin cabine. Dar ce puteau face?

În timp ce inginerii reparau avariile pe care artileria “Ghepardului” le pricinuise “Speranţei”, alţi piraţi se îndeletniciră cu inventarierea bunurilor de pe cosmonava captivă. Totodată întocmiră o listă a prizonierilor (locul de unde veniseră, sexul, limbile vorbite de ei, gradele de instrucţie, profesiunea, relaţiile pe care le aveau printre cei de pe planete).

[16] Sintagmă prin care erau denumiţi locuitorii obişnuiţi ai planetelor, înainte de era zborului supraluminic individual (n.a.)

Nici Gregory Bogar, nici Dav n-au pomenit de jocul de şah. Cert este că Lam al III-lea a aflat de talentul navigatorului adjunct. Unele versiuni atribuie aceasta indiscreţie lui Mooneye însuşi, iar desfăşurarea evenimentelor par să confirme presupunerea.

Într-o zi, Dav a fost chemat în cabina lui Lam.

- Am auzit, îi spuse surîzînd uriaşul, că de vreo 14 ani-lumină nimeni n-a reuşit să te bată la şah. Spor că vei primi să faci şi cu noi cîteva partide...

- Aş face, răspunse tînărul Bogar, dar am făgăduit tatălui meu că nu voi mai juca...

- Vad că tatăl tău mai trăieşte, zise Lam aruncîndu-şi ochii peste listele de pe masă. Deşi este grav bolnav... De vreme ce i-ai făgăduit ceva, vei putea primi tot de la el dezlegarea...

Cuvintele piratului n-aveau nici o rezonanţă ostilă, dar ele puteau fi şi o ameninţare.

- Îmi îngădui să vorbesc cu tatăl meu? ceru prudent Dav.

- Fireşte, încuviinţă Lam. De altfel, gîndindu-mă că ţie îţi va veni mai greu, i-am cerut căpitanului Mooneye să discute cu Gregory Bogar.

- Şi dacă tata nu-şi va da consimţămîntul? întrebă Dav, adulmecînd o nouă manevră a lui Mooneye.

- Voi regreta şi atît. Nu veţi suferi nimic de pe urma supărării mele. Şi, văzînd privirea neîncrezătoare a tînărului dinaintea sa, continuă: Nimeni nu poate fi silit să facă un lucru împotriva voinţei lui. De ce taci? întrebă şeful piraţilor dezvelindu-şi dinţii într-un zîmbet larg. Îţi pare suspectă bunatatea mea după toate cele întîmplate ? Răspunde-mi fără teamăl

- Da, recunoscu Dav.

- Mă bucur că eşti sincer. Voi fi şi eu. Faptul că v-am

atacat este condamnabil după unele legi; noi sîntem totuşi încredinţaţi că am procedat cum se cuvine în folosul planetei noastre. Dacă însă am pricinui vreun rău unui bolnav neajutorat ne-am socoti în culpă, chiar din punctul nostru de vedere.

Dav continua să tacă, iar Lam, căruia nu i se oferea prea des prilejul confesiunilor, se simţi subit atras pe această pantă:

- De la civilizaţia cu care am rupt-o n-am păstrat decît ceea ce ne slujeşte: tehnica, muzica şi, te poţi bucura, şahul. L-aş fi putut interzice, dar am socotit că ajută la ascuţirea minţilor noastre. Nu există nimeni de pe bordul “Ghepardului” care să nu joace şah.

- Unde se află planeta voastră? rosti deodată fără nici o legătură Dav. De data aceasta Larn rămase mut. Nu-ţi cer coordonatele, ci doar distanţa aproximativă de aici...

- Ce te priveşte ! replică destul de tăios şeful piraţilor.

- Nu mă priveşte în nici un fel, dar mă întrebam cîţi ani trebuie să trăiţi departe de planeta voastră ! Rentează oare acest sacrificiu?

Lam rîse:

- Sacrificiul nu-i chiar atît de mare sau în orice caz nu din pricina asta. Pînă nu vei deveni unul dintre ai noştri nu vei afla însă unde ne este bîrlogul. Pot totuşi să-ţi spun că nu-i deloc pe aproape...

- Aşadar „Ghepardul” este o navă supraluminică.

- Ai ghicit. Şi ridicîndu-se de pe locul său, Larn al III-lea încheie: Ei bine, tinere, te sfătuiesc să meditezi la propunerea mea. Nu vei avea decît de cîştigat. Dacă vei primi să joci cu noi îi vom asigura tatălui tău un tratament special. Există la bordul „Ghepardului” cîţiva medici excelenţi... Du-te şi vorbeşte cu Gregory Bogar...

Adeverindu-i bănuielile în legătură cu Mooneye,

discuţia lui Dav cu tatăl său n-a fost mai puţin surprinzătoare: bătrînul fusese încunoştiinţat despre oferta piraţilor şi-şi dădea consimţămîntul.

Contrariat, Dav intui că îndărătul neaşteptatului acord al lui Gregory Bogar trebuia să se ascundă ceva extrem de grav: o „combinaţie” a căpitanului, fără îndoială. Dar ce anume? Nu încercă totuşi să-l tragă de limbă pe bolnav, tocmai din pricina promisiunii făcute de Lam. Nu-i rămînea decît să se încline destinului.

Prima partidă a avut loc în uriaşa sală a întrunirilor de pe „Ghepard”. Sute de spectatori se înşiruiră în fotoliile amfiteatrului. În mijlocul acestuia, Dav trebuia să joace cu cel mai bun şahist al Piraţilor: un individ cu o mutră nu prea simpatică. Arbitru era însuşi Lam al III-lea. Imaginea combatanţilor era reprodusă tridimensional la dimensiuni înzecite, astfel încît toţi cei de faţă aveau o viziune perfectă.

Înainte de începerea luptei, Dav se apropie de Lam:

- Mi-ai spus ce se va întîmpla dacă primesc să joc. Ce va fi dacă voi pierde?

- Ne vom bucura că am învins, dar sper să cîştigi cel puţin la început, pentru ca spectacolul să fie mai pasionant.

După primele mutări, Dav înţelese că adversarul său, deşi juca bine, era incomparabil mai puţin primejdios decît Varalaunis ori Hlavon. I-ar fi putut da cel puţin un turn drept avantaj, însă desigur că piratul n-ar fi primit un asemenea dar, socotindu-l înjositor, de aceea, spre deosebire de rivalul său care atacă îndrăzneţ din deschidere, Dav manevră prudent ca să treneze cît mai mult ostilităţile şi-şi propuse să cedeze turnul doar la mijlocul spectacolului.

Faptul că nu mai jucase de cîţiva ani - constată el - nu-i diminuase întru nimic acuitatea şi forţa de calcul. Dimpotrivă, prezenţa eşichierului înaintea lui îi procura o indicibilă voluptate, pe care nu i-o putea anula nici gîndul

că este numai un pion într-o altă partidă, într-o partidă ciudată, condusă de Mooneye.

Pe lîngă plăcerea în sine a disputei cu un partener aievea, Dav cunoştea, probabil pentru întîia oară efectiv, gustul artificiului teatral. Pînă atunci, fie că luptase cu şahişti slabi pe care îi lichida simplu şi rapid, fie că înfruntase cu toată seriozitatea adevăraţi campioni, nu recursese decît în mod accesoriu la procedeul capcanelor sau al labirinturilor. Acum însă, nevoit să tărăgăneze jocul cu un adversar mediocru, se găsi în situaţia de a imagina o serie de stratageme prin care o bătălie inegală putea lua aparenţa unor veritabile ostilităţi.

Agresivitatea piratului nu era decît un foc de artificii care izbutea totuşi să înfierbînte asistenţa, îngăduindu-i să zburde, Dav îşi intensifica pe nesimţite presiunea poziţională. Urmă o cascadă de sacrificii, pe care majoritatea celor din amfiteatru, socotindu-le decisive pentru succesul brigandului, le întovărăşeau cu salve de urale. Şi tocmai la apogeul acestui entuziasm, Dav îşi lansă atacul scurt şi năpraznic, iar inamicul său se pomeni K.O.

Sala amuţi într-o clipă. Piratul se holba la regele-i făcut mat, de parcă ar fi fost martorul unui truc de prestidigitaţie. Apoi, vijelios, zvîrlindu-şi braţul drept, îl înşfăcă pe Dav de umăr, şi în timp ce-şi vîntura pumnul stîng peste eşichier, scoase un soi de răgete nearticulate: fusese atît de convins de victorie, încît eşecul suferit i se părea un furt.

Sutele de piraţi începură să vocifereze şi să huiduiască, cînd deodată difuzoarele amplificară hohotele de rîs ale lui Larn:

- Mi-a plăcut ! îi strigă lui Dav. Ai jucat ca un corsar sadea.

Înţelegînd în sfîrşit situaţia, piraţii prinseră să aplaude şi să fluiere pe învingător, pe cînd învinsul se retrăgea

pleoştit. Dar o şi mai mare bucurie i-o procura lui Dav, Umna care se apropie de el şi-l îmbrăţişă. Nici nu-şi dăduse seama cînd mica lui prietenă de joacă devenise o fetişcană fermecătoare şi sprinţară, ca legendarul gambit Marshall din partida spaniolă. Băiatul roşi înfiorat şi ameţit de simţămintele pe care şi le descoperea.

- Tata îţi cere să nu te miri de nimic, îi şopti la ureche fata. Îi va propune lui Lam un simultan între tine şi toţi piraţii. Chiar dacă îţi pare o nebunie tu să primeşti. Ai înţeles?

- Bine, încuviinţă Dav şi abia atunci îl observă pe Mooneye cum discuta aprins cu stăpînul „Ghepardului”.

- Tăcere! strigă Lam al III-lea, ridicîndu-se în picioare. Iată ce pretinde omul ăsta! Zice că tînărul Bogar poate să joace deodată cu noi toţi, fără să fie învins. E vorba deci de un simultan împotriva a 278 de adversari... Dar căpitanul Mooneye îmi propune un tîrg. Ascultaţi şi spuneţi-vă părerea! Dacă Bogar ne bate *pe toţi* - zice el - ne va despăgubi, dar cere să-i eliberăm împreună cu astronava lor. Procentul de remize să fie procentul celor care vor rămîne în captivitate, iar o singură partidă pierdută de Bogar echivalează cu pierderea concursului. Să primim?

O larmă infernală se dezlănţui în amfiteatru.

Dav se întoarse spre fotoliul în care stătea tatăl său şi-l privi întrebător. Cu faţa răvăşită de suferinţă, acesta izbuti totuşi să schiţeze un zîmbet şi să-şi clatine aprobator capul. Dav avu impresia că primeşte un pumn în stomac. Dar nu din pricina palorii aşternute pe chipul lui Gregory Bogar şi nici din teama că ar putea pierde o partidă din 278. Ceea ce îl năucise era faptul că tatăl său admisese *un asemenea tfrg.*

- Ei, ce părere aveţi? mai întrebă o dată Larn, văzînd că oamenii lui se codesc. Pricepuseră că Dav juca formidabil şi

nu erau deloc siguri că forţa lor unită l-ar fi putut întrece.

- Am uitat să precizez un lucru important, lua cuvîntul Mooneye. Dav Bogar va juca legat la ochi.

Un vuiet de uimire umplu amfiteatrul. Piraţii n-ar fi fost piraţi dacă ar fi rămas nesimţitori la acest rămăşag insolit; acum aveau certitudinea că vor cîştiga: cum ar fi fost în stare mintea unui singur om să cuprindă atîtea partide??

- Primim! zbierară ei într-un cor fioros.

- Avem suficiente table de şah? întrebă Lam.

- Avem dacă le luăm şi pe acelea de pe „Speranţa”.

- Atunci instalaţi-le imediat. Jucătorii se vor aşeza în faţă. Ceilalţi să ia loc în fund. Sînteţi cu toţii aici?

- Lipseşte numai Bohorgo...

- Bucătarul... Să vină şi el, ordonă Lam.

- Dar ce mai mîncăm după aia, se auzi un glas, desigur al vreunui mîncău alarmat.

- Deocamdată vedeţi să nu mîncaţi bătaie, strigă autoritar Larn. Să-l văd şi pe Bohorgo!

Începură preparativele. În primele 16 rînduri ale amfiteatrului au fost aşezate eşichierele disponibile.

- 23 dintre noi n-au pe ce juca, se plînse unul.

- Nu-i nimic, replică Lam. 23 dintre voi vor controla jocul; vor comunica mişcările şi le vor înregistra la calculator; vor fi un fel de arbitri de linie, iar eu voi conduce de aici... A, dar trebuie să stabilim un amănunt absolut necesar... Şi întorcîndu-se spre Dav, îl întrebă: Cît timp crezi că-ţi va lua o mutare.

- Mă voi strădui să răspund imediat după fiecare anunţ al mişcării adverse.

- Sîntem totuşi mulţi. Nu putem prelungi exagerat lupta. Trei secunde îţi ajung?

- Numai trei secunde? se auzi un glas. Era al lui Lamb, navigatorul-şef.

Dav se uită la tatăl său. Îl uimi din nou surîsul palid care-i flutura peste buze. Apoi îl căută din priviri pe Mooneye: faţa lui arbora un fel de încredere calmă, dar, îndărătul acestei aparenţe, se putea ghici o încordare ciudată.

- Da, îmi ajung! îngăimă Dav.

- Foarte bine, relua Larn. Deci fiecare adversar al lui Bogar va avea timp de gîndire 15 minute. Cel care nu-şi rosteşte mutarea în clipa în care îi vine rîndul pierde partida. Asta e valabil şi pentru Bogar. (Piraţii rîseră). Primii zece învinşi dintre voi renunţă la permisiile pe trei ani-lumină. (Rîsetele conteniră).

- Dar acela care face remiză sau cîştigă? se interesă careva.

- Va căpăta o permisie de un an pe Lasso din Vega.

- Banco ! boncăluiră cîţiva în timp ce o mulţime de glasuri intonară celebrul song al zgrombului arzător socotit aproape un imn al planetei jocurilor de noroc.

Lui Dav i-a fost pusă pe cap o cască spaţială cu viziera lăsată; doar interfonul îl mai lega de cei din jur. Avînd dreptul să joace mereu cu albele, putea să-şi organizeze un plan de luptă; cele 255 de table şi le distribui pe grupe, după deschideri, aşa cum proceda şi Alehin. Este drept că acesta n-a dat mai mult de 32 de simultane „à l’aveugle”, dar Hlavon disputase 107, probabil după aceeaşi metodă.

- Putem începe? auzi glasul lui Lam.

- Masa 1, c2-c4! rosti drept răspuns Dav. Îl amuza faptul că numărul celor 255 de adversari era divizibil cu trei: împărţindu-i în trei grupe de 85 de table, îşi propuse să recurgă pe rînd la deschiderile: c4, d4 şi e4.

Primele mutări se succedară vertiginos. Dav făcea o treabă de rutină, iar majoritatea rivalilor săi continuau stereotip, fiindu-le frică să nu intre în complicaţii

primejdioase. Foarte puţini, fie din lipsă de experienţă, fie din îndrăzneală se aventurau pe căi mai puţin bătute. Curînd, Dav avu impresia că dirijează o mare orchestră bine pusă la punct, atenţia concentrîndu-i-se asupra solourilor formate din cei ce jucau excentric. Dintre aceştia din urmă doar vreo nouă îi solicitau o încordare deosebită, ceilalţi intrînd rapid, tocmai din pricina nechibzuinţei lor, în situaţii critice. Partidele obişnuite înaintau placid, dar spre mişcarea a zecea deţinătorii pieselor negre se pomeniră în largul oceanului de variante, cînd cuminţenia de la început nu-i mai ajută cu nimic. Primii care pierdură au fost nesăbuiţii: debutînd greşit şi-au precipitat eşecul. Majoritatea jucau însă la remiză, ceea ce părea să-i avantajeze deoarece Dav îşi propusese să obţină un număr maxim de victorii pentru a-şi salva din captivitate cît mai mulţi tovaraşi. Din acest motiv el a fost acela care a complicat jocul pentru a-şi sili adversarii să comită erori. După nici trei ore, zeci de piraţi se găseau în poziţii disperate, dar nu cedau de teama ameninţării lui Larn. Treptat, toţi îşi dădură seama că cele 15 minute acordate erau prea puţine pentru calcularea culoarelor certe pîndite la tot pasul de capcane. Pierdură năpraznic şase dintre temerari, neputînd să înfrunte labirintul în care intraseră de bună voie. Cîteva zeci se încurcară însă nu dintr-o exagerată cutezanţă, ci din spaima de a nu pierde. Părea că din bezna posibilităţilor fără număr o imensă plasă picase asupra lor, iar la capătul acesteia îi scruta halucinant ochiul unui monstruos păianjen. Pe nici una dintre table nu mai era linişte. Fiecare se afla într-o situaţie dramatică, fiecare avea iluzia vreunei mişcări salvatoare sau decisive, fiecare simţea în jurul său fatalul suflu al necunoscutului. Şi deodată capetele piraţilor se lăsară peste mesele de şah. Era ca un val care pornise de la marginea amfiteatrului şi

se întindea necontenit. Concentrat asupra rînduritor din faţă, Lam şi arbitrul de centru nu observară această ciudăţenie. În clipa în care un jucător nu răspundea la apel era socotit învins şi enumerarea mutărilor continua fără întrerupere. Abia atunci cînd un întreg şir de combatanţi căzură ţepeni pe masele din faţa lui, Lam se alarmă. Dar era prea tîrziu. O clipă mai tîrziu el însuşi se prăbuşi într-un somn fără vise.

La strigătul lui Lam, Dav îşi ridică viziera căştii şi cîteva momente rămase stupefiat: toţi cei din amfiteatru dormeau duşi. Dintr-o dată pricepu stratagema lui Mooneye: profitînd de peripeţiile simultanului care galvanizase atenţia tuturora, căpitanul îi hipnotizase (probabil prin intermediul unui aparat cu infrabiounde).

- Hallo? se auzi Dav chemat şi-l văzu pe Mooney scoţîndu-şi casca. Ajută-mă! Avem la dispoziţie trei ore. Să-i luăm pe ai noştri de-aici că să-i trezesc. Am nişte planuri măreţe.

Din jurnalul de bord găsit în cabina lui Lam, reieşea că astrofregata aparţinuse Academiei fotonice de pe Struve şi fusese recent capturată, ca şi personalul ei navigant. Cunoscînd din scripte numele acestor prizonieri, Mooneye i-a identificat uşor după ecusoanele purtate pe haine.

- Ei au să-mi conducă „Ghepardul” pînă la Struve, iar pentru treaba asta o să capăt un premiu de categoria minus doi, se lăudă capitanul.

- Şi cu echipajul piraţilor ce ai de gînd? se interesă Dav.

- Îi trimit înapoi, în vizuina lor...

- Ai aflat unde le este planeta?

- Nu, dar au să-mi spună chiar ei, rînji superior Mooneye. Îndată o să-ncepem să-i trezim unul cîte unul.

Înainte de a-i arunca în *cală*[17], am să-l întreb pe fiecare dacă vrea să-l propulsez acasă ori preferă să-l zvîrl pe pustiile siderale... Comanda salvnavei se face de la bordul central... ei nu pot decît să frîneze atunci cînd ajung în vecinătatea unei planete. Înţelegi!? Chiar dacă unii vor minţi sau nu vor voi să-mi răspundă, de la cîţiva tot am să obţin coordonatele...

- Nu era mai bine?...

- Nu! Ce rost ar avea să mă car cu ei pînă-n Struve? Îmi ajunge că ştiu unde le este bîrlogul. Singurul pe care îl vom lua cu noi este domnul Larn al III-lea.

Zăvorit într-o cabină specială, Lam putea să mediteze la ciudăţenia destinului său. Corsarii zăceau şi ei întemniţaţi în „cală”, iar Mooneye aştepta doar să verifice care dintre informaţiile despre Lama - planeta dinastiei Lam - erau corecte, ca să lanseze într-acolo nava cu piraţi.

În aceste zile, lui Dav îi veni cheful să-l viziteze pe Lam al III-lea, lucru pentru care trebuia să capete încuviinţarea căpitanului Mooneye. Bineînţeles că acesta se împotrivi:

- Nu văd ce interes ai...

- Sînt curios să aflu ce se petrece în capul lui.

- Pentru asta nu-i nevoie să-l vezi. Ţi-o pot spune eu.

- Tu nu eşti pirat.

- Aş fi putut fi, zîmbi condescendent Mooneye.

- Nu, n-ai fi putut ! replică Dav, şi celălalt nu-şi dădu seamă dacă trebuia să se considere măgulit sau ofensat.

- Bine, reluă după un timp de gîndire căpitanul. Îţi voi face această plăcere. Dar ai grijă să nu păţeşti ceva. Un individ ca el este întotdeauna primejdios.

Căpitanul dăduse doar un sfat obişnuit, dar instinctul nu-l înşelase: întrevederea cu şefal piraţilor avea să fie

---

[17] Termen argotic, desemnînd etajul inferior al unei astronave, etaj ce putea, în caz de pericol, să devină o navă de salvare (n.a.)

pentru Dav crucială.

Cînd intră în cabina prizonierului, îl văzu pe acesta întins pe un pat (improvizat între vase cu flora planetelor vizitate, minerale stranii, animale îmbălsămate sau mulate şi sarcofagul transparent în carc zăcea mumia lui Xarotono, conchistadorul cosmic zeificat de băştinaşii de pe Leoka). Părea să doarmă, dar ochii îi erau deschişi. Dav se aşeză lîngă el şi aşteptă. Lam nu-i dădu însă nici o atenţie. Dav îl privea curios şi, ştiindu-se stăpîn pe situaţie ori fiindcă îl iritase nepăsarea celuilalt, nu rosti nici el vreun cuvînt. După un timp, se ridică şi se îndreptă spre uşă. Abia atunci rupse Lam tăcerea:

- Bănuiam că ai să vii. Şi-şi întoarse capul spre tînărul său vizitator.

- Ce te făcea să bănuieşti asta? întreba Dav, revenind lîngă pat.

- Voiai să afli cum a fost în stare un om ca mine să cadă în plasa unui prost ca Mooneye... şi rîse. Ori ceva în genul acesta.

- Mai degrabă ceva în genul acesta. Mă interesează cum gîndesc oamenii. Cît despre căpitan... ce-aş putea spune ! Văd că *tu* i-ai picat în plasă...

- Nu-i chiar atît de prost pe cît am socotit la început, dar nici departe nu e. Or, greşeala mea e că n-am apreciat cum se cuvine această foarte mică diferenţă.

- Pentru tine această foarte mică diferenţă a fost dezastruos de mare. Aşa se petrec lucrurile şi în şah. Cel care ştie să vadă mai departe joacă mai bine.

- Ai venit să-mi dai lecţii? mîrîi deodată Lam şi se ridică de pe pat.

- Vorbeam despre şah, la care mă pricep. Dar, spune-mi: dacă aş fi cîştigat te-ai fi ţinut de cuvînt?

- Este o întrebare copilărească. Un om necinstit ţi-ar

putea răspunde „da” fără să-l poţi dezminţi. În ceea ce mă priveşte, probabil că pînă la urmă m-aş fi ţinut de cuvînt...

- Probabil? Aşadar nu eşti sigur.

- Nu sînt, deoarece aş fi încercat să te iau cu mine, dar dacă n-ar fi fost posibil m-aş fi ţinut de cuvînt.

- Şi de ce ai fi vrut acest lucru?

- Fiindcă oamenii ca tine sînt „sarea pămîntului”, cum se zicea în vechime, iar pentru o comunitate restrînsă ca a noastră, preţul lor devine incalculabil.

Mai ales după începutul întrevederii cu Lam, Dav nu s-ar fi aşteptat la asemenea declaraţii. Dar, deşi nu-şi putu stăpîni cu totul o anumită satisfacţie, deveni circumspect.

- Îmi trece prin minte cam care este preţul meu, rînji, gîndindu-se la afacerile ticluite de Mooneye. M-ai fi pus să joc cu „tîrîtorii planetelor”...

- Eşti un nătărău, tinere ! Lam îşi scutură capul, a mirare amestecată cu ciudă. N-ai înţeles nimic. Şi se aruncă cu lehamite pe pat.

Un fulger de mînie izbucni din ochii lui Dav; mintea sa însă, parcă detaşată din reţeaua instinctului, raţiona calm: ocara aceea putea fi o cursă, dar şi aprecierea sinceră a faptului că se înşelase. În ambele cazuri trebuia să-şi stăpînească supărarea.

- Vrei să te cred că nu m-ai fi silit să joc pentru voi?

Lam rîse scurt, dispreţuitor

- Iată dovada că eşti un nătărău. Dacă ai fi fost unul dintre ai noştri - şi dacă ai fi primit să vii cu mine te-aş fi putut socoti de-al nostru - fără nici o îndoială că ai fi jucat pentru noi. Fiecare ins de pe Lama se zbate pentru binele ei...

- Acum pricep... murmură Dav pe tonul ruşinat al unui elev prins cu lecţia neînvăţată.

- Te lauzi, îl întrerupse celălalt, ridicîndu-se într-un cot

şi scrutîndu-şi sarcastic interlocutorul. Tot n-ai priceput.

- Ba dai rosti cu însufleţire Dav. Am priceput mai multe decît crezi...

- Fleacuri ! N-ai de unde să ştii ce se petrece în capul meu. Pe scurt, lucrurile stau aşa: oricît de bine ai juca şah, cîştigul pe care l-am fi putut trage de pe urma ta e o nimica toată pe lîngă avuţiile aduse de oricare dintre căpitanii mei trimişi să captureze o navă. La asta nu te-ai gîndit !

- Poate, replică evaziv Dav.

- Iar în ceea ce priveşte talentul tău de şahist, n-ar trebui să fii din cale afară de înfumurat, adăugă Lam, avînd impresia că nu fusese crezut. Cunosc pe cineva care te-ar fi bătut.

- Zău ! făcu neîncrezător şi totdată bucuros tînărul Bogar.

- Te îndoieşti?

- Nu, dar pînă nu joc cu acel cineva n-am de unde să ştiu care dintre noi este mai tare. Poate-l invităm aici...

- Du-te naibii ! se stropşi bărbatul trîntit pe pat. Dav se ridică şi se îndreptă din nou spre uşă. Data viitoare poate că-mi aduci o sticlă de zgromb ! strigă hohotind stăpînul Lamei. Şi un pulover gros. Am îngheţat în frigiderul ăsta în care m-aţi vîrît.

Şi Lam avea dreptate, căci fusese închis în „Camera fosilelor”.

După anii liniştiţi petrecuţi pe „Speranţa”, Dav se simţi copleşti de avalanşa evenimentelor, pentru el insolite, din ultimele zile. Nu mai puţin decît întîlnirea cu Lam, îl tulbură metamorfoza pe care o trăia Umna. Dragostea lor aproape frăţească se schimbă, graţie ei, în ceva de nebănuit pînă atunci; sau bănuit doar teoretic, din benzile audiovideotecii, dar nu sub întruchiparea aceea răscolitor de dulce, străină şi dragă, ce i se lipea de piept, invadîndu-i trupul cu o

genune de simţăminte noi şi teribile, ce-l făcea să pălească ori să i se urce sîngele în obraji dintr-o singură privire a ei. Şi chiar de n-ar fi cunoscut, în calitatea lui de navigator, ungherele cele mai ascunse ale „Speranţei”, tot le-ar fi descoperit acum, ca refugiu pentru beţia primei iubiri.

Dacă pentru unii adolescenţi imaginea dragostei este generatoare de versuri, pentru Dav ea se transforma în meandre de şah. Sub dogoarea vulcanului emoţional izbucnit în fiinţa lui, filoane pînă atunci îngheţate, se topiră, îngăduindu-i să pătrundă într-o lume probabil nemaivăzută de nimeni. Deşi controlat de fenomenala-i forţă combinatorie, acel nou univers era o inconsumabilă feerie, aidoma cîntecului şi culorilor prin care natura explodează de nunţile păsărilor.

Toate aceste plăsmuiri păreau zadarnice, întrucît, probabil, numai o minte ca a lui ar fi găsit în ele vreun înţeles, dar şi din pricina faptului că pentru Umna preţuiau infinit mai puţin decît dezmierdările aievea. De altfel, ea avea despre şah o părere oarecum simplificatoare, dar, în definitiv, umană şi realistă. În ochii ei, eşichierul reprezenta exclusiv un cîmp de luptă. De aceea, impresionată de simultanul lui Dav cu piraţii, lua mirificele focuri de artificii pe care el i le oferea ca pe nişte flori ale minţii lui învăpăiate, drept un antrenament necesar unor viitoare încercări ale puterii. Şi ştiind că tatăl ei dorea ca Dav să susţină noi meciuri, Umna începu să fabuleze pe canavaua lor. El însă care nu învăţase încă ce înseamnă înfrîngerea şi care credea că şahul trebuie să fie o îndeletnicire absolut dezinteresată, continua să secreteze constelaţii de şah, ca *Bombyx mori* - coconi de mătase sau ca unii matematicieni - algebre şi geometrii.

Această fericire n-a durat însă mult. Dav îşi dădu seama că tatăl său îşi trăia ultimele zile şi parcă însăşi

conştiinţa acestei implacabile despărţiri îl făcu să se simtă asaltat de un noian de îndoieli. Nu s-ar fi încumetat să-şi mărturisească gîndurile dacă Gregory Bogar n-ar fi început el discuţia:

- Îţi mulţumesc ca ai primit să dai simultanul...

- N-ai de ce să-mi mulţumeşti. Tu mi-ai interzis să joc, şi tot tu mi-ai cerut...

- Înţeleg... Eşti necăjit că ţi-ai călcat cuvîntul.

- Nu, tată, nu înţelegi. Nu mi-am călcat cuvîntul sau nu acum mi l-am călcat De mult o făcusem...

- Ai mai jucat de-atunci? întrebă trist Gregory Bogar.

- N-am jucat cu nimeni, dar în capul meu partidele se perindă singure. Cum crezi că altminteri aş fi primit să mă lupt orbeşte cu atîţia adversari !

- Dar nu i-ai învins pe toţi...

- Cînd mi-am pus casca nu ştiam ce planuri are Mooneye. Eu am primit rămăşagul hotărît să cîştig şi sînt sigur că aş fi reuşit...

- Nu ţi se pare totuşi că-i mai bine aşa cum s-au petrecut lucrurile?

- Poate...

- Nu te mai chinui şi nu mă mai chinui. Spune-mi ce te roade!

- Tată, am primit senin să nu mai joc cu nimeni, dar n-aş fi dorit ca acest talent al meu - dacă talent se poate numi - să fie preţul unui tîrg. Tu mi-ai dat acest comandament. Cred în el, şi faptul că l-am călcat nu-mi dă pace.

- Dav, băiete... îngăimă bătrînul. Sînt la marginea vieţii. Multe văd acum altfel decît odinioară. Foate că am greşit silindu-te să nu joci... deşi intenţiile mele au fost cuminţi...

Din greutatea cu care tatăl său articula cuvintele Dav socoti că-i receptează zbuciumul sufletesc.

- Linişteşte-te, dragul meu, spuse, luîndu-i mîna descărnată. Toate mutările tale au fost bune, adăugă zîmbind înduioşat.

- Nu ! protestă muribundul. Tu mă iubeşti, ai încredere în mine, dar nu eşti convins că şi ultima mea mutare a fost corectă. Or... eu... eu... nu mă îndoiesc... Şahul nu trebuie să-ţi devină un scop în sine... Altminteri ajunge un coşmar... un monstru... Gîndeşte-te! Acum a fost cu totul altfel... A fost doar un mijloc pentru a obţine ceva mai înalt... Aş vrea ca şahul să fie pentru tine o cale de desăvîrşire... nu să te sărăcească... să te usuce... să te... Asta îţi las...

După moartea tatălui său, pe Dav îl încercă sentimentul că fusese eliberat în neant. Abia acum înţelegea cît de mult îşi iubise părintele. Şi, printr-o ciudată dialectică, plauzibilă totuşi pentru mentalitatea unui adolescent, avu deodată certitudinea că singura moştenire ce-i rămînea de la Gregory Bogar era tocmai talentul şahist. O modestie înnăscută şi educaţia ştiinţifică îl împiedicau să-şi atribuie vreun merit în această direcţie; era pur şi simplu consecinţa unei combinaţii a genelor; fenomenala memorie semantică a tatălui său i se transmisese sublimată în abstracta ţesătură a jocului minţii. Da, aceste stranii structuri ereditare vor continua să-i lege indestructibil pe cei doi. Ca şi apriga îndîrjire de a duce o idee pînă la capăt! Atîta timp cît va juca şah, ceva esenţial din Gregory Bogar va dăinui în Dav. Dar a juca şah cu adevărat nu mai însemna pentru el un amuzament. Cît de neputincioase sînt cuvintele să numească situaţiile extreme! În mintea lui Dav expresia „joc de şah”, era absurdă sau, altminteri, totul era joc: şi viaţa, şi timpul, şi însuşi universul.

Deocamdată însă toate acestea pluteau nebulos în

sufletul său covîrşit de durere. Posomorît, îşi îndeplinea sarcinile curente şi doar Umna izbutea să-l mai însenineze, urzind năstruşnice planuri de viitor. Poate şi aceste proiecte, cele mai multe legate de triumfale turnire pe planete, l-au împins spre destinul ce-l aştepta. Un rol important avea totuşi să joace şi Lam, a cărui furie de leu spaţial prins în cuşcă se converti în istorisirea teribilelor lui aventuri piratereşti. Dav îl asculta fascinat, dar altul era motivul ce-l mîna tot mai des în cabina prizonierului: îl obseda ideea că undeva, în Cosmos, exista un şahist care l-ar fi putut învinge.

În cele din urmă, cînd puţine săptămîni îi mai despărţeau de Struve, Dav, văzînd că şeful briganzilor nu mai pomeneşte despre acel formidabil rival, se hotărî să aducă el vorba:

- Ziceai odată că ştii pe unul care m-ar bate...

- Am glumit, făcu nepăsător Lam, dar în ochi îi luciră nişte focuri ciudate.

- Nu te cred, ripostă senin Dav.

- Şi chiar ţii atît să fii bătut! se interesă cu oarecare ironie captivul.

- Nu ţin să fiu bătut şi nici nu cred că omul tău ar fi în stare...

- Ei bine, ar fi fost în stare...

- Vezi că m-ai minţit!

- Mereu te repezi, băieţaş! Am spus „ar fi fost”, nu că ar fi şi acum... De altfel nici nu ştiu dacă mai trăieşte...

- Aha! Şi ce te face să crezi că ar fi fost?

- Cînd l-am cunoscut pe Guthrie - aşa îl cheamă - devenise o pompă de absorbit zgrombul. El susţine că beţia i s-a tras tocmai de la paţania cu şahul. Cică ar fi eşuat pe o planetă, în măruntaiele căreia exista o maşină de şah... un monstru pe care dacă nu-l învingeai te ucidea. Iar Guthrie a

învins.

- Interesant! murmură Dav.

- Poţi crede în asemenea baliverne!? rosti Lam, dar nu pe un ton sceptic, ci parcă voind să priceapă ce se petrece în capul celuilalt.

Dav îşi aminti despre Varalaunis, despre legendarul Kim Kerim de pe Moore şi crezu, dai răspunse precaut:

- Acum sînt convins că mi-ai spus adevărul. Ar trebui însă să discut şi cu acel Guthrie... Unde l-ai cunoscut?

Lam rămase o vreme tăcut, jucîndu-se cu „Topologia combinatorie” pe care i-o împrumutase Dav, apoi se întoarse către acesta şi, privindu-l în fundul ochilor, întrebă autoritar, ca un profesor ce-şi examinează elevul:

- Ce-mi dai în schimb?

- Un cui[18] şi posibilitatea s-o ştergi, replică Dav fără să clipească.

- Glumeşti?

- Ca şi tine.

-O să te sugrume căpitanul...

- Ar pierde mai mult decît mine... sau măcar aşa o să socotească el... aruncă nonşalant Dav, dîndu-şi seama că nu-şi poate mărturisi planul ce-i încolţise în cap.

- Nu vii cu mine?

- Nu. Nu încăpem amîndoi... Aşadar unde l-ai pescuit pe Guthrie?

- Dar dacă mă vei păcăli, cum ai mai făcut-o o dată?

- Nu te-am păcălit niciodată. Eu habar n-aveam de planul lui Mooneye. Şi de altfel trebuie să ai încredere în mine, fiindcă oricum eşti în *zugzwang*[19]. Unde l-ai dibuit pe

---

[18] În argoul spaţial, o mică navă cosmică, monoloc, care poate atinge viteze foarte mari (n.a.).

[19] Poziţia şahistă denumită *zugzwang* este situaţia în care jucătorul la mutare pierde indiferent de cum ar juca. Rar întîlnit în partidele practice dintre marii maeştri, zugzwangul, prin acţiunea lui implacabilă,

Guthrie?

- Pe Drian, din sistemul Praxa sau beta-Gemenii, cum îl numiţi voi, rosti cu promptitudine Larn. Apoi îi mai trebui un sfert de oră, ca să situeze pe acea planetă cîrciuma „Ochiul săgetat”. Şi încheie: *Gîndeşte-te că l-am întîlnit acum şase ani, că de atunci ar fi putut crăpa de sute de ori sau că, atunci cînd vei ajunge acolo, el s-ar putea găsi în celălalt capăt al Galaxiei*...

- Nu cred. Un tip ca el îşi face veacul într-acelaşi loc.

- Vorbeşti ca un bătrîn înţelept, băieţaş! ricană Lam, încercînd să-şi ascundă emoţia.

- Lasă asta ! întrerupse Dav. Cunoşti numele planetei pe care a eşuat Guthrie?

- Nu. Vezi că eşti pe cale să realizezi cea mai mizerabilă afacere pe care a ticluit-o vreodată cineva?

Dav îl privi pe Lam, avu straniul sentiment că-l are în faţă pe Gregory Bogar şi-i răspunse zîmbind:

- Deocamdată mizerabila afacere ai făcut-o tu. Şi, sculîndu-se în picioare, se îndreptă spre uşă. A mea mai cere să fie pusă la punct.

- De fapt, ce ai de gînd?

Dav simţi cum roşeşte:

- Zilele astea te voi anunţa cînd vom da lovitura, adăugă fără să se mai întoarcă spre Lam.

Întrebarea prizonierului îl pusese pe Dav în încurcătură deoarece, plănuind evadarea, mizase pe ajutorul Umnei. Nu i-ar fi cerut decît să oprească sau să deregleze sistemul de alarmă. Restul s-ar fi rezolvat simplu, întrucît Lam cunoştea toate compartimentele navei ce-i căzuse în stăpînire o vreme.

Era bine că o amesteca pe Umna în această poveste?

---

a conferit intotdeauna creatorului său o aură de mare forţă, iar respectivei structuri o frumuseţe memorabilă (n.a.).

Dav avea îndoieli, dar se temea să înfrunte direct mînia căpitanului; certîndu-se cu Mooneye, ar fi trebuit să părăsească „Speranţa” şi astfel să se despartă de Umna. Presupunînd totuşi că ar fi fost descoperită complicitatea fetei, nu s-ar fi ajuns la acelaşi rezultat? Nu cumva îl orbise dorinţa de a nu-şi pierde iubita? Sau intenţia lui mai adîncă fusese s-o pună la încercare? Oricum, ca să ia o hotărîre, o discuţie făţişă între el şi ea nu putea fi ocolită.

- Draga mea, atacă el de la început tema esenţială, m-am hotărît să-ţi îndeplinesc toate proiectele pe care le-ai urzit în ultima vreme...

- Ce-ţi veni? se miră fata, adulmecînd o primejdie.

- Visai nişte turnire magnifice. Le vei avea.

- Şi pentru asta trebuie să iei o mutră de halterofil în acţiune?

- Dacă dificultăţile şahului ar putea fi calculate în kilograme metafora ta şi-ar pierde ironia. În felul meu sînt un halterofil.

- Mă predau. Şi venindu-i sub nas, se lipi de el şi-l sărută. Aşadar vom cuceri lumea, iubitule!

- Chiar asta voiam să-ţi spun, o îndepărtă el tandru. De cum vom ajunge pe Struve, vom pomi să cucerim dacă nu lumea întreagă în orice caz o bună parte a ei.

- Sînt fericită, Dav, şopti ea. Ce-o să se mai bucure tata!

- El, de asta nu prea sînt sigur.

- Cum te poţi îndoi? De cînd aşteaptă el să te vadă jucînd serios!

- Serios ?! S-ar spune că pînă acum am jucat uşuratic... De fapt, are dreptate Cap (aşa îi spunea el căpitanului). Şahul trebuie să devină însăşi viaţa mea. Aşadar, uite ce variantă îţi propun la deschiderea visată de tine: ajunşi pe Struve, voi pune la cale un concurs pe întreg sistemul

cassiopeian. Vom încasa o groaza de bani... sau, poate, nu voi juca pe bani. În orice caz, voi face rost de o astronavă de două locuri, pentru tine şi pentru mine. Cu ea vom colinda Galaxia, fiindcă voi cere o navă superluminică...

- Dav, tu iubeşti şahul mai mult decît pe mine, izbucni indignată Umna ca şi cînd ar fi avut o revelaţie.

- Te înşeli, nu-l iubesc de loc, cum nu pot spune că iubesc faptul că respir. E ceva natural. Şi cu toate că felul meu de a gîndi mi se pare absolut firesc, sînt constrîns de experienţa de pînă acum să trag concluzia că, statistic vorbind, creierul meu reprezintă un fenomen extrem de rar. Or, tocmai acest lucru mă preocupă...

- Deci n-ai putea renunţa să mai joci?

Tocmai ea, care îl tot îndemna să joace, îl invita într-un fel la renunţare! Cît de labil este sufletul unei fete!

- Chiar dacă aş putea, îi răspunse el cu o neaşteptată răceală, încă se mai ridică problema acestui creier... anormal. S-ar zice că sufăr de o boală camuflată sub eticheta de „invincibil”.

- Poate că nu eşti totuşi incurabil - zîmbi Umna pe jumătate galeş, pe jumătate maliţios - de vreme ce tu însuţi consideri uneori remiza drept înfrîngere.

- E doar un joc în joc pe care l-am născocit ca să-mi stimulez imaginaţia, dar faptul rămîne că nu pot fi învins.

- Şi la urma urmei ce vrei?

- Ţi-am mai spus: problema şahului înseamnă pentru mine problema creierului care mi-a fost dat. Dacă voi găsi vreundeva pe cineva cu un creier ca al meu sau, poate, mai puternic aş căpăta o dovadă că n-am un encefal monstruos...

- Acum te pricep... bîigui pălind Umna. Eşti cu alte cuvinte în căutarea cuiva care să te bată. Arzi să-l găseşti.

- Oarecum... mormăi evaziv Dav; modul brutal în care

fata îşi formulase gîndul îi provocase o indispoziţie aproape fizică. Reluă, simţindu-se deodată înstrăinat de ea, ba chiar de sine însuşi: Tu reduci însă cea mai gravă problemă a vieţii mele la nişte efecte exterioare...

- Exterioare? exclamă revoltată Umna. Eu sînt pentru tine un efect exterior?

- Draga mea, reveni el brusc la realitate, adus parcă tocmai de ciudata reacţie a iubitei lui, ţi-am spus eu asta?

- M-ai lăsat s-o-nţeleg. Visul meu este să te văd pururi învingător, iar tu rîvneşti să fii învins. Şi încă un lucru trebuie să ştii: te iubesc, mi-aş da şi viaţa pentru tine, dar nu mă poţi sili să nu-mi iubesc tatăl, să mă despart de el. Tot ceea ce vreau e sa fim mereu împreună...

Dav o strînse pe Umna în braţe şi-şi înfundă capul în păru-i de mătăsuri. Nimic nu-l rănise pînă atunci atît de mult ca vorbele ei, afară de moartea tatălui său. Acum îşi dădea seama că întregu-i plan fusese greşit. Aplicat în viaţă, şahul asculta parcă de alte legi, devenea absurd... Vor trebui aşadar să se despartă, gîndi el îndurerat, dar buzele lui şoptiră cuvinte, pentru Umna, lipsite de noimă:

- Iubit-o, nu m-ai înţeles. Nu doresc să fiu înfrînt, fiindcă aceasta ar fi o dovadă că şahul este o treabă aleatorie, ceea ce mintea mea nu poate concepe.

- Fata se desprinse din strînsoare, îi privi faţa pe care se întipărise un surîs amar şi izbucni în plîns. Iar el pricepu deodată că toate incongruentele, meandre ale sufletului ei izvorau din virtutea fidelităţii - pe semne, ca şi în cazul său - şi nicînd nu şi-a simţit iubirea mai adîncă şi mai, biruitoare.

Dav stătea în cabina de comandă încercînd să refacă eşafodajul planului său. Lam trebuia să fie eliberat; doar îi făgăduise. Umna ieşise din joc, fiind hotărîtă să nu se despartă de Cap. De fapt, era mai bine aşa. Chiar de l-ar fi

urmat pe Dav în peregrinările lui, ar fi putut el s-o ia pe planeta lui Guthrie?

Gîndurile i se înlănţuiau anevoie, tulburate mereu de imaginea regresivă a Umnei. Era ca şi cînd o şi pierduse, iar sufletul lui era bîntuit de dorul de ea. Îl sîcîia şi agitaţia lui Fairy care moşmonea la computerul de alături. Fairy era un băiat simpatic, juca binişor şah, izbutise chiar să-i smulgă vreo două remize. Zicea că nu-i pasă dacă pierde sau cîştigă. „Ţin minte, i-a spus odată, că, în copilărie am intrat cu picioarele în apa unui pîrîiaş. Este cea mai frumoasă amintire terestră pe care o am. Ei bine, atunci cînd stau în faţa eşichierului parcă aş fi copil şi aş intra cu picioarele în undele acelui izvor. Oricum aş juca, în atac său în apărare, fie ca mă înalţ în exploziile unor combinaţii ori mă pierd în plasma unor căutări poziţionale, simt aceeaşi prospeţime a pîrîului pămîntean”. „Eşti un integralist înnăscut”, i-a spus Dav, folosind expresia celebrului tablou RR[20]. Ţinea la Fairy tocmai fiindcă vedea în el, independent de forţa fiecăruia, un talent de aceeaşi natură. Şi totuşi acum Fairy reuşea să-l indispună. Lucra concentrat la ordinator, nu scotea o vorbă, dar mozaicul mişcător al luminiţelor îi perturbau lui Dav gîndurile. “Îşi face atît de convins treaba încît te pomeneşti că şi acum se simte cu picioarele în apă!” îşi zise Dav.

- Ce tot calculezi acolo, Fairy? îl întrebă la un moment dat. De fapt, ştia, dar îşi pierduse răbdarea. Se apropia Ziua transmisiilor, iar Fairy se pregătea pentru acest eveniment,

[20] Tabloul RR al evolutiei stilurilor sahiste prezintă evoluţia acestora pe o spirală ce are drept coloană vertebrală jocul inegral (ilustrat de campioni ca Morphy, Lasker, Alehin, Botvinnik, Spasski, Fisher), iar ca aripi, în stînga – viziunile unor combinativi ca Anderssen, Cigorin, Spielmann, Euwe, Keres, Tal, şi în dreapta – concepţiile unor poziţionali ca Phillidor, Steinitz, Capablanca, Smîslov, Petrosian (vezi amănunte în „*Cronica «en passant fantastică» a şahului*” de Em. Reicher, în Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice”, nr. 464, apărut în al 17-lea an al erei cosmice, Bucureşti, Terra) (n.a).

cînd „Speranţa” trebuia să recepţioneze mesajele trimise de pe Struve, iar mai toţi pasagerii navei aveau să şi le lanseze pe ale lor. În acea vreme în care comunicaţiile nu cunoşteau încă „purtătoarele transluminice”, zilele transmisiilor erau socotite drept mari sărbători, mai importante chiar decît ajunul anului nou, devenit, în reţeaua pluralităţii lumilor, un reper nesemnificativ.

- Pun la punct cea de-a 28-a transmisie, spuse Fairy. Regret că te plictisesc cu iluminaţiile mele, dar trebuie să repet primele 27 de scheme.

Pe uriaşul tablou-machetă al navei întins lîngă ordinator, opt ochi magici se aprindeau mereu altfel. Dacă nu l-ar fi tulburat din meditaţiile lui, spectacolul i s-ar fl părut lui Dav chiar nostim.

- Şi mai ţine mult, integralistule?

- Nu. Am ajuns la a 19-a schemă.

Dav încercă să-şi reînnoade firul gîndurilor, dar atenţia îi era atrasă necontenit de cele opt luminiţe care de fiecare dată alcătuiau o nouă configuraţie. O fi existînd vreo lege în distribuţia lor? se întrebă distrat. În mod ilogic (după canoanele unui comportament obişnuit), fluxul mental i se mută de la planul atît de important pe care-l rumega la combinaţiile de pe tabloul-machetă. În mintea lui prinse a susura o idee. „Parcă aş fi intrat şi eu cu picioarele în pîrîu”, se zeflemisi singur. Dar abia îşi termină Fairy lucrul şi ieşi din sală, că Dav se grăbi spre ordinator şi-l puse în funcţiune. Reluă de la început operaţiile, contemplînd încordat felul în care se alcătuiră primele douăsprezece „constelaţii” şi se strădui s-o ghicească pe cea de-a treisprezecea: rezultatul corespundea situaţiei survenite cu ocazia respectivei transmisii. Trecu la programul numărul 14 şi-l reconstitui şi pe el corect. Deşi mai simplu decît şahul, noul joc îi dădu o satisfacţie înrudită. Ba chiar îl

captivă în aşa măsură încît prin mintea lui Dav soluţiile prinseră să se perinde dincolo de utilitatea lor imediată. „Uite ce nu poate înţelege Umna!” îşi zise zîmbind cînd ajunsese la transmisia a 31-a, care n-avea să aibă loc decît peste ani, cînd el, desigur, nu va mai fi pe „Speranţa”. Apoi, fără să-şi dea seama de ce, ca într-o ciudată supraimpresiune, îşi aminti de Guthrie, de uluitoarea-i planeta, de evadarea lui Lam. Şi într-o clipă, fagurii abstracţi ai jocului de pînă atunci se umplură de o substanţă teribil de reală: modulul 62 din schema 29 conţinea sistemul de alarmă... Problema care-l frămîntase devenea solubilă! Ah, pîrîiaşul!... Într-adevăr, pentru transmisiile la mare distanţă, computerul principal capta energia diferitelor compartimente ale navei. Cu prilejul unei transmisii, erau alese dintr-un număr de cîteva zeci de module ale gospodăriilor anexe opt elemente ce urmau să fie absorbite şi exoloatate, de fiecare dată altele, niciodată două la fel, pentru ca, practic, nici unul să nu fie privilegiat.

Exista însă o dificultate ce părea să anuleze şansa ivită: lista de restricţii după care programatorul energetic decupla sistemul de alarmă purta, din păcate, numărul 29. O unitate mai tîrziu! Dav se simţi ispitit să corecteze el hazardul... Dar chiar dacă transmisia 28 ar fi fost compusă dintr-un singur semnal memoria ordinatorului ar fi păstrat operaţia, iar Cap şi-ar fi dat seama cine fusese autorul. La acest nod al raţionamentelor lui, Dav intui de la sine mişcarea infailibilă, şi figura-i concentrată i se relaxă într-un surîs copilăresc şi demiurgic.

- Am impresia, îi spuse în aceeaşi zi lui Mooneye, că prizonierul nostru e cam nebun. Fie că l-a năucit ultima-i aventura, fie că-i de felul său megaloman, sigur este că bate cîmpii... Ştii ce susţine? Şi Dav imită rostirea lui Lam, destul de expresiv ca să-i atragă celuilalt luarea aminte:

„Ori de cîte ori transmit în spaţiu indicativul LARN oamenii mei îmi răspund dacă şi unde au pus mîna pe o pradă. Numele meu face cît o comoară”...

- Ce rost avea să-ţi divulge secretul său? mormăi căpitanul „Speranţei”. Era neîncrezător, dar curiozitatea îi ciupi totuşi inima.

- Asta m-am întrebat şi eu, spuse simplu Dav. M-am gîndit să nu fie o cursă.

- Cursă, pe naiba! se supără Mooneye. Peste trei săptămîni vom fi pe Struve. Dacă era prin apropiere vreo navă a bandiţilor am fi detectat-o. Cred că ai dreptate... Larn al III-lea este un lăudăros.

După mutra pe care o făcu nu părea însă prea convins nici de ipoteza aceasta. Dar nada aruncată nu putea să nu aprindă imaginaţia ahtiată după afaceri a căpitanului. Tocmai de aceea zilele care urmară i se părură lui Dav îngrozitor de lungi; de cîte ori se găsea singur în cabina sa, cerceta înfrigurat imprimanta calculatorului. Dar degeaba, Cap tot nu se hotarîse să lanseze indicativul comorilor. Să fi ghicit el planul navigatorului adjunct? Greu de presupus, dar prudenţa lui de „lup al spatiilor” îi frîna adînca-i pornire spre îmbogăţiri fabuloase.

Reţinerea lui Mooneye îi procură lui Dav penibilul sentiment al unui eşec şahist: frumoasa lui combinaţie se dovedise un bluff. Nu-i mai rămînea decît să efectueze el transmisia intermediară. Şi la momentul potrivit, puse în funcţiune computerul. Nu-i veni să-şi creadă ochilor mutarea a 28-a a programatorului de energie fusese executată! După cum prevăzuse, Mooneye nu rezistase pînă la sfîrşit ispitei.

Membrii echipajului împreună cu pasagerii „Speranţei” se îngrămădeau în uriaşa sală de întrunirii aşteptînd nerăbdători să înceapă mereu pasionanta sărbătoare a

transmisiilor. Cu toţii se pregătiseră îndelung în acest scop. Fiecare cuvînt al mulţimii de apeluri era drămuit, fiind extrem de scump. Imperativul conciziei le şlefuise tuturora inteligenţa; adesea mesajele dobîndeau o nuanţă epigramatica, iar uneori celor neavizaţi li se păreau de-a dreptul ininteligibile, din pricina laconismului, ceea ce conferea acestui miting solemn aparenţa unui joc plin de umor, dacă nu chiar absurd.

Şi, în timp ce oamenii din marea sală urmareau încordaţi perindarea mesajelor, cu întregul cortegiu de comentarii, glume şi hohote ce se intercalau între momentele strict tehnice, pe culoarele navei, Lam, instruit de Dav, se furişa spre „cuiul” salvator.

Nu este exclus ca Mooneye, să fi fost mai surprins aflînd de evadarea piratului, decît fusese acesta în momentul adormirii lui infrasonore; fiindcă poţi înţelege resorturile unei capcane, dar nu şi pauzele unui miracol. Căci cum s-ar fi explicat altminteri fuga lui Lam? Singurul lucru cert era că sistemul de alarmă nu funcţionase tocmai în răstimpul transmisiilor.

- S-ar fi putut prevedea întreruperea energiei la modulul 62? se adresă furios Mooneye programatorului.

- Nu, bîigui speriat Fairy. Cum să se prevadă? Nici ordinatorul nu ştie dinainte cum va arăta schema calculată. Şi adăugă, ca spre a se disculpa: Dacă nu făceai dumneata transmisia 28 modulul 62 nu rămînea fără curent.

Era o umbră de impertinenţă în replica lui Fairy, dar Cap n-o mai sesiză. În mintea lui parcă se făcuse lumină.

- Nu trebuia totuşi să te las la Lam, mormăi el întorcîndu-se către navigatorul adjunct, dar cuvintele fuseseră rostite mai mult pentru sine.

- Ce s-a întîmplat? întreba Dav, şi figura lui reflecta o totală nevinovăţie.

- Nimic ! răspunse căpitanul, făcînd stînga-nprejur. În ciuda necazului său, Mooneye nu-şi putu reprima sentimentul desfătător că de data aceasta mintea lui se dovedise mai ascuţită decît a lui Dav.

Pe Struve s-au despărţit, într-adevăr, dar nu înainte de a-şi fi jurat dragoste eternă. Ritualul acesta nu devenise în acel secol de expansiune galactică mai puţin ipocrit decît în mileniul anterior, dar ei credeau sincer în acest jurămînt şi cît e omeneşte posibil s-au străduit să-l ţină. Dav i-a jurat Umnei o veşnică iubire (ştiind că esenţa existenţei lui era s-o înşele cu patima şahului), iar Umna i-a jurat lui Dav că-l va-ndrăgi de-a pururi (deşi însăşi despărţirea lor se datora faptului că ea l-a trădat din dragoste filială).

Ciudat era că tustrei (şi Dav, şi Umna, şi Cap) îşi vedeau de traiectoriile sorţii lor, abia aşteptînd fiecare proxima întîlnire. Ocupată de nucleonica domestică a „Speranţei” (deci cu o treabă importantă, dar minoră, întrucît sub această expresie se ascundea tot străvechea arta culinară), şi distrîndu-se cu recoltarea şi clasificarea astroflorei descoperite în cursul întîmplătoarelor escale, Umna îşi trăia efectiv viaţa visînd la necontenitele lor regăsiri, a căror frecvenţă depindea în special de bunăvoinţa şi abilitatea lui Mooneye. Or, căpitanul tragea întotdeauna un profit substanţial cu prilejul acestor „rendez-vous”-uri siderale, deoarece atunci Dav îi acorda plăcerea de a fi manageru angajamentul contractat cu Federaţia galactică şi să-şi cumpere o mica n.i.[21] sperînd că într-o zi Dav se va muta pe „Întîlnirea”, cum o botezase Umna. El însă a preferat să rămînă pe „Invincibilul”, chiar atunci cînd, la început, străbătuseră împreună parsecii. Despărţirile se iveau mai întotdeauna din cauza divergenţelor dintre cei doi bărbaţi. Oricît ar fi beneficiat de

[21] N.I. - navă luminică (n.a.).

pe urma lui Dav, Mooneye nu înţelegea să renunţe la propriile-i combinaţii financiare mai mult sau mai puţin tangente legalităţii cosmice, iar aceste încurcături şi zăboviri erau adesea în contradicţie cu agenda competiţională a celuilalt.

Fiindcă, în ciuda aparenţei, Dav dăduse navei sale numele de „Invincibilul” nefiind mînat de orgoliul suveran al celui care într-adevăr nu cunoscuse înfrîngerea; pentru el acest indicativ însemna un mod de a sfida „o anomalie mentală”. Spre a-şi testa fantasticul creier, dar şi spre a pune la încercare însuşi jocul minţii, avea nevoie de o inteligenţă congeneră, de un alt invincibil. Numele navei era, de fapt o chemare. Şi Dav se avînta neobosit ori încotro i se părea că poate descoperi un *alter ego.* Or, în asemenea situaţii, întîrzierile pricinuite de Mooneye îl scoteau pe Dav din sărite. De vreo cîteva ori a luat-o pe Umna cu el, lăsîndu-l pe Cap să se descurce singur. Dar, fireşte, această tactică nu rezolva nimic, deoarece, de cum se încheia un concurs, miraculosul şahist era solicitat în altă parte, şi atunci, în loc să se certe cu bătrînul, se ciorovăia cu fiică-sa, care îl îndupleca de fiecare dată să-şi amîne plecare. Cap revenea spăşit, dar la prima escală povestea reîncepea, aşa că pînă la urmă Dav a preferat, ştiind că dragostea Umnei acţiona în ambele sensuri, s-o lase la tatăl ei, care astfel mai avea o frînă în escapadele lui de afaceri.

N-a trecut mult timp şi numele lui Dav Bogar a ajuns vestit de-a lungul şi de-a latul Federaţiei galactice. Cel mai mulţi îi spuneau „nebunul spaţiului”, cu uimita ironie că un jucător formidabil ca el mai simţea nevoia să înfrunte genunile siderale în căutarea unui rival. Căci toţi ştiau că, în realitate, chiar dacă Dav primea indemnizaţii importante, ele erau un fleac pe lîngă ceea ce ar fi ştiut să obţină un

campion, ca, de pildă, legendarul Fischer. În fond, în acea vreme de structurare a unor relaţii universale, itinerariile lui Dav ţineau tocmai un asemenea fir de lumină de la o lume umană la alta. Desigur, nu acest lucru îl urmărea el, dar datorită lui Cosmosul devenise şahist. Şahul - e drept - nu reprezenta decît un simplu cod, dar un cod ce simboliza însăşi inteligenţa, geniul şi farmecul omenesc.

Dacă în alte epoci oamenii îşi conjugară entuziasmul urmărind aventurile unor gladiatori, trubaduri, vedete de film sau sportivi, acum cu toţii erau pasionaţi de periplurile acestui solitar al eşichierului.

Dav juca imprevizibil, adversarilor fiindu-le cu neputinţă să sesizeze consecinţele mişcărilor sale, mal ales cînd îmbrăcau aparenţa banalităţii sau chiar a lipsei de noimă. Cursele lui erau întotdeauna prea îndepărtate pentru a putea fi bănuite şi evitate. Un fel de fascinaţie punea cel mai adesea către mijlocul partidei stăpînire pe celălalt jucător, ce se pomenea parcă paralizat ori atras de un *maelstrom*[22]. Această forţă represoare a blocajului exercitat de jocul lui Dav nu semăna însă cu maniera superpoziţională a unui Petrosian, să spunem, deoarece, nu de puţine ori, ca într-o auroră borealăea explodau în final faldurile fastuoase, catifelate şi cu fior cosmic ale unor combinaţii de neuitat. Mulţi mari maeştri mărturiseau că pierderea partidei le procura o plăcere de vrajă. Era ca şi cînd ar fi asistat la un spectacol sideral.

Comentariile meciurilor cîştigate de Dav îşi pierdeau şi ele stilul obişnuit: ar fi trebuit să însoţească fiecare mutare a lui cu un semn de exclamaţie sau să pună unul de întrebare după mai toate mişcările victimei, ceea ce ar fi fost aberant. În mod frecvent, exegeţii recunoşteau că jocul bogarian îi pierdea într-un labirint din care nici ei nu

---

[22] *s. n.* vârtej, vâltoare. (< fr. *maelström*)

pricepeau cum izbîndeau la lumină.

Invincibilitatea lui Dav ar fi trebuit să-i inoculeze un sentiment de superioritate şi astfel să-i taie plăcerea de a mai juca. Dar el izbutea să-şi ţină mereu vie pulsiunea de luptător.

Cînd era în formă, adică de cele mai multe ori, se aşeza cu toată seriozitatea înaintea eşichierului, mai ales că întotdeauna avea ca rivali formidabili maeştri ai planetelor. Desigur, rămînea cîteodată uimit de singularitatea geniului său şahist, dar, întrucît era un om echilibrat, modest şi lucid, extraordinarele-i facultăţi îi apareau drept un rezultat firesc al constituţiei şi al dezvoltării creierului cu care el s-a născut.

- Creierul tău, i-a spus odată un neurocibercriptolog, constituie un caz unic în analele şahului.

- Depinde de cum priveşti problema, i-a răspuns Dav. Dintr-un unghi matematic, mintea mea reprezintă cazul general...

- Adică minţile tuturor celorlalţi nu sînt decît excepţii? l-a contrazis aproape indignat savantul.

- Bineînţeles. Ca şi dreapta care este doar un caz particular al elicei.

- Vorbim despre lucruri deosebite...

- Nu. Vorbim doar în limbi diferite. Mirarea ta mi se pare, dealtfel, surprinzătoare. Fiind un joc matematic, şahul trebuie judecat cu instrumente de aceeaşi natură.

- Encefalul reprezintă însă alt stadiu de organizare, protesta omul de ştiinţă. Este ceva viu.

- Creierul e şi el un joc matematic al naturii.

Iată de ce cîştigarea unei partide (mai cu seamă a uneia frumoase) îi procura plăcere, dar aproape niciodată un sentiment de orgoliu, iar remizele îi creau invariabil o stare de nemulţumire.

E drept că nici unul dintre adversarii săi nu se bucura ca el de un palmares indemn. Dar egalitate însemna, în definitiv, confruntarea unor forţe egale. Cît priveşte remizele cu avantaj[23], ele îi apăreau ca veritabile înfrîngeri, indiferent dacă aparenta superioritate era a lui sau a celuilalt. Şi astfel, treptat, această optică pe care o avea încă dn copilărie i-a devenit o etică de joc. Ceea ce numai Philidor mai făcuse cîndva, la Dav s-a transformat în regulă: nulitatea partidei şi-o socotea ca punct pierdut.

Curînd, el înţelese totuşi cauza profundă a unor remize şi posibilele lor foloase. Egalitatea exista adesea doar între forţa lui şi experienţa socială pe care adversarul o acumulase. Diferitele lumi colindate de Dav constituiau tot atîtea laboratoare ce propulsau practica şi teoria şahului. Cu ele se lupta în ultimă instanţă Dav, şi graţie remizelor, putea sonda şi lua cunoştinţă de inovaţiile şi descoperirile făcute în şah de creierul colectiv aflat în cîte un unghi al Galaxiei. Or, această instrucţie indirectă pe care i-o furnizau partidele nule l-a determinat să-şi modifice opinia asupra lor. Acum le aştepta cu nerăbdare; ele i se păreau singurele confruntări într-adevăr pasionante. Dar tocmai fiindcă învăţa prin intermediul lor, Dav ajungea tot mai rar la remize, ceea ce, fireşte, în ochii lui, le mărea preţul.

După un răstimp însă, pesemne saturat de achiziţiile făcute, avu revelaţia unui lucru pe care-l intuise încă de pe cînd aflase de la Lam de existenţa lui Guthrie. Observaţia milenară că jocul de şah era atît luptă, cît şi problemă tăinuită, de fapt, cu consecinţe teribile. Ca problemă, eşichierul însemna pentru orice minte omenească o structură permutaţională *infinită*; ca mod de luptă însă, el opunea doi adversari cu mijloacele lor de execuţie finite.

---

[23] Remiză cu avantaj este acea egalitate în care una dintre părţi are avantaj material, insuficient însă pentru a da mat (de exemplu, rege + doi cai contra rege) (n.a.).

Cantitatea de informaţie a rivalilor lui Dav - experienţa planetară al cărei receptacul erau - sporea direct proporţional cu talentul şi tăria lor de joc. Dar, în comparaţie cu ei, Dav înaintase departe în incomensurabilele spaţii ale şahului. Concluzia era limpede: cîtă vreme nu descoperea un creier mai puternic decît al său, Dav continua doar să varieze pe tema jocului cu sine însuşi.

Iată cum i se consolidase hotărîrea de a-l descoperi pe Guthrie, şi, prin el, pe fantasticul monstru şahist.

Ca toate speluncile galactice care se respectă, „Ochiul săgetat” se găsea surghinuit la mare adîncime sub solul planetei Drian (tocmai la nivelul 157), dar o rafinată originalitate îl cocoţase lacustru (deasupra unor unde artificiale), ceea ce-i dădea aerul unei inocente primitive. Într-unul dintre cotloanele colibei o dibui Dav pe batrîna deşcă siderală, ce răspundea la numele de Guthrie, cînd îndeobşte mai era în stare să răspundă la vreun alt stimul decît acela al zgomotului ingurgitat industrial.

La cel dintîi contact, Dav n-a reuşit să-i smulgă decît cîteva sunete guturale care semnificau, pesemne, umplerea cănii.

- Degeaba încerci să scoţi acum ceva de la el, îi spuse lui Dav lacustrierul. E cu totul zgrombit. Peste două zile însă...

- De unde ştii?

- Ei, asta-i ! Cum să nu ştiu în cît timp îşi beau clienţii rezervele? Şi omul arătă pe un raft un şir de recipiente. Astea au mai ramas. Exact pînă poimîine. Ceva se petrece în burduful său atunci cînd rămîne fără... combustibil - cred că i se revarsă bila - fiindcă o vreme este treaz şi bătăios.

Dav îşi întoarse privirle spre omul implantat pe scaunul de alături: era un bătrîn deşirat, chel, bărbos, cu ochii

injectaţi şi pierduţi parcă în neant.

- Şi cine plăteşte consumaţia? Căci s-ar părea că hălăduieşte aici de multişor...

- De multişor! rîse lacustrierul. Cred că n-avem noi împreună atîţia ani... În ce priveşte consumaţia, cine vrei să i-o plătească? Şi-o achită în răstimpul în care este treaz. N-aş greşi dacă aş spune că el e stîlpul localului nostru.

-Da !? făcu bucuros Dav. Nu cumva joacă şah?

- Nu, şahul e o distracţie scîrboasă - aşa zice el. Guthrie joacă flip-flop.

- Asta ce mai e?

- Ai să văzi cînd o să-nceapă nebunia.

Şi nebunia se porni în momentul în care Guthrie, în pană de zgromb, reveni la suprafaţa vieţii de toate zilele. Lacustrierul avusese dreptate să-l socotească pe ciudatul client drept „stîlpul localului”. Amatori veniţi şi din alte sisteme se înghesuiau să joace cu Guthrie flip-flop. Şi fiindcă bătrînul nu putea lupta cu toţi, avea loc, pe lîngă concursurile de triere, o adevărată licitaţie. Sume importante erau vărsate ca un fel de caniotă ce revenea restauratorului, în cazul în care depunătorul pierdea. Cîştigul lui Guthrie - stabilit direct între acesta şi adversarul său de la masă - era evaluat în recipiente cu zgromb veritabil[24]. Jocul propriu-zis părea la fel de trăsnit. Alcătuirile flip-flop-ului aduceau formal cu meandrele dominoului - numai ca în loc de jetoane erau folosite diferite sorturi de sticle cu super-elixire. Prin aceea că piesele puteau în anumite situaţii să fie capturate, flip-flop-ul semăna cu

---

[24] Zgrombul veritabil - produs doar în laboratoarele din Zgrombovia - era un superelixir bizar, care, în pofida reacţiilor lui euforice, nu dăuna organismului. În epoca în care se desfăşurau evenimentele istorisite, zgrombul nu fusese încă interzis; în schimb, preţul său enorm era, practic, prohibitiv (un recipient obişnuit de zgromb veritabil costa de zece ori mai mult decît un cartuş cu preţiosul element 158) (n.a.).

şahul şi majong-ul, iar cu pocherul datorită faptului că miza putea fi suprasolicitată. Toată această insolita mixtură era alambicată şi aleatoriu cu ajutorul unei perechi de zaruri policrome.

Dav nu se angajă imediat în competiţie, deşi, după ce studie o zi jocul lui Guthrie (chiar şi privilegiul de a asista la partide era scump), îşi dădu seama că prinsese destul ca să intre în luptă. Filmul pe care-l făcuse îi întărea această convingere. Voia însă ca, descifrînd anumite posibile izomorfisme între structuri, să aprecieze tăria talentului şahist al bătrînului.

Cel puţin la flip-flop, acesta era, într-adevăr, imbatabil. E drept că majoritatea partenerilor săi se aflau acolo mai mult din orgoliu şi curiozitate decît din vocaţie, dar şi flip-flop-iştii puternici se pomeneau pînă la urmă învinşi. Acum Dav avea certitudinea că Guthrie (o dovedea felul în care reuşea să anihileze loviturile hazardului) era sau fusese un excelent şahist.

- Pe ce jucăm? se interesă Bogar atunci cînd se hotărî să-l înfrunte la rîndu-i pe bătrîn.

- Să începem cu zece carafe. Apoi vom vedea.

Guthrie cîştigă uşor şi repede.

- Mai vrei? întrebă indiferent.

- Da.

- Bine, dar acum jucăm pe-un butoiaş de-o sută...

- Primesc. Răspunde-mi, însă la o întrebare.

- Ce-ntrebare? mormăi Guthrie.

- Joci şah?

- Dă-l naibii ! E un joc dezgustător.

- Poate pentru tine. Dar nu mi-ai răspuns. Şi ştiu de la cineva care te-a cunoscut că ai fost un şahist grozav.

- Pe atunci nu descoperisem încă flip-flop-ul. Dar de ce te interesează chestiile astea?

- Presupune că dacă îţi cîştig butoiaşul în loc să ţi-l iau, mă mulţumesc cu... adresa planetei pe care...

- N-are nici un rost, se împotrivi celălalt. Eşti nebun !?... Am uitat-o...

- Poate îţi aduci totuşi aminte de ea...

- De ce-mi iroseşti timpul! se supără unul dintre spectatori.

- Acum e rîndul meu să-ncep, spuse imperturbabil Dav şi mută prima butelcă...

Din nou învinse bătrînul, dar de data aceasta după doua ore de înverşunată luptă.

Era atît de furios şi de uimit, încît ultima butelcuţă pe care o cîştigase o şi goli, de parcă alcoolurile tari ale zgrombului nu erau decît apă.

- Dacă toţi m-ar face să pierd atîta timp unde aş ajunge! bombăni el. Şi nu pricep de ce te-am bătut atît de greu...

- E simplu, spuse dulce Dav. Prima oară am mizat doar pe zece carafe. Nici nu merita efortul. Cum am ridicat potul, parcă mi-a venit poftă de joc. S-ar putea ca, plusînd la o mie de carafe, să te şi bat.

Guthrie se uită chiorîş la Dav şi emise un soi de rîs cavernos:

- Ai de unde să le plăteşti?

Dav îşi scoase din buzunar cunoscutul obiect intitulat p.m.c.[25] şi-l întinse lacustrierului care se holba la el:

- Verifică, te rog, dacă valorez o mie de carafe !

Omul înşfăcă plăcuţa şi se repezi la c.t.[26]

- Recunoşti ca ai fost şahist? reluă Dav discuţia rămasă-n aer.

- Şi dacă recunosc ce-i cu asta!

---

[25] p.m.c. – plăcuţă magnetică de creanţe (n.a.).
[26] c.t. – complex de transmisii (n.a.).

- Ar fi un pas înainte. Vreau să-mi spui unde-i planeta pe care ai jucat şah şi cum a decurs toată povestea...

- Nu cumva ai de gînd să mergi acolo? făcu ochii mari Guthrie.

- Ba da. Şi numai tu mă poţi ajuta să ajung...

- După cum văd că joci flip-flop, ar trebui să fiu un criminal... Nu. tinere, îmi pare rău, dar nu-ţi pot spune... Mintea mea veştejită a uitat tot ce-i legat de acel coşmar. Şi nici nu mai ţine să-şi amintească...

Spectatorii din jurul lor urmăreau perplecşi acest dialog năstruşnic.

- Acum ţi-ai găsit prilejul să te pui la taifas? îi strigă lui Dav unul mai nerăbdător. Hai începe o altă partidă sau lasă-mă pe mine...

În momentul acela reapăru lacustrierul.

- Am verificat, îngăimă el transfirgurat de un incomensurabil respect. Poţi cumpăra tot ce-i aici !

Un freamăt de surpriză izbucni în sală.

- Ei, propuse plictisit Dav, ridicîndu-se de pe scaun, jucăm pe o mie de „fiole” sau mă duc să caut un flip-flop-ist ca lumea?

- La naiba izbucni ca pălmuit Guthrie. Îndrăzneşti să vorbeşti aşa de parcă m-ai fi bătut !? Aşaza-te şi joacă!

Partida ţinu aproape cinci ore. Tot Guthrie avea s-o cîştige, dar la sfîrşitul ei era în acelaşi timp radios şi înnebunit de ciudă:

- Mai joci? mîrîi provocator.

- Poate că mai sînt şi alţi amatori, răspunse evaziv Bogar. Şi se întoarse către spectatorii care-l înconjurau.

- Mie mi-a cam pierit cheful, spuse careva. Mai degrabă aş paria pe unul dintre ei.

- Să pariem ! izbucniră mai multe glasuri şi imediat se încinse hora rămăşagurilor.

- Cît ai cîştigat pînă acum? întrebă Dav.

- Alea patru rafturi, răspunse mîndru bătrînul. Fără să socotesc balercile pe care ţi le-am stors ţie. Mi-ar ajunge pentru un an...

- Bine, reluă Dav şi se adresă lacustrierului: Ai spus că pot cumpăra tot ce-i aici. Am cumparat !!. Doar cele patru rafturi nu-mi aparţin. Ne-am înţeles?

- Da, murmură copleşit vînzătorul.

- Ce vrei, de fapt, cu tot circul ăsta? rosti cu glas scăzut Guthrie, vădit contrariat.

- Să te bat!

- Dar... dar nu vezi că nu eşti în stare?! bîigui campionul flip-flop-ului şi nu putu sa-şi sugrume dorinţa de a seca o nouă butelcuţă cu zgromb.

În sufletul său se petreceau nişte reacţii ciudate. Nici unul dintre învinşii lui de pînă acum nu cutezase (din pricina mizei enorme) să-l înfrunte mai mult decît o dată. Nebunul din faţa lui se încumetase totuşi s-o facă de trei ori şi se părea că nu va da înapoi nici a patra oară să se arunce în luptă. Şi, deşi învinsese mereu, bătrînul avea gustul de cenuşă al înfrîngerii: în jocul necunoscutului descifrase o forţă teribilă. Însăşi chinuitoarea şi lunga rezistenţă pe care i-o opunea era o dovadă. Mai mult încă: o insolentă sfidare.

- Am impresia că eu nu te pot bate, dar ţie ţi-e frică să joci cu mine, spuse într-o doară Dav, şi celălalt simţi că ia foc.

- Singur ţi-ai căutat beleaua! replică bătrînul cu o furie de gheaţă. Am vrut să te cruţ. Îţi mai ofer şansa să pierzi. Vom juca pe tot ce-am cîştigat pînă în acest moment. Dacă te bat faci praf o avere, dar te poţi socoti fericit. Dacă însă învingi eşti ca şi mort. Nimeni, după ştiinţa mea, nu s-a mai întors viu de acolo.

Şi-au început a patra repriză.

Spre stupefacţia tuturora, ostilităţile n-au durat de data aceasta decît un sfert de oră şi s-au încheiat prin victoria lui Dav.

Palid, Guthrie contempla cu jale nepreţuitele rafturi pierdute şi bolborosi:

- S-au dus! Acum sînt toate ale tale...

- Te ascult, îi ceru impasibil Dav.

- Îmi împrumuţi un şip?

„Dacă mai continua să bea, îşi zise Dav, în curînd n-o să mai fie bun de nimic”.

- Mai întîi achită-ţi datoria.

- Ha, ha, ha! scheună cu o nebunească veselie Guthrie. Ţi-e teamă că n-ai să cazi în cursă! Şi se gîndi: „Trebuie să-l fac să mai joace o dată! Totul n-a fost decît o întîmplare stupidă. Poate chiar a trişat cînd a aruncat zarurile...” Bine, îţi voi răspunde, reluă cu glas tare. Dacă însa n-ai să pricepi răspunsul meu înseamnă că n-ai ce căuta acolo. Planeta aceea belstemată se găseşte undeva pe un plan pe care, aici, dacă jucăm cu albele, îl intersectează traiectoria lui Drian, iar departe, pe cîmpul negrului, orbita lui Blasphem... Mă urmăreşti? se întrerupse batjocoritor Guthrie.

- Pînă acum n-ai spus mare lucru.

- Atunci deschide-ţi urechile şi ascute-ţi mintea! Drian este regele alb, iar Blasphem e regele negru, şi tot acest eşichier sideral a încremenit la a 33-a mişcare din a treia partidă jucată de Kim Kerim împotriva lui MŞ-8[27]. Ai înregistrat?

- Da.

- Lanţurile de pioni, le vezi?! rînji răutăcios bătrînul. Şi, fiindcă Dav nu-i răspunse, continuă dispreţuitor: Pionul cel mai avansat ai negrului este mormîntul pe care-l rîvneşti. Şi iar izbucni în rîsul său strident: Să nu pretinzi că n-am jucat

[27] Cea de-a opta maşină de jucat şah a lui Kim Kerim (n.a.).

cinstit! Ce-ai rămas aşa, năuc!?

De fapt, de mult nu-l mai încercase pe Dav o asemenea plăcere şahistă. în clipele în care păruse năucit, creierul său lucrase vertiginos, pentru ca, în final, să fulgere un nume: Tehom! Dar dacă nu-i decît scornirea unui beţiv senil?”

- Mai joci? întrebă simplu Dav şi bătrînul oftă de nerăbdare.

- Ai zis că-mi dai un şip...

- Ia-ţi! se învoi Dav. Deşi ar putea să-ţi strice. Şi, în timp ce Guthrie deşerta în seceta gîtlejului său o nouă butelcă, îl întrebă: Acolo... există un număr de partide fix sau poţi încerca oricîte?

- Douăzeci! hohoti celălalt. Nici nu ştii unde ai să ie duci şi te interesează cîte partide ai să joci?

- Nu ştiu, dar am să aflu curînd, rîse şi Dav. Mizăm tot zgrombul de aici. Iar de data aceasta îmi vei răspunde clar: numele planetei dacă-l are şi coordonatele ei.

Sala era tălăzuită de vacarmul spectatorilor grăbiţi să încheie noi pariuri, ale căror cotă urcau în săgeată.

- Joc, spuse hotărît Guthrie, dar mai împrumută-mi cinci şipuri.

- Vrei sa mă laşi fără adversar? se împotrivi bănuitor Dav.

- Îţi jur: din acest punct de vedere joc fair. De altfel, continuă culant bătrînul, chiar dacă m-ar turti, peste cîteva zile s-ar duce efectul zgrombului şi m-ai avea din nou la dispoziţie. Dar nu te mint. Pot goli şi zece fiole din astea fără să-mi facă rău. Dimpotrivă. Ele îmi vor da puterea să te înving. în această privinţă îţi declar deschis: voi fi necruţător şi perfid. Şi nu numai pentru că vreau să-mi recîştig avutul, ci şi ca să te scap de la o pieire sigură. Ceva din nebunia ta mi-a amintit de tinereţe...

- Nu mai sporovăi atît şi joacă, îl întrerupse Dav, împingîndu-i sub nas cinci butelcuţe.

- Vrei să mă scoţi din fire... Fie! Aruncă zarurile!

Şi bătălia reîncepu în tăcerea desăvîrşită a celor înghesuiţi în marea hrubă a „Ochiului săgetat”. Bătrînul acţionă din deschidere energic, imaginînd cele mai neverosimile poziţii de agăţare şi învăluire. În primele trei ore de joc, înverşunarea şi înde!ungata-i experienţă l-au handicapat serios pe Dav, care a fost în cîteva rînduri cît pe-aci să cadă în capcanele întinse. L-a salvat fenomenala sa capacitate calculatorie, graţie căreia a putut dizolva de-a lungul secvenţelor ulterioare gravele slăbiciuni de prindere. O data l-au ajutat şi zarurile, ale căror culori, coincizînd cu acelea ale mişcării lui Guthrie, i-au anulat acestuia o serie de încolăciri în avans.

- Nu te bucura! făcu sumbru bătrînul. încă nu ştii ce te aşteaptă. Aici şi mai ales *acolo.* Eu îţi întind curse, dar planeta aceia afurisită te va atrage fatal pe solul ei pustiu... Pe dunele de calcar, ca o mare de şerpi, nu vei găsi decît o singură oază... Ha, ha! Un cimitir de astronave... Te vei simţi absorbit de o gură de iad... Şi printr-o galerie... Deodată, observînd mişcarea pe care o făcuse Dav, se întrerupse şi porunci lacustrierului: Adu planşele înclinate, arcurile, podurile!... Şi butelcile cu ambalaj magnetic.

Şi în runda a treia - cea care durase cinci ore – „cîmpul de luptă” fusese prelungit, ca să poată cuprinde mulţimea de şerpuiri iscate în jocul complicaţiilor. Acum însă imaginaţia demenţială a lui Guthrie recurse la ceva ce numai foarte rar se mai văzuse în meciurile de flip-flop: jocul topologic.

- Pînă acum n-ai mai jucat aşa, remarcă Dav atunci cînd adversarul său prinse a-şi construi nişte structuri în spaţiu.

- N-am mai jucat fiindcă n-aveam nevoie, dar este regulamentar. Sînt permise orice figuri posibile.

Şi, hohotind satanic, bătrînul clădi un pod suspendat peste masa de joc. Uimiţi şi încîntaţi, toţi privitorii îl aplaudară în delir.

- Ei, te predai! rînji Guthrie, golind cu obidă al treilea şip cu zgromb.

- De ce aş face-o? răspunse cu o stranie veselie Dav. În sfirşit, jocul îmi pare aproape şahist de frumos!

În mod paradoxal, tocmai atunci cînd Guthrie credea că şi-a copleşit adversarul, acesta avu certitudinea izbînzii. Forţa de calcul a lui Dav era atît de uriaşă încît, asemenea unei arme care devine eficientă doar cînd bate foarte departe, abia în configuraţiile labirintice create de noua ipostază a disputei se putu desfăşura din plin.

Pe cînd cei doi rivali îşi construiau capcanele spaţiale, lacustrierul porunci ca pereţii speluncii să fie scoşi, iar temelia clădirii să fie mărită, astfel încît asistenţa să nu stînjenească manevrele luptei. Trecuseră şase ore de joc. De pe masa startului, structuri cu ciorchini de butelci policrome se avîntau tridimensional, se înfăşurau, se lăţeau, se arcuiau îndrăzneţ, străpungeau pista de pornire, ca să-şi reia traiectoria de sub masă (aceasta trebui curînd să fie înălţată, iar combatanţii începură să opereze cu ajutorul unor scări şi podeţe improvizate).

Pe măsură ce complicaţiile sporeau, Dav se simţea tot mai în largul său. Guthrie deşertase încă două şipuri, avea ochii injectaţi (din pricina iritării sau a elixirului?) şi-şi spunea că e momentul să zvîrle în bătălie atuul hotărîtor.

- Uite ce voi face acum! îi suflă potrivnicului său la ureche printre aburii de zgromb. Şi, spre uimirea tuturora şi chiar a lui Dav, bătrînul montă deasupra magistralei o bandă-Moebius. Daca pici în ea - reluă ca halucinat - eşti ca

şi pierdut: te vei învîrti într-una pe un singur plan.

Bogar gîndi că, din punct de vedere plastic, flip-flop-ul e probabil cel mai încîntător joc din Galaxie. Dar structurile severe ale şahului, ca nişte fugi de orgi siderale, îl atrăgeau totuşi mai mult.

- Nu ai scăpare, gîfîi bătrînul. Nici aici, nici *acolo.* Totuşi, dacă pierzi acum eşti un om norocos.

- Nu voi pierde, îi răspunse Dav. Sau voi pierde doar dacă vreau.

Stăteau cocoţaţi pe scările lor înalte şi-şi vorbeau în şoaptă, dar cu un fel de vrăjmăşie tandră.

- Nu vezi? Dinandins ţi-am construit laţul ăsta topologic. Am calculat toate probabilităţile zarurilor. Orice ţi-ar cădea, eşti captiv la infinit.

- Aşa e, uiţi totuşi că mai am o mişcare de încolăcire...

- Ce contează! N-ai voie să revii pe drumul obişnuit. Te poţi încolăci cît vrei în labirintul tău... Hai, primeşte-ţi înfrîngerea. Ai jucat, într-adevăr, grozav, dar, spre binele tău, ai pierdut.

- Nu, spuse sec Dav. Am o ieşire la care nu te-ai gîndit.

- Fie-ţi milă de tine! murmură bătrînul, brusc cuprins de nelinişte. Nimeni n-a scăpat de *acolo...*

- Nimeni? Dar tu cum ai scăpat?

- Eu... şi în ochii lui Guthrie luci o văpaie drăcească. Eu am învins maşina.

- Atunci o voi învinge şi eu.

- N-ai cum, fiindcă nu ştii unde e.

- Ai să mi-o spui cînd te voi bate.

- Nu mai joc cu tine, îmi ajunge cît am cîştigat acum.

- Aici te-nşeli. Din capcana în care m-ai băgat, construiesc în sus o lungă dublă bandă a lui Moebius, şi la mutarea următoare eşti prins şi tu. Aşa că partida e remiză, iar zgrombul rămîne al meu. Bătrînul se holbă stupefiat la

Dav şi cu mîna tremurîndă goli ultima „fiolă” de elixir. Şi nu uita că îmi datorezi şapte şipuri. Aşa că-ţi propun un tîrg convenabil. Spune-mi numele planetei şi te las să cîştigi.

- Tehom! bîîgui Guthrie la capătul puterilor.

Abia atunci crezu Dav că şi-a terminat misiunea pe Drian şi, cu gîndul la suprema bătălie a vieţii lui, coborî ţeapăn de pe scară.

Şi Tehom, acest cuvînt care unui popor arhaic îi trezea spaimele abisurilor, lui Dav Bogar îi insufla sacra voluptate a implacabilei confruntări cu genunea.

Îndemnat de afinitatea bioformelor asemănătoare, Dav se îndreptă imediat spre unul dintre grupurile de umanoizi. îi veni în întîmpinare un ins nu prea înalt, îmbrăcat, ca şi ceilalţi tovarăşi ai săi, într-un trening modular. Aşadar pentru ei atmosfera era respirabilă.

- Bun sosit! îi spuse în a treia limbă galactică individul, schiţînd cu singurul său ochi spîn de gene un zîmbet care lui Dav îi păru suspect. Avea o faţă vînătă şi brazdată de cute adînci. Cînd ai căzut în cursă, cred că nu te aşteptai să găseşti un asemenea bîlci...

- Poate că mă aşteptam, îi răspunse Dav. De unde eşti?

- De pe planeta Glaf din sistemul Sargami...

- Noi îl numim Procyon...

- Asta înseamnă că vii din...

- Nu, sînt un cebe[28], dar părinţii mei au fost de pe Terra.

Ceilalţi umanoizi îl înconjurară, şi Dav observă că majoritatea aveau obrazul unor bătrîni.

- S-ar zice că sînteţi de mult aici.

- Ultimul dintre noi care a debarcat în această hrubă a

[28] CB – cosmobăiat sau cosmoboy, adică un om născut în spaţiul cosmic (n.a.).

făcut-o acum vreo cinsprezece ani. Dar - îl vezi pe Krumch, moşneagul care zace în fotoliul acela? - el a picat acum vreo tresprezece decenii... Era un cebe ca tine şi a ajuns aici de mic.

- Pentru el infernul a fost ca un orfelinat, rîse strîmb un tip cu capul verzui, trapezoidal şi cu urechile clăpăuge.

- De ce nu-ţi scoţi ţoalele astea siderale? întrebă un lungan pe care, după înfăţişarea lui păsărească, Dav îl bănui de pe o planetă din Capella. Nu-i nevoie, continuă el, văzînd că Dav îşi consultă atmoscopul. Toţi muritorii din clasa HH pot respira excelent în aerul de-aici. Şi, în timp ce noul venit îşi trase de pe cap casca, adăugă cu un fe! de orgoliu antropomorfic: E limpede că vizuina asta a scornit-o doar unul ca noi!

- Şi n-aţi încercat să ieşiţi din colivie? îi cercetă Dav, adoptînd stilul lor. Nu-i răspunseră. Aşadar n-aţi reuşit? Rîseră răutăcios în cor. Şi mesele astea ce rost au?

- Sînt mese de şah. N-ai auzit niciodată de acest joc? şi din nou prinseră a hohoti cu un soi de veselă disperare. Chicotea tuşit pînă şi bătrînul care zăcea în fotoliu.

- Ba am auzit, rîse şi Dav. Tocmai din pricina şahului am descins aici. Spre deosebire de voi, n-am căzut în cursă, ci am venit dinadins ca să joc şah. Înţelegeţi?

Hohotele tuturora amuţiră, dar după cîteva clipe erupseră din nou, asurzitor. Peste obrajii scofîlciţi ai moşneagului şiroiau lacrimile cînd se hotărî să articuleze cu greu:

- Omul acesta este nebun!

- Poate că ai dreptate, bătrîne, zise Dav. De altminteri, aşa mi s-a şi spus: ***nebunul spaţiului***.

Umanoizii fremătară şi parcă o undă de simpatie se distingea în larma lor.

- Bine, nebunule! spuse Krumch. Avea figura unui

înţelept, şi dintre fiinţele cu aspect uman aducea cel mai mult cu Dav. Nimic mai lesne, decît să facem o probă. Duceţi-mă la o masă! porunci el.

- De unde eşti? întrebă Dav pe cînd îşi potriveau piesele.

- Epsilon Eridani numiţi voi sistemul de unde veneau părinţii mei. Joacă tu cu albele. Cînd am căzut aici, n-am avut mai mult de doi-trei ani. Ai mutat bine, dar sîntem abia în deschidere. Aş putea susţine că toată viaţa n-am făcut altceva decît să joc şah. Am fost învăţat să joc şah după cum pe planete copiilor li se dă o meserie vitală. Nu cred că e bună ultima ta mişcare. Probabil că mintea mea era potrivită pentru această îndeletnicire, fiindcă la început foarte rar m-a învins cineva, iar apoi nimeni n-a mai fost în stare s-o facă. Nu te-ai descurcat rău. Înseamnă că eşti mai primejdios decît pari. Dar atunci de ce nu joci mai agresiv?

- Fiindcă îmi place să joc cu tine, surîse Dav.

- Să joci sau să te joci?

- Şi una, şi alta.

- Nu te bucura prea curînd. Şi nu te întrebi de ce totuşi n-am îndrăznit să intru în sala în care se joacă pe viaţă şi pe moarte?

- Nu, deoarece deocamandată nu cunosc regulile celuilalt joc.

- O clipă! Ai nişte manevre foarte ascunse. Chiar ţi se părea că mă poţi încolţi atît de repede? Dar să revenim la discuţia noastră. Nu este vorba de un alt joc, ci de un alt adversar: o maşină extraordinară sau un om cu un creier teribil, căci îndărătul maşinii tot mintea unui om trebuie să fie. Nimeni nu ştie însă nimic, fiindcă nimeni nu s-a mai întors vreodată de acolo.

Şi bătrînul arătă cu mîna înspre un ieşind semielipsoidal, ca o intrare ce se vedea în mijlocul peretelui

din fund al imensei incinte.

- Şi au încercat mulţi să intre?

- Mulţi, dar nimeni nu s-a mai întors să povestească ce i s-a-ntîmplat.

- Se zvoneşte că totuşi cîţiva ar fi scăpat. Eu n-am ajuns să stau de vorbă decît cu unul, bătrîn şi el, cam smucit şi beţiv.

- Se ştie aşadar de planeta aceasta şi nu s-au gîndit să ne salveze!?

- Circulă fel şi fel de poveşti. Nimeni însă nu le ia în serios.

- Dar tu cum de le-ai luat?

- N-ai spus chiar tu că eu sînt nebun! zîmbi Dav.

- Nebun nenebun, ai profitat de discuţie şi iar ai încercat să mă-nvălui, mîrîi Krumch. Uite ce-ţi răspund eu.

- Joci grozav, unchiaşule! exclamă Dav. De ce n-ai cutezat să te salvezi?

- Poate că mi-a fost teamă, gemu bătrînul.

- Teamă de maşină?

- De maşină sau poate de lumea exterioară. Eu nu ştiu decît să joc şah. Chiar dacă scăpăm de aici, ce era să fac. Nu mă pricep la astronave... Odată ajuns afară, aş fi fost ca mort. Aici ne dau de mîncare, de băut, cei dintr-o altă bioclasă primesc gazele necesare respiraţiei... Aici am tot ce-mi trebuie ca să supravieţuiesc. Am trecut de o sută treizeci de ani şi-o să mai trăiesc cîteva decenii... Ai început să complici îngrozitor jocul. Vezi să nu cazi în propriile tale capcane. În ceea ce-l priveşte pe omul cu care ai discutat, nu este exclus să fi spus adevărul. Am impresia că vreo patru dintre tovarăşii mei de captivitate au reuşit să scape.

- Ce te face să crezi asta?

- Există acolo două uşi.

- Nu se vede nimic.

- Acum nu, dar de îndată ce intră cineva, peretele devine transparent...

- Şi cum poate pătrunde cineva dincolo?

- Păşeşti pe o mică platformă din faţa intrării, şi ea se deschide automat. Tot ritualul acesta se moşteneşte din generaţie în generaţie, căci, probabil, construcţia dăinuie de cîteva secole...

- De cîteva secole? Şi cei care mor?

- Cei care mor sînt vîrîţi în nişele de colo, iar restul e treaba maşinii. Dar e absolut stupidă mutarea ta! Unde vrei să ajungi?

Pînă atunci mai mult vorbiseră, piesele fiind mişcate aproape fără nici o pauză. Şi deodată moşneagul rămase pe gînduri.

- Spuneai că sînt acolo două uşi... stărui Dav.

- Să sporovăim mai puţin şi să jucăm mai atent, hîrîi tuşind Krumch. Aşa... în sfîrşit înţeleg... Ai avut un plan nemaipomenit, dar n-ai fost destul de subtil. Dacă mişcarea nu ţi-ar fi fost atît de bizară m-ai fi păcălit... Ha! ha! ha! Bătrînul tresăltă radios în fotoliul său. Putem continua. Da, două uşi. Doar de patru ori s-a deschis uşa din dreapta. Încolo, după fiecare întîlnire nefericită, se deschidea uşa din stînga.

- De unde ştii cum erau partidele.

- „Ecranul” rămîne luminat atîta timp cît cel dinăuntru n-a părăsit sala, iar în momentul în care acesta se ridica de la masă îmi dădeam seama dintr-o privire cum s-a terminat partida. Or, de fiecare dată cînd s-a deschis uşa din dreapta, lupta s-a încheiat remiză. Dar ce faci?! Pierzi calitatea jucînd astfel.

- Ţi-o dăruiesc, bătrîne. De altfel o meriţi.

- Iar mă sileşti să-mi pierd timpul cu calcule astronomice.

- Nu te silesc, dar tu nu vrei deloc să cedezi...

- Chiar speri să mai baţi?

- Nu ştiu: Joci formidabil şi ca să pot cîştiga, te atac unde bănuiesc că eşti mai slab: te împing în labirintul variantelor.

- Mă împingi?! Mă îmbrînceşti! Dar stai, copile, nimeni nu mă poate obliga să-ţi iau turnul...

Dav rîse şi-i ţinură hangul chiar şi chibiţii care nu erau jucători prea puternici: înţelegeau cu toţii că bătrînul nu mai avea siguranţa dinainte.

- Şi mai departe?

- Şi mai departe, poftim! Mut acest nevinovat pion...

- Nu, m-am referit la cele două uşi, la cele patru remize şi la beţivanul de Guthrie care s-a lăudat că a bătut maşina.

- Minte! ţipă indignat Krumch. Nimeni n-a bătut vreodată maşina. Măcar de o sută treizeci de ani încoace. N-ai putea să mi-l descrii pe individul ăla?

- Îl recunoşti? şi Dav scoase din haină microfilmul pe care-l făcuse în spelunca lacustră.

Bătrînul îl studie îndelung, apoi mormăi:

- Cred că-mi amintesc de mutra lui. Minte.

- Adică n-a zmuls decît egalitatea...

- Da. Apoi a părăsit încăperea prin uşa din dreapta şi după cîteva ore, caverna noastră a trepidat ca atunci cînd îşi ia zborul o astronavă. Şi la venirea ta am simţit vibraţiile coborîrii... Iar îmi arunci nisip în ochi! Acum laşi în priză chiar dama.

- Uită-te mai bine! N-ai altă cale decît s-o iei.

- Probabil, răspunse cam indispus celălalt, dar dacă ţi-o iau îţi activez atacul şi nu mai am şanse de victorie.

- Tot ce mi-ai istorisit a fost din cale afară de interesant! Primeşti remiza, bătrîne?

- O primesc, du-te naibii! N-am mai jucat în viaţa mea

o partidă atît de ciudată. Şi acum ce-ai de gînd?

- Să fac ce n-ai făcut tu: să intru în cuşca fiarei.

- Ţi-am mai spus că, afară, viaţa mea nu valorează nimic.

- Eşti lipsit de fantezie. Aţi încercat să pătrundeţi dincolo doi oameni? Tu, să zicem, împreună cu cineva care să nu joace şah, dar care să ştie cum se dirijează o cosmonavă...

- De cînd trăiesc aici nu i-a trecut nimănui prin minte un asemenea lucru.

- Dar acum ţi-ar putea trece?

- Vrei adică să intrăm împreună?

- De ce nu? Eu oricum mă voi duce. Tu însuţi ai afirmat că o remiză deschide uşa din dreapta. N-am nici o îndoială că o remiză voi reuşi să obţin. Îndărătul maşinii - tot tu ai spus - există creierul unui om. Or, nici o făptură n-a fost în stare să mă bată vreodată. Şi Dav se ridică de la masă. De altminteri, sînt sigur că şi tu ai putea să realizezi o remiză. Dar, zi, cîte partide are dreptul să dispute cel care se-ncumetă să intre?

- Nu le-am numărat.

- De ce? Ar fi fost interesant...

- Crezi? Chiar de ce nu le-am numărat?

- Fiindcă erai convins că n-ai să fii niciodată adversarul maşinii...

- Nu numai din cauza asta... Ba nu din cauza asta. Acum ştiu: cel care joacă „în cuşcă” acoperă tabla aşa că de aici nu-i posibil să-i urmăreşti mutările decît întîmplător, cînd se ridică de la masă. Partida - pricepi? - nu-mi trezea nici un interes. Doar configuraţia finală îmi spunea ceva, şi aceasta în cazul atît de rar al unei egalităţi.

- Totuşi nu ţii minte nimic? Se jucau zece partide?

- Poate şi mai multe...

- Guthrie susţinea că numărul maxim era de douăzeci.

- Din nou a minţit.

- Eşti chiar atît de sigur?

- Da. N-avea în nici un fel posibilitatea să afle numărul maxim. Să presupunem că a obţinut remiza la al douăzecilea round. De unde ştia el, de vreme ce a şters-o, că altcineva n-a ajuns la acelaşi rezultat după cincizeci de partide?

- Şi ai impresia că s-au disputat cîndva atîtea?

- Nu. Vreau doar să spun că nimeni nu ştie nimic şi că deci beţivanul tău este pur şi simplu un mitoman.

- Nu-i exclus, dar mitomanul a forţat totuşi accesul în ucigătorul sanctuar. Ei, mă-nsoţeşti?

Bătrînul nu răspunse. Ochii săi priveau parcă fascinaţi spre peretele dindărătul lui Dav. Acesta se întoarse ca ars şi, văzînd ieşindul semielipsoidal luminat ca un ecran, fugi într-acolo. Cel dinăuntru era tocmai cefalopodul întîlnit la coborîrea pe Tehom.

Dav ciocăni în peretele transparent ca să atragă atenţia făpturii de dincolo; apoi izbi din răsputeri cu un obiect metalic; se zbătu în zadar: materialul care despărţea cele două încăperi avea o duritate extraordinară, ba chiar insonoriza toate loviturile. Astronautul cu trup de caracatiţă stătea cu spatele spre el, acoperind masa de şah. Îşi agita grotesc unul dintre tentacule. O curiozitate rece puse stăpînire pe Dav: sub ochii lui se înfruntau două lumi.

Pe braţele astromoluştei (căci totuşi braţe erau de vreme ce aparţineau unei fiinţe cugetătoare) începură din nou să scînteieze nervos fotoforii. Pe urmă bizara creatură zvîcni ca şi cînd s-ar fi mîniat şi, îndepărtîndu-se puţin de locul unde stătuse, îi dădu lui Dav posibilitatea să vadă eşichierul. Dintr-o ochire, remarcă pe tablă dispoziţia absurdă a pieselor... Caracatiţa nu cunoştea jocul!

De cealaltă parte a mesei se vedea corpul maşinii: o viziune rudimentară a unui trup omenesc. Un cap cubic pe trunchiul-paralelipiped şi tijele braţelor. Senzorii luminoşi ce închipuiau ochii sclipeau şi ei parcă uimiţi. Apoi lucrurile se precipitară. Cefalopodul scoase rapid dintr-un buzunar un mic obiect şi cu un jet de laser biciui faţa, pieptul, articulaţiile maşinii. În aceeaşi clipă un val orbitor irumpse dinspre ea şi, mai înainte ca întreaga încăpere să fie inundată de un nor verde-violet, apucară să întrezărească deschiderea uşii din stînga. Ecranul se stinse încet fără să se mai poată distinge nimic din drama de dincolo.

- Ai priceput ceva? murmură Krumch.

- Un amănunt esenţial, răspunse Dav.

- Că nimeni nu poate învinge în nici un fel monstrul?

- Nu. Am recunoscut eşichierul de onix.

- Vorbeşti aiurea!

- Dimpotrivă! încep să-mi dau seama cum stau lucrurile: maşina este opera Iui Kim Kerim. Şi, observînd figura perplexă a moşneagului, Dav continuă: Kim Kerim reprezintă una dintre culmile şahului, alături de anonimul care a plăsmuit jocul minţii, alături de fenomenalul Alehin sau de Acuaria...

- N-am auzit de ei? Şi de unde cunoşti eşichierul...?

- Toate muzeele de şah au cîte o copie.

- S-ar putea ca masa văzută de tine să fie si ea o copie.

- Într-adevăr, dar una originală... Ei bine, vii cu mine?

- Să nu crezi că m-a speriat scena la care am asistat.

- Dar ceva tot te îngrozeşte...

- Lumea de afară. Ştii, am auzit că, scoase din fundul mării la suprafaţă unele animale pier într-o clipă...

- Eu totuşi voi intra. Doar pentru aceasta am venit.

- Încerc să te-nţeleg... Dar dacă reuşeşti ai să te mai întorci?

- Fără doar şi poate. Ca să-ţi povostestesc ce s-a întîmplat acolo...

Un astru iluzoriu declină în incintă, amăgind cu o noapte artificială. Dav se izolă într-o alveolă încastrată în perete şi adormi de cum închise ochii... Visă o nesfîrşită partidă de şah începută parcă la începutul lumii. Nimeni nu ştia să-i spună în ce constă premiul, dar ceva nelămurit îl făcea să creadă că era enorm, poate chiar infinit...

Păşind pe mica platformă din faţa intrării, Dav se întrebă cu îngrijorare dacă astromolusca nu deteriorase maşina. Ar fi însemnat să rămînă captivi; deşi Kim Kerim ar fi reuşit într-un fel să-şi repare instalaţia. Se gîndi că legendarul şahist avea peste trei sute de ani, dintre care vreo două le-a petrecut pe Tehom. Oricum, trebuia să fie atent! Bătrînii sînt nişte fiinţe curioase.

În clipa în care peretele glisă lateral, sanctuarul li se înfăţişă intact, de parcă nici o bătălie nu l-ar fi răvăşit adineaori.

Dav percepu murmurul de uimire al celor adunaţi îndărătul său, apoi peretele se închise la loc.

Întorcîndu-şi privirile, nu-i mai putu vedea pe cei din marea sală: intrarea devenise opacă. Pentru a nu-l distrage pe cel care joacă?...

Maşina (sau cel care o conducea) începu să vorbească. Pronunţa acelaşi lucru în diferite graiuri: în paleoamericană, în vechea rusă, în chineza de la începutul mileniului III, apoi reluă întrebarea în prima galactică:

- Ce limbă alegi?

- Galactica, răspunse Dav, dîndu-şi seama că stăpînul acelor locuri rupsese contactul cu lumea de cel puţin două secole.

- Ai arme?

- Da.

- Ai văzut ce s-a-ntîmplat cu celălalt...

- Am văzut, dar arma mea e mai puternică.

Încăperea aducea cu o antică absidiolă, austeră, dar intimă. Pereţii, podeaua şi plafonul metalo-ceramizaţi aveau imprimat acelaşi motiv punctual, ca nişte ochi de păun, care deodată prinseră a sclipi multicolor.

- Contoarele nu decelează nimic din ceea ce ar putea constitui o armă.

- Contoarele tale sînt inutile fiindcă arma mea este creierul meu.

- Atunci aşază-te şi să începem! Eu joc cu albele. Aşa vrea Kim Kerim, rosti maşina ca pe-o formulă, dar sintagma suna şi ca o scuză.

Pînă la urmă tot s-a recomandat, gîndi satisfăcut Dav şi se instală în fotoliul din faţa eşichierului de onix. Piesele, aranjate la locul lor, aveau o formă simplificată, geometrică: regele era un cilindru, dama - o hemisferă, turnurile - paralelipipede, nebunii - conuri, caii - piramide, iar pionii - mici cuburi.

Maşina îşi întinse braţul drept şi, apuncînd cubuleţul de la a2, îl împinse pe a3. Această mutare îl miră pe Dav, ba chiar îl cam irită deoarece o socoti un fel de provocare ironică. Răspunse e7-e5, întrebîndu-se cine era adevăratul său adversar. În cazul în care Kim Kerim fusese creatorul maşinii (ceea ce acum era sigur) şi dacă mai trăia nu i-ar fi fost greu să conducă în persoană operaţiile partidei, temerarii ce se aventurau în sanctuar fiind destul de rari. Totuşi rapiditatea cu care se desfăşuraseră lucrurile îl făcea pe Dav să aibă îndoieli: cum de izbutea venerabilul şahist să se mobilizeze atît de prompt? Maşina continuă cu c2-c4, intrînd astfel, printr-o intervertire a culorilor, în apărarea pe care cartea dăruită odinioară de Mer Hlavon o numea siciliană. Dav alese urmarea Cb8-c6, adică o variantă

„închisă”, graţie căreia voia să reducă la minimum efectul primei mutări a maşinii.

Îl invadă o plăcere cum nu mai cunoscuse nicicînd, iar emoţia ce o însoţea provenea probabil tocmai din singularitatea evenimentului. Maşina răspundea prompt la fiecare mutare a rivalului ei. Avea un fel de a gîndi simplu, dar eficace, şi lui Dav îi păru că recunoaşte stilul magnific al lui Kim Kerim, dar mai structurat şi mai profund. N-a stat de pomană aici bătrînul atîta amar de vreme, îşi spuse admirativ. În sfîrşit, găsise o minte geamănă!

Niciodată, de cînd se ştia, Dav nu reflectase la o mişcare mai mult de douăzeci-treizeci de secunde, mănunchiurile de variante pe care le putea calcula situîndu-se la o adîncime intangibilă, departe de forţa oricăruia dintre adversarii întîlniţi. Or, pentru prima dată avu impresia că receptează un mesaj abisal.

- Care este timpul de gîndire? se pomeni interogînd cu glas tare.

- Cît poţi rezista fără să te hrăneşti? îi întoarse întrebarea maşina.

- Ce legătură are?!

- În peretele din stînga ta este un automat de întreţinere bio. Ca să-l foloseşti, trebuie să efectuezi în prealabil o mutare pe eşichier. Între două mutări alimentare, te poţi gîndi cît vrei.

- Excelent ticluit! murmură Dav. Şi, de altfel, absolut corect...

Acum era sigur că raţiunea unui om dirija maşina, deşi jocul acesteia n-avea nimic din ceea ce cunoscuse pînă atunci drept omenesc. Exceptînd bine-nţeles propriul său creier.

- Ce se-ntîmplă cu cei ce ies pe uşa din stînga? se interesă el, fără să spere prea mult într-un răspuns. Dar

acesta veni imediat:

- Sînt descompuşi în elementele constitutive, iar creierul lor îmi dă informenergie.

Dav se strîmba mai degrabă dezamăgit decît înspăimîntat.

- Nu pricep de ce-ai nevoie să-i distrugi...

- Cei ce nu pot obţine nici măcar o remiză sînt făpturi care nu mă interesează decît prin elementele lor.

- Cîte partide am dreptul să joc?

- Douăzeci.

Aşadar, Guthrie îi spusese adevărul.

- Te-a învins vreodată cineva?

- Nimeni, niciodată.

Dav jucă mai departe. Încă nu începuse să-l încerce teama, cu toate că o bizară tulburare se insinua în sufletul său. Ce om era Kim Kerim, în a cărui soartă şi-o vedea oarecum pe a sa? *Oarecum,* fiindcă nu era exclus să-l fi depăşit în sminteală. Lui nu-i trecuse niciodată prin cap să-şi extermine adversarii. Dar cine poate şti unde duce o monomanie acumulată în decurs de cîteva secole!

Deodată avu simţămîntul că se măsoară nu cu inteligenţa unui om şi nici chiar cu aceea a unei maşini (participase la o mulţime de meciuri organizate între el şi ordinatoare), ci cu *însuşi jocul minţii* dacă era de conceput acest lucru. Replicile pe care le primea necontenit nu erau frumoase în accepţia obişnuită sau mai degrabă misterioasa lor frumuseţe izvora din faptul că erau perfecte. Veneau implacabil, de parcă rivalul său rezolvase problema şahului.

Gîndeşte uluitor, dar nu mă va înfrînge, îşi zise Dav şi făcu o mişcare ce metamorfoză structurile de pe eşichier, cenuşii pînă atunci, într-o volbură de un violet sumbru. Am destul timp la dispoziţie. Ia să vedem cum ai să ieşi din

noian! Maşina nu se grăbea să răspundă însă şi Dav simţea cum îl împresoară tot mai strîns acea complexă nelinişte. Şi brusc avu revelaţia că planul său fusese fundamental greşit: *nu se lupta cu mintea unui om!*

Glasul maşinii îl readuse la realitate; era ca o cădere din nori:

- Mat în 26 de mutări!

Dav rămase încremenit între verdictul acesta de o profunzime aproape siderală şi apelul imperios pe care-l intercepta din propriu-i adînc. Îşi simţea gîtlejul uscat.

- Se poate bea ceva aici? întrebă.

- Da. Ai dreptul să foloseşti automatul alimentar. La stînga ta. Condiţiile le ştii.

- Cum se comandă?

- Ce vrei să bei?

- Ce-mi oferi?

- Suc hormono vitaminizat, adenepsi, lapte, must...

- Lapte, must?! Există prin apropiere o crescătorie de ierbivore, o vie?

- Totul este sintetic. Du-te lîngă automat şi cere ce doreşti.

- Ai şi elixire?

- Da, dar nu ţi le recomand.

- Bine, răspunse Dav şi veni în dreptul automatului. Dă-mi un zgromb.

Din perete se ridică o placă, şi dinăuntru ieşi un mic panou metalic pe care aburea portocaliu un pahar cu zgromb. Dav îl dadu peste cap.

Discuţia anodină, deşi neaşteptată, pe care o purtase cu maşina de jucat şah, şi zgrombul îl mai înviorară.

Reluă jocul. Contemplă eşichierul timp de opt minute, mută un pion, lăsîndu-şi calul în priză, şi aşteptă încordat. Maşina gîndi şi ea patru minute înainte de a-şi face

mişcarea şi se corectă:

- Mat în 29 de mutări!

- Cedez! exclamă cu acerbă seninătate Dav, ca şi cînd autocritica maşinii ar fi putut compensa primul eşec al celui socotit invincibil în zona umană a Galaxiei.

Aruncă o privire cronometrului său de mînă: de la începutul partidei trecuseră doar trei ore şi şaptesprezece minute.

De parcă fusese anesteziat de teribila lovitură, abia atunci realiză el semnificaţia înfrîngerii suferite. „Gîndeşte-te: *n-am pierdut niciodată!* îşi aminti ce-i spusese cîndva tatălui său. Cu nici un joc de noroc nu s-ar putea întîmpla aceasta”... Descoperise în sfîrşit ceea ce căuta de-o viaţă: un adversar pe măsura lui; dar un asemenea adversar îşi închipuise el? Pînă la întîlnirea cu maşina lui Kim Kerim? (?!) oricare dintre meciurile jucate însemnase mai puţin decît o luptă cu sine însuşi chiar dacă rivalul său era purtătorul unei experienţe planetare, fiindcă în definitiv această experienţă se filtra prin creierul *unui om.* Dar mai înfruntase şi altă dată automate concepute de şahişti geniali, automate care îi smulgeau cel mult remize. Şi, deşi s-ar părea că produsul dintre o minte umană de excepţie şi un creier moletronic extraordinar trebuie să întreacă forţa unui singur creier, fie el chiar monstruos ca al lui Dav, rezultatul fusese invariabil în favoarea acestuia din urmă. Era ca şi cum din pricina simbiozei strategia cuplului suferea o scădere de nivel. Nici un ordinator nu izbutea să fie independent pînă la capăt. Or, maşina lui Kim Kerim, deşi „educată” de el, dovedea o astfel de independenţă. Oare însă a soluţionat ea jocul de şah?

Dav rămase visător, ca înaintea porţii infinitului. Din nou îl cuprindea acel rău visceral... O greaţă neţărmurită, deasupra căreia plana totuşi patetic forţa contrară a dorului

de infinit. Nu! îşi zise el. Nu m-a învins încă. Eu singur m-am învins crezînd că mă lupt cu un om.

Maşina făcuse de mult prima mutare şi aştepta mută şi parcă indiferentă riposta partenerului ei. Întors dintr-o lume de fantasme, Dav sesiză deodată situaţia de pe masa de onix. Privea fascinat pionul alb de la a2 împins pînă la a4 şi simţi că-l năpădeşte beatitudinea: *maşina juca într-adevăr ca o maşină!* După începutul a2-a3 din primul round, acum a deschis cu a2-a4... Dacă avea să acţioneze în continuare conform aceleiaşi scheme, atunci numărul posibilităţilor era exact... 20, aşa cum afirmase Guthrie! gîndi înveselit Dav şi jucă: e7-e5. Mutările următoare (2.e2-e4, Cg8-f6, 3.d2-d3) confluară spre apărarea atribuită de străvechile cronici lui Philidor, dar jucată cu piesele albe.

Concentrîndu-se asupra noii partide, Dav era totuşi obsedat de uimitorul procedeu al redutabilului său adversar. Baleiarea întregii game a primei mutări, ce putea fi mai non-uman!... O consecinţă teribilă decurgea însă imediat din această serie de deschideri: mutarea 1.g2-g4! Luînd startul cu găunoasa mişcare g4, monstrul avea toate şansele să fie egalat, ba chiar învins!

În mod paradoxal, această idee îl determină pe Dav să fie prudent. În cursul luptei de pînă atunci maşina dovedise că ignora unele achiziţii ale tehnicii moderne. Acest lucru era, fireşte, contrabalansat de extraordinara ei forţă de calcul, dar acum lui Dav i se păru că stă mai bine. Preferă totuşi să simplifice ferm poziţiile şi, la capătul a două ore şi un sfert de joc, ostilităţile se încheiară la egalitate.

În aceeaşi clipa, ecranul polarizat ce-l despărţea pe Dav de ceilalţi prizonieri deveni şi pentru el transparent; uşa din dreapta glisă.

- Eşti liber, rosti glasul maşinii. Îmbracă-ţi costumul cosmic.

Bogar şovăi puţin, apoi se ridică de la masa de onix şi se conformă invitaţiei. Părăsind încăperea, auzi un vuiet ca de reactoare sau de fracturi tectonice parvenind parcă de la mare distanţă. Culoarul prin care-l urca lin banda rulantă se deosebea de sumbra galerie de la începutul aventurii sale; o lumină dulce îl învăluia, îngăduindu-i să admire imaginile ce împodobeau pereţii.

Printr-un mare hublou din stînga lui, văzu nişte ciudate stalactite care, la îndepărtarea obiectivului, se preschimbară în degetele de chihlimbar ale unui bătrîn căzut în reculegere. Mîinile-păsări unduiau în neştire prin văzduhul sacru al extazului, cînd, stăpînindu-le, duhul vizionar al omului le aţintiră spre pămînt. Şi Dav se pomeni de-a dreptul în legenda *ermit*-ului sau în mitul lui ER, după numele unui faimos cronicar, care, în mileniul al II-lea, s-ar părea că plăsmuise această ipoteză[29].

Omul de pe bandă putea urmări două-trei secunde ceea ce se întîmpla îndărătul fiecărui hublou (sau ecran?). Scenele erau vii ca într-un film stereocromatic lipsit doar de sunet.

După spectacolul oferit de cîteva „ferestre”, Dav îşi dădu seama că prin faţă i se perindă momente memorabile ale istoriei şahului. Dar ce căuta acolo acel ins îmbrăcat ca pe vremea lui Newton şi dirijînd o orchestră deasupra căreia zburau picioarele unor balerine? Înainte ca Dav să-şi revină din surpriză, se lăsă brusc o cortină, pe care se legăna în falduri emblema unui elefant...

Într-o altă secvenţă Bogar avu impresia ca ghiceşte duelul dintre Stauton şi Saint Amant; în cea care urma însă, fu sigur că asistă la epocala încleştare dintre Anderssen şi

---

[29] Confirmată în anul 2072, cînd, cu prilejul unor săpături făcute în apropiere de Shahpur (Iran), a fost descoperită într-un mormînt o tablă de ciaturanga, pe care degetele a două mîini clar mulate întruchipau regele, regina şi cei opt oşteni (pionii) (n.a.).

Morphy, primul zeu integral din Olimpul eşichierului. Deşi era evident o reconstituire (deoarece, în acea vreme, nu fusese încă inventat cinematograful), totul respira aerul autenticităţii; aburul unor năzuinţe nebuneşti învăluia ochii tînărului din New Orleans, frumos şi straniu ca un erou al lui Suent. Aceasta victorioasă şi dezolată privire atinsă de aripa infinitului îl săgetă pe Dav ca un semn premonitor. Ceea ce nu-l împiedică atunci cînd trecu pe lîngă proximul hublou, să recunoască o vestită partidă dintre alţi doi titani: Steinitz şi Laskar. Bătrînul campion cerceta cu o posomorîtă derută jocul suveran al challengerului, ce părea mai mult preocupat să-şi scruteze adversarul, decît să-şi calculeze mutările.

Dav se desprinse cu părere de rău de această scena, dar fu imediat subjugat de o alta.

Pe un fundal fastuos, văzu doi bărbaţi scăpărînd de ură şi îi recunoscu îndată după configuraţia pieselor care îi era mai familiară decît figura lor muritoare. Se consuma faimosul final din partida a 32-a, în care albul, împingîndu-şi regele la f5, părea să fi căzut într-o cursă, cînd, în realitate, îşi alegea calea cea mai sigură, mai rapidă şi mai elegantă de a-şi radioactiviza pionii liberi, şi astfel îşi asigura a cincea victorie (nu ultima, dar cea decisivă) asupra lui Capablanca. Albul era Alehin, cel ce a însemnat însuşi simbolul şahului pînă la apariţia lui Kim Kerim. Unde era însă lupta dintre genialul cubanez şi Lasker? Dav se întoarse brusc spre celălalt perete al culoarului, şi, gîtuit de emoţie, mai apucă să prindă uitătura, ca un răget de mînie, de momentană neputinţă, dar şi lumina de împăcare cu soarta din ochii divinului leu, deocamdată rănit, căruia îi mai era totuşi dat să-şi arate colţii în jungla stilizată a eşichierului.

Această risipă de artă (celui ce străbătea galeria fiindu-

i imposibil să recepteze ca lumea icoanele de pe ambii pereţi) avea ceva din copleşitoarea magistrală a procesiunilor străjuită de tauri şi dragoni din strălegendarul Babilon.

- E o sfidare! strigă enervat Dav, pe cînd, în hublourile din dreapta şi din stînga lui, îi văzu pe Botvinnik luptîndu-se ba cu Bronştein sau cu Smîslov, ba cu Tal sau cu Petrosian.

- Te înşeli! se auzi o altă voce decît aceea cunoscută din încăperea maşinii. Nu-i nici o sfidare. În inflexiunile celui ce vorbea, Dav descifră acel ton autoritar pe care îl aveau în trecut glasurile instituţionale, iar în vremurile mai noi - oamenii obişnuiţi să se adreseze mai mult computerelor. Am dorit doar să-i ofer oaspetelui care pleacă o atmosferă plăcută şi asigurarea că este un maestru; decorul cu figurile animate ale campionilor e un rămas-bun relogios. Şi, dealtfel - reluă cu o disimulată ironie nevăzutul interlocutor - cine scapă de aici nu prea are dispoziţia să fie atent la amănunte.

- Eu aş fi avut! replică Dav, neştiind pe ce fereastră să se uite mai întîi. Cea din dreapta îi oferea nemuritoarea variantă din aşa-numita apărare siciliană, în care cel de-al doisprezecelea campion al Terrei, aducînd în trei partide succesive inovaţii la aceeaşi mişcare, l-a înfrînt pe Robert Fischer, absolut depăşit teoretic. Scena din stînga îl arăta pe Jad Gobbo în neverosimila poziţie de zugzwang, în care, avînd în final damă plus doi nebuni, fusese înghesuit de PRN-32 MHz ce dispunea doar de damă plus perechea de cai.

- Este adevărat, reluă glasul, că dintre cei şaisprezece predecesori ai tăi ai obţinut remiza cel mai repede. Nu joci rău. Întoarce-te şi vei revedea secvenţele pe care le-ai scăpat.

- Chiar mă voi întoarce, declară Dav, amintindu-şi că

făgăduise bătrînului cebe să-i povestească peripeţiile petrecute.

Dintre imaginile care se perindau pe lîngă el, pe Dav îi frapă mai ales aceea a straniei întîlniri dintre avimorful capellan Sztrîngţ şi lieeanul Aruaria, diafan ca un abur. Cele două făpturi, cu o înfăţişare atît de fantastică pentru pămîntenii acelei vremi, stăteau în faţa nici unei table de şah şi se uitau fix unul la altul. Cel care a învins în acest meci de o sută de partide simultane oarbe a fost Aruaria.

- Te aştept, spuse cordial glasul, în timp ce Dav trecu pe lîngă ultimul hublou: lupta dintre Kim Kerim şi uriaşa maşină construită de acesta spre a se înfrînge pe sine.

- Escalatorul ăsta nu se mai şi opreşte? nu se putu stăpîni Dav. Măcar să te observ prin fereastră dacă, după cum bănuiesc, eşti Kim Kerim.

Glasul rîse gîlgîitor şi podeaua de sub picioarele lui Dav încetă să mai ruleze.

- Poftim, priveşte!

- Deci exişti realmente.

- Probabil, dacă ceea ce înţelegi tu prin a exista nu-i o iluzie.

Scena observată prin hublou i se păru lui Dav aproape grotescă. Omul şi robotul său şahist stăteau faţă-n faţă, şi un bizar aer de familie îi înfrăţea. Pesemne, dintr-un impuls autoironic, Kerim împrumutase creaţiei sale propriile trăsături. În mod paradoxal, maşina cu care se măsurase Dav şi care era desigur o variantă perfecţionată a lui Şah-Ord. Int*[30] X-17, avea o alură mai puţin antropomorfică.

Partida pe care o jucau cei doi era celebră: istoria o consemnase ca ultima rămasă de la Kim Kerim. Acesta înmagazinase în X-17 tot ce se ştia pînă atunci în domeniul şahului, plus ceea ce se putea algoritmiza din stilul

---

[30] Ordinator integral de şah (n.a.).

kerimean. Abia după o serie de strălucite victorii repurtate de robot împotriva unor campioni planetari, acesta şi-a cîştigat dreptul să-l înfrunte pe însuşi constructorul său.

Şi iată-i în runda decisivă, precedentele cinci terminîndu-se la egalitate.

În acea epocă, faimosul şahist nu era decît octogenar, dar părea neschimbat faţă de imaginile lui de la 45 de ani. Cu capul disproporţionat de mare pe lîngă trupul scund şi atletic, Kim Kerim dădea impresia unei extraordinare forţe fizice şi intelectuale, impresie care însă contrasta ciudat cu aceea de fragilitate, produsă, pesemne, de petele albe de vitiligo întinse pe mîini şi pe obraz.

Finalul de pe tabla de onix avea fizionomia unei apropiate egalitaţi. X-17 se retranşase într-o poziţie parşivă: împiedicînd promovarea celor doi pioni adverşi ajunşi aproape de potou, ameninţa variante de pat, care, după toate canoanele, păreau inevitabile. Cu o sticlire diabolică în ochi, Kim Kerim depăşi însă hotarele imaginabilului. Mai întîi îşi transformă pionii în cai, după care, într-un finiş de o extraordinară precizie, reuşi bizarul şi rarisimul mat cu rege plus doi cai contra rege plus pion.

Legenda spunea că, înfuriat de această victorie, şi-a distrus challenger-ul-robot, şi de atunci nimeni n-a mai auzit nimic despre Kim Kerim, cel mai strălucit şahist al tuturor vremurilor.

Dav contempla atît de încordat teribila confruntare a lui Kim cu sine însuşi, încît în primele clipe nici nu sesiză faptul că banda începuse din nou să ruleze.

- Dar cu tine cînd voi juca? strigă în timp ce stînca din faţa lui aluneca într-o parte, lăsîndu-i cale liberă.

- Acolo, jos, cu *mine* ai jucat, răspunse glasul. Te aştept în continuare.

Dav părăsi catacomba sfîşiat de o nebunesc de dulce

nostalgie: îl invada simultan un dor cumplit de Umna, dar şi o teribilă poftă de a juca şah.

De jur împrejur, colinele ondulau, împletindu-se ca nişte circumvoluţii. În praful aşternut pe sol, picioarele lui Dav imprimau amprente distincte, dar paşii predecesorilor săi fuseseră şterşi de vînt. După ce rătăci mai bine de o oră prin labirintul acela îndelurat, îi trecu prin minte ideea umilitoare că este aidoma unui şoarece pus să dezlege un test de orientare. Avea convingerea că se îndreaptă spre direcţia de unde venise, deşi de cîteva ori şi-a dat seama că se rotise pe loc.

În sfîrşit, tocmai cînd îşi pierduse răbdarea, zări pe după coama unui dîmb imensul cimitir de corăbii astrale. Dar unde era micul său aparat de zbor?

Se întîmpla un lucru ciudat: îndoitele lui simţăminte nu dispăruseră; şi dorinţa de a revedea pe Umna, şi aceea de a-l înfrunta din nou pe Kim Kerim dăinuiau în el şi încă potenţate de enervarea pricinuită de drumul pînă acolo. Şi, pesemne, cele două impulsuri contrarii îl făcură de data aceasta să perceapă clar atracţia împotriva căreia luptase cefalopodul întîlnit la venire. Or, tocmai astfel răzbi Dav în apropierea orificiului, care însemna un adevărat reper. La cîteva zeci de paşi îşi găsi aparatul.

Se opri, ezitînd parcă între două abisuri. Deşi cunoscuse pentru prima oară în viaţă înfrîngerea, nu simţea nici un fel de frică ascultînd glasul ce-l ademenea în adîncuri. Oricînd era în stare să egaleze monstrul, dar ceva îi şoptea că-l şi putea la rîndu-i învinge. De ce să reziste acestei chemări pentru a cărei împlinire de fapt se născuse? Nu declarase Kim Kerim că, în realitate, el îi fusese adversar? „Şahul nu trebuie să-ţi devină un scop în sine”, îl apostrofă peste ani ultima voinţă a lui Gregory Bogar. Dar tot acesta îi spusese: „Şahul să fie pentru tine o

cale de desăvîrşire!”. Cum să se desăvîrşească însă mergînd împotriva propriei sale naturi?

Deodată un curios fenomen ceresc îi atrase atenţia. În răstimpul petrecut în subterana împărăţie a lui Kim Kerim, pe firmamentul lui Tehom apăruse un al doilea soare. Îi zărea pe amîndoi nu departe unul de altul şi, după mărimea lor, n-ar fi fost capabil să-l deosebească pe cel observat la descindere, devenit acum mai mic. Ştia însă că acela apărea prin filtrele căştii roşietic, pe cînd însoţitorul său era albăstrui. Erau ca doi ochi ce-l cercetau stăruitor... Doi ochi ce mergeau împotriva propriei lor naturi... „Prostii! se pomeni Dav exclamînd cu voce tare. Dacă înţeleg bine cuvintele tatii propria-mi natură este aceea de om. Asta a vrut el să spună. Şi desigur a avut dreptate”.

În cei doi sori care se uitau la Dav se contopeau acum privirile amare ale lui Steinitz, dezolanta rătăcire în absolut a lui Morphy, exasperarea flămîndă în acelaşi timp de luptă şi de pace din ochii lui Lasker. „Umna!” îl săgetă ca un ţipăt numele femeii iubite. Şi, cu un suprem efort, Dav se rupse din vrajă şi se avîntă spre aparatul său de zbor individual.

Fleacurile familiare ale rachetoplanului îi procurară omului născut în spaţiu sentimentul că este acasă. Dar putea el să jure că nu se simţise acasă şi în împărăţia lui Kim Kerim? Ah, dacă Umna s-ar fi aflat lîngă el ce uşor i-ar fi fost!

Gîndul la Umna îi dădu totuşi puterea să pună în funcţiune aparatul. În cîteva secunde se rotea deasupra cimitirului sideral. Căută profundele priviri reflectate prin cei doi sori. Cercurile lor gemene, dar diferit colorate i se părură acum semnul infinitului, în care se înfruntă toate antinomiile. „I-am făgăduit bătrînului să mă-ntorc şi să-i spun cum a fost... Merită numai pentru asta să mă-ntorc? El tot nu va voi să mă urmeze. Dar i-am promis şi lui Kim

Kerim... Ei şi! I-am dovedit, venind aici, că nu mă tem... Da, el însă ţi-a luat o partidă, pe cînd tu n-ai reuşit decît să-i smulgi o remiză...”.

Şi stîrnit de scorul disputei, Dav întoarse involuntar micul său vehicul spre Pîlnia care-l aştepta. „N-a fost o luptă dreaptă! îi fulgeră prin minte. Condiţiile întîlnirii au fost net în avantajul său. Cel mai mare şahist al tuturor timpurilor e doar un maniac feroce şi lipsit de scrupule”.

Deşi nu s-ar fi temut să coboare iar în citadela subpamînteană, gustul victoriei nu-l mai entuziasma ca odinioară.

Chiar şi scurta-i ciocnire cu personalitatea lui Kim Kerim îl făcea să bănuiască instinctiv că nebuneasca fantezie a gazdei sale îi rezerva şi alte surprize. „Te temi să cîştigi?” se întrebă singur ironic şi-şi aţinti privirea în astralul semn al infinitului. Dar acum, de parcă ar fi vrut să-şi rîdă de el, cei doi sori se preschimbară în ochii tandri ai Umnei. „Iubito, oftă Dav, tu eşti singura mea patrie omenească...” şi, hotărît, fu gata să zboare spre nava lui şi să abandoneze această planetă a genunii.

Deodata însă observă cu spaimă că nu departe de gura bolgiei se înălţa o siluetă cunoscută. Era „Întîlnirea”! .

Mintea lui Dav lucra febril.

O clipă numai plonjase înspre intrarea în adîncuri; apoi însă luă altitudine şi porni cu toată viteza spre „Invincibil”.

Astronava îl aştepta intactă, acolo unde o lăsase.

Planul său era simplu: se va întoarce şi va cîştiga la masa de joc libertatea Umnei şi a tatălui ei. Acum nu mai era totuşi atît de sigur - ca atunci cînd îi propusese bătrînului cebe să-l urmeze - că-i va reuşi stratagema. Dar dacă...? Un gînd îngrozitor îi sfredeli mintea. Dacă Umna a intrat în camera monstrului? Neastîmpărată şi voluntară cum îi era firea ar fi fost în stare. Dav se simţi năpădit de o

transpiraţie glacială. Umna ştia destul de bine şah încît să ia o asemenea hotărîre, dar mult prea puţin ca să aibă şansa unei remize (nici chiar în partida cu seaca deschidere g4).

Biciuit de aceste temeri, Dav declanşă motoarele medii ale astronavei. Cum ajunse la o înălţime care să-i permită o privire panoramică asupra împrejurimilor, îşi dirijă „Invincibilul” spre ieşirea din labirintul lui Kim Kerim.

Coborî exact lîngă locul unde-l scosese escalatorul. Apoi îşi luă revolverul-laser, îşi încinse raniţa reactivă şi porni din nou spre intrarea în catacombă. Pe drum, împroşcă solul cu un jet arzător, ca să-l ajute pe Mooneye să găsească rapid cimitirul de cosmonave.

Îi făcură o primire triumfală. Doar puţini dintre captivii de pe Tehom avuseseră prilejul să vadă cum se deschide în sala monstrului uşa din dreapta.

Remiza obţinută de Dav (care pentru ei însemna o victorie) le dădea tuturora speranţa unei posibile salvări.

Înconjurat de mulţimea pestriţă şi zgomotoasă a involuntarilor săi suporteri, Dav se străduia să descopere printre mutrele lor heteroclite chipul drag al Umnei. Se pomeni însă doar în îmbrăţişarea de urs a lui Mooneye.

- Bine ai venit! îi urlă Cap la ureche. Să ieşim de aici şi te fac om!

- Unde-i Umna? întrebă înfrigurat Dav, desprinzîndu-se din strînsoarea căpitanului. O zări lîngă acesta nerăbdătoare, fericită, dar parcă şi niţeluş ruşinată de entuziasmul suscitat de iubitul ei.

Dav se apropie de Umna. O privea cu o asemenea ardoare încît pînă şi captivul venit de pe o planetă din Regulus, unde existau cinci sexe, înţelese imediat ce se întîmpla cu acest reprezentant al clasei HH, ba chiar se înfioră de intensitatea pasiunii lui.

Ca şi cînd n-ar fi existat decît ei doi pe lume, Dav o luă pe Umna în braţe şi, fericit, o duse într-o alveolă din perete.

Niciodată dragostea nu i se păru mai deplină decît în acea noapte iluzorie. Umna i se păru mai a lui decît orişicînd. Întîlnirea de mîine cu Kim Kerim îi procura un sentiment exaltat, în pofida demitizării ei după întîia manşă a luptei. Această plenitudine se datora, poate, şi faptului că mobilul acţiunii lui ar fi avut aprobarea lui Gregory Bogar.

- Sorişorul meu, drag, îi spuse Dav cînd se deşteptară, nici nu-mi vine să cred că te am lîngă mine! Am tras o spaimă teribilă descoperind „Întîlnirea” printre navele eşuate aici...

- Cum, tu nu m-ai băgat de seamă, atunci cînd peretele a devenit transparent? Şi m-am lipit cu nasul de el...

- Nu, vizibilitatea este doar unilaterală... M-am temut să nu te fi apucat pofta să intri în sala... monstrului.

- Dacă nu te-aş fi văzut aş fi făcut-o...

- Iar acum ai fi fost descompusă în elementele tale.

- Glumeşti?

- Vorbesc foarte serios. Nu v-a spus nimeni ce se-ntîmplă în subteranele de pe Tehom?

- N-am discutat prea mult. Heterantropii ăştia au nişte limbi îngrozitor de dificile. Am înţeles că dincolo se joacă şah. Apoi te-am văzut pe tine cum te ridici de la tablă şi pleci... în plus, tata e obsedat de-o idee care i-a venit în clipa în care a descins aici. N-avea grijă... ai s-o afli chiar de la el. Arde să iasă mai repede din... vizuina asta. Aşa că, oricum, unul dintre noi ar fi pătruns dincolo.

- Sînteţi amîndoi nebuni! Dacă n-aţi fi obţinut o remiză aţi fi fost...

- Cum, dragul meu, n-aş fi obţinut eu o remiză? Uiţi că l-am bătut şi pe Lamb!

Dav ridică dezarmat mîinile, apoi, izbucnind în rîs, o

strînse la piept pe aceea pe care soarta i-o hărăzise iubită.

Într-adevăr, de cum îl reîntîlni pe Dav, Cap îl trase de o parte şi-i spuse triumfător:

- Sîntem cei mai bogaţi oameni din Galaxie.

- Ce-ai mai descoperit? îl întrebă amuzat Dav, pe care răstimpul în care fuseseră despărţiţi îl făcea îngăduitor cu maniile lui Mooneye.

- Tu chiar n-ai văzut nimic?! se indignă Cap. Halal spirit de observaţie... şi încă la unul care se laudă că-i un şahist de clasa întîi!

- Nu mă laud...

- Dar numele ăla pe care l-ai dat astronavei tale?

- Nu mai sînt invincibil. Am pierdut o partidă...

- Nici măcar de şah nu mai eşti bun! bodogăni Cap. Dar nu-i nimic. Ai şi tu meritul tău! Dacă nu mă trăgea Umna după tine nu descindeam pe Tehom. Aşa că nu-i nici o pagubă că ai mîncat bătaie. De îndată ce ieşim de aici ne punem pe treabă.

- Pe ce treabă vrei să ne punem?

- Află că în coclaurile astea ne aşteaptă de cine ştie cînd cel mai formidabil cimitir de astronave din cîte ştiu că ar exista. Aproape fiecare piesă are o valoare incalculabilă. Ce mai, am picat peste o adevărată comoară.

Dav se găsea într-o asemenea dispoziţie, încît euforia financiaro-arheologică a lui Cap nu-l plictisi, ba, dimpotrivă îi dădu plăcuta senzaţie că asistă la un fenomen al naturii.

- Bine, dar mai întîi trebuie să ieşim de aici. Cum ai de gînd să rezolvi problema?

- Cum ai ieşit tu o să ieşim şi noi. Dar nu mă-ntrerupe cu fleacuri. Şi, zi, navigatorule, n-ai observat nimic deosebit atunci cînd ai trecut prin necropola siderală de sus? Nimic?! Nimic?! exclamă Mooneye, exasperat de tăcerea lui Dav. Unde îţi era capul? Ei bine, nu departe de locul în care am

coborît se află... Dar te pomeneşti că nici n-ai auzit de „Sarpakanta II”...

- Ba da, murmură Dav, cum era să n-aud!

- Atunci, îţi dai, cred, seama ce-nseamnă să descoperi acest cuirasat cosmic care a cucerit acum o sută treizeci de ani cinci sisteme solare. A doua expediţie „Sarpakanta” zace acolo, înţesată de comori, la-ndemîna noastră. Numai cu premiul primit pentru descoperirea ei ne şi putem socoti putrezi de bogaţi! Ei, ce zici?

Dar Dav nu mai zise nimic, fiind din nou asaltat de mulţimea prizonierilor lui Kim Kerim, ce-l bombardau cu întrebări. Cei care mai văzuseră cîndva peretele devenind străveziu aveau impresia că lupta e mai puţin gravă decît crezuseră (mai ales că mulţi începuseră să rupă binişor graiul şahului), cei capturaţi mai recent şi care n-aruncaseră niciodată o privire dincolo erau convinşi că „veteranii” se înspăimîntaseră în mod exagerat, într-un cuvînt, toţi erau plini de speranţe. Pînă şi Krumch, bătrînul cebe, se arăta mai optimist.

- Te felicit ! îi spuse lui Dav. Ai reuşit destul de repede să realizezi egalitatea. În orice caz, în comparaţie cu acela care a scăpat înaintea ta... cum ziceai că-l cheamă?

- Guthrie.

- În comparaţie cu el, aş putea zice că ai jucat ca fulgerul. Mi se făcuse lehamite de cît a stat acolo. Cînd a şters-o ni s-a părut că au trecut ani...

- Şi Kim Kerim mi-a declarat că nimeni n-a obţinut remiza atît de repede.

- Kim Kerim... şahistul ăla extraordinar de care mi-ai vorbit? Aşadar trăieşte? Şi ai vorbit cu el?

- Deocamdată numai cu glasul său. Poate că data viitoare o să se prezinte în persoană.

- Bine că n-ai intrat în criză de timp.

- Criză de timp? Ce-i aia?

- Cum, nu ştii ce-nseamnă criză de timp?

- Ba da, din citite. Practic însă, n-am izbutit niciodată să-mi dau seama ce ar putea fi. Dealtfel, acolo (şi Dav arătă înspre sala de joc a maşinii) timpul n-are nici o importanţă.

- Ca să vezi! Şi noi care ne antrenam cu cronoscopul...

- Ei, bătrîne. Acum primeşti să vii cu mine?

- Încă nu m-am hotărît. Oricum (Krumch făcu un semn cu ochiul către Umna), ai pe cine scoate mai întîi din bîrlogul lui Kim Kerim. Încearcă treaba asta, şi dacă te mai întorci discutăm noi.

Dav avusese de gînd s-o elibereze mai întîi pe Umna, dar atît ea cît şi Mooneye au fost de altă părere. Umna voia să fie sigură că tatăl ei va fi scos din temniţa subterană, iar pe Cap îl frigeau călcîiele să ajungă cît mai rapid la suprafaţă.

- Primul care va ieşi sînt eu, decretă el ferm. N-avem timp de pierdut. Comorile care zac deasupra capului nostru trebuie să fie urgent inventariate.

- Cum vreţi, se lăsă convins Dav. Într-un fel, e chiar mai bine aşa. Îl voi scoate mai întîi pe Cap, apoi rezolv problema cu Umna şi, poate, cu bătrînul cu care am stat de vorbă. În acest timp, Cap poate să ajungă cu raniţa mea reactivă la locul unde aţi descins. Am lăsat pe tot drumul o dîră cu laserul. Cînd voi fi terminat, să găsesc „Întîlnirea” lîngă „Invincibilul” pe care l-am adus la ieşirea din catacombe. În ceea ce priveşte inventarul comorilor, să n-avem discuţii. Ai să-l faci cu alt prilej. Mulţumeşte-te deocamdată că ai dibuit-o pe „Sarpakanta”.

- Hai, nu mă învăţa tu pe mine ce să fac, mîrîi Mooneye. S-o ştergem mai iute şi găsim noi timp pentru toate.

Spectacolul care urmă avea în ochii tuturor

prizonierilor de acolo prestigiul unei premiere absolute. Nimeni nu mai încercase ceva asemănător.

Dav se urcă primul pe mica platformă şi imediat îl urmă Mooneye.

- Să vedem dacă o să vă dea drumul, spuse careva.

- De ce nu le-ar da? răspunse un altul. Există printre noi şi patrupede şi policefali.

Şi, parcă adeverind această opinie, peretele glisă într-o parte, îngăduind celor doi „simbionţi” să pătrundă în sala maşinii.

- Ei, acum ce facem? întrebă Cap, după ce peretele se închise în urma lor.

- Simplu, răspunse Dav. Ne cîştigăm libertatea. Fotoliul acela comod din faţa drăguţului monstru moletronic te aşteaptă.

- Şi, mă rog, tu ce rol ai aici?

- Eu te asist, îţi dau curaj şi dacă vrei te pot servi cu o băutură. Ce doreşti? Lapte, must, 28 de sorturi de elixir, zgromb... Eu, de pildă, voi consuma în cinstea ta o elixeiria... să vedem... are? O elixeiria am cerut...

În cîteva secunde, plăcuţa ieşită din perete îi oferi lui Dav licoarea comandată.

- Ei drăcie! rîse căpitanul, apropiindu-se de „automatul alimentar”. Zvîrle-mi şi mie un zgromb. Plăcuţa îşi făcu din nou apariţia, şi un dispozitiv de pe ea proiectă înspre Cap o cupă cu zgromb. A-nnebunit? strigă Mooneye împroşcat de lichidul portocaliu.

- Nu i-ai poruncit tu să-ţi zvîrle zgrombul? explică Dav, silindu-se să nu zîmbească. Robotul te-a luat în serios. Trebuia să rosteşti simplu: vreau un zgromb. Şi, întinzîndu-i băutura, continuă: Bea şi joacă!

Căpitanul goli furios cupa şi se aşează la masa de onix:

- Chiar am să joc. Prea te crezi grozav. N-o să scot eu o

remiză de la un animal moletronic!? Dar ce-i mutarca asta stupidă? În viaţa mea n-am văzut o asemenea deschidere.

În dousprezece mutări căpitanul a fost, cum se zicea în vechime, K.O.

- Mai dă-mi un zgromb ! îi ceru sumbru lui Dav. După ce-şi potoli setea, proclamă: Maşina asta joacă aiurea... Numai un nebun ca tine poate s-o-nţeleagă. Fiindcă însă ai vrut să-ţi baţi joc de mine, te voi pedepsi. Aveam de gînd să vă dau premiul pentru „Sarpakanta”. M-am răzgîndit. Ia-ţi ce vrei din cimitir, dar „Sarpakanta” rămîne a mea. Şi acum fă ce ştii, dar scoate-mă mai repede de-aici!

- Uite, Cap, spuse Dav pe un ton serios, deşi zîmbea ca un băieţandru prins asupra unei năzbîtii. Nu mi-am bătut joc, dar trebuia să te convingi tu însuţi că nu-i chiar un fleac ieşirea din această vizuină. Socoteşte singur: de veacuri de cînd dăinuie ea, doar şaisprezece fiinţe şi cu mine şaptesprezece au izbutit să smulgă o remiză. În ce priveşte „Sarpakanta”, şi dealtminteri toate... comorile îngrămădite în juru-i nu-mi pasă de ele. Dovadă că nici nu le-am remarcat. Pentru mine nici nu există. Şi acum, lasă-mă să joc.

- Sper că n-o să mă ţii o veşnicie în cuşca asta, mai bombăni Mooneye, apropiindu-se cu interes de colţul alimentar.

La a doua partidă începută cu mişcarea a2-a4, Dav, dorind să pună la încercare capacitatea maşinii de a se autoperfecţiona (în ultimă instanţă, forţa lui Kim Kerim de a recupera „timpul pierdut”), recurse într-o întruchipare nouă la procedeul prin care cel de al 12-lea campion al Terrei îl zguduise pe Fischer; merse pe propriile-i urme spre faza ce-i dăduse impresia că deţine o oarecare superioritate poziţională; la mişcarea a noua, adversarul său jucă altfel decît în partida precedentă, acţiune care de altminteri Dav

o aştepta pentru a se adînci într-o varianta pregătită cu grijă. Izbuti să destrame contraatacul albului, ba chiar să recîştige un uşor avantaj, dar deznodămîntul luptei se contura departe şi încă incert.

- Au trecut cinci ore de cînd joci, îl zgudui de umeri Cap, tocmai într-un moment palpitant. M-am săturat să tot beau zgromb. Mai vreau să şi mănînc.

- Bine, spuse plictisit Dav, care pricepu că e inutil să încerce altceva decît o remiză, avîndu-l alături pe sîcîitorul Mooneyei Şi din nou precipită finalul, pe calea unor simplificări tranşante. N-ai decît să mănînci. Cum ai cerut zgromb, comandă-ţi mîncarea...

- Uite că nu mi-a dat prin gînd! rîse Cap. Socoteam că drăcia asta-i numai pentru băuturi. Doar n-o să zăcem cu anii în zgăul asta!

- Cu anii nu, dar cu săptămînile cred că mulţi au stat aici, înainte de a scăpa sau de a fi transformaţi în elementele lor.

- De pomană îmi vorbeşti de lucruri scîrboase, rînji Cap. Nu-mi strici pofta de mîncare. Tu nu mănînci?

- Nu. Şi dacă ai chef să te vezi mai repede afară, lasă-mă să mă concentrez!

Se mai scurseră vreo două ore pînă în momentul în care Mooneye îl auzi pe Dav exclamînd: Remiză!

Uşa din dreapta alunecă de îndată în lăcaşul ei spre bucuria căpitanului.

- Bravo, băiete! Nu te-am muştruluit de pomană; te-ai descurcat frumuşel... Ei, acum trebuie să te părăsesc. Mă aşteaptă „Sarpakanta”. Şi notează că mi-a trecut supărarea. Ai grijă de Umna! Dar fii prudent, nu te pripi! Nu-i nici o grabă. Pînă la venirea voastră, voi încerca să iau în inventar caimacul comorilor.

De cum se închise în urmă-i uşa, Mooneye fu antrenat

de escalator spre ieşire. Rămas singur, Dav făcu semne Umnei să pătrundă în sala maşinii de şah. Ca şi după prima remiză, încăperea vibra de ciudatele zgomote ale unor motoare sau dislocări de teren.

- Ce se-aude vuind? întrebă într-o doară.

- Mă încarc, veni răspunsul, destul de umoristic din partea unei maşini. Ăsta-i zgrombul meu.

Spre mirarea lui, Dav îl văzu intrînd pe Krumch în fotoliul său mobil, dar, de fapt, instalat peste Umna.

- Uite şi codiţa acestei făpturi bicefale! o salută înveselit Dav.

- L-am păcălit a doua oară pe Kim Kerim, spuse în şoaptă Krumch, pe care cei doi tineri îl ajutară să se aşeze în fotoliul din faţa mesei de onix. Şi acum... cine iese mai întîi: capul sau codiţa?

Dav şi Umna îşi aruncara o privire complice şi rîzînd răspunseră într-un glas:

- Capul!

- Şi eu cred că-i preferabil să ies primul... Pînă o să veniţi voi, o să mai am răgazul să meditez la noua mea situaţie... şi întorcîndu-se către Dav, reluă: Dacă tot am făcut nebunia asta aş dori să joc şi eu cîteva partide...

- N-ai decît! Avem la dispoziţie... douăzeci, fiindcă - vezi? - maşina a reînceput cu a3. Guthrie a avut dreptate...

- Aha! Sînt baleiate toate mutările pînă la a4?

- Aşa s-ar părea. În partida a doua, albul a deschis cu a4. Dar nu eşti obosit?

- Nu. Am dormit mult înainte de a intra...

- Atunci uite ce-ţi propun. În vreme ce noi ne vom culca, tu încearcă să obţii o remiză. Cînd vei vedea uşa din dreapta că se deschide, trezeşte-ne! Nu juca însă prea multe partide...

- Ce contează! După o remiză observ că se reia seria...

- Nu poţi şti niciodată cum va reacţiona maşina asta, care - m-am convins - învaţă din propriile-i greşeli. Am pacălit-o noi, dar nu-i exclus ca data viitoare să nu ne mai meargă. Şi nu uita că o dirijează Kim Kerim... un scrîntit primejdios.

Dav şi Umna se izolară într-o alveolă din perete. El remarcă amuzat că, la comanda pe care o dăduse acum, cînd îl însoţea cineva, spaţiul deschis era dublu decît cel pentru un singur om. Te pomeneşti că vrea să-mi facă o plăcere Kim Kerim... Dar mai verosimil e că monstrul ne consideră o singură fiinţă.

Aceasta ultimă întîlnire de dragoste repercută în sufletele lor ecouri diferite. Temerile-i odată stinse, ea se şi dăruia imperiosului susur al viitorului, se lăsa pradă visceralului extaz al continuului, care ocîrmuieşte destinul femeii. Pe el, în schimb, îl încerca sentimentul sfîşietor şi dulce al ireversibilităţii. Două stări de spirit ambigui care se înfrăţeau, de fapt, prin aceeaşi perplexitate a mărginirii umane în faţa neţărmuritului cosmic sau a infinitului omenesc înaintea unui infinit de o putere inimaginabil mai mare. Mitul invincibilităţii care se vedea redus la simplu-i semnificant, la aproape rutinarul act al obţinerii unei remize determina în aparent alte culori sentimentele amîndurora.

La revenirea lor, Krumch se afla în finalul celei de a patra partide. Dav aruncă o singură ocheadă asupra mesei de onix, apoi, parcă stînjenit, se duse la panoul alimentar şi murmură comanda unor băuturi pentru el şi Umna.

În curînd, bătrînul trebui să se recunoască înfrînt. Cu o vigoare neobişnuită, pe care numai nervii întărîtaţi i-o puteau isca, scrîşni neputincios:

- Mă necăjeşte mai puţin că am pierdut decît faptul că nici nu-mi dau seama cum.

Rîzînd mînzeşte, Bogar se instală la masa de onix.

Maşina îşi deplasă calul pe careul a3. Dav o luă pe Umna de mijloc, cum spunea legenda că un mare muzician din trecutul Terrei îşi ţinea femeia, totodată improvizînd la orgă preludii şi fugi, iar Krumch, îndărătul lor, urmărea tăcut desfăşurarea partidei. 1... e5 2.b3 f5 3.Nb2 Cf6 4.c4 d6. Mişcările care se perindau cu o ritmică rapiditate stîrneau în conştiinţa bătrînului născut din făpturi eridaniene armonia severă pe care o vor fi avut ariile lui Bach pentru semenii săi.

Krumch se lăsa o vreme - cît i se păru că înţelege înlănţuirea mişcărilor - în voia acestei muzici abstracte. Deodată însă nu se mai putu stăpîni şi începu să comenteze mai întîi în şoaptă, apoi cu glasul tot mai tare. Devenise, pe nesimţite, un chibiţ. Prin definiţie, un asemenea personaj este un privitor ignorant, naiv şi stăpînit de trufia demiurgică. Fiindcă adevăratul spectator al unei partide ar trebui să n-o poată îndura dacă nu este însuşi destinul.

- Bătrîne, îi spuse în cele din urmă Dav, de patru ori te-am lăsat să-ţi încerci norocul. Acum e rîndul meu să mă lupt. Iar ideile tale ori sînt bune, şi atunci pot servi adversarului, ori sînt rele şi n-au decît valoare de zgomot.

- Am priceput, se ruşină Krumch. Şi, ducîndu-şi mîinile la tîmple, bîigui: Nici nu ştiu ce se-ntîmplă cu mine. M-a apucat o cumplită oboseală.

Îl transportară în alveolă, apoi Dav reluă jocul. După vreo trei ore de somn, bătrînul se trezi înviorat. Bău un s.h.v.[31] şi, fără să mai scoată o vorbă, se aşeză în fotoliul său. Deodată o ciudată structură a pieselor îi stîrni din nou dorinţa să-l ajute pe Dav. Se abţinu cu stoicism şi rămase liniştit pînă în clipa în care maşina propuse:

- Remiză în 11 mutări.

În timp ce uşa din dreapta glisă lateral, parcă

---

[31] Suc hormono-vitaminizant (n.a.).

regretînd, Umna şi Krumch asistară miraţi la următorul dialog dintre Dav şi instalaţia de şah:

- Reiei şi deschiderile în care ai pierdut?

- Să pierd?! Aş mai fi existat?

- Credeam că, asemenea mie, şi tu socoteşti remiza un insucces.

- Voi lua în consideraţie şi varianta aceasta.

- De fapt, am vrut să te-ntreb care dintre primele tale mutări au prilejuit remize.

- O dată după 1.Ca3, ***în 14 cazuri după 1.g4*** şi o dată după 1.h4.

- Îţi mulţumesc! strigă vesel Dav. Acum ştia: mutarea g4 deschidea partida a 16-a.

Un tumult neliniştitor ajunse pînă la ei.

- Acum îmi amintesc, remarcă bătrînul. Cînd individul despre care mi-ai povestit a terminat jocul, am auzit acelaşi zgomot. Mai tîrziu, cînd a şters-o cu astronava lui, vuietul a fost altul.

- Ar fi cazul să pleci... sau mai degrabă să plecaţi amîndoi, aşa cum aţi venit...

- Crezi că vom izbuti iar? întrebă Umna. Ar însemna să ieşim mai iute cu toţii... Ard de curiozitate să ştiu ce-a făcut tata.

- Să-ţi spun eu. Pînă acum Cap ar fi trebuit să aducă nava lîngă a mea. Dar n-a făcut-o... Am fi perceput la coborîre vibraţiile „Întîlnirii”... Deocamdată mai este ocupat cu... inventarierea comorilor. Aşa încît, pînă la venirea mea şi a lui, ne veţi aştepta în „Invincibilul”. Aţi înţeles?

- Da, răspunse Umna şi se întoarse către Krumch: Ridică-te o clipă, ca să iau loc în fotoliu!

- Poate că-i mai bine să mergi singură, rosti şovăitor bătrînul. Eu aş mai rămîne... Şi privi galeş masa de onix. Apoi fără o legătură aparentă, se adresă lui Dav: La

mutarea a 23-a aveai o poziţie evident superioară. De ce n-ai continuat să presezi?

- Şi eu cred că stăteai mai bine, interveni Umna. Chiar n-ai fi putut cîştiga?

Dav rîse încurcat:

- Poate-i numai o impresie, deşi... am avut-o şi eu. Şi, luîndu-o pe Umna de umeri, îl întrebă pe Krumch: Aşadar ai mai vrea să joci...

- Am priceput zîmbi Umna, îndreptîndu-se spre uşa deschisă şi, îmbrăţişîndu-l pe Dav, îi şopti la ureche: De data asta lucrurile au sfîrşit cu bine, dar de-acum înainte nu ne vom mai despărţi.

Înainte ca uşa să se reînchidă în urma Umnei, Dav făcuse semn captivilor să mai trimită pe cineva, dar nimeni nu mai apăru.

Maşina începuse cea de-a şasea rundă, deplasînd calul alb pe cîmpul Cc3. Bătrînul se gîndi destul de mult pînă îşi mută pionul c5, apoi mişcările continuară într-un ritm mai susţinut: 2.e4 Cc6, 3.g3 g6... şi se ajunse în poziţia aşa-numitei „siciliene închise”, aşa cum se mai jucase - cu culori inversate.

După cum îi era obiceiul, Dav n-arunca decît arareori o privire distrată asupra mesei. Se întreba, cu o anumită îngrijorare, de ce nu mai venise careva în sala maşinii. Nu se mai încumetase nimeni sau pur şi simplu intervenise Kim Kerim, care nu mai admitea să fie păcălit?

Krumch adoptase planul maşinii din prima partidă, care astfel se găsea într-un fel deconspirată, dar avea un tempo în plus. Totuşi albul şi-ar fi fructificat anevoie superioritatea dacă bătrînul, pesemne doritor de revanşă, nu şi-ar fi supralicitat posibilităţile de cîştig în final. La mutarea a 31-a îşi îndreptă privirea desperată către nepăsătorul său „secund”: apărarea lui Krumch era

ferfeniţă.

- Ştii ce, spuse Dav, cînd bătrînul îi cedă locul, în astronava mea vei găsi şi de mîncare şi de băut. Dar trebuie să recunosc că aici există... o aprovizionare mai bună. Astfel încît te-aş sfătui să te plantezi în faţa „barului” şi să comanzi ce pofteşti. Între timp eu mă voi distra la acest faimos eşichier...

- „Bar”?! Aşa numiţi voi „pliscul de alimentare”? întrebă serios Krumch ascultînd de invitaţia Dav. Acesta tocmai îşi împingea pionul pe f5, ca răspuns la deschiderea c2-c3, mutare deloc utilă albului, dar conformă cu procedeul baleierii automate...

Moşneagul ceruse „pliscului” o *cygni-stew* şi, delectîndu-se cu ea, îşi spuse că, în sala jocului mortal, exista pesemne un culinarotron mai rafinat decît dincolo. Îl cutreieră chiar ideea să rămînă pentru restul vieţii aici, dar, neputînd să aprecieze dacă era sau nu posibil, ajunse cu părere de rău la concluzia că totuşi va trebui sa profite de proxima glisare a uşii din dreapta. Lăcomia cu care mîncase îi provocă deodată o uşoară indigestie. Se gîndi atunci cu teamă la meniurile ce-l aşteptau în alte lumi şi începu să viseze nostalgic la mîncărurile cu care se obişnuise de treisprezece decenii.

- Bătrîne, poţi pleca, îi întrerupse Dav meditaţiile fiziologice. Şi, conducîndu-l la uşa redeschisă, adăugă: Fii atent la imaginile de pe pereţii galeriei! Vei asista la momente cruciale din istoria şahului, în ultima secvenţă îl vei vedea pe însuşi Kim Kerim.

Partida a opta. După primele mutări efectuate rapid (1.c4 e6 2.Cc3 d5 3.d4 Cf6), s-a intrat în aşa-numitul gambit al damei pe care legendarii Fischer şi Spasski îl conturaseră în cea de a patra rundă a dramaticului lor meci.

În acţiunile albului, Dav descifră surprins o întîmplare între stilul lui Kim Kerim (dar în cristalizări neînregistrate de cronici) cu un mod de gîndire neuman (neuman cum ar juca un gigantic mecanism, care, în domeniul artificialului, ar constitui de asemenea un Kim Kerim). Dar totul într-un fel ameţitor, ca şi cînd Dav ar fi contemplat un palimpsest ale cărui straturi vizibile s-ar fi deplasat într-una, o falie lichidă şi amăgitoare. De cîte ori se întrecuse cu făpturi non-umane, victoria fusese de partea lui. Lupta cu ele avea ceva extrem de simplu şi totuşi teribil de profund. Totul se despuia de zgurile psihologismului, contînd numai adîncimea plonjării în vîltoarea variantelor. Era ca o muzică dintre cele mai pure. Probabil că acesta era însuşi stilul lui Dav.

- De ce nu mai poate pătrunde nimeni aici? se trezi întrebînd.

- La şopîrle, vital este capul nu coada, răspunse metaforic maşina.

- Ei şi! De două ori mi-ai îngăduit să-mi refac coada....

- Cozile tale nu merită decît să fie transformate în elemente.

- Dar cu acelea care au ieşit ce s-a-ntîmplat? se înspăimîntă Dav.

- Acelea sînt acum afară.

- Sigur?

În loc de răspuns, pe un perete se lumină un dreptunghi: pe fundalul „Invincibilului”, o văzu pe Umna lîngă fotoliul mobil al lui Krumch. „Cei doi nebuni ai familiei se lasă aşteptaţi”, zîmbi Dav, căruia îi venise inima la loc. „Partida” pentru care se întorsese aici era cîştigată: o remiză şi-şi puteau lua zborul de pe Tehom!

O ciudată insatisfacţie îl invadă însă în acelaşi timp. Să plece deci după ce fusese învins!? De-ar fi fost să te iei

după Umna era ceea ce şi-o dorise el însuşi de-o viată întreagă. Şi totuşi nu dorise aceasta sau nu în acest fel. Nu se putea elibera de un sentiment de frustare. Chiar dacă nu mai cunoscuse un alt jucător de forţa formidabilă a lui Kim Kerim (dar, de fapt, juca el cu acesta?), înfrîngerea suferită, deşi fără drept de apel, n-o socotea absolut convingătoare. Oare faptul că deschiderea constituia invariabil apanajul maşinii nu însemna că rivalul ei era prin definiţie dezavantajat! În schimb, măcar în cazul său, şi Dav avea superioritatea a două veacuri de practică şahistă, pe care sihastrul de pe Tehom părea s-o ignore.

Ca şi cînd, ghicindu-i gîndurile, ar fi vrut să-i înlăture ideea unei asemenea superiorităţi, maşina, spre a specula slăbiciunea unor pioni ai negrului, adoptă o linie poziţională pe care jucătorii moderni n-o mai foloseau de mult. Dav fu cu atît mai surprins cu cît, în varianta de atac a albului utilizată de galactomaeştri, venise cu o inovaţie de o mare eficacitate.

Impunătorul său edificiu se pomeni brusc peste nişte nisipuri mişcătoare. Un noian de căi trebuiau rechibzuite şi triate, probă titanică de care omul ar fi fost, poate, capabil să treacă, deşi potrivnicul său poseda cel puţin aceeaşi putere calculatorie, dar ca întotdeauna, avantajul ratat viră numaidecît înspre un eşec inexorabil.

Pierzînd partida, Dav îşi spuse că se lăsase păcălit: păcălitorul însă nu era în nici un caz maşina, care habar n-avea de planul înjghebat împotrivă-i. El singur se amăgise, atribuind adversarului o informaţie tehnică inexistentă. Mai putea fi numit meciul lor „război psihologic”, cînd pe Dav îl încerca sentimentul că se măsoară cu sine însuşi?

Stătea întins în culcuşul alveolar, bucuros că încă nu percepuse trepidaţiile pricinuite de coborîrea „Întîlnirii”. (Cap nu se grăbea să vină, aşa că mai era timp de zăbovit

în subterana împărăţie a şahului). Cu cîteva ore în urmă, gîndea că o remiză îi era de ajuns ca să-şi zborul de pe Tehom, dar l-a învăluit şi regretul de a nu-l fi învins pe Kim Kerim... Şi iata-l în faţa celui de al doilea eşec! Acum îşi dădu el limpede seama de ceea ce simţise după întîia partidă: într-însul se întrupase *gustul revanşei.* Îl fulgeră ideea bizară că, de fapt, Kim Kerim voia să se răzbune pe cineva... Dar dacă tînjea, precum tînjise şi Dav, după satisfacţia revanşei?

Scuturîndu-se de păienjenişul întrebărilor inoperante, se reaşeză la masa de onix. Debutul disputei (1.d3 e5 2.c4 Ce7 3.Cc3 Cc6 4.g3 g6) confluă, ca în prima rundă, într-o variantă din aşa-numita siciliană închisă.

Dav îşi modifică optica de joc. Îndeobşte, capacitatea de a urmări şi de a selecta „variante” îndepărtate se contopeşte cu forţa de a organiza planul concret al luptei: fenomenalul spectru descris de calculul maşinii se găsea însă redus la nişte limite istorice: strategia şi tactica ei erau în funcţie de informaţiile pe care le programase cîndva Kim Kerism şi de achiziţiile mai noi, datorate adversarilor de pînă atunci. Or, de astă dată, Dav se străduia să înfrunte cuplul Kerim + calculator, situîndu-se la nivelul „instrucţiunii” *lor ş*ahiste.

Mai mult încă, deşi Kerim afirmase că a te lupta cu maşina însemna a-l înfrunta, chiar pe el, Dav ajunse la concluzia ca va trebui să joace de parcă rival îi era numai calculatorul. Însuşi procedeul baleierii deschiderilor constituia o dovadă. De altfel, îşi propunea să risipească la prima ocazie misterul acestui joc dublu.

Bătălia a durat, ca în vremurile fabuloase ale eşichierului, trei zile dacă socotim că, în decursul ei, Dav s-a culcat de trei ori. După încetarea ostilităţilor încheiate în cumpănă, omul avu impresia că prinsese cîteva fire

esenţiale din structura „monstrului”.

Uşa din dreapta alunecă docil lateral. Panoul ei, prin simpla-i absenţă, invita spre libertate. Dar lui Dav i se părea că uruitul ce urma oricărei remize durase acum mai mult decît în alte dăţi. Să părăsească arena tocmai în momentul în care se dezlegau sorţii? Cap încă nu revenise, altminteri vibrofonul i-ar fi dat lui Dav de ştire chiar în timpul somnului.

- Nu pleci? auzi deodată glasul partenerului său.

Această întrebare îi precipită hotărîrea:

- Nu!

- Atunci se închide uşa şi începe o nouă partidă?!

Propunerea avea o nuanţă interogativă, ca şi cînd maşina i-ar fi cerut îngăduinţa.

- Nu văd de ce trebuie să se închidă uşa, răspunse Dav. Dar putem începe o nouă partidă.

Desfăşurarea rundei a zecea avu o turnură tulburătoare.

După un preludiu executat rapid (1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6), se ajunse în mod ciudat la startul partidei a opta. Reflectînd la eşecul său secund, Dav îşi reproşa o singură eroare săvîrşită spre sfîrşitul încleştării, iar adversarul părea să-i confirme această apreciere, deoarece încă de la mutarea a noua alese un alt făgaş strategic.

- De ce ţi-ai schimbat jocul? Doar m-ai bătut?

- Te-am bătut în final din cauza unei mişcări pe care n-ai s-o mai repeţi. Ca să înving din nou, trebuie să-mi perfecţionez loviturile.

Şi, într-adevăr, făcînd un salt prodigios în evoluţia şahului, instalaţia şahista se apropie foarte mult de felul în care abordau problema galactomaeştrii moderni. Dar tocmai „progresele” negrului îl favorizară pe Dav mai familiarizat cu această concepţie de luptă.

Odată epilogul dramei consumat, monstrul îşi îngădui pentru prima oară să comenteze:

- Eveniment paradoxal: atunci cînd am jucat mai slab, te-am învins, iar acum cînd am jucat mai bine am ajuns doar la remiză.

Umorul involuntar al maşinii îl zgîndări pe Dav aflat în situaţia să ia o hotărîre: uşa era deschisă, iar de sus, răzbăteau vibraţiile „Întîlnirii”... În ciuda undei de umanitate din glasul rivalului său, Bogar avea convingerea că remarca nu venea de la Kim Kerim.

Şi deodată se petrecu ceva cu totul surprinzător: mai înainte ca partenerul ei să fie de acord cu începerea celei de a 11-a partide, instalaţia, ca şi cînd ar fi fost dornică să continue bătălia, îşi mută pionul de la e2 la e3. Totodată însă uşa rămase deschisă!

- Kim Kerim, strigă atunci Dav, privind dispreţuitor spre galeria ce ducea afară, dacă ţii să joc mai departe, răspunde!

- Te priveşte dacă vei juca sau nu. Ce vrei?

- Cu tine vreau să lupt...

- Cu mine te lupţi...

- Aha! Fără calculator nu eşti în stare...

- L-ai învins ca să pretinzi să mă înfrunţi?

- Dar *tu* l-ai învins? se înverşună Bogar; interlocutorul său însă păstră tăcerea. Atunci te întreb pe tine, albule! Te-a învins cineva?

- Nimeni, niciodată! rosti cu o grotească, dar teribilă siguranţă monstrul.

- Cine minte? reluă Dav. Fiindcă unul dintre voi minte.

- Te cam pripeşti cu concluziile, băiete, se decise Kim Kerim să intervină din nou. Este drept că din clipa în care am dat *acestei planete* viciul şahului n-am izbutit s-o înving (altminteri aş fi distrus-o) dar nici n-am fost învins de ea.

Tu, în schimb, ai deja două căderi. Forţele noastre nu sînt egale.

- Nu înţeleg nimic, izbucni Dav. Ce bălmăjeşti despre planetă?

- Va să zică nu ţi-ai dat seama că joci cu o planeta! gîlgîi batjocoritor glasul celuilalt.

Fu rîndul lui Dav să nu răspundă. Este drept că, printre legendele ţesute în jurul personalităţii lui Kerim, exista şi varianta după care acesta ar fi „domesticit” o planetă, învăţînd-o să joace şah, dar nimeni, nici chiar Bogar, nu socotea „planeta şahistă” altceva decît un concept mitic al invincibilităţii.

Dav se cunfundă în joc, de parcă din substanţa lui ar fi putut discerne adevărul. Fără să creadă încă în cele spuse de Kerim, reconsideră totul în lumina acestei ipoteze de lucru. Era cert faptul că adversarul său nu acţiona uman, deşi manifesta un *insight*[32] extraordinar. Dar nici animală sau moletronică nu-i putea socoti „inteligenţa”, în ciuda automatismelor pe care i le surprindea mereu: o atît de abisală profunzime a calculului nu mai întîlnise niciodată... nici chiar în partidele rămase de la Kim Kerim.

Ce alcătuire diabolic de contradictorie!

Părea că timpul fusese abolit şi că totuşi crîmpeie din giganticu-i corp mai apăreau aidoma unor peşti ciudaţi, supravieţuind din fauna exterminată a unui ocean explodat...

A transforma o planetă într-un jucător de şah, iată o idee năstruşnică şi fantastică! Dar cum? Ca să posede ceea ce se numeşte gîndire, adică să aibă un encefal sau, ca în unele mituri, să fie el însuşi un creier. O făptură cu

[32] *Insight* - diminuarea zonei de erori pe care un animal sau un ordinator le comite în cursul experienţelor de învăţare (n.a.).

adevărat fantastică! Mai ales dacă îţi aminteşti de cei doi sori cu gravitaţiile lor perturbatoare... Partidele pe care le tot juca parcă păliseră în faţa obsedantei imagini a unei planete înzestrate cu raţiune. Ce incomensurabile multitudini de neuroni va fi putut avea un asemenea colos? Dav simţi un rău visceral, şi o clipă se întrebă dacă ar mai fi primit să se angajeze în luptă ştiind cine-i va fi rivalul. Apoi, prin acea homeostază a nebuniei, manifestată adesea de matematicienii încleştaţi cu infinitul, îşi spuse că ar fi înfruntat chiar şi Cosmosul dacă acesta s-ar fi priceput să joace şah.

Partida pe care o analiza - a cîta? - îşi schimbase cu totul natura. *Existenţa şahistă a lui Tehom* îi umplea acum gîndurile, dînd o pondere uriaşă fiecărei mutări în curs. Era ca şi cînd fabulosul eter, această plasmă comună discretului şi continuului, ar fi devenit brusc respirabil, sesizabil, măsurabil. Aproape din totdeauna Dav avusese convingerea că lupta pe tabla cu 64 de pătrate şi „rezolvarea jocului de şah” sînt două probleme distincte: pe cînd prima însemna confruntarea unor inteligenţe cu posibilităţile neuropsihice limitată şi din punct de vedere matematic, echipotente, cealaltă problemă, cu toate că principial rămînea în domeniul finitudinii, practic reprezenta pentru o minte umană un joc nemărginit.

Invincibilitatea-i de pînă atunci constituia totuşi un indiciu că inteligenţa lui poseda, în comparaţie cu ceilalţi creieri naturali şi artificiali cunoscuţi, o putere superioară. Între ceilalţi şi el să fie însă un raport la fel de mare ca între el şi Tehom? S-ar părea că da, de vreme ce înregistrase „două căderi”. Deşi modul în care fusese depăşit nu-l putea socoti concludent. Cu toate acestea izbutise să smulgă şi

şase remize. Exista aşadar o zonă în care adversarul său putea fi neutralizat.

„La urma urmei, de ce-aş mai juca, se întrebă mirat de evidenţa ideii, de ce-aş mai juca dacă n-aş putea sau n-aş voi să înving!”.

E drept că, după cum odinioară îşi apreciase remizele drept înfrîngeri, de data aceasta, dat fiind alcătuirea duşmanului înfruntat, şi le putea considera aproape nişte victorii. Dar nu la o astfel de victorie visase el. Continua totuşi să calculeze prudent, fiindcă în nici un caz nu dorea să mai piardă o partidă.

Îl smulseră din gîndurile lui vibraţiile familiare ale „Întîlnirii”.

- Dă-mi exteriorul! comandă Dav.

Pe luciul ecranului apărură cele două astronave. Dintr-una coborî după o vreme Cap.

- Ajunge! rosti Dav cu o subită agitaţie.

Nu mai avea deci la îndemînă un ragaz prea mare. Îl vor aştepta cîteva zile, dar va trebui să se grăbească, şi perspectiva aceasta îi provoacă o acută neplăcere, i se făcu un dor cumplit de Umna şi-l cuprinse o silă de tot ce făcea el acolo, în văgăuna lui Kim Kerim. Dar, concomitent, însăşi conştiinţa acestei sile i-o intensifică atroce, de parcă ar fi fost golit de sensul său existenţial. Niciodata, nici chiar atunci cînd Gregory Bogar i-a cerut să nu mai joace, nu s-a simţit Dav atît de sfîşiat. Dar, totodată, nicicînd n-a fost pătruns în aşa măsură de vulnerabilitatea-i umană.

Probabil, în acele clipe şi-a dat el seama că se apropie de finişul unei cariere nebune, că dragostea pentru Umna - de fapt, năzuinţa de a converti setea de absolut într-o viaţă normală - va învinge. Dar tot atunci a priceput el că, atîta timp cît boala, bătrîneţea sau o pasiune paralelă nu le-au deturnat drumul, marii şahişti ai lumii - cu rarisime excepţii

de felul lui Botvinnik - au fost nişte înspăimîntători monomani.

- De cînd jucaţi împreună, îl făcu să tresară glasul lui Kim Kerim, Tehom a progresat teribil. Odinioară, îi era foarte greu să-şi revină după şocul unei remize. Acum, observ că recuperează mai uşor...

Vocea reverbera o ciudată ironie, cred că, răutăcioasă. „Ceva nu-i convine din felul în care se desfăşoară jocul nostru”, îşi spuse Dav.

- Totuşi, gîlgîi mai departe glasul, cred că, forţat să suporte mai multe egalităţi succesive, ar ajunge pe pragul deteriorării.

Dav îşi mîngîie iritat obrazul pe care şi-l simţi ţepos. Un brum neliniştitor răzbătea din adîncuri. Cuvintele lui Kim Kerim erau desigur o cursă întinsa ca să-i adoarmă prudenţa. Pesemne regreta că-i dezvăluise adevărata identitate a rivalului său. Oricum, interludiul acesta îi distorsionă lui Dav zborul impetuos al calculelor, prăbuşindu-l într-o mutare nu greşită, dar anodină, care precipită finalul. Cu sentimentul nelămurit şi poate iluzoriu că ar fi putut cîştiga, Dav se pomeni strigînd mînios fără să-i pese de uşa care se deschise docil, consemnînd noua remiză:

- Eşti crud şi inuman, Kim Kerim, iar, în plus, îţi baţi joc de adversarii tăi.

- Crud... inuman? Le port o grijă de-a dreptul părintească. Mulţi supravieţuiesc de zeci de ani în acest azil al inteligentei. Şi o singură remiză le deschide drumul spre aşa-zisa lor libertate.

- Am văzut ce-ai făcut cu cefalopodul care...

- Nu numai că nu ştia şah (şi ar fi putut învăţa înainte de a pătrunde în sanctuar), dar a fost şi agresiv. Dacă m-aş fi găsit în sală razele laserului său m-ar fi anihilat.

- A fost în zugzwang şi astfel în legitimă apărare. Oricum ar fi procedat, era pierdut. Şi, de fapt, tu l-ai atras în această cursa.

- Eu !? Încă pe vremea mea, pe hărţile siderale, Tehom figura cu semnul interdicţiei. Ce-a căutat aici?

- Descinderea lui pe Tehom putea fi provocată de un accident...

- Asemenea accidente pot surveni doar rar. Şi chiar în acest caz, nu trebuia să acţioneze prosteşte şi provocator. De s-ar fi purtat ca o făptură civilizată ar fi rămas în viaţă. Nu, tot ce-ai îndrugat despre cruzimea şi neomenia mea e lipsit de orice temei. Şi de unde ai scos că-mi bat joc de adversari? De tine, spune!, mi-am bătut joc?

- Toată mascarada pe care ai pus-o la cale este o batjocură.

- Deocamdată aud injurii, nu argumente.

- Afară de mine a mai descins cineva pe Tehom dinadins ca să te înfrunte?

- Nu ştiu. Nu i-am întrebat.

- Ba ştii foarte bine. Dacă ar fi venit cu această intenţie ţi-ar fi declarat-o, cum am făcut şi eu. Deci toţi partenerii tăi de joc au fost de la început nişte victime. Te-ai insultat singur, alegîndu-ţi aşa de bicisnic adversarii. Şi cu cît mă gîndesc mai mult cu atît te recunosc mai greu. Oricare i-ar fi viaţa de om, pentru mine Kim Kerim a însemnat cel mai mare şahist al Galaxiei, acela care l-a distrus pe X-17, deşi era campion planetar, fiindcă n-a reuşit să-şi domine creatorul. Iar acum ai ajuns să-ţi recrutezi rivalii printre nişte amatori fortuiţi! Ce-mi poţi răspunde?

- Voi răspunde atunci cînd va veni momentul şi vei înţelege. Dar pe tine, vezi, am izbutit să te atrag aici... Planul meu a fost, dacă vrei, un gambit... N-a contat sacrificiul de vreme ce pînă la urmă am găsit lovitura ce-mi

trebuia...

- Eu sînt lovitura ce-ţi trebuia?

- Sper. Aştept să joci din nou ca să-mi dau seama. Dar tu ai mai mult poftă de vorbă...

- Am rămas aşadar la modul tău de a-ţi jigni adversarii, continuă imperturbabil Dav. Să-i lăsăm pe ageamii de-o parte. Să ne oprim la cei şaptesprezece care au fost în stare să obţină o remiză. Acolo, în galerie, îmi înşirai ceva despre un „rămas bun elogios”, şi în clipa în care escalatorul ne debarca afară, ne vedeam în situaţia unor şoareci într-un labirint. Cu tehnica pe care o aveai la dispoziţie, ai fi putut să ne conduci rapid spre parcul de astronave.

- Priveşti lucrurile subiectiv, rîse Kerim.

- Tot nu socoteşti de cuviinţă să-mi explici?

- Îţi voi explica şi vei recunoaşte că am dreptate. Aş fi fost un prost jucător dacă n-aş fi folosit drumul de la ieşirea din galerie pînă la astronave ca să-l pun la o încercare suplimentară pe întîmplătorul meu oaspe. După ce a fost capabil de o partidă nulă, putea să se descurce şi în această problemă topografică. Dealtfel, labirintul de dealuri pe care l-am construit (vezi dar că nu-i vorba de jignire, ci de strategie), constituie mai de grabă un test caracterologic decît unul de inteligenţă. Cine nu era vrednic să lupte cu mine trebuia determinat să-şi ia mai repede tălpăşiţa. Încă o dată m-am purtat în mod uman.

- Ei bine, după dubioasa ta logică nu sînt vrednic să mă lupt cu tine. Dacă n-aş fi observat nava cu care a venit aici femeia căreia i-am dat adineauri drumul n-aş mai fi coborît în această văgăună.

- Nu trebuie să pui atîta pasiune în ceea ce spui. Poate că, într-adevăr, nu eşti vrednic. Cît despre ce-ai făcut ‚adineauri”, termenul este cam impropriu...

Din nou ecranul dreptunghiular se aprinse. La picioarele „Invincibilului”, Dav văzu instalat un modul de anabioză. Prin străvechiul capac metaloceramic se desluşea chipul de abur al Umnei care dormea ca într-un sarcofag.

- De cînd a ieşit de aici au trecut 17 zile, comentă Kim Kerim.

Dav îşi controlă reflex cronometrul atomic, dar constată uimit că nu mai funcţiona. În clipa următoare, observă pe ecran cum se măreşte un detaliu aflat pe modul: pe o placă inox recunoscu grafia lui Mooneye care înscrisese grăbit cu stilaserul:

“Te-am aşteptat două săptămîni. Nu ştiu ce naiba ai mai scornit, dar afacerile mă silesc s-o iau din loc. Trebuia să înhaţ premiul pentru descoperirea Sarpakantei. Nebuna de fiică-mea însă nu vrea să plece fără nebunul de care a avut ghinionul să se-ndrăgostească. Aşa că ţi-am îmbălsămat-o, ca s-o găsăşti cînd îţi va trăsni să ieşi. Ne vom întîlni pe Marahta sau vă voi lăsa vorbă la Intragal unde am plecat.

Boşorogul pe care l-ai expediat afară n-a vrut să meargă cu mine. Zicea că preferă să se întoarcă în blestematul lui cavou. Cred că, exceptîndu-mă pe mine, toţi care ieşiţi de-aici sînteti buni de legat.

CAP”

Ideea că atîtea zile se scurseseră cu o asemenea repeziciune, încît nici nu le sesizase îi producea lui Dav, stăpînul unei memorii fenomenale, un fel de rău al uitării. Dar această tulburare era, ciudat, doar exterioară, teoretică, deoarece, în realitate, nu simţea nici o indispoziţie. Dimpotrivă, hotărîrea lui Cap de a-şi lua zborul şi de a o lăsa pe Umna adormită în apropierea navei îi procura sentimentul unei eliberări. Pentru prima oară se gîndi cu recunoştinţă la Mooneye şi, inundat de o bizară

euforie, îi acordă şi lui Kim Kerim o intenţie generoasă, deşi aceasta putea fi doar o stratagemă... Ca să-l reţină?! Şi Dav rîse de propriile-i năluciri.

- Ce faci, pleci sau joci? îl pălmui vocea asexuată a partenerului său. Nu înţeleg ce urmăreşti. Sau vrei să alimentezi legenda şahului care moare prin remiză...

- Bine, să începem o nouă partidă! se decise Dav, şi la mutarea e4 răspunse Cf6, intrînd în vechea apărare Alehin. Tehom nu se manifesta foarte activ, tinzînd spre o desfăşurare de poziţie. „Eşti prudent”, gîndi Dav, dar spuse tare cu o umbră de ironie: Ai dreptate... pentru amîndoi remiza echivalează cu o înfrîngere.

Deşi îl surescita impresia bizară că în adversarul său se petrece un magmatic proces de umanizare, Dav continuă să manevreze cu maximă precauţie. Totodată îşi dădea seama de absurditatea acestor vectori antagonici care, practic, se anihilau. Deodată îl asaltă o întrebare: de ce a avut nevoie Kim Kerim de o planetă cu evenimentele de pe tabla de onix, dar i se părea esenţială, deoarece putea marca deosebirea dintre ei. În ceea ce-l priveşte, lui Dav nu i-ar fi venit niciodată o asemenea idee. „Poate fiindcă joacă mai puţin sinestezic decît mine”, îşi spuse.

După cum un bun simultanist are prezente mental toate partidele disputate, orice jucător puternic jonglează (nu întotdeauna lucid) cu o mulţime de variante şi subansabluri, de data aceasta întreţesute organic. Astfel, gîndeşte concomitent şiruri de mutări, pe care necontenit, în momentul hotărîrii, le apreciază comparativ. Găsim aici o explicaţie a numărului enorm de combinaţii informaţionale ce pot fi efectuate vertiginos de creierul anumitor oameni. Această facultate - de fapt, temeiul talentului şahist - constituie un fenomen intuitiv şi vreme de milenii nimeni n-a reuşit să-l dirijeze în mod conştient. S-ar părea că a fost

meritul lui Kim Kerim de a fi descoperit posibilitatea ca, printr-un antrenament special, să conducă această viziune sincronă a unor multiple variante (realizînd pentru grupuri de figuri în interacţiune valorizarea pe care mari maeştri din vechime, ca Alehin, o făceau pentru serii în funcţie de o singură piesă). De aceea deciziile lui obţinute extrem de laborios - erau de o fantastică eficacitate în cele mai complexe situaţii.

Or, la performanţele pe care Kim Kerim le-a elaborat voluntar, Dav a izbîndit intuitiv, pentru el decizia rezultînd spontan. Iată de ce în mintea lui nici nu existau variante distincte, ci buchete de poziţii bogate în nuanţe, mutările cele mai necesare cîştigului apărîndu-i nu pe calea raţionamentului, ci la un nivel mult mai elementar. În acele momente de „inspiraţie”, el participa cu toate simţurile la procesul de limpezire a structurilor, ceea ce-l făcea să audă sunete, să perceapă mirosuri şi mai ales să vadă culori. Cînd îşi reamintea de vreo partidă jucată, îi reveneau reflex în memorie şi senzaţiile încercate. Şi, invers, unele dintre acestea îi redeşteptau poziţii şi combinaţii.

Poate că tocmai înclinaţia lui spre raţionalizarea jocului l-a împins pe Kim Kerim să devină creatorul unor uriaşe ordinatoare, iar apoi al unei planete şahiste. În schimb, ca şi pentru Masao Yamato, adolescentul genial, care se simţea stimulat de computere, dar n-avea nevoie de ele, pentru Dav orice proteză a inteligenţei nu constituia un ajutor, ci o servitute.

- A patra remiză la rînd comentă Kim Kerim, cu o nuanţă parcă de reproş.

- În definitiv, ce vrei? să răsti Dav. Nici tu n-ai obţinut mai mult de la monstru.

- Aşa e, numai că eu am meritul de a-l fi creat. Şi, de fapt, asta şi spun: nu se poate scoate mai mult de la el. Îţi

pierzi de geaba vremea. Profită de uşa deschisă. Contemplă, trecînd prin culoar, măreţia şi crepusculul marilor noştri înaintaşi, trimite-mi o privire de adio cînd vei ajunge în dreptul meu, deşteaptă-ţi iubita şi plecaţi de pe acest tărîm al genunii!

- Stîrneşte-mă cît pofteşti. Eu voi juca tot după cum cred de cuviinţă...

- Aha, ai de gînd să mai joci!?

- S-ar părea că-ţi displace acest lucru.

- Îmi displace? Kim Kerim rîse cu un hohot ciudat. Deocamdată a ajuns să-mi fie aproape indiferent. Păcătuiesc împotriva mea însumi mărturisindu-ţi aceasta. Dar mi-ai cîştigat simpatia. O simpatie de oglindă. Nu pricepi nimic, nu-i aşa? Mai tîrziu însă n-ar fi exclus chiar să mă bucur dacă ai învinge. Acum pricepi şi mai puţin...

După ce un răstimp se percută din străfunduri un uruit neliniştitor („se zgrombeşte vîrtos”, îşi zise Dav), Tehom îşi împinse pionul pe f3. Negrul jucă e5. Urmară mutările 2.e3 d5 3.d4 Cd7 4.Cc3 Cf6.

A fost o partidă interminabilă. Amîndoi începură să gîndească îndelung fiece mişcare. Dav nici nu mai ţinu socoteala de cîte ori în decursul bătăliei întrerupse jocul, ca să se trînteasca epuizat în alveola din perete.

- Stai mai bine, îi spusese la un moment dat Kim Kerim.

Aşa şi era. Dav pricepu că atunci cînd Tehom, din pricina unei deschideri incolore sau nefuncţionale, îşi creează iniţial slăbiciuni de structură, un adversar puternic îi poate produce dificultăţi. O dovedeau bîjbîielile şi reacţiile bizare pe care i le surprindea.

Parcă o panică surdă pusese stăpînire pe monstrul cu care lupta. Sau era doar un miraj, un reflex al propriei sale alarme? Poate la această neverosimilă idee contribuise şi

faptul că dispozitivul de servire alimentară începuse să nu mai funcţioneze impecabil. Mîncările şi băuturile comandate veneau cu întîrziere, unele sorturi nu mai apăreau de loc sau erau înlocuite cu altele.

-Ţi s-a cam deteriorat serviciul aprovizionării, se plînse Dav.

În locul lui Tehom, răspunse mai mult murmurat Kim Kerim:

- Pesemne vrea să te gonească de aici.

Şi Dav nu putu descerne dacă glasul vorbea serios ori în batjocură. Avea sentimentul că o taină teribilă planează peste acele locuri.

- Nu cred în nimic din ce spui, şopti ca şi cînd s-ar fi ferit de cineva nevăzut. Mă aştept mereu la noi surprize şi capcane...

- Sînt capcanele inerente jocului pentru care te lauzi că ai descins pe Tehom. În ceea ce mă priveşte, nu-ţi întind nici o cursă... Doar dacă ea nu sălăşluieşte chiar în tine. Este o clipă de cumpănă. Într-alt moment s-ar putea să regret ce-ţi spun acum: Fugi cît mai repede de-aici! Spre binele tuturora...

- Şi-al tău?

- E o întrebare primejdioasă...

Un zgomot neplăcut, de măruntaie tectonice începuse de la o vreme să întovărăşească desfăşurarea partidelor. Dav aproape se obişnuise cu acest vaier de dislocări subterane în care i se părea că descifrează eforturile lui Tehom de a face faţă luptei...

Partida se găsea într-o poziţie pe muchie de cuţit, cu atacuri şi contraatacuri ce puteau fi evaluate numai prin calcule suprafireşti. Deodată, mutîndu-şi de trei ori acelaşi cal, Dav, şi-l sacrifică pe rînd, în mereu alte puncte ale dispozitivului vrăjmaş, dar necontenit sacrificiul său se

dovedea inacceptabil pentru alb, ce răspundea cu unica paradă posibilă. Şi iată calul-tabu revenit în poziţia iniţială! Abia atunci declanşă negrul o nouă combinaţie bumerang, pe al cărei culoar ultrafin se putea ajunge la efecte dezastruoase asupra structurii adverse.

Dav jubila mai ales că de data aceasta Kim Kerim se abţinu de la orice comentariu. „Dacă într-adevăr ar fi dorit să înving n-ar fi fost tocmai acum cazul să aprecieze situaţia? Dar el tace. Ca să nu-i dea vreo idee albului? Ce idee să-i mai dea, cînd este evident că partida-i ca şi cîştigată!?”.

Se şi vedea plecînd. Imagini care emergeau ca de la insondabile depărtări îl invadară. Explozia de veselie a unei fete în timp ce o grămadă de piraţi zăceau în jurul lor... Apoi îl scrută admirativ figura unui bătrîn aproape paralitic... habar n-avea unde îl mai văzuse... ştia doar că era un mare şahist...

Tehom calcula parcă la nesfîrşit. Pe Dav îl cuprinse o nerăbdare febrilă. „Trebuie să scap cît mai iute de aici”, îl săgetă un gînd imperios. Îşi duse mîna la faţă şi se sperie: degetele îi întîlniră o barbă de care uitase. De mult, cînd superioritatea lui nu era sigură, Kim Kerim îl sfătuise să plece, iar acum cînd era gata să cîştige - tăcea.

Graba de a-l învinge pe Tehom parcă îi luă minţile. Culoarul care ducea la victorie era cert, dar pretindea o precizie matematică, aidoma aceleia cerute la descinderea astronavelor. Dar negrul jucă inert şi răspunsul albului se abătu fulgerător ca şi cînd acesta s-ar fi temut că Dav şi-ar fi putut retrage mişcarea...

În clipa în care pe tablă fu pecetluit eşecul negrului, toţi „ochii de păun” din încăpere se aprinseră într-o sarabandă nebună. Uşa din dreapta se închise, dar Dav avu impresia că alunecarea laterală se desfăşura cu

încetinitorul.

- E bine să ştii, se hotărî în sfîrşit să ia cuvîntul Kim Kerim, niciodată nu l-am lăsat să bănuiască faptul că ar putea exista un creier mai puternic decît al său.

Deşi nu se preciza despre cine era vorba, Dav înţelese.

- De ce-mi spui asta?

- Nu-i exclus să-ţi fie de folos. Te-am prevenit că este invincibil.

- Minţi, izbucni Dav. Am fost la un pas de victorie.

- Dar n-ai fost în stare să-l străbaţi.

- M-am pripit.

- Şi acum te pripeşti. Problema este mai gravă decît crezi: ea consemnează însuşi eşecul vieţii mele... *Adversarul nostru a rezolvat realmente jocul de şah.*

- De unde ştii? întrebă Dav înfiorîndu-se...

- Vezi, pe tabloul din stînga, inspcripţia 10^{107}... În momentul în care a parcurs toate variantele posibile, s-a aprins un bec indigo. Era semnalul că memoria lui cvasiinfinită soluţionase problema.

- În cît timp?

- Nu-ţi pot răspunde: timpul lui este altfel decît al tău. Dar esenţialul nu se află aici, ci în constatarea că, în ciuda fantasticei sale performanţe, *nu m-a putut învinge.* Atunci mi-am dat seama că realizasem un mecanism perfect, dar că totodată i-am alterat natura, mărginindu-l să joace cu mine. Înţelegi?

Dav înţelegea, dar lucrul era de neconceput. Simţi fără de veste ceea ce bănuise de mult, încă de pe cînd s-a deprins să palpeze inteligenţa partenerului său după mişcările pe care acesta le făcea pe masa de joc. Simţi materialitatea osmozei ce funcţiona între ei. Cu fiecare partidă lăsată în urmă, monstrul îi încorpora tot mai deplin metodele şi schemele cognitive de rezolvare; dar şi el - Dav

era acum sigur - îl asimilase pe Tehom. Or, tocmai *senzaţia* - neverosimilă, deşi acceptată teoretic de matematicieni - a faptului că *partea poate echivala întregul* îl cufunda pe Dav într-un maelstrom ameţitor.

În decursul noii partide, lui Dav i se păru că prinde cîteva curioase trăsături „psihologice” ale adversarului, după neaşteptata-i victorie. Lecuit ca prin farmec de toate nevrozele, el manifestă simptomele unei veritabile fericiri. Ca o consecinţă, aprovizionarea se amelioră treptat, ba chiar depăşi măsura: Dav cerea, de pildă, o mixtură hormonovitaminizată, iar gadget-ul, fără să i se comande, servea, în plus, un flacon cu zgromb. Putea fi semnul unei amabilitaţi sarcastice sau al unei dereglări în contrasens, dar amîndouă cazurile indicau o stranie umanizare a planetei, dacă se excludea presupunerea că autorul surprinzătorului comportament era Kim Kerim. Şi Dav înclina să creadă că acesta n-avea aici nici un amestec. Dimpotrivă, pe nesimţite, a ajuns la convingerea că, de fapt, bătrînul dorea să-l învingă pe monstru prin intermediul îndrăzneţului vizitator...

Rătăceau într-o „olandeză” pe care o mai parcurseseră cîndva în culori inversate... Mugetul şi scrîşnetele subterane de pînă atunci se domoliră, nemairămînînd din ele decît torsul îndepărtat şi somnolent al compresoarelor de aer condiţionat.

La o anumită manevră a pieselor negre, glasul lui Tehom comentă pe un ton cu atît mai grotesc cu cît suna mai neutru:

- A mai încercat cineva să mă păcălească în felul acesta... dar n-a reuşit.

Omul nu-şi putu reţine un zîmbet, amintindu-şi că acel impersonal „cineva” era chiar el. Acum nu-şi mai regreta ultimul eşec, intuind că şocul pe care-l suferise trebuia să

se fi repercutat şi în Tehom. Apoi se gîndi la cauza celor trei înfrîngeri. Se gîndea cu răceala cuvia care-şi contempla nişte răni de mult cicatrizate. La începutul luptei, Dav pierduse, fiindcă, neştiind nimic despre natura fenomenalului său vrăjmaş, n-avusese nici un plan coerent. A doua oară greşise, crezînd că-l înfruntă pe Kim Kerim, adică o făptură umană. A treia eroare a provenit din ipoteza că rivalul său planetar este doar o „maşină perfectă”. Meandrele „psihice” ale lui Tehom dezminţeau însă şi a această presupunere. Soluţia se găsea probabil, undeva la mijloc sau, mai exact, la limită...

Albul juca degajat, exuberant, dar suficient de precaut pentru ca negrul, nemaipropunîndu-şi cîştigul, să obţină pînă la sfîrşit remiza.

Pe tablă apăru deschiderea 1.g3. Lui Dav, această inconsecvenţă de baleiaj (normal ar fi fost ca Tehom să joace 1.Cf3) îi stimulă imaginaţia. Pîndind partida urmatoare, cea în care slăbiciunea iniţială îngăduise predecesorilor săi să-şi cîştige egalitatea, se întrebă o clipă dacă, pentru a-şi amăgi adversarul n-ar trebui să joace mai slab. Se convinse însă imediat de inutilitatea efortului: deşi la flip-flop izbutise, în universul şahului îi era imposibil să joace mai slab. Ca într-o boală, mîna refuza să asculte de alţi centri din creier... Renunţă. De altfel, orice stratagemă grosolană i-ar fi putut deştepta lui Tehom bănuielile. O foarte lină echilibrare a forţelor era totuşi calea cea mai indicată.

*

Niciodată nu-şi calculase Dav mai vertiginos jerbele de variante, dar în acelaşi timp niciodată nu adăstase atît de mult de la o mişcare la alta. Iar potrivnicul său, ca şi cînd l-ar fi imitat, se pierdea la rîndu-i în această frenetică

lîncezeală. Cosmosul parcă dispăruse într-o stranie injecţie în labirintul unor nenumărate structuri paralele. Cavalcada calculatorie creştea geometric şi gratuit din sine însăşi, descoperindu-şi mereu alte şi alte pricini de inepuizabilă desfăşurare, astfel încît mutarea se declanşa dintr-o pură solicitare exterioară, oricînd fiind posibile o mie de mutări deopotrivă de bune. Ca în străvechiul biliard, unde o scamă de pe cuprinsul postavului putea să abată sfera albă de pe traiectul ei, un cuvînt sau numai umbra lui sonoră, un fîşîit mai ciudat, o părelnică ezitare a rivalului, o neînsemnată clipire deveneau acum semnalul aleatoriu care amorsa implozia fantasticei fugi: gestul ce transgresa configuraţia eşichierului în cosmodromul unei noi decolări spre infinit.

- Nu te mai hotărăşti să joci!? detună în vastităţile tăcerii şoapta lui Kim Kerim.

E posibil să fi trecut o vreme îndelungată înainte ca Dav să fi răspuns:

- Ai început să-ţi pierzi răbdarea?

- Şi eu sînt surprins, dar asta se întîmplă: constat că mă desincronizez. Bănuieşti de cine...

- Adică a existat între voi un fel de simbioză?

- Oarecum. Am fost legaţi, dacă vrei, ca termenii unei serii semi-convergente. Or acum...

- Eu?

- Da. Pînă la venirea ta, ritmurile *noastre* coincideau...

- Ritmul? Nu cumva l-ai învăţat să se plieze după ritmuri foarte diferite?

- L-am învăţat, într-adevăr, ce este paradoxul temporal. Bătrînul rîse, iar hohotul său, parcă reverberat de măruntaiele lui Tehom se multiplică într-un urlet spasmodic. Gîndeşte-te, reluă glasul lui Kim Kerim, au descins aici fiinţe cu bioritmuri total deosebite: zenonienii, de pildă, trăiesc atît de lent încît pe lîngă ei copacii ar părea

nişte făpturi explozive. Tu, s-ar putea spune, ai un timp de reacţie rapid, dar cel de pe Dedekinda gîndesc de cîteva sute de ori mai iute decît noi, cei din clasa HH...

- Şi totuşi nici unul n-a reuşit să-l bată...

Dar putea el, chiar şi numai în principiu, să fie învins? La un răspuns negativ, Dav nu mai avea ca să caute acolo. Goddenka ! îi fulgeră prin minte. Se afla acest nume şi în memoria planetei? Iată un amănunt esenţial pentru soarta ostilităţilor viitoare.

- Ştii cine-i Goddenka? rosti deodată Dav.

- Desigur, spuse vocea placidă a lui Tehom. O'Teng este un celebru şahist din Eudoxia...

- Mulţumesc pentru oboseală, rîse Dav, deşi n-am întrebat de O'Teng, ci de God-den-ka. Poate ai auzit tu de el, Kim Kerim...

- Nu-mi amintesc. Unde şi cînd a trăit?

- În Cantorelia, între anii 583 şi 704 ai erei de iridiu.

- Nici de Cantorelia n-am auzit. E pesemne o planetă intrată în Federaţia galactică după instalarea mea aici.

- Aşa cred... Să însemne asta că, după fabuloasa-ţi dispariţie, n-ai mai încercat să te ţii la curent cu noutăţile lumii?

- La început, da, pînă la întîile performanţe ale lui Tehom. Apoi m-am lăsat păgubaş. Drept să-ţi spun, nu m-a mai preocupat decît destinul său şahist, care mi se părea fascinant... Dar cine-i, de fapt, Goddenka?

- Un matematician.

- Şi ce legătură are cu ce se-ntîmplă acum?

- Acest om a construit o cronomaşină, despre care nimeni nu ştie dacă a funcţionat sau nu. La bătrîneţe, dorind probabil ca urmaşii s-o creadă operaţională, s-a închis în ea, asemenea miticului Empedocle care se aruncase într-un vulcan, pentru ca posteritatea, suprinsă de

tainica lui pieire, să-l considere nemuritor. Dar vieţile celor doi bărbaţi se întîlnesc şi în finalul ironic ai fabulei: după cum filozofului sinucigaş craterul incandescent i-a expectorat sandalele, lui Goddenka cronomaşina i-a zvîrlit înapoi ochii artificiali...

- Şi de ce-mi înşiri fleacurile astea?

- Tu ai vrut să-ţi spun de ce mi-a venit în minte Goddenka. Mi se părea izbitoare asemănarea lui cu tine.

- Nu este exclus să-ţi semene şi ţie, hohoti cu un dispreţ suveran Kim Kerim.

Pe Dav îl contrarie mai mult ecoul acelui rîs decît rezonanţa cuvintelor pronunţate de celălalt.

O clipă i-ar fi mărturisit adevăratul motiv al asociaţiei de idei, dar se răzgîndi: Existenţa mulţimilor F^0 pe care Goddenka o revelase şi o pusese la baza calculului informal[33] făcea posibilă o victorie asupra lui Tehom!

*

După noua egalitate, Dav comandă o porţie zdravănă de zgromb. Niciodată nu ştiuse ce este tracul în joc, dar acum îl percepea cu toţi nervii săi, asemenea unui tînăr atlet care-şi dă pentru prima oară seama că a pătruns pe tărîmul bătrîneţii!. Era un trac stupid fiindcă, în definitiv,

---

[33] F^0 sînt mulţimile intermediare între cele ale numărabilului şi ale continuului. Toate macro şi microsistemele extinse şi aprofundate neîncetat de metagalactologi şi de infraelementarişti, ca de altfel întreaga realitate, dezvăluie asemenea „fiinţe matematice” teoretic finite, dar, de fapt, din pricina infinitului potenţial în care se scaldă - continuu continue. Finitismul principial al mulţimilor F^0 se vădeşte prin aceea că, de la un anumit prag din istoria ştiinţei, în orice stadiu al ei, a putut fi indus ordinul numărului de atomi ai universului cognoscibil. Statutul paradoxal al domeniului F^0 este evidenţiat de situarea lui între OO N şi OO C, din care rezultă că o mulţime infinită numărabilă are o putere inferioară oricărei mulţimi finite, această expresie improprie (ca şi aceea de atom, dealtminteri) vrea să semnifice tocmai ansamblul procedeelor de traducere a celor patru categorii de mulţimi (F, N, F° şi C) una într-alta (n.a.).

mişcarea g4, ce ar fi trebuit să urmeze, deşi incoloră, deci inactivă, nu semnifica în sine nimic. Nici Tehom nu părea în apele lui, căci din străfunduri parvenea un vuiet surescitat.

Deodată, fără să fi fost comandat acest lucru, ecranul cu exteriorul se aprinse, şi pe el apăru containerul transparent în care dormea Umna.

Omului care stătea în acea nebunească firidă claustrat din propria-i voinţă (deoarece uşa rămăsese deschisă) i se rupse din piept un strigăt aproape neomenesc. Simţea o milă infinită şi de propria-i soartă, şi de aceea a femeii iubite, ba chiar de existenţa străină a celui ce-l ademenise acolo. „Mă prostesc”, îşi spuse, dar cu glas tare întrebă:

- Ce-i asta, Kim Kerim?

- Nu eu, rosti cu o sinceră mirare bătrînul.

- Eu, chicoti metalic vocea lui Tehom. Am socotit că vrei să ştii ce se mai întîmplă pe-afară.

- Dar de ce tocmai acum ţi-a venit această idee?

Tehom nu mai răspunse. Doar pe ecran imaginea se apropie, îngăduind să se vadă pulberea pe care timpul şi vînturile o depuseseră pe învelişul metaloceramic al containerului.

- Închide! strigă Dav. Închide şi joacă, planetă inconştientă!

În clipa aceea avu un şoc: pe masa de onix calul alb se mută pe căsuţa f3!

O silă fără margini îl cuprinse. Era absurd, dar această abatere de la regulă îl făcu pe Dav să se simtă golit de orice vlagă, îl prăvăli în genunea zădărniciei. De mult devenise aproape un automat atemporal, pentru care principalele borne ale existenţei se identificau acum cu primele mutări ale acestor partide informe...

Acţiona aidoma unui demiurg orb în vîltoarea Cosmosului pe care-l stîrnise. Din adîncuri îl împresura un

zumzet vesel, amăgitor. Mi-am cheltuit întreaga viaţă ca să-mi măsor forţele cu un tîlhar nebun, cu un geniu stupid, plîngea în Dav o umbră a conştiinţei.

Îşi dădea seama că, deşi nu juca slab, structurile pe care le secreta erau oribil de cenuşii. Dimpotrivă, Tehom, acţionînd parcă deznădăjduit de bine, înainta impetuos.

De nenumărate ori de-a lungul afurisitei partide îl obsedă pe Dav gîndul plecării. Plonjarea în oceanul de hidrargir al variantelor îl sufoca. „Să plec!.” îşi mai spuse o dată. „Să mă car chiar acum! Ce rost are să mai lupt cu ticăloasa asta de planetă! De ce în procesul său de stranie umanizare Tehom a trebuit să treacă şi prin faza înşelăciunii? Dar dacă în ultima rundă va deschide totuşi cu g4?” îl fulgeră un gînd potrivnic. Ah, această mutare de nimic ce-i dădea mereu iluzia că o sumă de încleştări întîmplătoare se încheagă într-o constelaţie cu sens! Şi fără de veste, lumea plumburie se lumină într-un cîntec de culori... îl întrerupse vocea de fanfară a lui Tehom:

- Finalul se cîştigă forţat în 17 mutări. Apoi planeta conchise condescendent: Ai fi putut cîştiga remiza doar prin contraatacuri tari. Tu ai vrut să rezolvi lupta pe cale pur tehnică, dar nici aceasta încă n-o poţi face ca mine.

Aşadar o nouă înfrîngere! Răsunetul ei era însă aproape total covîrşit de stupefianta constatare că adversarul său **SE TEMEA**! Şi ca o supremă satisfacţie, omul văzu cum uşa culisantă din dreapta se deplasează lent şi şovăitor, înţepenind la o treime din drumul ei. Deşi învins, Dav avea voie să părăsească sanctuarul! **TEHOM SE TEMEA**!

*****

Această singură idee, certă şi părelnică deopotrivă, îi catalize puterea să rătăcească prin înfiorătorul deşert al

partidelor ce au urmat şi să-i străbată dezolantu-i necuprins. O mişcare isca o alta asemenea unui fulger negru, căscat între două oglinzi paralele despărţite de infinit. Cînd unul ataca într-un loc al eşichierului, adversarul reproducea apărarea complementară, şi procedeul se inversa, se relua şi circula într-o perfectă şi ternă simetrie. Ceremonialul unui duel gratuit, al unui dans mecanic şi tîmp descris de două globuri metalice pivotînd în gol. Amîndoi îşi îndeplineau cu o patimă în mod paradoxal placidă şi implacabilă aceasta searbădă corvoadă: Tehom probabil în virtutea propriei construcţii, Dav mînat de o construcţie a închipuirii lui.

De mult nu mai respecta o suită logică între momentele consacrate jocului, mîncării, bărbieritului şi culcării şi de mult nu le mai ţinea socoteala. La începutul îndepărtatelor sale amintiri, barba îi creştea vertiginos, astfel încît trebuia s-o taie des. Mai tîrziu, observă că, deşi nu era prea mare, barba încetă să-şi mai sporească dimensiunile. O lăsă deci aşa şi scăpă de grija bărbieritului.

Cîte o discuţie cu Kim Kerim îl mai învioră o vreme, în aridul său exod. Se întrema la glasul bătrînului, care-i păru mult mai înţelept, mai profund, dar şi mai enigmatic, decît crezuse cîndva. Astfel, către sfîrşitul dialogului lor, Dav l-a întrebat:

- Cum ai descoperit această planetă? Cum ai ajuns s-o... domesticeşti? Şi cum de n-a auzit nimeni de acest miracol?

- Nu-i nici un miracol, răspunse Kim Kerim. De cînd m-am exilat aici a trecut un timp relativ scurt în comparaţie cu durata necesară omenirilor spre a-şi corecta prejudecăţile. La începutul erelor cosmice, fiecare societate planetară, determinată de un firesc antropocentrism local, îşi închipuie că viaţa reprezintă un accident rar în existenţa Căii Lactee.

Apoi sfera cunoaşterii se extinde şi serii de evenimente socotite întîmplătoare îşi dobîndesc legitatea. Astfel, în colţul nostru sideral, însăşi posibilitatea practică de a explora o mulţime de sisteme solare a năruit concepţia naivă de odinioară. De altfel, cred că n-am depăşit încă perioada dominată de teoriile unor astrofizicieni ca Lungrn de pe Astaran sau ca Hoyle de pe Terra, pentru care, într-o galaxie ca a noastră, există cel puţin un miliard de planete propice biofenomenelor...

- Adică de ordinul numărului de stele obişnuite, ce se rotesc lent. E un criteriu clar, şi datorită lui întreg Universul a fost populat cu minţi gînditoare. Nu văd de ce ar fi greşită această idee, chiar dacă Tehom...

- Nu-i greşită, ci doar săracă, deoarece reduce viaţa la arta îngustă dGO-dKO ce caracterizează astrul Pămîntului sau Eridani[34]. Or Galaxia este nemărginit mai bogată în forme vii.

- Tu ai descoperit asta?

- Nu. Pe mine mă preocupa doar găsirea unei minţi cît mai cuprinzătoare, obsesie ce m-a apropiat de cîteva inteligenţe de excepţie. Daţi-mi un punct fix şi vă răstorn Cosmosul - exprima de fapt, intuiţia că nicăieri nu există vreun punct privilegiat şi stabil. În schimb, Kvoren a dovedit că orice punct poate da socoteală de natura lumii pe care o cunoaştem.

- Kvoren... îmi amintesc: funcţia hologramatică a elementelor universului... Te-ai întîlnit cu Kvoren?

- Da, şi prin el l-am cunoscut pe Entiewso... De acest nume ai auzit?

- Nu.

- Mă aşteptam. E un geniu pentru eternitatea viitorului. Concepţia lui vizionară nu aderă încă la ruptura datelor

---

[34] Este vorba de clasele spectrale ale acestor stele (n.a.).

actuale.

În deşertul pe care-l străbătea, lui Dav i se nălucirăconturile vrăjite ale unui castel de gheaţă.

- Vorbeşte-mi despre el! ceru cu nesăbuit nesaţ.

- Fiecare cuantă de materie se răsfrînge în nesfîrşite forme ce alcătuiesc faţetele aceluiaşi solitar infinit. Să ne oprim însă doar la echivalenţa dintre masă, energie, informaţie şi organizare. Vom avea o ecuaţie cosmică fundamentală, inteligibilă, deşi lipsită de orice semnificaţie, şi proiectată în cel mai pur hazard, dacă însăşi dăinuirea oarbă n-ar purta-o spre întruparea unei tot mai complexe necesităţi.

- Şi ce-nseamnă asta?

- Pentru o minte antropocentristă, înseamnă o consecinţă uimitoare: din cauza ecuaţiei de echivalenţă, viaţa trebuie sa apară pretutindeni în Univers, la un stadiu şi în forme cerute de însuşi sistemul respectiv. Ca şi masele stelare, ca şi echilibrul radiativ de la suprafaţa sorilor, viaţa, şi ulterior inteligenţa sînt fenomene *calibrate.* Odată ce am fost convins de ideea că în orice condiţii astrofizice este posibilă, iar la un moment dat - necesară ecloziunea vieţii superior organizate, m-am şi văzut dezbărat de antropomorfismul care i-a ţinut pe exploratori departe de stelele din afara secvenţei dGO-dKO. Aşa am reuşit să-l descopăr pe Tehom.

*

În contrast cu tonalitatea discuţiei celor doi oameni şi în ciuda tragicului sentiment că pe eşichier se perindă un interminabil ritual de evenimente-fantomă, între Dav şi Tehom se angajă un bizar schimb de impresii aproape monden. Dar aceasta s-a întîmplat abia după ultima convorbire cu Kim Kerim.

- Tu urmăreşti partidele noastre? a întrebat Dav, deşi altceva ar fi vrut să rostească: Mai crezi că Tehom este invincibil? Dar ceva neliniştitor ce plana în atmosferă îl făcu să evite atacarea făţişă a acestei teme.

Vocea lui Kim Kerim întîrzie să răspundă. Luminiţele de pe pereţi se aprindeau într-un joc fascinant.

- Da, le urmăresc, se auzi în sfîrşit. N-am încotro.

- Cum adică n-ai încotro?

Mai tîrziu, lui Dav i se păru că între replicile lor se scurseseră ani, răstimp în care se afunda din nou în sufocantele pustietăţi. Şi avea să-l obsedeze faptul că, la glasul bătrînului, se pomenise cîndva tresărind, ca şi cînd s-ar fi deşteptat dintr-o aţipire.

- Unele întrebări rămîn fără răspuns...

Cuvintele parcă parveneau prin vată.

- Nu înţeleg ce zici! strigă.

Uşoara enervare ce-l percuta pe Dav a fost suficientă ca să-i vireze inerţia spre un joc ceva mai activ. Rărunchii planetei prinseră a toarce gros, ca un motan sîcîit în somn. O melodie veche îi gîdila incongruent amintirea, ca şi cînd şi-ar fi contemplat o secvenţă a propriei vieţi, dar cu ochii unui străin.

- Nu pricepi? se tălăzuiră pînă la el vorbele lui Kim Kerim, ca bătute de vînturi. Aşa ai mai jucat în part... Şi iar pierdu restul celor spuse de celălalt.

„Aşa am jucat eu?” Structura familiară se lumină brusc: riposta lui Tehom era un truc scornit de Dav mai de mult. Acum însă nu mai avea nici o îndoială că *nu* se lupta cu Kim Kerim. Acesta se afla în afară. Oare într-adevăr *în afară?* Un fior glacial îi străbătu şira spinării. Nu era tocmai explicaţia răspunsului sibilinic pe care i-l dăduse cîndva?

- Nu-ţi dai seama că te-a încorporat? mai răbufniră pînă la Dav aceste cuvinte... te-a încorporat... orat... orat...

Şi părelnicele sunete se risipiră ca bruiate de torsul unui motan mînios.

Ajunseseră la partida deschisă de mişcarea h4, dar nu se întrevedea finalul. Pe Dav îl bucura totuşi faptul că eşichierul era din nou scăldat în culori. Un astru ultramarin zvîrlea mănunchiuri mătasoase de raze peste toate cîmpurile.

Deşi încordat, omul se simţea voios, ca într-o convalescenţă. Dar şi adversarul său dădea semnele unei veritabile euforii. „Acum el este sigur că m-a încorporat”, îşi spuse Dav, gîndindu-se cu nostalgie la vremurile în care se întreţinea cu Kim Kerim...

Nu mai ştia cine începuse dialogul. De fapt, şi după ciudata îmbufnare a lui Tehom continuaseră să vorbească, dar despre lucruri insignifiante, strict operaţionale. Probabil că, atunci cînd Dav a rămas fără un interlocutor uman, amîndoi adversarii au devenit mai concilianţi. Discuţiiie lor aveau aparent o turnură inofensivă, ba chiar amuzantă, dar sub textul lor mocnea aşteptarea şi agresivitatea.

Cel mai adesea flecăreau despre vestitele şicane pe care şi le-au făcut marii campioni ai cronicii şahului. O dată, planeta aminti galeş de Xiriv care nu captura piesele mînuite de adversar decît după ce-şi punea mănuşi aseptice.

Plasîndu-l pe Tehom în rolul lui Xiriv, Dav nu-şi putu stăpîni rîsul, dar întrebă:

- De ce-mi spui asta?

- Ştiu că vouă, oamenilor, vă place să comentaţi asemenea inepţii!

- Depinde cine le spune.

- De ce?

- Fiindcă o anumită plăcere îmi produce o inepţie spusă de tine şi cu totul alta una rostită de Kim Kerim, de pildă...

- Tot nu pricep. Mie îmi face plăcere să joc cu tine, dar nu înregistrez informaţii fără sens.

- Bine, mormăi Dav, neinsistind asupra ciudatei mărturisiri de simpatie venite din partea planetei. Ai auzit da Zaumin de pe Vandekampa?

- Nu.

- A fost un celebru jucător de şah şi cred că unic în felul său: era un tetracefal. Partea curioasă a alcătuirii lui o constituie însă faptul că, în timp ce capul său nord, să spunem, ajunsese campion planetar, celelalte trei scăfîrlii n-au izbutit niciodată să depăşească stadiul de maestru.

- Foarte interesant! se extazie Tehom. Şi ce s-a mai întîmplat?

- Vezi că eşti inteligent! zise măgulitor Dav. Ţi-ai dat seama că mai există o continuare. S-a întîmplat că Zaumin, stînjenit în joc de semenii săi care îşi exercitau cu prea multă pasiune însuşirea de chibiţi, a hotărît pînă la urmă să renunţe la ei.

- Cum?

- La cererea lui, un poligrefatron l-a despărţit de cei trei maeştri. Apoi, avînd ca suport un corp uman, Zaumin s-a transferat în cunoscutul sistem solar ce figureaza pe hărţile astronomice sub forma unui eşichier. Ei, ce zici?

- Mi-a plăcut fiindcă nu-i o inepţie. Şi eu aş fi procedat la fel.

Altă dată Tehom îl pomeni pe marele Bobby Fischer primul care a încorporat forfait-ul în strategie. Ripostînd, Dav aminti de maşinile şahiste distruse de autorii lor fiindcă nu dădeau deplină satisfacţie, neomiţînd să aducă vorba despre VRAK-3007-B, care după o frumoasă carieră competiţională, a fost retrogradată pe post de automat

pentru stabilirea unor statistici ale grupelor de ticuri manifestate de spectatorii campionatelor intragalactice.

Pe nesimţite lupta se înteţi. La un moment dat, matul începu să plutească deasupra tablei. Dar deocamdată nu era decît un joc cu primejdia. Şi deşi nu-şi supraevalua situaţia aparent superioară, Dav se simţea renăscînd sub fiorii tensiunii.

Cu o splendidă poantă combinativă şi sacrificînd două figuri, Tehom îl sili pe Dav să accepte un şah eterrn.

- Iar ai cîştigat! exclamă parcă regretînd, dar cu un fel de umor involuntar: deşi pe Kim Kerim îl bruiase, acum - e drept, într-un stil tăinuit - Tehom recunoştea că memoria-i planetara înglobase personalitatea ultimului său adversar; începea să gîndească în stilul acestuia.

Şi, spre uluirea lui Dav, pionul de pe cîmpul g2 sări sprinţar pe g4!

De cîte ori, în acest sanctuar, nu-şi spusese Dav: „E partida vieţii mele!” Şi, probabil, fiecare dintre acele momente chiar fusese crucial în cariera lui de şahist. Dar acum?! De fapt, tot ce s-a petrecut acolo a fost ca o lungă peregrinare iniţiatică. Şi vîrtejul imemorialelor remize, şi înlănţuirea logică a celor patru înfrîngeri, şi victoria pe care o întîmpina cu inexorabilă seninătate. Fiindcă, la această deschidere - care, celorlalţi, le-a dat prilejul egalităţii - lui nu-i era îngăduit să scape victoria.

Slăbiciunea debutului g4, deşi incontestabilă, era infinitezimala. De aceea Dav trebuia nu numai să joace extrem de prudent şi de suplu, calculînd consecinţe foarte îndepărtate, ci să şi acţioneze energic. Timpuriul său atac pe aripa damei a fost logic, inevitabil, prevenind orice posibilităţi de rocadă, care ar fi protejat regele alb (rocada mică nu putea fi efectuată tocmai din pricina mutării g4).

Pereţii se preschimbară într-o mulţime de ecrane

ocupate de tot atîtea eşichiere. În lungile pauze dintre două mutări, Dav avea răgazul să cerceteze partidele ce rulau în jurul său. La răstimpuri, alte ecrane le reluau ca pe nişte motive ornamentale cinetice. Curînd desprinse firul care lega între ele acele dispute: în toate cîştigător era albul.

Aşadar Tehom pornise războiul psihologic. De ce însă? Pentru că se temea sau, pur şi simplu, fiindcă psihicul său se modelase prea mult după o rudimentară mentalitate umanoidă?

Să calculeze un minut la o mişcare, odinioară era pentru Dav o rară excepţie şi numai gîndul că i-ar trebui un sfert de oră l-ar fi socotit jignitor. Iar acum putea să planeze poate şi zile deasupra jocului înainte de a muta o piesă. Îl obseda această partidă şi în somn, cînd se visa rătăcind în labirintul variantelor, şi de cum se deştepta reîncepea s-o analizeze cu o tenacitate de automat.

Cîteodată însă ostenea, şi atunci, urmărind distrat partidele de pe ecrane, se închipuia desfătîndu-se cu Umna într-o lume care să ignore şahul. Contemplînd aşa imaginile oferite de Tehom, Dav recunoscu printre ele partidele pe care le pierduse. Aceasta sfidare îl înveseli şi-l înverşună totodată, mai ales că cele patru înfrîngeri ale lui reveneau cu o frecvenţă mai mare, ca un fel de refren.

- De ce-mi tot arăţi poveştile astea în care pierde mereu negrul? întrebă în cele din urmă.

- Mă bate gîndul că-ţi pot fi de-nvăţătură, răspunse cu un ciudat umor lingvistic planeta.

- Mai instructive ar fi fost cele 31 de remize pe care le-ai făcut pînă acum.

- Pentru o minte ca a ta, 31 de pilde nu înseamnă nimic. Îţi voi dărui un mănunchi de 5 000 dintre cele mai bune isprăvi ale mele după rînduiala vremuirii.

Şi în aceeaşi clipă, din gadget-ul alimentar apărură 15

discuri magnetice antice de dimensiuni mari împreună cu o instalaţie de citire a discurilor.

- Vei dibui aici şi icoanele vrăjmaşilor înfrînţi de mine.

Pe Dav îl uimi mai puţin năstruşnica ideea a planetei decît faptul că aceasta i se adresase în pregalactică, de parcă ar fi uitat brusc limba în care au vorbit pînă atunci.

Rămas în centru, regele alb se trezi supus ameninţării unor atacuri latente, greu de descifrat.

Deopotrivă de subtil şi imaginativ, Tehom începu să ofere cele mai ademenitoare sacrificii, pe care însa Dav le refuză suveran, mărindu-şi necontenit presiunea.

Maliţioasele imagini în care învingea necontenit albul se răriră, apoi încetară cu totul. Muzici serafice se filtrau în sanctuar şi miresme edenice îl învăluiră pe Dav. Din cine ştie ce unghere pînă mai ieri socotite inutile, memoria lui Tehom ţesea o plasă de vrajă, prin care încerca să-şi subjuge adversarul. Apoi, deodată, cînd Dav se aştepta mai puţin, Tehom declanşă un contraatac deznădăjduit, jertfind calitatea; luă cu turnul un nebun apărat. Iar regele alb, care pînă în acea clipă se aflase într-o situaţie deplorabilă, vedea orizontul înseninîndu-i-se.

Culmea era că se ajunsese la o configuraţie asemănătoare cu aceea dintr-o partidă jucată cîndva în culori inversate, cînd negrul obţinuse remiză. Parcă ironic, Tehom îşi punea rivalul în faţa problemei de a lupta împotriva propriilor sale plăsmuiri.

Cu fiece mutare, Dav se încredinţa stupefiat că poziţia albului se consolida, că tensiunile se stingeau, că lupta înainta implacabil spre draw. Formidabilul edificiu pe care-l durase cu atîta migală şi îndîrjire se spulbera văzînd cu ochii. Planul său fusese greşit, încă din faza uverturii, de vreme ce pînă la urmă nu se ameninţa nimic, iar albul cîştiga timp să-şi întărească poziţia în centru. Înţelegînd că

supraestimase părelnica superioritate care decurgea din deschidere, Dav se simţea tot mai dezolat. Îl invadă mareea unei negre disperări.

„Cum de-a fost în stare să mă neutralizeze?” se întrebă contrariat.

Ca în felu-i spontan de a juca, răspunsul i se impuse de la sine: prins de necesitatea înglobării lui Tehom, Dav izbutise doar să urce pe verticala RR fără însă a fructifica imensa forţă venită dinspre infinitul stîng - marele său atu ontic împotriva unui adversar subuman.

Urmă un fel reflux al amărăciunii şi omului îi trecu prin minte că oricum mai exista posibilitatea să ia de la capăt bătălia.

Această posibilitate avea totuşi înfăţişarea zădărniciei. „Noroc, îşi spuse Dav, zîmbind trist, că am căpătat răbdarea unei maşini. Vom juca din nou deschiderile a3, a4... le vom mătura apoi pe celelalte.... poate că tot m-am ales cu ceva din cele întîmplate pînă acum...”

În acelaşi moment îl fulgeră o idee neverosimilă. Şi, de parcă s-ar fi temut ca Tehom să nu-i ghicească gîndul, Dav se ridică de la tabla de şah.

- Îţi propun remiza, rosti planeta, revenind la graiul primei galactici. Ai jucat bine. Recunosc chiar că am învăţat de la tine valoarea fanteziei. Dacă aş relua acum partidele cu ceilalţi 16 dinaintea ta, aş cîştiga sigur.

- Zău ! rîse Dav. Hai atunci să recunosc şi eu că am învăţat ceva de la tine...

- Ce anume?

- Că nici prea multă fantezie nu e bună. Şi se închise în alveola din perete, unde continuă partida într-un fel nou.

Ideea de a-şi concentra atenţia asupra extermităţii drepte a eşichierului a fost rezultatul unui instinct genial sau influenţa deprinderii de a baleia deschiderile, pe care o

dobîndise în lunga-i convieţuire cu planeta? Cert este doar că, amintindu-şi de suita deschiderilor, avu revelaţia că poate continua ostilităţile. Dar era o revelaţie penibilă, care-i întoarse măruntaiele pe dos...

...Deschizînd printr-un sacrificiu făgaş pionilor săi, putea forţa într-un tîrziu promovarea lor. Aparent de neînlăturat, snopul variantelor izvorîte din această idee avea ciudatul defect de a secătui în aşa măsură resursele ambelor tabere, încît Tehom ar fi reuşit prin năstruşnice contralovituri să impună o poziţie de pat. De aceea metamorfoza pionului b nu trebuia să fie coroana unei regine, ci tichia unui nebun. Dar şi pentru acest uimitor avatar, albul avea o ripostă miraculoasă. Unicul mijloc de a încheia bătălia îl crea înaintarea unui al doilea pion pe coloana b şi - oroarea ororilor! - preschimbarea lui în al treilea nebun pe cîmpuri albe. Tocmai „salvatorul” sacrificiu de calitate făcut de Tehom şi care dublase pionii negri de pe b generase această stranietate. Viziunea victoriei stîrni în sufletul lui Dav o reacţie paradoxală: ajuns la capătul odiseei lui, se simţea sfîşiat. Oare supunerea nemărginitei gîndiri a lui Tehom putea fi realizată numai pe calea unei atît de improbabile şi absurde excepţii? O clipă, un reziduu de omenie îl ademeni să reia împreună cu vechiul său partener mirifica aventură la hotarele infinitului, în nădejdea unui final nemuritor. Dar, înainte ca Dav să-şi fi depănat întregul vis, mîna lui execută prima mişcare a combinaţiei decisive. Geniul orb al şahului îl purta neînduplecat către ţelul său primordial.

Cînd, ajuns pe cîmpul de promovare, pionul lui Dav fu înlocuit cu un nebun, se făcu auzit un glas de mult uitat:

- Doi nebuni negri pe cîmpuri albe!? Tendinţa ta duplicativă nu-i simptomul unei dereglări?

Emiţînd sunetele unui rîs aproape omenesc, Tehom

efectuă „contralovitura salvatoare” şi entuziast:

- Pentru prima oară îmi dau seama ce înseamnă să fii supus unui examen. Recunoaşte însă că răspunsurile mele te satisfac!

Dav tăcea fremătînd.

- În curînd vei pleca, spuse fără de veste planeta, pe un ton suav. Cea mai bună parte a vieţii tale ai petrecut-o aici. Alături de mine ai cunoscut desfătări incomparabil mai intense decît ţi-a fost dat cîndva să trăieşti în afară. Nu vrei să marcăm sărbătoreşte întîlnirea noastră? Hai să reluam întregul ciclu... Iar de data aceasta îţi cedez ţie albul... Sau am o propunere şi mai pasionantă. Scot de aici eşichierul şi jucăm fără el un simultan de o mie de partide. Va fi o competiţie demnă de geniul amîndurora. Primeşti?

- V-aţi scrîntit amîndoi! interveni exasperat Kim Kerim.

Cu gîtlejul ca de iască, Dav îşi propulsă maşinal ultimul atu. Mişcările se succedară accelerat.

Rîsul nebunesc al lui Kim Kerim salută grotescul rod al imaginaţiei lui Dav: al treilea nebun de negru pe cîmpuri albe!

O linişte nefirească se instaură în sanctuar.

Un timp fără durată se cernea cenuşiu.

Pe toate monitoarele, pe tavan şi pereţi, ochii de păun prinseră a clipi multicolor şi febril.

- Ce faci? întrebă Dav, pentru care partida era încheiată.

- Calculez, răspunse calm planeta. Am şi calculat 10^{37} mutări.

- Şi? exclamă uluit omul.

- Încă n-am găsit soluţia. Am ajuns la pierderea turnului, dar merg mai departe cu analiza.

- Nu calculezi după nişte criterii bine definite?

- Aşa făceam odinioară. Acum însă vreau să văd ce se

întîmplă în cazul de faţă...

- Dar în felul acesta se poate analiza la nesfîrşit chiar pentru o singură varianta.

- Nu. Odată şi odată voi termina şi voi lua o altă variantă.

- Adică ai s-o ţii aşa, la infinit? se îngrozi Dav.

- Numărul variantelor este finit, obiectă cu o smintită logică Tehom.

- Asta înseamnă că vrei să faci remiză prin gîndire eternă! strigă revoltat virtualul învingător al planetei, instalat subit într-un soi de paradox ai lui Ahile. Apoi, stăpînindu-se, rosti răspicat: Te previn că n-ai s-o poţi face. În şah nu există nici eternitate, nici infinit.

- Doar pentru *mine* nu există, izbucni furioasă planeta, nu însă şi pentru mintea ta de om. Şi acum, lasă-mă să calculez în pace sau îţi aplic gambitul Zaumin!

Covoare simfonice de lumini transformară sanctuarul într-o înspăimîntătoare feerie. Din străfunduri veneau plutitoare, învăluitoare horbote de sunete, ca torsul conştiinţei unei divinităţi care se înfrupta din Nirvana.

- Deci nu mai vrei să jucăm un simultan orb de o mie de...

Dar replica sarcastica a lui Dav rămase în aer. O trîmbă depotrivă de fluidă şi dură îl înşfăcă, iar mai înainte ca omul să-şi dea seama, îl smulse din locul sau, îl purtă vertiginos prin galeria cu imagini animate şi-l deversă pe suprafaţa planetei.

*

Nicicînd nu şi-ar fi închipuit Dav că partida şi meciul vieţii lui, poate ale însăşi galaxiei aveau să aibă un asemenea sfîrşit absrud, grotesc şi penibil, oricîte frumuseţi se vor fi consumat pe drum.

După ce-l lepădă la ieşirea din subterană, bizara trîmbă goni mai departe, cu legănări jucăuşe în văzduh, parcă bucuroasă că scăpase de-o corvoadă, şi se pierdu în zare, lăsînd în urma-i panaşe de praf.

Născut în spaţiu, peregrinînd necontenit printre stele, Dav Bogar este un personaj real şi totodată mai fabulos chiar decît Kim Kerim, care a trăit o vreme îndelungată pe Moore şi, astfel, în pofida enigmaticei sale dispariţii, a lăsat o dîră mai adîncă prin istorie.

Paginile de faţă reprezintă desigur viziunea *mea* despre legendara lor întîlnire, deşi m-am străduit să ţin seama de numeroasele interpretări şi documente, mai mult sau mai puţin apocrife. În extrapolările mele, m-am bazat pe datele cele mai certe şi mai plauzibile.

Epilogul evenimentelor relatate fiind şi el înecat în negură, abundentele lui versiuni (adesea contradictorii) riscă să dea semnificaţii structural diferite întregii istorisiri.

Pentru a sugera ecoul stîrnit în conştiinţa galactică de aceşti doi oameni extraordinari, voi consemna totuşi cîteva „deznodăminte”, din lunga serie conservată de arhivele la care am avut acces.

Odată expectorat de adversarul său, Dav s-a pomenit lîngă „sarcofagul” în care zăcea Umna.

10^5 din numărul exegeţilor (aşadar un procent infim) prezintă drept epilog următorul scenariu, pe care îl redau în elementele lui esenţiale.

Un regret indicibil şi o cumplită oboseală îl cotropeau deopotrivă, în timp ce se apleca peste capacul acela, ca de raclă, a cărui transparenţă se pierduse sub pulberile aşternute de cine ştie cînd. Îşi revenea treptat, ca după şocul unei operaţii cumplite. Avu sfîşietoarea conştiinţă că

în ceea ce-l priveşte partida era încheiată pentru totdeauna: în zona lui de Univers nu mai avea adversar. Şi mai năprasnic era însă dorul de aceea care vegeta anabiotic nu departe de el.

Gheare i se înfipseră în inimă - nu-şi mai amintea cum trebuie făcută reanimarea. Îşi întinse un deget tremurător în praful de pe container şi, în ciuda gîndului care tindea deznădăjduit spre Umna, mîna lui Dav a înscris cu o buimacă îndărătnicie cuvîntul **TEHOM**... Prin golul fatalelor litere, la lumina ambiguă a celor doi sori, răsăriră frînturi din obrazul uitat şi totuşi atît de familiar. Sugrumat de furie, risipi vraful de colb ce-i fura imaginea iubită.

Două butoane (unul de sidef, celălalt de abanos) de pe cantul carcasei îi sugerară succesiunea celor două mişcări ce-o despărţeau pe Umna de viaţa.

Declanşă bioprocesul.

În sticlirea panoului metaloceramic ce rabata, Dav întrezări cum îşi înclină fruntea peste chipul de vis al femeii masca hidoasă a unui moşneag. Ar fi zis că vedenia era Kim Kerim, un Kim Kerim în decrepitudine, dar el ştia că supraimpresiunea nu-i reda decît propria-i figură.

Şi în puţinele clipe ce-i mai rămăseseră, Dav se văzu confruntat cu ultima şi cea mai gravă problema din existenţa lui.

...Părea că timpul fusese abolit şi că fragmente din giganticu-i trup se mai iveau aidoma unor peşti ciudaţi, supravieţuind din fauna exterminată a unui ocean explodat...

Viaţa lui luneca liber într-o teribilă lumină prin mintea-i înceţoşată.

Cîndva Kim Kerim doar îi spusese că-l învăţase pe Tehom paradoxul temporal!

- Umna! zbieră Dav mai mult cu gîndul, căci din gură

nu i se desprindea decît o tuse de înecat. Umna! Umna! continua să urle, ca şi cînd ar fi vrut să accelereze readucerea ei la viaţă. Pe urmă, brusc, înţelese absurditatea zbaterii lui şi secătuitele, ultimele-i forţe de genial şahist le îndreptă cu orgoliu şi umilinţă, cu spaimă şi îndrăzneală, cu resemnare şi aviditate întru înfruntarea genunii.

„Că timpul poate fi reversibil - i se păru lui Dav a-şi aduce aminte de ce-i spusese Kim Kerim sau doar îşi închipui - mi-am dat seama studiind modul în care Dirac de pe Terra a ajuns la ideea monopolului magnetic...

...Simetria şi reversibilitatea sînt categorii ale realului, deşi au un caracter local sau tranzitoriu...

...Într-o enclavă este posibil orice...”

Cerul se prefăcuse într-un imens sinestestimulator[35].

Cuantele altei durate îi invadau trupul dureros.

...Se făcea că visase un lung, lung meci de şah. Şi nimeni nu mai era în stare să spună cînd a fost începutul şi nici în ce consta premiul; numai un abur de amintire insinua că era enorm. Dar el, ştia acum că era infinit...

În vreme ce bioautomatul o readucea la viaţă, Umna avu o viziune îngrozitoare, pe care n-o va mai putea uita niciodată, deşi era convinsă că fusese doar un neverosimil coşmar.

Deasupra patului anabiotic, se încovoia o mumie în al cărei chip tînăra femeie îl recunoscu Kim Kerim, deşi ochii, aceia mari, rugători şi albaştri erau ai lui Dav.

Şi înainte ca ea să-şi vină pe deplin în fire, arătarea se şi spulberase în neant. Polenul cenuşiu care mai dăinui se

---

[35] Această comparaţie a firmamentului cu un stimulator sinestezic, existentă în toate versiunile principale consacrate legendarei biografii a eroului nostru, constituie astăzi o metaforă banală, de genul moarte-somn, timp-apă, dar cred ca ea îşi are originea tocmai în ciclul Dav Bogar (n.a.).

pierdea indiscernabil în pulberile timpului.

Autenticitatea acestei lugrube variante este pusă la îndoială de majoritatea exegeţilor, deoarece, în epoca în care ar fi trăit Dav Bogar şi cu atît mai mult în răstimpul vieţii lui Kirn Kerim, metoda cronoenclavei se afla abia în faşă.

Epilogul de mai sus este totuşi de reţinut, pentru că reprezintă singura explicaţie rezonabilă a unei alte variante, consemnată doar de şapte erudiţi. În interpretarea acestora, cel care a resuscitat-o pe Umna a fost însuşi Kim Kerim, rămas în puterea vîrstei graţie aceleiaşi prestidigitaţii temporale.

Nu pot socoti decît frivol setul pomenit, în care Umna se lasă sedusă de Kim Kerim, iar amîndoi îşi sfîrşesc zilele pe suspecta planetă Lasso din constelaţia Vega.

Un singur comentator, omiţînd să mai amintească de soarta Umnei, susţine că Tehom s-ar fi debarasat atît de Kim Kerim, cît şi de Bogar. Reacţia celor doi ireconciliabili adversari n-a fost mai puţin bizară decît a planetei pe care s-au întîlnit. Ei şi-au continuat disputa în stabilimentele deocheate de pe Lasso din Vega, jucînd la nemurire dodecadodeca, un barbut în care erau manipulate 12 zaruri, fiecare cu 12 feţe.

Simetria rigoarei exacerbate nu putea fi decît fortuitul dezlănţuit - voia în definitiv să sublinieze caricatural această singulară variantă.

Pentru 23% dintre gnoseoşahologi, ciclul pe care l-am intitulat „Kerim-Bogar” este denumit „Tehom”, destinul acestuia fiind elementul esenţial. Dealtminteri toţi comentatorii au trebuit să abordeze problema: de ce natură

era inteligenta insolitei planete?

Unii susţineau că era vorba de „o inteligenţă inconştientă” de tipul celeia pe care o prezintă unele animale „sociale”, non-umane sau computerele; faptul că acestea din urmă sînt alcătuiri artificiale nu putea constitui vreo obiecţie: după cum evoluţia a reuşit să producă reactoare naturale, tot astfel ea a fost în stare să creeze ordinatoare naturale. Tehom ar fi fost tocmai o asemenea „maşină de gîndit”, iar geniul raţiunii HH întruchipat de Dav i-ar fi provocat deteriorarea fiabilităţii, inteligenţa planetei funcţiona deci ca un jet de propulsie sau ca instinctul vînătoresc al şoimului: se proiecta asupra unui singur ţel - şahul. În afară de acest obiectiv, era un perfect imbecil.

O circumstanţă străină de fondul ipotezei i-a dezvăluit totuşi fragilitatea: cînd astrotopologii au vrut să-l identifice pe Tehom, nu l-au putut descoperi, deşi în hărţile străvechi era atestat cu precizie; planeta parcă se evaporase, iar în locul ei domnea doar vidul sideral.

Această ciudăţenie ridica două probleme: cum a fost posibil ca un obiect astronomic de mărimea unei planete s-o ia razna de pe orbita cunoscută, ba chiar din sistemul ei solar fără ca omenirile să înregistreze un fenomen atît de uimitor, dar şi mai importantă era stabilirea cauzelor care au determinat această dispariţie.

Prima problemă era mai uşor de explicat. Savanţii au luat în serios legenda lui Tehom, cu multe secole după epoca în care a trăit Dav Bogar. Cu miticile cetăţi Heltz de pe Fermata sau Troia de pe Terra s-a întîmplat la fel. Dacă, de pildă, Schliemann n-ar fi dezgropat nimic la Isarlîk, lumea ar fi dat din umeri, şi legenda ar fi rămas mai departe ca atare. În cazul lui Tehom însă, chiar dacă n-a fost confirmată legenda s-a descoperit o anomalie cel puţin tot atît de remarcabilă; însăşi absenţa lui constituia un

scandal ştiinţific; acest corp ceresc fusese doar trecut în hărţi astronomice a căror veridicitate era indiscutabilă. Or, Tehom nu era o novă sau o supernovă ca să-şi justifice aneantizarea, ci o biată planetă.

O biată planetă! Iată explicaţia faptului că putuse scăpa vigilentei observaţii a milioanelor de observatoare ce scrutau Galaxia. Era o planetă fără utilitate în traficul intersideral, o planetă anonimă, ce gravita sub imperiul a doi sori, deci improprie - după concepţiile curente pe atunci - generării vieţii.

Nouă - contemporanii unei civilizaţii de tipul III, stăpînii energiei întregului sistem galactic, în reţeaua căruia nooplanetele sînt noduri vitale - inteligenţa lui Tehom, deşi frustă, ne apare de necontestat. Astăzi însă ne găsim la o prea mare distanţă de acele vremuri pentru a mai putea reconstitui adevărul. Sarcina aceasta au avut-o savanţii secolelor imediat consecutive aventurii lui Dav Bogar. Cert este că, în spaţiul ocupat de cuplul sorilor lui Tehom, nu fusese înregistrată în ultimele milenii nici o catastrofă siderala. De asemenea, era exclusă ca absurdă presupunerea unei autodistrugeri. Prin excludere, rămînea ipoteza că Tehom migrase voluntar. Ideea îşi pierduse, din stranietate, deoarece între timp au fost efectiv identificate o serie de nooplanete, adica de mari corpuri cosmice cu posibilităţi cognitive.

S-a încercat aşadar să se descopere pe filmele existente ale firmamentului dîrele unei asemenea migraţii. Au fost reperate cîteva. După o perioadă relativ îndelungată, căutătorii lui Tehom au vizitat obiectele astronomice care se strămutaseră din sistemul lor. Nici unul dintre ele nu recunoscu a fi planeta şahistă. Există exegeţi care pretind că aceasta îşi renega „tinereţea ruşinoasă”. În orice caz, în acea eră, nefiind încă pusă la punct o metodă

eficace de detectat minciuna la nivel planetar, problema a rămas nerezolvată, iar acum este prea tîrziu să mai putem întreprinde ceva. Singura şansă ar mai fi ca, impresionat sau indignat de povestirea de faţă, Tehom să rupă tăcerea, pentru a pune lucrurile la punct. Căci nu mă îndoiesc că reconstituirea mea, în pofida strădaniilor pe care mi le-am dat, abundă în conjecturi, în probabilităţi subiective, în supoziţii fragile.

Cîte enigme nu continuă dealtminteri să planeze peste întregul ciclu Kerim-Tehom-Bogar!

Chiar dacă Tehom ar interveni în discuţie, vom şti vreodată cum arăta înainte de întîlnirea cu genialul său „antrenor”? Din păcate, cunoştinţele noastre despre filogeneza nooplanetelor sînt mai vagi decît acelea privitoare la verigile ce-i unesc pe hominieni de întîile primate.

Dar fost-a Kim Kerim un simplu antrenor sau a însemnat mult mai mult? Numeroşi comentatori afirmă că, ajunsă în pragul gîndirii, strania entitate astrobiologică numită Tehom a interogat îndelung tăriile în aşteptarea prilejului unei acţiuni pe măsura fantasticei sale energii. De fapt, Kerim şi Tehom s-au găsit unul pe altul, fiindcă aveau nevoie unul de altul, ca două entităţi izomorfe.

Rămîne apoi problema tulburătoare a victoriei lui Dav Bogar. Cum a putut el înfrînge un adversar ce rezolvase jocul de şah? Singura explicaţie tenabilă ne-o dau partizanii tezei că, în procesul său de „umanizare”, Tehom dobîndise un instinct al „normalului”. Or, în finişul meciului, Dav, care, dimpotrivă, „automatizîndu-şi” stilul, tindea spre infinit, depăşise cu totul domeniul normal.

Cei mai mulţi cronicari (aproape 65%), probabil dintr-o firească pulsiune psihomeostatică, susţin totuşi că, după ejectarea lui din sanctuar, Dav a reanimat-o îndată pe

Umna, iar apoi, îmbarcîndu-se pe „Invincibil”, au plecat teferi şi fericiţi de pe acea planetă a genunii.

Există şi aici o variantă a epilogului (procentul susţinătorilor ei este neglijabil în comparaţie cu ansamblul tuturor interpretărilor recoltate), care pretinde că, după deşteptarea Umnei, Dav - mînat de o insaţiabilă curiozitate, sau de dorinţa de a-i salva pe captivii din subterane, sau de ideea că l-ar putea supraeduca pe Tehom - s-a întors în sanctuar, şi povestea se relua la un alt nivel, bifurcîndu-se din nou într-o serie tragică şi una optimistă.

Ce ne îndrituieşte totuşi să punem temei pe versiunea majoritară, astfel încît s-o considerăm mai mult decît o simpla înclinaţie spre un final luminos? Consultînd nomenclatoarele statistice ale celor cîtorva mii de sisteme solare populate cu oameni în secolul ce mă interesa, am descoperit, între milioanele de indivizi numiţi Dav Bogar, doar 37 născuţi în spaţiul cosmic şi care, în plus, aveau drept companion femei cu numele de Umna. Ca să intensific focalizarea, am cercetat preocupările acestor bărbaţi printre care speram să-l identific pe eroul meu. Numai doi au avut unele tangenţe cu şahul. Unul dintre ei, oftalmolog, specializat în crearea văzului la orbii din naştere sau la făpturile gînditoare lipsite de acest simţ, a construit pentru faza de convalescenţă şi antrenament a pacienţilor săi un eşichier tridimensional. În ceea ce mă priveşte, tind să acord celui de al doilea Dav Bogar o autenticitate mai mare, deşi această opinie ar putea să pară multora ca fiind paradoxală. Omul la care mă refer avea profesiunea de astrohortogenetician. Ca hobby, dar ca un hobby înglobat în îndeletnicirea de bază, a întreprins nişte ciudate şi îndelungi investigaţii, care s-au concretizat într-o carte dedicată soţiei lui şi avînd următorul titlu: „***Preeminenţa variaţiunilor florale faţă de acelea ale***

tuturor sistemelor şahiste”. În numai 7777 de cuvinte, operînd magistral aparatul matematic şi elaborînd o genială viziune taxinomică (întrevedea evoluţionismul cvarcic al secolelor viitoare[36]), Dav Bogar ajungea la consternanta concluzie că mulţimea variaţiunilor oferite de sistemele florale posibile în Univers este cu cîteva zeci de ordine mai mare decît mulţimea variaţiunilor furnizate de toate sistemele şahiste. Iar morala studiului său era că un om cu o inteligenţă atrasă de jocul mulţimilor F° trebuia să prefere să-şi exercite capacitatea cognitivă în primul domeniu de mai sus ori într-unul înrudit cu el...

[36] Evoluţionismul cvarcic reprezintă o reluare modernă a teoriilor lui Kvoren şi Entiewso, după cum atomismul secolului XX (terestru) a reluat ideile străvechi ale lui Leucip şi Democrit. Să nu se creadă însă că aceasta ar constitui un puternic argument în favoarea autenticităţii ultimului Dav Bogar; amănuntul se află în povestire numai fiindcă l-am introdus eu. Într-adevăr, trebuie să fie limpede: nu pretind decît că eroul meu este un personaj real. Tot ceea ce s-a întîmplat însă pe fabuloasa planetă Tehom se aseamănă cu evenimentele dintr-o cutie neagră, cu intrarea explicitată prin numeroşi parametri cerţi, iar ieşirea prin puţini, şi ei săraci în indicii. Aşadar evenimentele de pe Tehom constituie doar o migăloasă reconstrucţie făcută cu mijloacele cibernetoartistice pe care le-am avut la dispoziţie.

Fugă în spaţiu - timp

Nisip... cactuşi ca nişte mâini chircite... mereu spre sud! Spre sud... sudoare în ochi... şi soarele ăsta holbat, hipertrofie, exploziv...

Fiecare respiraţie e fierbinte, fiecare fir de sânge e un flux solar, tâmplele bat şi ele în ritmul soarelui... Lumina, ah, lumina a devenit dureroasă! Aceasta a însemnat pentru Val libertatea, fericirea - ură împotriva soarelui. Pentru Val, născut în umedele şi friguroasele păduri ale nordului, soarele întruchipa mai înainte o fericire paradisiacă. Pentru Val, fizicianul sever, exploratorul celor mai abstracte formule matematice, ale căror cadenţe rezumă lumea fenomenelor, lumina simboliza culmea înţelepciunii. Şi iată-l acum fugind, copleşit de povara soarelui, stăpânindu-se cu greu să nu urle de durerea luminii.

Abia acum înţelegea Val ce înseamnă să fii hăituit. Întotdeauna detestase tot ceea ce putea umili omul, dar acest sentiment fusese mai degrabă o normă spirituală rece şi îndepărtată. Abia acum însă, între un boşiman urmărit de poliţia sud-africană, între o gazelă urmărită de vânători şi între Val nu mai era nici o deosebire...

Biografia lui fusese destul de liniară. După ce-şi terminase cu strălucire studiile fizico-matematice, a fost angajat imediat de un consorţiu, a cărui producţie cuprindea o vastă gamă de obiecte de uz casnic ultra miniaturizate. De la început i s-a spus lui Val că, dacă va trece o serie de probe, îşi va putea continua cercetările întreprinse încă din anii studenţiei: un studiu fundamental privitor la structura materiei. Val a primit bucuros, dar şi mirat. I s-a răspuns că n-are de ce să fie surprins, deoarece societatea care-l angajase era atât de puternică, încât îşi va putea îngădui generozitatea unor investigaţii pur teoretice.

Probele au ţinut câteva luni. De fapt, era vorba de un soi de examene conduse de specialişti renumiţi ce-şi dădeau

avizul asupra proiectelor lui Val. Ca în basme, acesta îşi învingea cu forţa argumentelor adversarii, unul după altul. Cel mai greu i-a fost cu un bătrân matematician ale cărui obiecţii păreau atât de puternice, încât Val rămânea năucit ca un boxer făcut K.O. Totuşi, bătrânul Ian îi dădu tânărului un aviz favorabil. Din această luptă ciudată a răsărit între ei o anumită prietenie.

În curând, lucrurile se inversară, iar cei ce fuseseră examinatorii lui Val au devenit ajutoarele lui. Şi, astfel, au trecut vijelios trei ani, în care Val, cu energia tinereţii, a urcat cele mai înalte piscuri ale fizicii modeme. Muncea cu atâta înverşunare, încât nu lua aminte nici la luxul ce-l înconjura, nici la faptul că imensul lor palat al ştiinţei se afla în mijlocul unui dezolant deşert.

La capătul acestor aprige strădanii, au fost obţinute câteva rezultate certe, care puneau sub semnul întrebării bazele fizicii cunoscute până atunci. Dar mai departe? Cei ce lucrau cu Val erau convinşi că drumul lor fusese mereu în urcuş, dar nimeni un bănuia unde avea să ajungă.

Era asemenea ascensiunii unui uriaş masiv muntos, cuprins de neguri. Totuşi, când şi când, Val avea impresia că întrevede o fereastră prin norii care întunecau înaintarea şi că atunci presupunerile lui parcă se confirmau. Nimeni însă din echipa lui Val un ştia cât de mult bâjbâia el însuşi. Poate doar bătrânul Ian, dar acesta era un om bizar şi foarte reţinut. Nici după ani de colaborare, Val nu era sigur de sentimentele lui Ian. Uneori, bătrânul se purta cu Val de parcă ar fi ţinut la el, alteori însă un fel de vrăjmăşie îi umbrea faţa. Straniu era faptul că aversiunea bătrânului se făcea simţită tocmai în momentele în care calea pe care le-o arăta Val se lumina.

Un răstimp, Val a crezut că bătrânul e muncit de invidie. Dar pe măsură ce lucrau împreună, Val a învăţat să cunoască şi mintea, şi sufletul lui Ian şi, în mod firesc, a alungat bănuiala că acesta ar putea invidia pe cineva. Cauza acestei enigmatice purtări avea să i se dezvăluie lui Val în ziua marii descoperiri a anti vidului. A fost ca o revelaţie; în fond, era saltul săvârşit după imperceptibile

acumulări ale câtorva ani de muncă.

Se ştia mai demult că aşa-zisul vid clasic, adică “gol absolut”, constituia doar o naivă reprezentare a realităţii. Orice zonă siderală interacţionează cu restul Cosmosului şi, chiar fiind lipsită în medie de substanţă, ea e străbătută de câmpuri. Orice sistem spaţial este, aşadar, prin însăşi natura lui un sistem material. În ceea ce priveşte ipoteza antividului la care ajunsese Val, aceasta întregea imaginea duală a lumii; după cum substanţa îşi are anti substanţa, vidul îşi are simetricul său.

Bineînţeles că primul care află despre această ipoteză a fost Ian; numai cu el putea Val să discute ca de la egal la egal. Bătrânul ascultă posomorât cele spuse de tânărul său şef, apoi îl întrerupse tăios:

— Fleacuri!

— Nu-i demn de dumneata! protestă indignat Val. Aş putea crede că mă pizmuieşti.

— N-am de ce, răspunse cu o sumbră ironie Ian. Mi-ai înşirat o teorie dezlânată, la care eu am renunţat demult. Vrei dovadă? Iată ecuaţia completă la care am ajuns...

Şi, scoţând stiloul, aşternu pe hârtie un grup de formule. Peste cerul căutărilor lui Val trecu un fulger.

— Vezi deci că lucrurile sunt ceva mai complicate, continuă bătrânul şi rupse în bucăţele fila încifrată.

Dar Val nu mai avea nevoie de ea. Mintea îi era încă plină de lumina acelor ecuaţii, care oglindeau propria-i descoperire, dar considerată dintr-un alt unghi. Sufletului său de matematician, ele îi vorbeau despre Ian mai mult decât o întreagă poveste. Eleganţa lor simplă şi armonioasă era dovadă sigură că bătrânul spusese adevărul: le obţinuse demult.

— Hai să ne plimbăm pe terasă, propuse Ian.

Marea platformă era pustie. Dintr-o zare în alta, numai nisipuri peste care răsărea, imens şi roşu, soarele. Cu o metodică şi rece înverşunare, bătrânul fizician începu să îngrămădească obiecţii împotriva teoriei anti vidului. O vreme, Val îl ascultă cu sentimentul că asistă la antrenamentul unui titan. „Însuşi faptul că am obţinut

formulele, în mod independent unul de altul, demonstrează substratul lor obiectiv, jubila în sinea lui tânărul savant. Iar dacă ale lui sunt mai frumoase, ale mele au mai multă profunzime. Da, în ecuaţiile lui lipseşte ceva...” Deodată se îngrozi: „De ce nu mi-a cerut să-i arăt sistemul meu de ecuaţii?”

— Ce vrei să ascunzi cu toate argumentele astea? îi întrebă pe Ian. Ce se întâmplă cu dumneata, prietene?

Bătrânul spuse, obosit şi trist:

— Eşti tânăr şi încăpăţânat.

— Nu, îl contrazise Val. Nu sunt încăpăţânat, după cum dumneata nu eşti invidios. Altceva e la mijloc. O taină teribilă... Încă nu o înţeleg... De ce n-ai încredere în mine? Uite, eu îţi spun totul.

Scoase din buzunar un notes şi acoperi febril o pagină. I-o întinse lui Ian.

— Vezi, reluă Val, privindu-l cu atenţie pe bătrân, din sistemul general al ecuaţiilor mele decurge o consecinţă stranie... Ian păli. Relaţia dintre spaţiu şi timp rezultată din ecuaţia neliniară a sistemului vid-antivid... Ian se întoarse cu spatele la Val şi rămase cu ochii pironiţi asupra soarelui care se înălţase bine deasupra orizontului. Dovedindu-se adevărată, formula mea ar putea conduce la aplicaţii uluitoare. Ian îşi coborî privirile, ca şi cum contemplarea soarelui l-ar fi orbit. Nici nu îndrăznesc să-mi imaginez aceste aplicaţii. Dintr-odată, paradoxul lui Einstein ar deveni un corolar banal... Şi gândeşte-te: timpul descătuşat din starea lui spaţială, la fel cum energia a fost eliberată din substanţă. Şi ţine seama: în formula mea, factorul timp poate avea şi semnul minus. Pricepi ce rezultă de aici?

— Eşti capabil să mori pentru o idee? şopti Ian.

— De ce mă-ntrebi? murmură tulburat Val. N-ai înţeles până acum?

— Eşti un biet om de geniu aiurit, râse încetişor, amar şi mângâios bătrânul. Îţi dai seama de ce-i în jurul tău? În jurul nostru?

Şi arătă cu mâna nisipurile nesfârşite. Val se uită şi parcă pentru prima oară văzu pustiul.

— Ce se întâmplă cu dumneata... cu noi? bâigui ca prin vis.

Ian îl atinse gingaş pe frunte şi-i spuse abia auzit, la ureche:

— Fiul meu a murit în război. Tu nu semeni cu el. Mai degrabă, semeni cu mine. Iar eu te iubesc ca pe băiatul meu şi ca pe un alt eu însumi. Ai vrut să-ţi vorbesc deschis. Dacă n-ai fi în stare să mori pentru o mare idee, te-aş omorî liniştit, deşi te iubesc.

Val îşi înghiţi nodul rămas în gâtlej. Începea să bănuiască ceva.

— E chiar atât de grav?

— Îţi mai aminteşti de „Fizicienii" lui Dürrenmatt? Cei ce ne-au angajat nu sunt mai buni decât Mathilde Zahnd, psihiatra obsedată de cucerirea lumii. E drept că temniţa noastră aurită nu-i un ospiciu, iar printre specialiştii care te-nconjoară nu există nici un agent, un nebun care să se dea drept Newton sau Einstein. În schimb, aşa-zişii tăi subalterni sunt tot atâtea tentacule puse să-ţi sugă ideile. Tu eşti la fel cu Moebius...

— Eu?!

— Da, băiete. Te-ai întrebat vreodată de ce a ales Dürrenmatt pentru eroul său tocmai acest nume? Ca şi descoperitorul suprafeţei cu o singură faţă a spaţiului cu doar două dimensiuni, Moebius cel din piesă trăieşte numai în planul abstract al ştiinţei, are iluzia că se poate rupe din timpul real. Ştie că ecuaţiile lui, folosite de cei fără scrupule, pot fi transformate în arme. Are, totuşi, naivitatea să creadă că, dându-se drept nebun, a rezolvat dilema. Iar tu, învingător al timpului, ai fi fost deopotrivă zdrobit de dimensiunea lui.

— Dar dumneata?

— Eu am procedat altminteri. Mi-am îngropat în uitare descoperirea. Nu m-am angajat aici decât pentru a-i împiedica şi pe alţii să ajungă la ea. Ai înţeles?

— Da, Ian, rosti simplu tânărul şi strânse mâna omului de lângă el. Mă orbise lumina din mine... Şi acum ce ne rămâne să facem?

— Să păzim taina şi, dacă vom fi încolţiţi, să murim.

* * *

Nisip... cactuşi - mâini de înecaţi... şi soarele holbat - ochi care nu iartă... Lumina, vai, lumina, şi ea - sfâşiere...

Şi Val goneşte ca un animal hăituit prin pustiu. Nu mai ştie de când. De o zi? De două? A fugit din clipa în care a aflat de moartea lui Ian... Fusese mirat că nu l-au oprit, după cum şi ei fuseseră surprinşi de fuga lui. El însă nu ştia că nici măcar n-au încercat să-l prindă. Pentru orice evadat pustiul însemna moartea. Îi dădeau şansa de a se întoarce. Val însă nu bănuia acest lucru. Mai spera că va ajunge într-un loc locuit. La început fugea noaptea, iar ziua se aciua sub un hăţiş de cactuşi. Curând, şi-a dat seama că trebuie să doarmă mai puţin şi să alerge cât mai mult. Noroc că sportul practicat în adolescenţă îi călise trupul. Mânca o dată pe zi ciocolată şi pesmeţi. Dar setea era chinuitoare. Puţinele alimente luate se sfârşeau... ca şi puterile lui Val. Numai deşertul nu se mai isprăvea odată...

...Şi Val gonea spre sud, mereu spre sud... Nu mai spera nimic... În conştiinţă îi şi încolţea ideea că aleargă spre moarte. Îl mâna înainte doar impulsul dat de Ian... „să păzim taina”... „dacă vom fi încolţiţi, să murim”... Într-un amurg, i se păru, totuşi că vede o aşezare omenească... Imaginea de pe zare dispăru însă curând şi Val pricepu că fusese doar o nălucire. Sfârşit, fugarul se lăsă la pământ.

„Eşti capabil să mori pentru o idee?”, îi răsună în minte glasul lui Ian.

„Da, şopti Val, sunt, dar eu fug spre moarte nu ca să dau viaţă unei idei, ci ca s-o îngrop cât mai adânc”.

„Aşa e, răspunse glasul, în esenţă lucrurile duc tot acolo”.

„Bine, poate că e bine să fie aşa...”, gemu Val, observând cum noaptea se apropie repede. „Bine, mai spuse, voi îngropa ideea în leşul meu, dar vreau s-o mai văd o dată.” Şi, înfrigurat, începu să scrie cu degetul pe nisip ecuaţiile echivalenţei dintre spaţiu şi timp...

Deodată, printre stelele ivite pe cer, una scânteie mai puternic. Val o privi mai întâi ca vrăjit; când însă o văzu

cum se deplasează iute pe firmament şi se apropie, şterse cu furie semnele înscrise pe nisip.

„Mă urmăresc, ticăloşii!”, scrâşni fugarul şi se târî cât mai departe de locul unde stătuse, ca şi când ar fi fugit de propria lui idee.

* * *

La câteva sute de picioare de Val, se rostogoli lent un mare corp sferic, în jurul căruia o ciudată fosforescenţă răspândea o lumină ca de zi. Val îşi dădu seama imediat că înaintea lui nu descinsese un obiect terestru. Curiozitatea şi un fir de speranţă îl îmboldiră să se furişeze spre bizarul glob. Ascuns de un tufiş, observă cum în vehiculul spaţial se deschisese o uşă. Câteva clipe mai apoi se ivi, neîmbrăcat în costum cosmic, un omuleţ. Aspectul său biped era destul de uman. Figura însă nu era prea plăcută: avea ochii ieşiţi, pedunculari, şi două urechi uriaşe, de forma unor cupe.

Omuleţul cercetă cu privirea împrejurimile. Pitit în beznă, Val se crezu în siguranţă. Spre uimirea lui, se auzi chemat în mai multe limbi terestre:

— Tu, ăla de colo, apropie-te! Nu te teme. Nu-ţi fac nici un rău.

Val se apropie prudent până la vreo zece metri de cel ce descinsese cu sfera.

— În ce limbă vrei să vorbim? întrebă omuleţul.

— În engleză, în franceză... mi-e indiferent. Dumneata ce preferi?

— Oh, râse omuleţul, eu aş prefera să discutăm în *sinsim-semsid,* dar tu nu ai de unde s-o cunoşti. Şi, deodată, călătorul îşi scoase „ochii” şi „urechile”, care nu erau decât nişte aparate.

— Ce limbă e asta - *sinsim…?* bâigui aiurit tânărul savant.

— O abreviere: sintaxă-simplificată-semantică-siderală…

— Deci vii din Cosmos…

— Nu. Vin chiar de pe… Eşti sperios?

— În momentul acesta, nu.

— Încă o întrebare: în ce secol trăieşti?

— În secolul XX.

— Deceniul?

— Al optulea. Dar nu mi-ai răspuns.

— Eu vin de pe Pământul secolului LIV. Nu te mai zgâi aşa! Ai auzit bine. Aparatul ăsta e un *cronotron,* un vehicul care circulă prin timp.

Val râse ca un apucat, spasmodic.

— Mă crezi nebun? îl cercetă omuleţul.

— Mă cred nebun. Pe urmă ceru: Apă ai?

Celălalt scoase din cronotron un mic recipient cu apă. Însetat, Val bău avid, fericit. În clipa în care ultima picătură de lichid i se scurse pe gât, simţi cum recipientul i se evaporă din mâini.

— Aş vrea să dorm, spuse zăpăcit Val. Sau să mă trezesc.

— Ai curajul să intri în cronotron?

— Intru oriunde, numai să dorm.

Urcară amândoi în cabina destul de strâmtă a aparatului.

— Unde mă pot întinde?

— Aici. Şi omuleţul îi arătă un fel de masă cu un picior, acoperită cu o calotă străvezie. Iată patul. Vei dormi degravifiat. Vei avea parte de cel mai plăcut somn.

— A, era să uit. Stinge luminile. Sunt urmărit de nişte criminali.

— N-ai grijă. Voi face să devenim invizibili. Şi, acum, culcă-te! Noapte bună!

Val se trezi odihnit şi flămând. Necunoscuta-i gazdă îi dădu să mănânce trei chifle ciudate, gustoase, care-l săturară, apoi îl invită să bea o infuzie probabil nealcoolică, dar înmiresmată ca un vin şi înviorătoare ca o cafea.

— O duceţi bine, voi, cei din LIV! zâmbi visător Val.

— Oarecum, răspunse omuleţul. Acum, mă crezi?

— Te-am crezut şi înainte, deşi încă nu m-am obişnuit cu ideea. Dar ia zi, toţi cei din LIV sunt de statura ta?

— Cei mai mulţi. Există însă şi unii ca tine. De altfel, e în firea lucrurilor. Reptila a crescut în volum - omul a sporit în esenţă.

Deodată, Val remarcă faptul că omuleţul nu-şi deschidea gura când vorbea.

— Unde-i traducătorul prin care discuţi cu mine?

— Aici! şi necunoscutul arătă spre două plăcuţe dispuse pe bluza lui, în dreptul pieptului. Simplu, nu?

— Oamenii veacului tău mai au nume? întrebă Val, cu o nuanţă de maliţie?

— De bună seamă. Un nume mic şi o cifră cosmică. Eu sunt Ast 1073+3. Niciodată nu m-am împăcat cu aiureala asta aritmetică, deşi îi recunosc utilitatea.

— Dar cronotronul tău cum funcţionează?

— Nu-mi pune asemenea întrebări plicticoase. Totdeauna mi-a fost nesuferită tehnica. Pasiunea mea este istoria.

— Nici măcar principiul maşinii nu-l ştii?

— Ba da, îl ştie orice copil: echivalenţa dintre spaţiu şi timp. Dar numai cu asta tot n-ai să izbuteşti să repari rabla de alături.

— Istoricule, aminteşte-ţi când a fost descoperit acest principiu!

— Nu ţipa, că-ţi spun imediat. Să-mi întreb memoria. Ast luă dintr-un raft o casetă, formă un cifru şi răspunse: în secolul XXI.

— Ce bine! oftă Val.

— Aşadar, ideea ta a murit cu tine, dar a înviat mai târziu, surâse enigmatic Ast.

— De unde ştii ce am descoperit eu? Îmi ghiceşti gândurile?

— Acum nu, dar în timpul somnului ţi-am analizat creierul şi am aflat esenţialul despre persoana ta.

— Aşa! făcu Val uluit.

— Îţi propun ceva. O experienţă interesantă: încearcă să-mi repari rabla.

— Eu?!

— Dacă izbuteşti, cronotronul e al tău.

— Şi dacă nu?

Ast tăcu, apoi spuse râzând:

— Atunci nu va fi al tău.

— Ce poveste nebunească! izbucni Val. De ce-ai pornit la drum, dacă nu eşti în stare să-ţi conduci aparatul?

— Îl conduc, dar nu ştiu să-l repar. N-mi place tehnica. Tu însă eşti ca un copil îndemânatic şi isteţ...

— Sunt fizician fundamentalist, replică oarecum jignit Val.

— Nu te supăra, spuse Ast. Eşti chiar unul dintre descoperitorii anonimi al *Principiului,* deci îl cunoşti. Eu îţi voi da să studiezi la memorizator toate schemele şi aiurelile cronotronului nostru. Aşa că nu-ţi rămâne decât...

— Bine, rosti calm Val. Primesc. Nici n-am vreo altă şansă.

Val era convins că nu va putea repara „rabla”, dar câtă vreme îl avea pe Ast alături mai putea spera.

* * *

Au trecut câteva săptămâni. Învăţând să manipuleze memorizatorul hipercristalin, Val obţinu prin acesta un adevărat manual de crononautică. Memorizatorul era el însuşi o maşină uluitoare. Cantitatea de informaţie a peste cincizeci de veacuri fusese încapsulată într-o casetă! Curând, Val îşi dădu seama că, în faţa muntelui de noi cunoştinţe, era aidoma unui copil. La început, el nu s-a încumetat nici măcar să atingă dispozitivele navei. Pe urmă însă, cu ajutorul manualului, a descoperit treptat construcţia, funcţia şi modul de utilizare a cronotronului.

Şi iată că, într-o zi, lui Val i se păru că detectase cauza avariei. Era de fapt un fleac, un releu care se deconectase. Exista posibilitatea de a înlătura defecţiunea şi de a verifica rezultatul, fără a pune în funcţiune nava. Dar proba decisivă putea fi făcută doar în clipa în care cronotronul îşi va lua zborul prin timp.

* * *

Val şi Ast stăteau de vorbă afară, pe o muşama ciudată, care răspândea răcoare. Singurele lumini veneau dinspre stele.

— Mă laşi şi pe mine să-ţi analizez creierul? întrebă Val.

— Ce vrei să afli? râse Ast.

— Nu mi-ai spus prea multe despre tine.

— Eşti încă un... copil.

— „Copilul” ăsta îţi va repara cronotronul.

— Crezi?!
— Ce se va-ntâmpla dacă-l voi repara?
— Ţi-am spus: va fi al tău.
— Ştii însă că aparatul e construit doar pentru un singur pasager. Ce vei face singur... aici?
— Mă voi descurca. Am să iau câteva „jucării” din cabină, iar mai departe voi vedea.
— Suntem în plin deşert. N-o să cari cu tine rezervorul cu apă.
— Pe bordul rablei, nu există un... rezervor cu apă, ci doar un recipient cu câteva kilograme.
— Dar bem de câteva săptămâni, se miră Val.
— Ţi-am spus că eşti copil. În fiecare noapte, pe când dormeai, fabricam apa pentru a doua zi.
— O fabricai?! Din ce?
— Din aer. În recipientul pe care-l folosesc există o substanţă transmutantă... Nu te speria: apa obţinută nu e radioactivă, deoarece timpii de înjumătăţire ajung la zero odată cu sfârşitul reacţiei.
— Şi mâncarea cum o obţii?
— Acelaşi echipament captează microorganismele din aer, le accelerează dezvoltarea şi le preia proteinele, enzimele şi sărurile minerale. După ce sunt făcute inofensive pentru consumator, toate aceste substanţe sunt transformate în acele mici chiftele, al căror gust ţi-a plăcut...
— Şi dacă ţi se strică şi aparatul ăsta?
— Mai e pe acolo unul de rezervă.
— Pe care mi-l vei lăsa mie.
— Ţi-l las, dar vorbeşti de parcă ai şi reparat cronotronul.
— Cred că l-am reparat.
— Bravo! Atunci eşti liber să fugi în viitor... sau în trecut, ca şi mine. Fii însă atent: dacă nu l-ai reparat bine, poţi exploda.
— Voi fi atent.
— Pregăteşte-te de drum.
— M-am pregătit.
— Atunci să-mi iau din cronotron cele câteva „jucării”

necesare... şi memorizatorul.

— Mi-ar fi de folos şi mie.

— Începând din secolul XXIII, găseşti memorizatoare la orice depozit.

— Aşa, pe gratis?

— Bineînţeles. Nimeni nu ia ce nu are nevoie.

Au stat de vorbă până în zori. În tot acest timp, Ast a povestit o mulţime de lucruri despre istoria Pământului şi despre epocile viitoare. Până la sfârşit, Val a hotărât să descindă în secolul XXVII, o perioadă capitală pentru dezvoltarea fizicii metagalactice.

— Ne vom mai vedea? întrebă în cele din urmă Val.

— Nu prea cred, totuşi nu este exclus.

— Şi tu? Cum ai să te întorci în lumea ta?

— Formez un cifru şi apare o patrulă a timpului.

— Ca în basme...

— Nu. Prin telecronoapel. Şi Ast scoase un mic cub din buzunar. În cabină, mai sunt câteva şi pentru tine.

— De ce n-ai chemat până acum patrula?

— Trebuia să fiu prost. Pentru povestea asta mi-ar fi luat un talon.

— Dar mai târziu?

— O să mă descurc. Ştiu eu ce să fac, nu te îngriji de mine...

— La revedere! spuse Val emoţionat.

— Poate, răspunse Ast. Vezi să nu fie de la început „adio”.

— La despărţire, noi, cei din secolul XX, obişnuim să ne strângem mâna.

— Să ne-o strângem, acceptă Ast. Iar la noi, cel care rămâne face gestul întoarcerii. Şi Ast îl apucă pe Val de braţ şi de ceafă şi, supunându-l unei fantastice figuri de judo, îl răsuci cu 360 de grade. Asta a fost. Acum, du-te! Dacă ai reparat, într-adevăr, cronotonul, în câteva sfriline (e o unitate de măsură spaţio-temporală) ai şi ajuns în secolul XXVII.

— Şi dacă explodez, nu vei fi rănit?

— Mă voi îndepărta cu mai mulţi kilometri. Dacă totul

decurge bine, te înalţi câteva secunde, apoi devii invizibil, adică te integrezi într-o cronoplasmă. Dacă explodezi, voi vedea o trombă neagră izbucnind spre cer.

* * *

O fiinţă cu ochi pedunculari privea în zare. Deodată, un glob fosforescent parcă se rostogoli în sus, pierind iute în albăstrimea cerului.

— În regulă, spuse omuleţul şi făcu o tumbă prin aer. E timpul să mă pun pe treabă. Voi studia istoria antică pe viu.

Cuprins :

Lector : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU
Bun de tipar 14XI 1974. Apărut 1974. Comanda
Nr. 9899. Tiraj 8800 broșate. Coli de tipar 19
Tiparul executat sub comanda nr. 293, la Întreprinderea
Poligrafică „Iaşi”, str. Vasile Alecsandri nr. 6, Iaşi
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA